Alain Robbe-Grillet

Silgiler

ROMAN

Çeviren: Alp Tümertekin

YKY

SİLGİLER

Alain Robbe-Grillet Ziraat mühendisi, sinemacı ve romancı. 18 Ağustos 1922'de Brest'de doğdu. Ziraat eğitimi aldıktan, belli süreler Afrika ve Antiller'de yaşadıktan sonra kendini yazmaya, daha doğrusu yazı üstüne yenilikçi araştırmalara adadı. Böylelikle "Yeni Roman" akımının en büyük kuramcılarından ve temsilcilerinden biri oldu. 50'li yıllardan itibaren geleneksel roman biçimini, yani olay örgüsünün çizgiselliği, anlatının kronolojisi, roman kişilerinin psikolojik derinliği gibi öğeleri reddeden yazarların oluşturduğu bir akımdı Yeni Roman. Robbe-Grillet'nin 1953'te yayınlanan ilk yapıtı *Silgiler* de bu yadsımacı niteliği taşıyordu. Yazar sinema alanında denemelere de girişti. Alain Resnais'nin 1961'de çektiği *L'année dernière à Marienbad* adlı filmin senaryosunu sine-roman biçiminde yayımladı. 80'lerde, fantazmalarla, çıkışsız labirentlerle dolu yazı evrenine açıkça otobiyografik öğeler kattı. 2004 yılında Fransız Akademisi'ne seçilen Robbe-Grillet, son yirmi yıldır çeşitli Amerikan üniversitelerinde Yeni Roman üstüne dersler vermektedir.
Les Editions de Minuit'den çıkan romanları: Un régicide (1949), Les Gommes (1953), Le Voyeur (1955), La Jalousie (1957), Dans le labyrinthe (1959), La Maison de rendez-vous (1965), Projet pour une révolution à New-York (1970), Topologie d'une cité fantôme (1976), Souvenirs du Triangle d'Or (1978), Djinn (1981), La reprise (2001).

Alp Tümertekin 1955'te İstanbul'da doğdu. İstanbul St.Michel Fransız Lisesi'ni bitirdi. Yükseköğrenimini İÜ Edebiyat Fakültesi Fransız ve Roman Dilleri Bölümü Dilbilim dalında tamamladı. Fiziksel Antropoloji, Türk Dili, Pedagoji ve Beşeri-İktisadi Coğrafya sertifikaları aldı. Dilbilim alanında olduğu gibi, coğrafi mekân ve pazarlama coğrafyası konularında da çalışmalarını sürdürdü, çeviriler yaptı. Çeşitli dergilerde yazı ve çevirileri yayımlandı. Başlıca çevirileri şunlardır:
L. Althusser, *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları* (Birikim); J.P. Sartre, *Sözcükler* (Ada); G. Bachelard, *Yok Felsefesi* (YKY); G. Apollinaire, *Kübist Ressamlar* (YKY); P. Boniface, *Güçsüzlük İsteği* (YKY); J. Le Goff, *Gençlere Avrupa Tarihi* (YKY); A. Raymond, *Yeniçerilerin Kahiresi* (YKY); T. Kuran, *Yalanla Yaşamak* (YKY); J. Derrida, *Marx'ın Hayaletleri* (Ayrıntı); Stefanos Yerasimos, *Süleymaniye* (YKY); Çeşitli yazarlar, *Bensizbiz* (İthaki); Marida Talamona, *Malaparte Evi* (YKY).

ALAIN ROBBE-GRILLET

Silgiler

ÇEVİREN:
ALP TÜMERTEKİN

ROMAN

YKY
İSTANBUL

Yapı Kredi Yayınları - 2185
Edebiyat - 657

Silgiler / Alain Robbe-Grillet
Özgün Adı: Les Gommes
Çeviren: Alp Tümertekin

Kitap Editörü: Elif Gökteke
Dü elti: Mahmure İleri

Kapak Tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Şefik Matbaası
Marmara Sanayi Sitesi M Blok No: 291 İkitelli/İstanbul

Çeviriye Temel Alınan Baskı: Les Éditions de Minuit, 1994
1. Baskı: İstanbul, Nisan 2005
ISBN 975-08-0932-7

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2004
© Les Éditions de Minuit, 1994

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 285 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.yapikrediyayinlari.com
e-posta: ykkultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://yky.estore.com.tr
www.teleweb.com.tr

"Her şeye göz kulak olan zaman,
sana rağmen çözümünü getirdi."

Sofokles

Öndeyiş

1

Kahvenin patronu alacakaranlıkta masa ve iskemleleri, küllükleri, soda sifonlarını düzenler; saat sabahın altısı.

Her şeyi açık seçik görmesine gerek yok, ne yaptığını bile bilmez zaten. Hâlâ uykuda. Hareketlerinin her ayrıntısı çok eski yasalar tarafından yönetilmekte, dolayısıyla, insanca niyetlerin yol açtığı dalgalanmalardan da etkilenmiyor; her saniye katıksız bir hareket demek: yana doğru bir adım, iskemle otuz santim öteye, masa bezini şöyle üç defa dolaştır, sağa doğru yarım dön, iki adım ileri, her saniye belli, kusursuz, eşit, çapaksız. Otuz bir. Otuz iki. Otuz üç. Otuz dört. Otuz beş. Otuz altı. Otuz yedi. Her saniyenin kendi, kesin yeri var.

Ne yazık ki, kısa bir süre sonra, zaman efendi olmaktan çıkacak. O gün olup bitenler, ne denli önemsiz olsalar da, kendilerini kuşatan kuşku ve yanlışla sarıp sarmalanacaklar, kısa bir süre sonra işe koyulacaklar, aşama aşama en ideal düzenlemeye girişecek, sinsice, şurada burada işleri tersine çevirecek, zamanı kaydıracak, işleri karıştıracak, eğip bükecek, yavaş yavaş işlerini tamamlayacaklar: sonuçta ortaya çıkansa, kışın başlarında bir gün olacak, plansız, yönsüz, anlaşılmaz ve canavarca.

Henüz çok erken, sokak kapısının kilidi daha yeni açıldı, sahnede bulunan biricik kişi kendine özgü varoluşa bürünmedi henüz. On iki iskemlenin, geceyi geçirdikleri, suni mermer masalardan yavaşça indikleri saatteyiz. O kadar işte. Makineleşmiş bir kol dekoru yeniden kurar.

Her şey hazır olduğunda, ışıklar yanar...

Şişman bir adam, patron, orada ayakta durur, masa ve iskemleler arasında yeniden kendi kendini tanımaya çalışır. Barın üstünde, hastalıklı bir görüntüyü, ekşi, yeşilimsi suratı karman çorman, karaciğeri hasta ve yağ bağlamış patronu yansıtan uzun bir ayna var.

Öte yanda, camın arkasında, sokağın alacakaranlığında yavaş yavaş eriyip giden patron durur gene. Az önce etrafı düzenleyen de bu karaltı olmalı kesinkes; yok olmaktan başka bir işi kalmadı artık. Bu hayaletin nerdeyse paramparça olmuş yansısı titreşir aynada; bunun ötesindeyse, her biri biraz daha duraksarcasına beliren gölgelerin tanımsız, can sıkıcı dizisi uzanır: patron, patron, patron... Kendi halesi içinde boğulmuş, hüzünlü bulutsu, Patron.

Patron zorlukla sudan çıkartır başını. Çevresinde, suyun üstünde öyle başıboş yüzen birkaç kırıntıyı yutar. Acele etmesine gerek yok, bu saatte pek öyle akıntı olmaz.

İki eliyle masaya abanır, bedeni öne doğru eğik, tam uyanmamış daha, gözleri bilinmedik bir yere çakılı kalmış: şu salak Antoine'ın her sabahki şu İsveç jimnastiği. Ya geçen günkü, dünkü pembe kravatı. Bugün salı; Jeannette daha geç gelir.

Tuhaf, küçük bir leke; ne boktan bir şey şu mermer, üstüne ne koysan izi çıkar. Kan gibi sanki. Daniel Dupont, geçen akşam, buradan iki adım uzakta. Biraz sakat bir hikâye: hırsızın teki ışığı yanan bir odaya bile bile girmez ki, adam onu öldürmek istiyordu kesinlikle. Kişisel bir kin olmalı, başka ne olabilir ki? Ne olursa olsun beceriksizce bir iş. Dündü bu. Az önce de gazetede görmesin mi bunu! Ha, evet, Jeannette daha sonra gelecek. Ona bir de satın almasını söylemem gereken şey... yok, yok, yarın aldırırım.

Şu tuhaf lekeyi, suç deliliymiş gibi, dalgınlıkla, bezle şöyle bir silivermek. İki suyun arasından, ulaşılamayacak kadar uzaktan, belli belirsiz kütleler geçip gidiyor ya da bunlar birer delik yalnızca.

Jeannette'in gelir gelmez sobayı yakması gerek; soğuklar

erken bastırdı bu yıl. Otacı on dört temmuzun yağışlı geçtiği her yıl böyle olduğunu söylüyor; doğrudur belki de. Hep haklı olan şu öteki Antoine salağı ne yapıp edip bunun doğru olmadığını göstermek istiyordu elbette. Otacı da sinirlenmeye başlıyordu yavaştan, dört beş bardak beyaz şarap yeterdi ona; ama Antoine anlamıyordu ki. İyi ki patron oradaydı. Dündü bu. Yoksa pazar mıydı? Pazardı ya: Antoine şapkasını takmıştı; tuhaf bir hava veriyordu ona bu şapka! Şapkası ve de pembe kravatı! Peki, ama dün de takmıştı kravatını. Yok canım. Tamam da, ne olur ki yani!

Bez hırsla dolaşınca önceki günün tozları bir kez daha havalanır masadan. Patron dikilir.

"Mobilyalı odalar" yazısının tersini görür camda; tam on yedi yıldır iki harfi eksik bu yazının; tam on yedi yıldır tamamlatacak bu harfleri. Daha Pauline'in zamanından beri böyle bu; geldiklerinde söylemişlerdi...

Zaten kiralık oda bir tane var, yani ne olursa olsun aptalca bir şey bu. Duvar saatine bir bakar. Altıbuçuk. Adamı kaldırmak gerek.

– Kalk bakalım, tembel herif!

Bu sefer nerdeyse yüksek sesle söyledi bunları, dudaklarını tiksinmiş gibi büzmüştü. Patronun keyfi yok bugün; az uyumuş.

Doğrusu, pek keyfi olmaz zaten.

İlk katta, bir koridorun dibinde, patron kapıyı çalar, birkaç saniye bekler ve içerden hiçbir ses gelmeyince, bu sefer biraz daha hızlı, birkaç defa daha vurur. Kapının öte tarafında bir çalar saat çalmaya başlar. Sağ elinin hareketini donduran patron kulak kesilir, uyuyan kişinin tepkilerini dinler öfkeyle.

Ama çalan saatin zilini kimse durdurmaz. Yaklaşık bir dakika sonra o da birkaç beklenmedik ses çıkartıp kendi kendine durur.

Patron bir defa daha çalar kapıyı: gene ses yok. Kapıyı hafifçe aralayıp, kafasını sokar: sabahın sefaletinde bozulmuş yatağı, dağınık odayı görür. Odaya tam anlamıyla girip, dikkatle etrafa bakar: şüphe uyandıracak hiçbir şey yok, bir tek boş bir

yatak var, iki kişilik bir yatak, yastık yok, yatağın tam ortasında bir kişinin yattığına tanıklık eden bir çukur var, yatak örtüleri ayak kısmına doğru atılmış; tuvalet masasının üstünde ise içi pis suyla dolu emaye kaplı sac çanak durur. İyi, adam gitmiş demek ki, kendi bileceği iş zaten. Salona uğramadan gitmiş, o saatte sıcak kahve bulamayacağını biliyordu herhalde, bunu önceden söylemiş olması da gerekmiyordu zaten. Patron omuzlarını silker, sonra da yürüyüp gider, vaktinden önce kalkanlardan hoşlanmaz.

Aşağı indiğinde, ayakta dikilip duran biriyle karşılaşır; sıradan biridir, müdavimlerden biri değil, zavallının teki. Patron barın arkasına geçer, bir ampul daha yakar ve müşterinin suratını açıktan açığa incelemeye başlar, kahve için vakit çok erken diye suratına tükürmeye hazırdır. Öteki basit bir şey sorar:

– Bay Wallas burada mı acaba?

– Gitti, deyip öyle ya da böyle golünü atar patron.

– Ne zaman? diye sorar adam, biraz şaşkın.

– Bu sabah.

– Bu sabah kaçta?

Önce bileğindeki saate, sonra da duvar saatine bakar kaygıyla.

– Bilmem, der patron.

– Çıkarken görmediniz mi?

– Görmüş olsam, kaçta çıktığını da bilirdim.

Kolayca kazanılan bu başarı, acınası bir yüz buruşturmasıyla vurgulanır. Öteki biraz düşünür ve şöyle der:

– O halde ne zaman döneceğini de bilmiyorsunuz, değil mi?

Patron cevap bile vermez. Yepyeni temellere dayanarak saldırıya geçer:

– Size ne vereyim?

– Sade bir kahve, der adam.

– Bu saatte kahve olmaz, der patron.

Doğrusu iyi bir kurban, lime lime olmuş zekâsının parçalarını durmadan bir araya getirmeye çalışan küçük örümcek surat. Hem şu Wallas'ın Arpenteurs Sokağı'ndaki bu karanlık meyhaneye önceki akşam geldiğini nasıl bilebiliyor ki? Pek temiz bir iş değil bu.

Şimdilik elindeki tüm kâğıtları açmış olan patron ziyaretçisiyle ilgilenmez artık. Dalgın bir havayla şişelerini siler, öteki de bir şey içmediği için lambaları peş peşe söndürür. Hava zaten yeterince aydınlanmış artık.

Adam ağzının içinde anlaşılmaz bir cümle geveleyip gitti. Patron artıklarının, mermerin üstündeki lekelerin, yağdan yer yer yapış yapış olmuş iskemlelerin cilasının, camekâna yapıştırılmış harfleri eksik yazının ortasında kaldı. Ama çok daha inatçı hayaletlerin pençesine düştü, şarap lekelerinden daha kara lekeler bulandırdı görüşünü. Eliyle defetmek istiyor onları ama boşuna; her adımda karşısına dikiliyorlar... Bir kolun hareketi, yitik sözcüklerin ezgisi, Pauline, tatlı Pauline.

Tatlı Pauline, tuhaf biçimde öldü, bundan epey önce. Tuhaf biçimde mi? Patron aynaya doğru eğilir. Bunda tuhaf olan ne görüyorsunuz ki? Yüzü kötü niyetli biçimde yavaş yavaş büzüşür. Ölüm hep tuhaf değil mi ki? Yüzünü bozan büzüşme iyiden iyiye artar, çirkin bir insan-hayvan maskesi biçiminde donar, bir an öyle kalır. Sonra bir göz kapanır, ağız burulur, yüzün bir yanı kasılır, daha da iğrenç bir canavar ortaya çıkar ama hemen silinip yerini sakin ve nerdeyse gülümseyen bir imgeye bırakır: Pauline'in gözleri.

Tuhaf mı? Olabilecek en doğal şey değil mi ki? Şu Dupont'a bakın, hâlâ ölmemiş olması çok daha tuhaf değil mi? Patron yavaş yavaş gülmeye başlar, sessiz, sevinçsiz bir tür gülüştür bu, uyurgezer birinin gülüşüne benzer. Etrafını sarmış o hep tanıdık hayaletler de onu taklit eder; hafifçe gülümser her biri de. Hatta biraz da işi abartır, kahkahalar atarlar, birbirlerini dirsekler, sırtlarına vururlar. Ne edip de susturmalı bunları? İyice kalabalıklar. Hem kendi evlerindeler zaten.

Patron aynanın karşısına geçmiş kıpırdamadan izler kendini, gülerken bakar kendine, salonu hıncahınç dolduran neşeli sürüyü, insanın yüreğini ufak ufak ısıran, zincirini koparmış yığını, sindirmekte zorlandığı elli yıllık yaşamın ardında kalan döküntüyü, bütün ötekileri görmezden gelir. Yaptıkları gürültü iyice katlanılmaz oldu, anırma ve ciyaklama karışımı korkunç bir konser bu, sessizlik kaplar etrafı yeniden, genç bir kadının aydınlık gülüşü duyulur birden.

– Canları cehenneme!

Patron arkasına döndü, kendi çığlığıyla kopartılmıştı karabasandan. Elbette ki ne Pauline var ne de ötekiler. Gelecek olanları dingince bekleyen salonda, katillerle kurbanlarının oturacağı iskemleler üstünde, kudas ayininin sunulacağı masalar üstünde gezdirir patron yorgun bakışlarını.

İşte geldi Antoine; iyi başlıyoruz.

– Evet, ne oldu biliyor musun?

Karşılık yerine geçebilecek kafa hareketi bile yok. Bu sabah pek keyifli değil patron. Gene de bir deneyelim.

– Albert Dupont adında biri geçen akşam öldürülmüş, orada, tam sokağın ucunda!

– Daniel.

– Ne Daniel'i?

– Daniel Dupont.

– Hayır, Albert diyorum sana; tam orada...

– Dur bakalım, kimse öldürülmedi ki.

– Ha bu iyi işte! Dükkândan dışarı adım atmıyorsun, nasıl bilebilirsin ki?

– Buradan telefon edildi. Yaşlı hizmetçi kadın. Hatları arızalıymış. Kolundan yaralanmış hafifçe.

(Her şeyi de bilir bu zavallı salak)

– Evet, tamam da ölmüş! Gazeteye bak: ölmüş, diyorum sana.

– Gazeten var mı?

Antoine pardösüsünün ceplerini karıştırır, sonra birden anımsar:

– Hayır, yok, karıma bıraktım.

– Tamam o zaman, ısrar etme: adı Daniel ve de ölmüş mölmüş değil.

Antoine hiç de sevinmişe benzemez. Ne yapıp da alaycı biçimde gülümsemekten daha inandırıcı olabileceğini düşünür, ama patron buna fırsat vermez.

– Bir şey içecek misin yoksa çekip gidiyor musun?

Çatışma iyice alevlenecek gibidir ama kapı yeniden açılır, ve keyifli, yusyuvarlak, el-kol hareketleri yapan, üstü başı nerdeyse lime lime olmuş biri içeri girer.

– Günaydın beyler. Baksanıza, bir bilmecem var.

– Tamam, biliyoruz, der Antoine.

– Hayır, efendim, der bizim kalender keyfini bozmadan, bilmiyorsun. Kimse bilmiyor. Kimse, duydun mu? Bir beyaz şarap, patron!

Adamın keyfine bakılırsa, gerçekten müthiş bir şey olmalı bilmecesi. Tek bir sözcüğü bile yitip gitmesin diye, yazdırıyormuş gibi tane tane söylemeye girişir:

– Hangi hayvan sabahları...

Kimse dinlemez anlattıklarını. Şimdiden ölçüyü kaçırmış, bir tek fazla atmış gibidir. Gülünç olmasına gülünçtür, ama öteki ikisinin gönlü yoktur şakalaşmaya: onlar bir insanın ölümünden söz etmektedirler!

2

Arpenteurs Sokağı dümdüz uzayıp giden bir sokaktır, iki yanında iki üç katlı, daha şimdiden eskimiş evler yer alır; bu evlerin gereğince bakımlı olmayan cephelerine bakıldığında, burada oturanların kısıtlı yaşam olanaklarına sahip oldukları kolayca kestirilebilir: işçiler, küçük memurlar ya da sıradan açık deniz balıkçıları. Dükkânlar pek göz alıcı değil, kahvelerin sayısı da çok değil, sokağın sakinleri kanaatkâr olduğundan değil, gidip de başka yerlerde içmeyi sevdiklerinden yalnızca.

Café des Alliés (alkollü içecek ve mobilyalı odalar) sokağın hemen başında, 10 numaradadır, gerçek anlamda kent ile Çevre Bulvarı'ndan birkaç ev uzaktadır ancak, öyle ki binaların proleter kimliği şu ya da bu oranda burjuvaziyle iç içe geçmiştir. Bulvarın hemen köşesinde, çok iyi durumda taştan koca bir bina, tam karşısında, sokağın 2 numarasındaysa dar bir bahçe kuşağıyla çevrelenmiş tek katlı bir tür konak dikilir. Konağın pek öyle belirgin bir tarzı yoksa da, rahatlık hatta belirli bir lüks izlenimi uyandırdığı söylenebilir; demir bir çitin ardına adam boyunda kesilmiş iğağacından yapılma bir çit daha çekilip konağın yalıtılmışlığı tamamlanmıştır.

Arpenteurs Sokağı doğuya doğru, bitip tükenmezcesine,

hep daha az alımlı biçimde, kent merkezi dışındaki, açıkça yoksul mahallelere doğru uzanır: ziftli kâğıt, eski kalaslar, paslı tenekelerden yapılmış kulübeler arasında kalan çamurlu sokaklar birbirini dik açıyla keser.

Batıda, yani Çevre Bulvarı ile kanalın ötesindeyse yüksek tuğla evler arasında biraz sıkışmış sokakları, gereksiz süslemelere yer vermeyen kamu binaları, donup kalmış kiliseleri, hayale yer vermeyen vitrinleri ile kent yayılır. Ortaya sağlam, bazen heybetli olmakla birlikte, ağırbaşlı bir bütün çıkar; kahveler erkenden kapanır, pencereler dardır, insanlar ciddidir.

Oysa, sıkıcı değildir bu hüzünlü kent: kanallardan ve havuzlardan oluşan karmaşık bir şebeke sayesinde, ancak altı kilometre kadar kuzeyde bulunan denizden yosun kokusu, martılar, hatta düşük tonajlı birkaç gemi, yakın kıyı ticareti yapan tekneler, salapuryalar, küçük römorkörler gelir, bir dizi köprü ve havuz açılır önlerinde. Bu su, bu hareket sayesinde zihinlere de taze hava dolar. Yük gemilerinin düdükleri, dok binaları ve antrepoların oluşturduğu sırayı aşıp ulaşır zihinlere, deniz yükseldiğinde de, olabileceklerin uzamını, ayartmasını, avutmasını ulaştırır.

Ama aklımız sağlam kazığa bağlandığı için ayartılmış olmak yeter: olabilecekler olabilecek olarak kalır bir tek, düdükler uzun zamandır umutsuzca çağırır.

Mürettebat yabancı ülkelerden toplanır; buranın insanları karada ticaretle uğraşmayı tercih ederler, içlerinden en maceraperest olanlarıysa kıyıdan otuz milden fazla açılmazlar, ringa balığı avına çıkarlar. Ötekilerse gemilerin sesine kulak vermek ve kaç ton yükleri olduğunu kestirmekle yetinirler. Yanlarına gidip bakmazlar bile, çok uzaktadır gemiler. Pazar gezintisi Çevre Bulvarı'nda kesilir: Christian-Charles Caddesi'nden çıkılır bulvara, sonra bu caddede kanal boyunca Laiterie Nouvelle'e ya da Gutenberg Köprüsü'ne kadar yürünür, daha aşağılara pek ender inilir.

Daha güneyde, pazarları, deyim yerindeyse bir tek mahallenin insanlarıyla karşılaşılır. Hafta içindeyse, mahallenin dinginliği işe giden bisikletliler ordusuyla bozulur bir tek.

Sabahın saat yedisinde işçiler geçip gitmiştir çoktan; bulvar da ıssızdır nerdeyse.

Kanalın kıyısında, Arpenteurs Sokağı'nın sonundaki döner köprünün yakınında, iki adam durur. Bir balıkçı gemisi geçsin diye açılır köprü; bir denizci bocurgatın hemen yanında ayakta durur, köprüyü kapatmaya hazırlanır.

Ötekiyse kuşkusuz işin bitmesini bekler, acelesi olmamalı ama: sağ tarafta yüz metre kadar ilerde iki yakayı bağlayan küçük köprü yoluna devam etmesini sağlamış olmalı. Kısa boylu bir adam bu, epey eski yeşilimsi uzun bir palto var üstünde, havı gitmiş fötr bir şapka takmış. Denizciye sırtını döner, gemiye bakmaz; köprünün hemen girişinde, korkuluk işi gören demirden yapılmış hafif parmaklığa dayanmış, ayaklarının ucunda yatan kanalın yağlı suyuna bakar.

Bu adamın adı Garinati'dir. Artık orada olmayan şu Wallas'ı sormak için Café des Alliés'ye girerken görülen oydu. Önceki gece Daniel Dupont'u hafifçe yaralamaktan öteye gidemeyen beceriksiz katil de oydu. Hemen arkasında, demir parmaklığı ile sokağın köşesini tutan konakta oturur kurbanı.

Demir parmaklık, iğağaçlarından yapılma çit, evin etrafını dolanan çakıl taşlı yol... Bütün bunları görmesi için arkasına dönmesi gerekmez. İlk katta, tam ortadaki pencere çalışma odasının penceresidir. Bütün bunları ezbere bilir: geçen hafta yeterince çalışmıştı bunlara. Gerek yoktu zaten.

Bona her zamanki gibi çok iyi bilgi toplamıştı, onun verdiği emirleri titizlikle uygulamaktan başka bir şey yapması gerekmemişti. Yapmamış olması gerekirdi daha doğrusu, çünkü onun yaptığı bir hata nedeniyle çuvallamıştı her şey: büyük olasılıkla hafif sıyrıklar almıştı Dupont, öyle ki kısa sürede gene iğağaçlarının arkasına geri dönebilir ve yeşil oğlak derisi ciltlerin ortasında dosyalarına ve fişlerine yeniden dalabilirdi.

Kapının kenarında elektrik düğmesi, madeni bir altlığın üstüne konulmuş porselen bir düğme. Bona elektriği kapatmasını söylemişti; o kapatmadı ve de her şey çuvalladı. En ufak bir hata... Bu kadar emin mi? Koridor aydınlık kalmıştı, doğru; ama oda karanlık olsa, elektrik düğmesini çevirmek için Du-

pont'un kapıyı sonuna kadar açması gerekmezdi belki de. Belki mi? Kim bilir! Yoksa yapar mıydı gerçekten? Ve de en ufacık bir hata bile yetti. Belki.

Garinati daha önce hiç girmemişti bu eve, ama Bona o kadar kesin bilgiler vermişti ki, gözleri kapalı bile olsa yolunu bulabilirdi. Saat yediye beş kala Arpenteurs Sokağı tarafından geldi sakince. Etrafta kimse yoktu. Bahçenin demir parmaklıklı kapısını itti.

Bona "Kapının zili çalmayacak" demişti. Doğruydu. Zil ses çıkarmadı. Oysa, daha o sabah konağın önünden geçerken ("Devamlı bu taraflarda dolaşman gerekmez"), denemek için gizlice kapıyı açmıştı ve de zilin çaldığını duymuştu. Şurası kesin ki, öğleden sonra zilin teli kesilmişti.

Sabahleyin kapıyı denemek hataydı zaten; akşamleyin içeri girdiğinde bir an korktu. Ama etrafın sessizliği yeniden güven verdi ona. Gerçekten şüphe mi etmişti?

Demir parmaklıklı kapıyı dikkatlice, sonuna kadar itti, ama sürmeyi kapatmadı, çakıl taşları çıtırdamasın diye çimin üstünden yürüyerek sağ taraftan dolandı evin çevresinde. Geceleyin iğağaçlarının gayet düzgün kesilmiş tepeleri ile iki çimen şeridi arasında biraz daha açık renge bürünen yol görülür bir tek.

Çalışma odasının penceresi, kanal tarafından ilk katta tam ortadaki pencere ışıl ışıl aydınlanmıştır. Dupont masasında hâlâ. Her şey Bona'nın öngördüğü gibidir.

Bahçenin dibinde, sırtını garaj duvarına vermiş, gözlerini pencereye dikmiş bekler Garinati. Birkaç dakika sonra, parlak ışık yerini daha hafif bir aydınlığa bırakır: Dupont masanın üstündeki büyük lambayı söndürmüş, tavandaki ampullerden birini yanar bırakmıştır yalnızca. Saat yedidir; akşam yemeğine inmektedir.

İlk katın sahanlığı, merdiven, hol.

Yemek odası giriş katında, soldadır. Kepenkleri kapalıdır. Evin arkasında, mutfağın kepenkleri de kapalıdır, ama kepengin aralıklarından belli belirsiz bir aydınlık sızmaktadır.

Garinati koridordan gelen ışığa yakalanmamaya dikkat ederek camlı, küçük kapıya yaklaşır. Tam o sırada da yemek odasının kapısı kapanır. Dupont geldi mi yoksa? Hızlı inmiş.

Yoksa yaşlı hizmetçi mi? Değilmiş, yaşlı kadın şimdi çıktı mutfaktan. Demek ki Dupont'du.

Yaşlı kadın holün dibine doğru uzaklaşır, ama boştur elleri; daha beklemek gerekir. Kadının gitmesiyle gelmesi bir olur, yemek odasının kapısını aralık bırakır. Mutfağına girer yeniden, kısa bir süre sonra da yeniden ortaya çıkar, iki eliyle kocaman bir çorba çanağı taşımaktadır, yemek odasına dalar yeniden, bu sefer kapıyı kapar arkasından. Tam zamanıdır şimdi.

Bona "Yukarı çıkmak için beş dakika kadar zamanın var. Yaşlı kadın onun çorbasını bitirmesini bekler" demişti. Herhalde ertesi gün için gereken talimatı alır kadın; biraz sağır olduğu için zaman alır anlaması.

Garinati gürültüsüzce içeri kayar. "Kapının kanadını fazla ileri itersen menteşeler gıcırdar." Birden karşı konulmaz bir isteğe kapılır, buna rağmen bir denese mi; biraz fazla açsa, birazcık; nereye kadar itmeye hakkımız olduğunu anlamak için yalnızca. Birkaç derece. Yalnızca bir derece, tek bir derece; hataya küçük bir fırsat vermek için... Ama kol durur, aklı başındadır. Çıkarken, daha iyi olur.

Bu evdekiler pek ihtiyatlı değil: önüne gelen içeri girebilir.

Garinati sessizce kapar kapıyı. Döşeme taşlarında uygun adım yürür, ayakkabılarının kauçuk tabanları belli belirsiz bir fısıldama çıkartır. Merdivenin ve ilk katın her yanı kalın halılarla kaplı, bu daha da kolaylaştıracak işi. Hol aydınlık; yukarda, sahanlık da aydınlık. Güçlük yok artık. Yukarı çıkmak, Dupont'un geri gelmesini beklemek ve öldürmek.

Mutfak masasının üstünde beyaz bir tabağa serili üç ince jambon dilimi var. Hafif bir akşam yemeği; iyi bir şey. Bütün çorba çanağını boşaltmasa keşke. İnsanın düş görmeden uyuyabilmesi için fazla bir şey yememesi gerekir.

Değişmez yol izlenmektedir. Önceden ayarlanmış hareketlerle.

Kusursuz biçimde ayarlanmış olan düzenek, en ufak beklenmedik bir olaya bile yer vermez. Metni izlemek, cümle cümle ezbere okumak gerek yalnız ve de kelam tamamlanacak ve şerit şerit bezlere sarılı Lazarus mezarından çıkacak...

Buyruğu yerine getirmek için böyle gizli gizli ilerleyen kişinin yüreğinde ne kuşku ne de korku yatar. Kendi bedeninin ağırlığını bile hissetmez artık. Papazın adımları gibi sessizdir adımları; halıların ve döşeme taşlarının üstünde kayarlar, aynı derecede düzenli, aynı derecede kişiliksiz, aynı derecede kararlı.

İki nokta arasındaki en kısa yol doğru çizgidir.

...okyanusların yüzeyinde en ufak bir kıpırtı bile yaratmayacak kadar hafif adımlar. Bu evin merdiveninin yirmi bir basamağı var, iki nokta arasındaki en kısa yol... okyanusların yüzeyi...

Bu kadar berrak olan su bulanır birden. Yasa tarafından belirlenmiş bu dekor içinde, sağda da solda da tek bir parmak toprak bile olmadan, tek bir saniye bile göz kırpmadan, dur durak bilmeden, geriye dönüp bakmadan, bir cümlenin tam ortasında birden durur oyuncu... Her akşam oynadığı bu rolü ezbere bilir; ama bugün daha öteye gitmeyi reddeder. Çevresindeki öteki kişiler, bir kol havada ya da bir bacak hafifçe kırık donup kalırlar. Müzisyenlerin başladığı tempo ebedileşir... Bir şeyler yapmak gerekir şimdi, hemen ağza gelen sözler, oyun metninde yer almayan sözcükler söylemek gerekir... Ama her akşam olduğu gibi, başlanılan cümle, öngörüldüğü biçimde sonuçlanır, kol düşer, bacak hareketini tamamlar. Orkestraysa kendisine ayrılan çukurda hep aynı şevkle çalmaya devam eder.

Merdiven yirmi bir tane ahşap basamak ile bunlardan hissedilir derecede daha geniş, beyaz taş bir basamaktan oluşur. Topuz yerine üç çıngıraklı başlık takılı bir soytarı kafası yerleştirilmiş, karmaşık bezemelerle işli bakır bir sütun bu beyaz taş basamağın açıkta kalan yuvarlatılmış ucuna konulmuştur. Daha yukarda, kalın ve cilalı ahşaptan yapılma korkuluk, aşağı tarafı hafifçe şişkin, tornadan çıkma çubuklar tarafından taşınır. Merdiven, kenarları nar kırmızı çizgili, gri bir halıyla kaplıdır; aynı halı girişteki hole doğru uzanıp giriş kapısına kadar olan her yeri kaplar.

Bu halının rengi ile bakır topuz Bona'nın betimlemesinde yer almamıştır.

Attığı adımların her birinin ağırlığını düşünen başka biri tam da burada...

On altıncı basamağın tam üstünde, göz yüksekliğine küçük bir tablo asılmıştır. Fırtınalı bir geceyi gösteren romantik bir peyzajdır bu: bir şimşek bir kulenin yıkıntılarını aydınlatmaktadır; kulenin hemen dibinde yere uzanmış iki adam görülmektedir, etraftaki gürültüye rağmen uyuyakalmışlar; yoksa yıldırım mı çarpmış? Belki de kulenin tepesinden düşmüşler. Resmin çerçevesi altın yaldızla kaplı oymalı ahşaptan; bütün hepsi epey eski zaman işi gibi duruyor. Bona söz etmedi bu tablodan.

Sahanlık. Sağda kapı. Çalışma odası. Tam da Bona'nın betimlediği gibi, belki biraz daha dar ve karışık: kitaplar, her yanda kitaplar, duvarları kaplayan kitapların nerdeyse tümü de yeşil deri ciltli, ötekiler, karton ciltli olanlar ise özenle yığılmış şöminenin üstüne, bir sehpanın üstüne, hatta doğrudan doğruya yere bile yığılmış; masanın köşesine, deri kaplı iki koltuğun üstüne rastgele konulmuş olanlar da var. Koyu renkli meşe ağacından yapılma uzun ve anıtsal masa odanın geri kalanını kaplar. Masanın üstü kâğıt ve dosyalarla kaplı; odanın tam ortasına konulmuş abajurlu koca lamba sönük. Tavanda karpuzun içinde tek bir ampul parlar.

Garinati masayla kapı arasında kalan yeşil halı kaplı küçük boş alandan (orada yer döşemesi gıcırdar) geçmek yerine koltuğun arkasından dolaşır, sehpa ile üst üste konulmuş kitaplar arasından kıvrılır ve masaya öbür taraftan ulaşır.

"Masanın arkasında durup, önündeki iskemlenin sırtlığını iki elinle kavrayıp kapının ve odadaki tüm nesnelerin konumunu kaydedeceksin aklına. Zamanın olacak: Dupont saat yedibuçuktan önce çıkmaz yukarı. Her şeyden kesinlikle emin olduğunda gidip tavandaki ışığı söndüreceksin. Elektrik düğmesi girişte, kapı pervazının hemen yanındadır; duvara doğru çevirmek gerekir, öteki tarafa çevirirsen fazladan iki ampul daha yakmış olursun. Sonra gene aynı yoldan geri gelip iskemlenin arkasına yerleşeceksin, kesinlikle önceki gibi duracaksın gene. Ateşe hazır durumdaki tabancayı sağ elinde tutup gözlerin kapının bulunduğu yere dönük bekleyeceksin. Dupont kapıyı açtığında, koridor aydınlık olduğundan kapının önünde açık seçik belirginleşecektir; karanlıkta görünmeyeceğin için, sol elinle

iskemlenin sırtlığına dayanıp rahatça nişan alacaksın. Üç el ateş edeceksin tam kalbine, sonra da hiç acele etmeden çekip gideceksin; yaşlı kadın hiçbir şey duymamış olacak. Olur da girişdeki holde onunla karşılaşırsan, yüzünü fazla gösterme; sert biçimde olmasın ama kadını kenara itip geç. Evde başka kimse olmayacak."

İki nokta arasındaki tek yol.

Biçimi hafifçe bozulmuş bir tür küp, gri lavdan parlak bir blok, kullanıla kullanıla yüzleri cilalanmış gibi, köşeleri yassılaşmış, görünüşü sert, derli toplu, altın gibi ağır, aşağı yukarı yumruk büyüklüğünde; kâğıt ağırlığı mı? Odadaki tek biblo bu.

Kitapların adları: "Emek ve Örgütlenme", "Bunalımın (1929) Fenomenolojisi", "İktisadi Çevrimlerin İncelenmesine Katkı" ve de bu tür şeyler. Pek eğlenceli değil.

Elektrik düğmesi kapı pervazının hemen yanında, porselen ve nikelajlı metalden yapılma, üç konumlu.

Beyaz bir sayfanın tepesine bir sözcük yazmaktaydı: "engelleyemezler..." Akşam yemeğine işte tam o sırada indi; sonraki sözcüğü bulamamış olmalı.

Sahanlıkta ayak sesleri. Işık! Gidecek zaman yok artık. Açılan kapı ve Dupont'un salak bakışı...

Kaçan bir beden parçasına, rastgele tek bir el ateş etti Garinati.

En küçük aksaklık... Belki de. Denizcinin bocurgatla işi bitti; döner köprü kapandı yeniden.

Korkuluğun üstünde eğilmiş durumda bulunan Garinati kıpırdamadı. Ayaklarının dibinde rıhtımın içine doğru giren bir bölümde çırpınmasına bakıyordu yağlı suyun; birkaç enkaz parçasının yığıldığı yere: üstünde zift lekeleri olan küçük bir tahta parçası, sıradan iki eski şişe mantarı, bir portakal kabuğu parçası, ne oldukları güçlükle belirlenebilecek, daha inatçı, yarı yarıya çürümüş kırıntılar.

3

İnsan kolundaki ufacık bir yaradan öyle hemen ölmez. Hadi bakalım! Patron kayıtsızlıkla karışık reddetme gibi bir hareketle ağır ağır omuzlarını kaldırdı: istedikleri her şeyi yazabilirler, ama, dünyayı kandırmak için özel olarak imal ettikleri haberlerle kalkıp da onu inandıramazlar buna.

"27 Ekim Salı – Cüretkâr bir hırsız, dün gece vakti Bay Daniel Dupont'un Arpenteurs Sokağı, 2 numaradaki evine girdi. Ev sahibi tarafından suçüstü yakalanan cani kaçarken Bay Dupont'a birkaç el ateş etti..."

Yaşlı kadın soluk soluğa geldi. Saat sekizden biraz önceydi; kahve boştu. Yok, yarı uykulu, kendi köşesine sinmiş ayyaş oradaydı hâlâ; bilmeceleriyle başını ağrıtacağı kimse kalmamıştı artık: ötekilerin tümü de sonunda kalkıp akşam yemeğine gitmişlerdi. Yaşlı kadın telefon edip edemeyeceğini sordu. Elbette edebilirdi; patron duvara asılı duran telefonu gösterdi. Yaşlı kadının elinde bir yandan konuşurken bir yandan da numarayı çevirmek için baktığı bir kâğıt parçası vardı: evden arama olanağı kalmamıştı, Cumartesiden beri bir bozukluk vardı. "Evden" dediğinde, sokağın köşesindeki, bir çit ile çevrelenmiş küçük evi kastediyordu. Tam olarak kiminle konuştuğunu söylemek güçtü. Muhtemelen onunla konuşuyor olmalıydı, çünkü ayyaş açıkça kayıtsız kalıyordu bu işe; oysa kadın, daha ötelere, meydanı dolduran insan kalabalığı gibi çok daha geniş bir dinleyici kitlesine ulaşmak istiyordu; ya da ayyaşta işitme duyusundan daha derin bir duyuya erişmek istiyordu. Cumartesiden beri, kimse de gelmemişti arızayı gidermek için.

– Alo! Doktor Juard, lütfen!

Başına gelen felaketleri anlattığından daha çok bağırıyordu.

– Doktorun hemen gelmesi gerek. Yaralı biri var. Hemen, duyuyor musunuz? Yaralı! Alo! Duyuyor musunuz?...

Ne olursa olsun en azından kendisi pek iyi duymuyordu sanki. Sonunda ek kulaklığı uzattı ona ve kliniğin verdiği yanıtları onun aktarması gerekti. Sağırdı kuşkusuz. O konuşurken kadın, dudaklarından izliyordu sözcükleri.

– Bay Daniel Dupont. Arpenteurs Sokağı, 2 numara. Doktor biliyor.

Bakışlarıyla soruyordu.

– Tamam, geliyor.

Yaptığı telefon görüşmesinin parasını öderken acele acele konuşmayı sürdürdü. Şaşırmışa benzemiyordu, aşırı heyecanlıydı daha çok. Bay Dupont yemekten sonra çalışma odasında bir haydut bulmuştu, nasıl da cüretkâr olabiliyor bazı insanlar, az önce terk ettiği çalışma odasında; ışığı bile açık kalmış çalışma odasında! Ne istiyordu, ha? Kitap mı çalmak? Efendisi tabancasının bulunduğu yan odaya seğirtebilecek zamanı bulmuştu ancak; bir kurşun kolunu sıyırmıştı yalnız. Ama yeniden koridora çıktığında, öteki toz olmuştu bile. Kadıncağızsa ne bir şey görmüş ne de bir şey işitmişti, işte işin asıl en ağır yanı da buydu zaten! Nerden geçmişti ki? Nasıl da cüretkâr olabiliyor bazıları. "Cüretkâr bir hırsız girdi..." Cumartesiden beri de telefon çalışmıyordu. Sabah da kadın zahmet edip koşa koşa postaneye gitmiş, gelip bunu düzeltmelerini söylemişti; gelen giden olmamıştı elbette. Tamam, pazar tatil günüydü, ama gene de böyle durumlar için nöbetçi birinin bulunması gerekirdi. Zaten yeterince hizmet verebilseler, hemen gelmiş olurlardı. Üstelik Bay Dupont bütün cumartesi öğleden sonra önemli bir telefon beklemişti; cumadan beri kimse telefon etmediği için, dışarıdan aranıp aranamayacağını bilmiyordu bile...

Posta, telgraf ve telefon teşkilatında genel bir reforma gidilmesi tasarısı. Madde bir: Acil durumlar için bir nöbetçi bulundurulacak. Hayır. Tek madde: Bay Dupont'un telefonu hep kusursuz çalışır durumda olacak. Ya da daha basitçesi: Her şey normal biçimde işleyecek hep. Ve de cumartesi sabahı, ertesi pazartesi akşamından altmış dakikalık altmış saatle ayrılmış olarak, uslu uslu yerli yerinde kalacak.

Yaşlı kadın, hızını alamayıp devam edecekti, ama kadının bağırışlarıyla uyanan ayyaş söze karıştı. Bir süredir dikkatle süzüyordu zaten yaşlı kadını, yatıştığı anlardan birini fırsat bilip:

– Bir posta memuru için en önemli işin ne olduğunu bilir misin büyükanne? dedi.

Yaşlı kadın ona döndü.

– Doğrusu, evladım, sizin için övünülecek bir şey değil bu.

– Hayır büyükanne, ben değil, ben değil! Size bir posta memuru için en önemli işin ne olduğunu bilip bilmediğinizi soruyorum.

Tumturaklı bir sesle, edepli ama biraz güçlükle konuşuyordu ayyaş.

– Ne diyor?

Patron ne dediğini söylemek yerine eliyle alnına vurdu.

– Ha, iyi. Ne garip bir devir bu böyle. Posta idaresinde işlerin bu kadar kötü gitmesi şaşırtmıyor beni artık.

Bu arada Jeannette sobayı yaktı ve oda dumanla doldu. Patron sokağa bakan kapıyı açar. Hava soğuk. Hava kapalı. Kar yağacak gibi.

Kaldırıma iner ve bulvara doğru bakar. Köşedeki evin bahçe çiti ile parmaklığı görülmektedir. Limanın girişinde, kanalın kenarında dirseklerini dayayıp sırtını dönmüş bir adam vardır. Orada ne bekliyor ki? Ne yani, bir balina geçer diye mi bekliyor? Rengi atmış uzun bir paltosu olduğundan başka bir şey görülmüyor; sabahki adamın paltosu gibi. Ötekinin geri gelmesini bekliyor belki de!

Şu hırsızlık hikâyesi de neyin nesi? Yara daha ağırdı da yaşlı kadın mı bilmiyordu? Yoksa söylemek mi istemedi? Hırsız! Pek elle tutulur yanı yok. Bundan ona ne ki zaten?

Patron gazetesini alır yeniden:

"...Ağır biçimde yaralanan kurban, acilen semt kliniğine götürüldü ve kendine gelemeden yaşamını yitirdi. Polis henüz izine rastlanmayan katilin kimliğini soruşturmaktadır.

"Savaş madalyası, liyakat nişanı şövalye derecesine sahip olan Daniel Dupont elli iki yaşındaydı. Hukuk Fakültesi eski profesörlerinden olan Daniel Dupont başta üretimin örgütlenmesi sorunu olmak üzere, özgün görüşler açısından zengin pek çok ekonomi politik eseri de yazmıştı."

Kendine gelemeden yaşamını yitirdi. Bayılmamıştı bile. Yeniden omuz silkti. Kolda küçük bir yara. Hadi canım! Bu kadar kolay ölmez kimse.

4

Dupont bir an sessiz kaldıktan sonra Doktor Juard'a döner ve:

– Ya siz, siz bu konuda ne düşünüyorsunuz doktor? diye sorar.

Ama doktor bu konuyu geçiştirmek için belli belirsiz yüzünü buruşturur; görünüşe bakılırsa, bu konuda hiçbir şey düşünmemektedir.

Dupont yeniden konuşmaya başlar:

– Bir doktor olarak bu seyahate çıkmamda bir sakınca görüyor musunuz? Bu (sargılar içindeki sol kolunu gösterir), bu beni rahatsız etmiyor seyahate çıkmada, zaten arabayı da ben kullanmayacağım. Öte yandan, polis de başınıza hiçbir dert açmayacak: Bu sabah artık benimle ilgilenmemek yolunda bir emir alacaklar, belki de almışlardır bile, kendilerine ulaştırdığınız defin belgesini kayda geçirmek ve "cesedimin" başkentteki görevli dairelere nakledilmesine izin vermekten başka bir şey yapmayacaklar. Vücudumdan çıkarttığınız mermiyi vereceksiniz bir tek onlara. Kurşunun göğsüme isabet ettiği varsayılıyor: her şeyi aşağı yukarı gerçeğe uygun kılacak kesin bir noktayı siz uyduracaksınız. Gerçek bir soruşturma olmayacağı için, şimdilik başka da bir şey gerekmeyecek onlara. Herhangi bir itirazınız var mı?

Kısa boylu doktor itirazı olmadığını anlatmak için belli belirsiz bir hareket yapar, üçüncü kişi onun yerine konuşmaya başlar. Yaralının başucunda demir bir iskemleye oturmuş, pardösüsünü çıkartmamış; pek rahat görünmüyor.

– Bu biraz... nasıl demeli? Biraz... romansı değil mi? İşe bu kadar esrarlı bir yan katmamak... anlatmamak... daha akıllı uslu olmaz mı?

– Tam tersine, temkinli olduğumuz için böyle davranmak zorundayız zaten.

– İnsanlar açısından, kamuoyu için, anlıyorum. Basına yapılan kısa yazılı açıklama, bu klinikte gözetilen gizlilik, bunlar çok iyi. Ama gene de kendi kendime sormadan edemediğim şey, bu sırrın... gerçekten... Bu oda ne kadar tecrit edilmiş olursa olsun...

– Elbette ki, diye keser Dupont. Doktor beyle karısı dışında kimseyi görmediğimi söylüyorum ya sana; başka kimse de gelmez hiç bu taraflara.

Doktor hafifçe onaylar.

– Elbette... elbette, diye sürdürür sözlerini kara paltolu, pek inanmış gibi değildir. Ne olursa olsun, polis konusunda da... aynı gizliliği... gözetmek... zahmetine katlanmak doğru mu...

Yaralı yatağında biraz daha doğrulur:

– Evet, daha önce de söyledim sana bunu! Roy-Dauzet ısrarla böyle yapmamız gerektiğini söyledi. Kendi grubumuzdan başka kimseye güvenemez şu an, polise de geri kalanlara da. Geçici bir önlemden söz ediyoruz zaten: şeflerin, en azından bazılarının, burada da, her yerde de her şeyden haberi olacak zaten; ancak şimdilik bu kentte kime güvenilebileceğini pek bilmiyoruz. Yeni bir emre kadar herkesin gözünde ölmüş olmam çok daha iyi.

– Evet, elbette... Ya yaşlı Anna?

– Bu sabah ona, geceleyin öldüğüm, başlangıçta pek vahim gibi gelmeyen ama sonuçta affetmeyen türden tuhaf bir yaram olduğu söylendi. Ona böyle bir darbe indirip indirmemekte tereddüt ettim ama, böylesi daha iyiydi. Biri kalkıp da onu sorguya çekse, kıvırdığı yalanların içinden çıkamazdı.

– Ama gazetelere "kendine gelemeden yaşamını yitirdi" diye bildirdin.

Bu defa da doktor müdahale eder:

– Yok, ben onlara öyle bir şey demedim. Polis memurlarından biri tarafından süs olsun diye eklenmiş bir şey olmalı. Bazı gazetelerde çıkmadı bu sözler.

– Ne olursa olsun, bu... evet, bu bana biraz can sıkıcı geliyor. Bir, hatta iki, iki kişi var senin bayılmadığını bilen: yaşlı Anna ile sana ateş eden adam.

– Anna gazete okumaz; kaldı ki bugün kentten ayrılıp kızının yanına gidiyor, böylece beklenmedik sorular yöneltilemeyecek ona. Katilime gelince, o bir tek odama sığındığımı gördü; tam olarak neremden vurduğunu bilemez. Öldüğümü öğrenince çok sevinecektir.

– Elbette, elbette... Ama sen kendin bile söylemiştin kusursuz biçimde örgütlenmiş olduklarını, haber alma servislerinin...

– Kendi güçlerine, başarılı olacaklarına inanırlar daha çok. Bu defa yardım etmiş olacağız onlara. Üstelik polis şimdiye kadar tam anlamıyla çaresiz kaldığından, en azından geçici bir süre için polisi hesaba katmayacağız.

– Peki, peki, inanıyorsan eğer...

– Dinle, Marchat, bu gece tam bir saat kadar telefonda konuştum Roy-Dauzet ile. Aldığımız kararı ve doğabilecek tüm sonuçları enine boyuna tarttık. En iyisi bu.

– Evet... Belki de... Peki, ya konuşmanız dinlendiyse?

– Gereken önlemleri aldık.

– Evet... önlemler... elbette.

– Şu evdeki belgelere dönelim yeniden: o kâğıtları mutlaka yanımda götürmem gerekli bu akşam, oralarda da görülmek istemem elbette. Seni buraya çağırmamın nedeni bana bu hizmette bulunmandı.

– Evet, evet... Elbette... Ama bak, doğrusu bu da bir polisin yapacağı bir işti...

– Hadi canım, olur mu öyle şey! Zaten imkânsız bu artık. Neden kaygılanıyorsun ki, anlamıyorum. Sana anahtarları veriyorum, sen de Anna'nın gitmesini bekleyip öğleden sonra rahat rahat girersin eve. İki evrak çantasına sığar hepsi. Hemen buraya getirirsin. Saat yediye doğru Roy-Dauzet'nin gönderdiği arabayla dosdoğru buradan gideceğim; gece yarısından önce de yanına varmış olacağım.

Kısa boylu doktor yerinden kalkar ve beyaz önlüğünün kıvrımlarını düzeltir.

– Şimdi bana ihtiyacınız yok, değil mi? Yeni doğum yapmış hastalarımdan birini göreceğim. Biraz sonra yeniden uğrarım.

Vesveseli pardösü de doktorun elini sıkmak için yerinden kalkar:

– Görüşmek üzere, doktor.

– Görüşmek üzere, beyefendi.

– Bu adama güveniyor musun?

Yaralı adam koluna bakar gözucuyla:

– Bunu doğru dürüst yaptı galiba.

– Hayır, sana ameliyattan söz etmiyorum.

Dupont sağlam koluyla geniş bir hareket yapar:

– Ne dememi istiyorsun ki? Çok eski bir arkadaşım; geveze biri olmadığını sen de gördün zaten!

– Yok, elbette... geveze değil, kesinlikle.

– Ne sanıyorsun ki? Beni satacak mı? Neden? Para için mi? Bu işe zaten bulaşmış olduğundan daha fazla karışmayı isteyecek kadar aptal olmadığını sanıyorum. En kısa sürede buradan ayrıldığımı görmekten başka bir şey istemediğine eminim.

– Öyle bir görünüşü var ki... Nasıl anlatsam, şey havası var... İkiyüzlü gibi sanki.

– Ne istiyorsun ki! Biraz fazla çalışmış bir doktor havası var, işte o kadar.

– Denildiğine göre...

– Ha, evet, denildiğine göre! Yahu bu ülkedeki bütün, yani hemen hemen bütün jinekologlar için de aynı şey söylenmiyor mu! Hem sonra bununla onun ne ilişkisi olabilir ki?

– Evet... elbette.

Sessizlik.

– Marchat, desene, gidip şu kâğıtları almak niyetinde değilsin galiba?

– Yok... yok... Ama elbette ki bunun da... tam anlamıyla tehlikesiz olmadığını düşünüyorum.

– Senin için hiçbir tehlikesi yok! Ben de bunu gruptaki başka birinden mahsus istemedim zaten. Seninle hiçbir alıp veremedikleri yok ki! Rastgele herhangi birini, herhangi bir zaman öldürmediklerini biliyorsun sen de. Son dokuz gündür düzenli olarak her gün bir cinayet işlendi ve de hep akşam saat yedi ile sekiz arasında, bu kadar kesin davranmayı kural edinmişlerdi sanki. Ben dünkü kurbandım ve de işimi bitirmiş durumdalar. Bugün için yeni bir kurban belirlemişlerdir ve de o sen değilsin elbette – hatta bu kentten biri bile olmayabilir. Neyse, sen benim evime güpegündüz gideceksin, yani kimsenin kuşkulanmayacağı bir saatte.

– Evet, evet... Elbette.

– Gidecek misin?

– Evet, gideceğim... sana yardım etmek için... madem bunun gerekli olduğunu düşünüyorsun... Sizin grubunuz için çalışıyormuş gibi de görünmek istemem... Sizinle aramdan su sızmıyormuş gibi görünmenin sırası değil... ha ne dersin? Temelde sizinle asla aynı görüşte olmadığımı unutma sakın. Şu şeyi... şunları... Savunmak için söylemiyorum bunu, dikkatini çekerim.

Doktor düzenli soluk alıp verişi dinler. Genç kadın uyumaktadır. Bir saat sonra gene uğrayacaktır. Nerdeyse saat sekiz olmuştur. Dupont kliniği akşam saat yediden önce terk etmeyeceğini söylemişti. Neden kendisini çağırdı ki? Herhangi bir doktor... Talihsizlik.

Bu akşam saat yedi. Önemli bir gün. Bu türden işler için neden hep ona gelirler ki? Reddetmek mi? Hayır olmaz, kabul edildi bir kere. Kendisinden isteneni yapacak, bir defa daha. Sonra? Ötekisinde seçim hakkı yoktu ki! Bu yeni hikâye gerekiyordu ona.

Öteki. Ondan bu kadar ucuz kurtulunamaz. Beklemek.

Bu akşam saat yediye kadar.

Şu Dupont dostlarını böyle maceralara bulaştırmakta nasıl da usta! Marchat bunun kayıtsızlıktan başka bir şey olmadığı kanısında; üstelik sevinmiş gibi yapmak zorundaydı! Peki, ya karısı ne oluyor? Karısının gitmesi gerekmez mi? Karısına haber gönderebilecek zamanı var pekâlâ; karısına ya da başka herhangi birine, bu akşam saat yediye kadar.

Küçük beyaz odayı terk etmeden önce, yaralıya doğru döner:

– Ya karın biliyor mu olup biteni?

– Doktor ona bir mektup yazıp haber verdi. Böylesi daha doğruydu. Bildiğin gibi, çok uzun zamandır yüz yüze gelmemiştik. "Cesedimi" görmek için kılını bile kıpırdatmayacaktır. O tarafta işler kendiliğinden yolunda gidecektir.

Évelyne. Şimdi ne yapıyor acaba? Ne olursa olsun gene de gelir herhalde değil mi? Ölü biri onun tarzı bir iş değildir. Başka kim kalkışabilir ki? Zaten kimse bilemeyecek ki hangi klinikte olduğunu. Burada olmadığını söylemek yeterli olacaktır. Bu akşam saat yediye kadar.

5

Herkes hemfikir olduğuna göre, her şey yolunda demektir. Komiser Laurent dosyayı kapar ve memnuniyetle sol taraftaki dosya yığınının üstüne koyar. Dosya kapanmıştır. Kişisel olarak bununla ilgilenmeye hiç mi hiç niyeti yoktur.

Yaptırdığı araştırmalardan en ufak bir sonuç bile çıkmadı. İyice belirgin ve çok sayıda parmak izi bulundu, sanki zevk olsun diye aşağı yukarı her yana bırakılmıştı; katilin parmak izleri olmalıydı bunlar, ama polisin devasa sabıka kaydındaki hiçbir parmak izine uymuyorlardı. Toplanan öteki bilgiler ise, nasıl bir yol izlenmesi gerektiğine ilişkin hiçbir ipucu sağlamadı. Muhbirler de hiçbir bilgi veremedi. Bu durumda, ne yana bakıp aramak gerekir ki? Katilin kentin ya da limanın berbat çevrelerinden birinden olması pek muhtemel değildi: polisin elindeki sabıka kaydı son derece iyi düzenlenmişti, ayrıca o kadar çok muhbir de vardı ki, herhangi bir caninin muhbirlerin oluşturduğu ağdan kurtulması mümkün değildi. Yaşadığı uzun deneyim sayesinde biliyordu bunu Laurent. Normalde bu saatte bir şeyler öğrenmiş olması gerekirdi.

Öyleyse? Tek başına çalışan, işe yeni başlayan biri mi? Amatör biri mi? Delinin teki mi? Bütün bunlar pek ender karşılaşılan durumlardır; hem amatörlerin izi hemen bulunur zaten. Elbette ki tek çözüm, bir tek bu cinayeti işlemek için uzaktan gelmiş, sonra da hemen kenti terk etmiş biriyle karşı karşıya bulunulması olur. Ama, o kadar iyi yapılmış bir işti ki bu, epey hazırlık gerektirdiği açıktı...

Neyse, genel müdürlük kurbanın cesedini incelenmesine zaman bile bırakmadan aldığına, işe bütünüyle el koymaya karar verdiğine göre, her şey yolunda demektir. Kalkıp da bundan şikâyetçi olacağını sanmasın kimse. Ona göre cinayet olmamış gibidir. Aslında Dupont kalkıp intihar etmiş olsa gene aynı yere varırdı her şey. Parmak izleri herhangi birine ait olabilir ve de saldırganı kimse görmediğine göre...

En iyisi şu: hiçbir şey olmadı! Cinayetten geriye bir ceset kalır en azından; oysa ceset destur demeden başını almış gidiyor ve de yukardan bu işe karışmaması söyleniyor ona. Tamam!

Kimse ne bir şey gördü ne de bir şey işitti. Kurban da yok artık. Katilse gökten düşmüştü ve de artık çok uzakta kuşkusuz, göklere geri dönmekte.

6

Dağınık kırıntılar, iki şişe mantarı, kararmış küçük tahta parçası: portakal kabuğu parçası da ağız gibi olunca insan suratına benzemiş artık. Mazotun yansımaları da grotesk bir palyaço suratını, cinayet oyunu oynayan masum bebek yüzünü tamamlamakta.

Ya da masallardan çıkma bir hayvan bu: kafa, boyun, göğüs, ön ayaklar, koca kuyruğu ve kartal kanatlarıyla aslan bedeni. Hayvan biraz ilerde uzanmış yatan, biçimi tam kestirilemeyen bir ava doğru oburca ilerler. Şişe mantarlarıyla tahta parçası hep aynı yerdeler, ama az önce oluşturdukları surat tümüyle yok olup gitmiş artık. Doymak bilmez canavar da. Kanaldaki suyun yüzünde belli belirsiz bir Amerika haritasından başka bir şey kalmamış; o da, insan iyi niyetli olursa ancak.

"Peki, ya kapıyı sonuna kadar açmadan ışığı yakarsa?"

Bona her zamanki gibi bu itirazı kabul etmek istemedi. Tartışılacak bir şey yoktu. Oysa gerçekte Dupont ışığı açmış gibiydi her şey: Garinati istediği kadar kapatmış olabilirdi, öteki geldiğinde kapıyı sonuna kadar açmadan ışığı açarsa, gene aynı şey olurdu. Oda tamamıyla aydınlanmadıkça görülmüş olamazdı.

İşte bu kadar! Ne olursa olsun yanılmıştı Bona: görevi verdiği kişi kapatmamıştı ışığı.

Unutmuş muydu? Yoksa mahsus mu yapmıştı? Ne unutmuş ne de mahsus yapmıştı. Söndürecekti; tam o anda söndürecekti. Dupont çok erken çıktı yukarı. Saat tam olarak kaçtı? Yeterince hızlı davranamadı, o kadar; kaldı ki, yeterince zamanı olmadıysa, bu da bir hesap hatası, Bona'nın hatası. Şimdi bunu nasıl ayarlayabilecek bakalım?

Görünüşe bakılırsa Dupont yaralanmıştı. Gene de koşup

bir yere sığınabilecek kadar rahattı ama; Garinati girdiği odayı kendi üzerine kilitlediğini açıkça duydu. Gitmekten başka yapacak bir şeyi yoktu. Gri renkli halı, merdivenin yirmi iki basamağı, ucundaki bakır topuzuyla parıldayan tırabzan. Her şey kıvamını yitirmiş gibiydi biraz. Ateş ettiğinde tabanca tuhaf bir ses çıkartmıştı; gerçekdışı, hileli bir ses. İlk defa "susturucu" kullanıyordu. Pluk! Sıkıştırılmış havayla çalışan tabanca gibi; sinek bile korkmaz. Ve de her şey hemen pamukla doldu.

Belki de biliyordur bile Bona. Gazetelerden mi? Sabahki gazetelere yetişemeyecek kadar geç vakitteydi; hem var olmayan bu cinayeti anlatma zahmetine kim kalkışırdı ki? "Cinayet teşebbüsü: dün akşam zararsız bir profesöre mantar tabancasıyla ateş etti biri..." Bona bilir hep.

Garinati geçen gece evine döndüğünde şefin el yazısıyla kaleme alınmış kısa bir not bulmuştu: "Mutabık kaldığımız gibi sonra neden gelmediniz? Size vereceğim bir iş var elimde: özel bir ajan gönderiyorlar bize! Harekâta katılacak Wallas adında biri. Bu sabah gelmeniz gerekirdi! Her şey yolunda. Yarın, Salı, sabah onda bekliyorum sizi. J.B." İşin başarıyla noktalandığını öğrenmiş gibi sanki. Çuvallamış olabileceğini düşünemiyor yalnız. Bir şeye karar verdiğinde, bunun olmaması mümkün değildir. "Bu sabah gelmeniz gerekirdi." Tam tersine! Şimdi gitmesi gerekir.

Şu Wallas'ın izini bulmak zor olmadı, ama onu da kaçırdı elinden. Yeniden bulması zor olmayacak. Bulup da ne yapacak ki? Ne diyecek ki? Bu sabah erken saatte mahallede yöntemli biçimde peşine düştüğünde, ona söylemesi gereken acil bir şey olduğu izlenimindeydi; ne olduğunu bilmiyor artık. Ona yardımcı olmakla görevliymiş gibi.

Hadi bakalım, önce dünkü aksaklığın nasıl kapatılacağına karar vermek gerekir. Saat onda görüşme var. Bona, Dupont'un öldürülmesi gereken güne ve dakikaya çok önem veriyordu. Olan oldu; en azından bir nedeni olacak bu defa. Ya Garinati'nin bilmediği bütün ötekiler, Bona'nın çevresinde, hatta daha da üstünde yer alan örgüt, bu devasa makinenin durmasının nedeni o mu? Bunun kendi hatası olmadığını, zamanı olmadığını, işlerin öngörüldüğü gibi gitmediğini söyleyecektir. Ancak

kaybedilmiş bir şey yok: yarın, belki de bu akşam, Dupont ölmüş olacak.

Evet.

Geri dönüp iğağaçlarından yapılma çitin ardında bekleyecektir onu, kâğıt ve kitapla dolu çalışma odasında. Elini kolunu sallaya sallaya, dimağı apaçık ve yeniden canlanmış, dikkatlice, "attığı her adımın ağırlığını düşünerek" dönecektir. Masanın üstünde küp biçimli, kullana kullana köşeleri yuvarlanmış, yüzleri cilalanmış taş durur...

Fırtınanın aydınlattığı yıkık dökük kule.

Yirmi bir ahşap basamak, bir tane beyaz basamak.

Koridorun döşeme taşları.

Aralık kapıdan görülen, bir tabak içindeki üç dilim jambon.

Yemek odasının kepenkleri kapalı; mutfağınkiler de kapalı; kepengin aralıklarından belli belirsiz bir ışık süzülmekte.

İki çimen şeridi arasında daha açık rengiyle göze çarpan yolu kaplayan çakıl taşları çıtırdamasın diye çimenden yürür. Çalışma odasının penceresi, ilk katta ortadaki pencere, parıl parıl ışıklıdır. Dupont hâlâ oradadır.

Bahçe kapısındaki zil çalmaz.

Saat yediye beş var.

Işıksız varoşlar ve yoksul barakalar arasında kalan yolların kutu kutu çamurlu kesişmesinden başlayıp bitmek bilmeden uzanan, lahana çorbası ve ringa balığı istilasındaki Arpenteurs Sokağı.

Garinati hava kararmaya başladığında, vaktin gelmesini beklerken, tellerden ve dibi görülmeyen havuzlardan oluşan bu iğrenç bitki örtüsünün ortasında dolaştı. Bona'nın verdiği yazılı talimatı odasında bıraktı, epeydir ezbere biliyordu bunları.

Bu kâğıtlar –bahçenin ve evin kesin krokileri, çevrenin ayrıntılı betimlemesi, yapılacak işlerin ayrıntıları–, bu kâğıtları Bona yazmamış; gerçek anlamda cinayete ilişkin yalnızca birkaç satır yazmıştı. Geriye kalanı kimin yazdığını bilmiyordu Garinati, daha doğrusu kimlerin yazdığını, çünkü gerekli göz-

lemleri yapmak, eşyaların nasıl, nerede durduğunu incelemek, evin içindeki alışkanlıkları, hatta hangi ahşap yer döşemesinin nasıl davranacağını bile kaydetmek için konağa birçok kişinin girmiş olması gerekirdi. Aynı şekilde, öğleden sonra biri giriş kapısının zilini devre dışı bırakmıştı.

Küçük camlı kapı derin derin inildedi. Aceleyle kaçmak isterken açması gerekenden biraz fazla açmıştı Garinati.

Gene de bilmek gereken şey...

Hemen geri dönmek gerekir. Yaşlı sağır kadın artık yalnız başına. Yukarı çıkmalı ve kendisi görmeli. Odada ışık olmadığı için, neler olduğunu bilmeyen elin tam olarak hangi anda ışığı yaktığını görmeli.

Onun yerine bir başkası... Neler olduğunu bilmeyen. Onun kendi eli.

Katil hep geri döner...

Ya Bona öğrenirse? Orada kazık gibi dikilip de durmamalı artık! Bona. Bona. Bona... Garinati dikildi yeniden. Köprüye girdi.

Kar yağacak sanki.

Attığı her adımın ağırlığını düşünen başka biri, aklı başında ve özgürce, onun yerine önüne geçilmez adalet görevini yerine getirecekti.

Gri lavdan yapılma küp.

Devre dışı bırakılan zil.

Lahana çorbası kokan sokak.

Çok uzakta, paslı tenekeler arasında gözden kaybolan çamurlu sokaklar.

Wallas.

"Özel müfettiş"...

Bölüm Bir

1

Wallas limanın girişinde korkuluğa verir sırtını. Hâlâ genç, uzun, sakin, düzgün suratlı biridir. Üzerindeki giysiler ve uyandırdığı başıboş gezen biri havası, limana doğru acele acele giden son işçileri şaşırtır: o saatte, orada, üstünde iş tulumu olmaması, bisiklete binmemesi, acele etmemesi pek normal gelmemektedir; bir salı günü, sabahın erken saatinde bu semtte gezintiye çıkılmaz ki. Bu saatte, burada bulunmak biraz şaşırtıcı.

Wallas ise havanın sıcak olmadığını ve bacaklarının pasını atmak için, kaygan asfaltta pedal çevirmenin, kendini oluruna bırakmanın güzel olacağını düşünür; ama orada, demir korkuluğa tutunmuş kalır. Birbiri ardına kafalar dönüp ona bakar. O, fularını düzeltir ve paltosunun yakasını düğmeler. Kafalar birer birer geri döner ve yok olurlar. Bu sabah kahvaltı edemedi: kalacak bir oda bulduğu şu meyhanede saat sekizden önce kahve olmuyor. Alışıldık biçimde saatine bakar ve aletin yeniden çalışmaya başlamadığını saptar; dün akşam saat yedibuçukta durmuştu, bu da yaptığı seyahat ve bütün öteki işlerde güçlük çıkarmıştı. Zaman zaman nedendir bilinmez, hep değil ama bazen bir darbe aldıktan sonra durduğu olur, sonra da gene nedendir bilinmez kendi kendine yeniden işlemeye başlar. Görünüşe bakılırsa arızası yok, peş peşe haftalarca işlediği de olur. Kaprislidir; başlangıçta epey sıkıcıdır bu durum; alışmak gerek. Şimdi saat altıbuçuk olmalı. Patron söz verdiği gibi gelip kapıyı

çalacak mı? Wallas daha da emin olmak için, tedbirli davranıp yanında getirdiği küçük çalar saati de kurmuştu ve de sonuçta gerekenden biraz daha erkenden kalkmıştı: uyumadığına göre, hemen işe koyulmak için kalkması daha iyi olurdu. Tek başına artık, bisikletliler dalgası içinde yolunu yitirmiş gibi. Bulvara çıkmak için girdiği sokak, sarı ışık içinde kararsızca uzanır önünde; beş katlı, taştan yapılma güzel bir bina tutuyor sol köşeyi, karşısındaysa dar bir bahçeyle çevrili tuğladan yapılmış bir konak var. Daniel Dupont, göğsüne sıkılan bir kurşunla dün işte bu konakta öldürüldü. Şimdilik bu kadarını biliyor Wallas.

Pek tanımadığı bu kente dün gece geç vakit geldi. Daha önce bir kez gelmişti ama o zaman çocuktu ve birkaç saat kalmıştı, pek belirgin bir anısı yok o gelişine ilişkin. Ucu bir yere açılmayan bir kanal parçasından başka bir görüntü yok aklında; iskelelerden birine bağlanmış, kullanılmayan eski bir tekne, bir yelkenli iskeleti mi? Taştan yapılma çok alçak bir köprü kanalın girişini kapatıyor. Tam olarak böyle değildi kuşkusuz: tekne bu köprünün altından geçemezdi yoksa. Wallas kentin içine doğru yola koyulur yeniden.

Kanalı geçtikten sonra, limandan gelen, yeni boyanmış, parıl parıl parıldayan –sarı ve kırmızı boyalı, arması altın yaldızlı– bir tramvayın geçmesi için durur; aracın içi tamamıyla boş: insanlar öteki yöne gidiyorlar. Tramvay, karşıya geçmek için bekleyen Wallas'ın önüne geldiğinde durur ve Wallas kendini demirden yapılma basamağın tam karşısında bulur; tam bu sırada o da hemen yanı başında bir havagazı lambasına takılı levhayı ve hat numarası olan 6 sayısını fark eder: "Mecburi durak". Bir çıngırak çalar ve karoserinden gelen iniltilerle yavaş yavaş yeniden yola koyulur tramvay. Gününü bitirmiş gibi. Dün akşam, Wallas gardan çıktığında, tramvaylar o kadar doluydu ki inmeden önce biletinin parasını verememişti; aradaki bavullar nedeniyle kontrolör dolaşamıyordu. Öteki yolcular, çoğunun varolup olmadığını bile bilmez göründüğü şu Arpenteurs Sokağı'na en yakın durağı zar zor tarif edebildiler. İçlerinden biri asla bu yönde olmadığını bile ileri sürdü. Wallas'ın iyi aydınlatılmamış bulvar boyunca uzun zaman yürümesi gerekti

ve de aradığı sokağı en sonunda bulduğunda, hâlâ açık olan şu *café*'yi gördü, elbette ki pek rahat olmayan ama ona yeten bir oda verdiler. Sonuçta talihi yaver gitmişti, çünkü bu ıssız mahallede kalacak otel bulmak kolay değildi. Vitrin camına mineli harflerle "Mobilyalı odalar" diye yazmıştı, ama yanıt vermeden önce duraksadı patron; canı sıkılmış ya da keyifsiz gibiydi. Wallas yolun karşı tarafından kent merkezine doğru gitmesi gereken, ahşap döşemeli bir sokağa girer; mavi renkli levhanın üstünde "Brabant Sokağı" yazısı okunur. Yola çıkmadan önce yanına bir kent haritası alacak zamanı olmadı Wallas'ın; bu sabah dükkânlar açılır açılmaz bir kent haritası almayı tasarlıyor, ama normal mesainin saat sekizde başladığı emniyet müdürlüğüne gitmeden önceki boş zamanı, birbirine örülü sokakları kendi başına öğrenmek için kullanacak. Bu sokak dar olsa bile önemli galiba: büyük olasılıkla uzunca bir sokak, gökyüzünün gri rengi içinde eriyip gidiyor uzakta. Gerçek bir kış göğü; kar yağacak gibi.

Sokağın her iki yanında, tuğlaları görülen evler uzanmakta; tümü de aynı derecede yalınlaştırılmış, balkonları yok, pervazları yok, hiçbir bezemeleri yok. Kesinlikle gerekli olan şeyler var yalnız: dikdörtgen biçimli açıklıklarla delinmiş düz duvarlar; yoksulluk değil, emek ve tasarruf havası sarmış etrafı. Büyük bölümü ticarethane zaten bunların.

Süssüz cepheler, sağlam, tekdüze, sabırlı koyu kırmızı renkli küçük tuğlaların özenli biçimde bir araya getirilmesi: "Reçineli Ahşap Şirketi" tarafından kâr hanesine yazılan bir kuruş, "Louis Schwob, ihraç ahşap", "Mark ve Lengler" ya da "Borex" anonim şirketi tarafından kâr hanesine yazılan bir kuruş. Ahşap ihracatı, reçineli ahşap, sınai ahşap, ihraç ahşap, reçineli ahşap ihracatı, mahallenin tümü bu alışverişe ayrılmış; binlerce hektarlık çam ormanı tuğla tuğla yığılmış ve koca muhasebe defterlerini sağlama almış. Bütün evler bir örnek yapılmıştır: beş basamak çıkılıp, geriye çekilmiş cilalı bir kapıya ulaşılır, kapı ise üzerine firmanın adının altın harflerle yazıldığı kara levhalarla çerçevelenmiştir; sol tarafta iki, sağda tek bir pencere, üstte de hep aynı pencereli dört kat daha. Büroların

arasında daireler de vardır belki kim bilir? Ne olursa olsun dışardan bakıldığında hiçbir belirti yok bu yönde. Bir saat içinde sokağı istila edecek olan yarı uyanık memurlar, alışkın olsalar bile, kendi kapılarını tanımakta epey güçlük çekecekler; yoksa karşılarına ilk çıkan kapıya dalıp, rastgele Louis Schwob ya da Mark ve Lenger şirketinin ahşaplarını mı ihraç edecekler? İşin en önemli yanı, içinde bulundukları binaya ufacık mangırlardan bir kat daha eklenebilsin diye, küçük tuğlalar koca koca muhasebe defterlerinde yığılan sayılar gibi üst üste yığılsın diye işlerini bilinçli biçimde yapmaları değil mi? Birkaç yüz ton daha kesin ifade ve toplama işlemi, "Beyler, ... tarihli saygıdeğer mektubunuza cevaben..." nakit olmak üzere beş adet tuğla karşılığında bir adet çam...

Bu resmi geçit birbirini dik kesen, birbirinin tıpatıp aynısı sokakların oluşturduğu kavşakta kesintiye uğrar bir tek; hesap makineleri ile muhasebe defterleri yığını arasına kayabilecek kadar bir yer ancak.

Bir de suyun fırınlanmış toprakta günlerce kazdığı en derin yarık var; kalkan duvarlarının güvenli çizgisi iskele boyunca uzanır, burada, içgüdüsel olarak daha kalınlaşır duvarlar, açıklıklar da daha miyoplaşır. İki yakayı bileştiren bu sokağın tam ortasından bir kanal akar, görünürde kımıltısızdır, insanların suyun kaynağındaki gölden, yavaş yavaş limana doğru inen, odun yüklü mavnalar için bıraktıkları dümdüz koridor; suyunu yitirmiş bu toprakların insanı boğması karşısında geceleyin sığınılabilecek tek yer, uykunun suyu, dipsiz, denizden gelen ve göze görünmez canavarların çürüttüğü cam yeşili su.

Bentlerin ve çatı oluklarının ötesinde, okyanus, ejderlerinin ıslıklar çalan burgacını salıverir, burgacın kıvrım kıvrım dönen suları ise insana güven veren iki katman arasındaki halı gibi uzanır. İçlerine doğru çekilmek istemezse insanın gene de dikkat edip fazla eğilmemesi gerekir...

Kısa bir süre sonra da tuğladan yapılma evler sıralanmaya başlar gene. "Joseph-Janeck Sokağı". Gerçekte kanalın öteki tarafında devam eden sokak da bu: aynı vakar, aynı pencere dizi-

lişleri, aynı kapılar, üzerine aynı yazıların kazındığı aynı siyah renkli cam levhalar. Silbermann ve Mahdumu, hamura elverişli odun ihracatı, sermayesi bir milyon iki yüz bin; ana depo: Saint-Victor Rıhtımı, dört ve altı numara. Yükleme havuzu boyunca, vinçlerin oluşturduğu dizinin arkasında ustaca yığılmış kütükler, metal hangarların manzarası, reçine ve mazot kokusu. Saint-Victor Rıhtımı, oralarda, kuzeybatıya doğru yukarda bir yerlerde olmalı.

Bir kavşaktan sonra manzara hafifçe değişir: bir doktorun gece çağrılabilmesi için konulmuş zil, birkaç dükkân, tekdüzelikten biraz daha uzak bir mimari, buralara biraz daha yaşanılabilir hava vermekte. Sağa doğru bir sokak uzanır, önceki sokaklarla dar bir açı oluşturur; acaba bu sokağa mı girmek gerekir? En iyisi bunun sonuna kadar gitmek, verevine kesmek için zaman kalır nasıl olsa.

Toprağın hemen üstünde bir duman kokusu dolanır. Bir kundura tamircisinin levhası; kahverengi zemin üstüne sarı harflerle "gıda" yazılmış. Sahne ıpıssız olsa bile, insanlık izlenimi giderek artar. Bir giriş katının penceresi, seri olarak çok sayıda üretilen alegorik konulu perdelerle süslenir: çobanlar terk edilmiş bir çocuğa sahip çıkmaktadırlar ya da bu tür başka bir şey. Bir sütçü, bir bakkal, bir şarküteri, başka bir bakkal; şimdilik metal kepenklerinin inik olduğu görülüyor bir tek, tam ortada, kepengin gri renkli tenekesi çocukların kâğıt katlayıp kestikleri gibi bir tabak büyüklüğünde kesilmiş, ortaya yıldızlı güzel bir dantela çıkmış. Bunlar küçük, ama açık seçik, hep yıkanan, sık sık badanalanan dükkânlardır; hemen hemen tümü de gıda maddesi satar: toprak rengi bir fırın, mavi renkli bir sütçü, beyaz boyalı bir balıkçı. Birbirlerinden bir tek renkleri ve alınlıklarında yazılı adlarla ayrılırlar.

Yeniden açık kepenkler ve şu ucuz tığ işi: eskiçağ giysileri içindeki iki çoban bir ağacın altında küçük, çıplak bir çocuğa bir koyunun sütünü içiriyorlar.

Tuğla duvarların dibinde, indirilmiş güneşlikler arasında bir başına Wallas, aynı esnek ve emin adımlarla sürdürür yürüyüşünü. Yürür. Çevresinde yaşam henüz başlamamıştır. Oysa,

az önce, bulvarda bisikletlerine binmiş limana doğru giden ilk işçi dalgasıyla karşılaşmıştı, daha sonra kimseye rastgelmedi: memurlar, tüccarlar, anneler, okul çocukları, tümü de kapalı evler içinde suskun. Bisikletler ortadan kayboldu ve de başlattıkları gün birkaç hareket geriye döndü, uyuyan birinin çalar saatin zilini durdurmak için kolunu uzatması ve gözlerini iyice açmadan önce kendi kendine birkaç dakika daha erteleme hakkı tanıması gibi. Bir an içinde kalkacak gözkapakları, sahte uykusunu terk eden kent bir anda ulaşacak limanın ritmine ve bu uyumsuzluk çözümlenir çözümlenmez de gene aynı saat olacak herkes için.

Alışılmadık biçimde dolaşan Wallas bu kırılgan aralığa doğru ilerler. (Geceleyin çok geç saate kadar uyanık kalan birinin, varoluşunun süregittiği bu kuşkulu zamanın hangi tarihe ait olduğunu çoklukla bilmemesi gibi; geceleyin uyanık kalmak ve çalışmaktan yorulan beyni, günlerin sırasını yeniden kurmayı boşu boşuna dener: dün akşam başlanılan bu işi yarın bitirmiş olmalı, dün ile yarın arasında şimdiki zamanın yeri yok artık. Tam anlamıyla tükenmiş olarak en sonunda yatağına atar kendini ve uykuya dalar. Daha sonra, uyandığında, kendi doğal bugününde bulacaktır gene kendini.) Wallas yürür.

2

Yolundan ayrılmadan, hızını kesmeden yürür Wallas. Önündeki bir kadın sokağın karşı tarafına geçer. Yaşlı bir adam kaldırımın kenarında kalmış boş bir çöp tenekesini bir binanın giriş kapısına doğru sürükler. Bir camekânın arkasında dikdörtgen tabaklarda her tür marine edilmiş hamsi, füme okyanus ringası, yuvarlanmış ve serilmiş, tuzlanmış, çeşnilenmiş, çiğ ya da pişmiş, salamurası yapılmış, kızartılmış, dolması yapılmış, parçalara ayrılmış ve kıyılmış ringa balıkları üst üste üç sıra dizilmiş. Biraz ilerde, şapkalı ve siyah pardösülü bir beyefendi bir evden çıkar ve ona doğru gelir; yaşını almış, refahı yerinde, çoklukla hazımsızlık çekmekte; birkaç adım atar ve sağlık koşullarına son derece uyduğu kolayca görülebilen, geceyi geçir-

diği *café*'den kesinlikle çok daha samimi havaya sahip bir *café*'ye girer hemen. Wallas acıktığını anımsar, ama her yerdeki gibi burada da kentin merkezini oluşturması gereken şu cadde ya da meydanlardaki büyük modern kuruluşlardan birinde kahvaltı etmeye karar vermişti.

Daha sonra karşısına çıkan yatay sokaklar yürüdüğü sokağı açıkça geniş bir açıyla kesmekteydi, öyleyse onu çok gerilere, nerdeyse geldiği yöne doğru atmaları gerekecekti.

Wallas yürümeyi sever. Başlamakta olan bu kış mevsiminin soğuk havasında, bilmediği bu kentte dümdüz ileri doğru yürümeyi sever. Bakar, dinler, hisseder; durmaksızın yenilenen bu ilişki, tatlı bir süreklilik izlenimi verir ona: yürür ve yürüdükçe de kendi geçişinin kesintisiz çizgisini sarar, birbiriyle ilintisiz ve akla uymayan imgelerin peş peşe gelişi değildir bu, her öğenin, ilk başta saçma ya da tehditkâr ya da zamana ters düşen ya da aldatıcı gelebilecek olanların, en rastlantısal olanların bile, hemen dokuya yerleştiği kesintisiz bir şerittir; bu öğeler uslu uslu gelip art arda sıraya girerler, dokuma da Wallas'ın adımlarının düzenli hızıyla ne bir delik ne de ek bir yük olmaksızın uzayıp gider. Çünkü odur ilerleyen; bu hareket bir makinist tarafından yeri değiştirilen zemin resminin değil kendi bedeninin hareketidir; kasların peş peşe kasılmasını, eklemlerin hareketini izleyebilir uzuvlarında, adımlarının sıklığını ve uzunluğunu ayarlayan da kendisidir: yarım saniyede bir adım, metrede birbuçuk adım, dakikada seksen metre. Kaçınılmaz ve yetkin bir geleceğe doğru bile isteye yürür. Eskiden güçsüzlüğün ve kuşkunun çemberlerine teslim olmuştu pek çok kez, şimdi yürüyor; kendi süresini bunda buldu.

Bir okulun avlu duvarına sarı renkli üç afiş yapıştırılmış; küçücük harflerle basılmış, en üstüne "Yurttaşlar Dikkat! Yurttaşlar Dikkat! Yurttaşlar Dikkat!" diye koca bir başlık atılmış siyasal bir söylev metninin üç nüshası yan yana duruyor. Wallas ülkenin her yanına yayılmış ve de artık eskimiş olan bu afişi bilir; yaşlı bir beyefendinin durup gözlüklerini taktığı ve bütün metni başından sonuna kadar satırları gözleriyle takip ederek dikkatle çözdüğü, bütün olarak mütalaa etmek üzere biraz geriye çekildiği, kafasını salladığı, gözlüklerini yeniden kutusuna,

kutuyu da cebine koyduğu, sonra da işin esasını anlayıp anlamadığını kendine sora sora, kararsızlık içinde yeniden yola koyulduğu zamanlar dışında, kimsenin asla okumadığı türden, bir sendikacının tröstlere ya da liberalistlerin gümrük duvarlarına karşı yaptığı herhangi bir uyarıydı. Alışıldık sözcüklerin ortasında şurda burada gemi feneri gibi bazı kuşkulu terimler göze çarpar; fenerin bu kadar aptalca aydınlattığı cümlenin ise, bir an için pek çok şey sakladığı ya da hiçbir şey saklamadığı sanılır. Otuz metre kadar ileride, sürücülere okula yaklaştıklarını bildiren levhanın tersi görülür.

Sokak daha sonra önceki kadar dar olmayan başka bir kanalın üstünden geçer, suyun hemen üstünde kömür dolu iki mavna çeken bir römorkör yavaş yavaş yaklaşır. Lacivert ceketli, kafasında da üniforma şapkası bulunan bir adam karşı iskelede limanın girişini kapatır ve Wallas'ın adım attığı öteki uca doğru ilerler.

– Çabuk geçin efendim, açacağız! diye bağırır adam ona.

Wallas adamla karşı karşıya geldiğinde başıyla hafifçe selamlar.

– Hava hiç de sıcak değil bu sabah!

– Başlıyor, diye yanıtlar adam.

Römorkör ağırbaşlı bir iniltiyle selam verir; Wallas metal putrellerden oluşan bütünün üstünde bölünen buhar parçasını görür. Kapıyı iter. Elektrikli bir zil çalar ve öteki uçtaki görevlinin makineyi çalıştıracağını bildirir. Wallas kapıyı kapattığı anda, arkasında kalan yol ayrılır, köprünün tabliyesi bir motor ve dişli çarklar gürültüsü arasında kalkmaya başlar.

Wallas sonunda, sabahın erken saatlerinde terk ettiği şu Çevre Bulvarı'na çok benzeyen geniş bir anayola çıkar; tek fark, kanal yerine yolun ortasında gencecik ağaçların dikildiği bir kaldırım olmasıdır; beş altı katlı kiralık evlerin yerini, zaman zaman nerdeyse kırsal denilebilecek daha mütevazı görünüşlü binalarla açıkça sanayi amaçlı kullanılan binalar alır. Wallas böyle varoş nitelikli bir karışımla karşılaştığına şaşırır. Sağa doğru yeni bir yönde ilerlemek amacıyla sokağın karşısına geçtiği için, tam köşedeki binada "Çevre Bulvarı" ismini okuyunca iyice şaşırır. Yönünü yitirmiş olarak dönenir.

Arpenteurs Sokağı'ndan itibaren hiç sapmadan dosdoğru yürüdüğüne göre hep aynı yerlerde dönüp durmuş olamaz; fazla güneye inmiş ve kentin bir parçasını kesmiş olmalı. Birine yol sorması gerekecek.

Gelip geçenler çabucak işlerine gitmek isterler, Wallas geciktirmemek ister onları. Sokağın karşı tarafında dükkânının önündeki kaldırımı yıkayan önlüklü bir kadını kestirir gözüne. Wallas kadına yaklaşır ama sorusunu nasıl yönelteceğini bilemez: şimdilik belirli bir amacı yoktur; mesleki açıdan ihtiyatlı davranmaktan çok, hafiflik edip kaygı ya da en azından merak uyandırmak yerine, rahatına gelen bir tarafsızlığı sürdürmek amacıyla, kısa bir süre sonra gitmek zorunda olduğu polis merkezinden söz etmekten kaçınır. Adalet Sarayı'nın da sözünü etmez, emniyet müdürlüğünün tam karşısında olduğu söylenmişti ama sanatsal açıdan pek ünlü olmadığı için oraya gitmek ilgilendirmez Wallas'ı. Kadın onu yanı başında görünce doğrulur; süpürmeyi keser.

– Affedersiniz hanımefendi, merkez postaneye nasıl gidebilirim acaba?

Biraz düşündükten sonra, kadın yanıt verir:

– Merkez postane mi, posta merkezi dediğiniz ne ki?

– Büyük postane demek istiyorum.

Görünüşe bakılırsa doğru soru olmamalı bu. Belki birkaç tane büyük postane vardır ve de bunların hiçbiri kent merkezinde değildir. Kadın elinde tuttuğu süpürge-fırça karışımına bakar ve şöyle der:

– Hemen şurda, bulvarın üstünde bir postane var (çenesiyle o yönü gösterir). Genelde hep oraya gideriz. Ama bu saatte kesinlikle kapalıdır.

Anlamlı bir şey sormuştu demek ki: bütün gece boyunca açık, telgraf çekilebilecek tek bir postane vardır.

– Doğru ya, telgraf çekebilmek için bir postaneyi açık tutmaları gerekir.

Ne yazık ki bu sözü kadının dikkatini çeker sanki:

– Ha, demek telgraf çekmek içindi!

Süpürgesine bakar göz ucuyla, Wallas da pek inandırıcı olmayan bir "evet" ile sıyrılabileceğini sanır.

– Umarım kötü bir şey değildir, der kadın.

Soru açıkça soru biçimiyle değil de, daha çok terbiye gereği, biraz kuşkulu biçimde yöneltilmiştir; ancak kadın bunun peşinden başka bir şey söylemez, Wallas da yanıtlamak zorunda kalır.

– Hayır, hayır, değil, der Wallas, teşekkür ederim.

Bu da gene bir yalan, çünkü bu gece biri ölmüştü. Ölen kişinin kendi ailesinden biri olmadığını açıklaması gerekir mi?

– İşiniz acele değilse, saat sekizde açılacak bir postane var orada.

Hikâye uydurmak buna denir işte. Kime ve de neyi bildirmek için telgraf çekecek ki? Nasıl kıvırıp da geri alabilir ki dediğini? Yüzünden pek tatmin olmadığını anlayınca kadın devam eder:

– Christian-Charles Caddesi üstünde bir postane var, ama ötekilerden erken açılıp açılmadığını bilmiyorum, kaldı ki, siz gidinceye kadar...

Kadın artık dikkatle süzmektedir onu, amacına saat sekizden önce ulaşıp ulaşamayacağını tahmin eder gibidir; sonra gözlerini çevirir ve yeniden süpürge-fırça karışımının sapının ucuna diker bakışlarını. Fırçanın bir bölümü biraz sökülmüş, kenarından birkaç tane ayrık otu çıkmış. Dayanamayıp inceleme sonucunu açıklar:

– Buralı değilsiniz, değil mi beyefendi?

– Değilim, diye itiraf eder Wallas pişmanlıkla; kısa bir süre önce geldim. Bana kent merkezine nasıl gideceğimi gösterin, sonra başımın çaresine bakarım.

Merkez mi? Kadın kafasında merkezin yerini kestirmeye çalışır; süpürgesine, sonra da içi su dolu kovasına bakar. Janeck Sokağı'nın girişine doğru döner ve Wallas'ın geldiği yönü gösterir.

– Şuradaki sokağa girmeniz yeterli. Kanaldan sonra sola, Berlin Sokağı'na döner ve Vilayet Meydanı'na gelirsiniz. Sonra caddeleri izlersiniz; dümdüz ilerde.

Vilayet: sorması gereken de buydu işte.

– Teşekkür ederim, hanımefendi.

– O kadar yakın değil ama. Şuradaki tramvaya kadar gitseniz daha iyi olur, bakın...

– Yok, yok, hızlı yürürüm; hem ısınmış da olurum! Teşekkür ederim, hanımefendi.

– Rica ederim, beyefendi.

Kadın süpürgesini kovaya daldırır ve yeniden yerlere sürtmeye başlar. Wallas ters yönde yola koyulur.

İşler yeniden güven verici biçimde akmaya başladı. Bürolarda çalışanlar evlerinden çıkıyorlar artık, öğlen atıştıracakları gelenekselleşmiş üç tane sandviçi barındıran suni deri çantaları ellerinde. Kapının eşiğine adım attıklarında gökyüzüne bakarlar ve elörgüsü kahverengi atkılarını sıkı sıkıya boyunlarına dolayıp giderler.

Wallas yüzünde hisseder soğuğu; henüz insanın yüzünü, acıtan bir maske gibi felç eden dondurucu soğukların zamanı değilse de, dokuların şöyle bir çekildiği de hissedilmiyor değil: alın sıkışıp daralır, saçların başladığı yer kaşlara yaklaşır, şakaklar birbirine bitişmeye çalışır, beyin burnun biraz üstünde, iki gözün arasında, derinin biraz altında, iyi huylu küçük bir yumruya indirgemek ister kendini. Ama duyular capcanlıdır hâlâ: Wallas düzen ve kalıcılığından hiçbir şey kaybetmemiş olan bir manzaranın dikkatli bir tanığı hâlâ; belki de, tam tersine, çizgi her türlü yumuşaklık ve bezemelerinden yavaş yavaş sıyrılıp, daha bir keskinleşir. Ama bu çizim kesinliği, belki de boş bir midenin uyandırdığı düşsel bir kesinlik yalnızca.

Wallas'ın arkasından dizel bir motor sesi yaklaşır... titreme sonunda tümüyle doldurur kafasını, kısa bir süre içinde de geride bırakır onu, ağır bir yük aracı boğucu duman bulutunu peşinden sürükler.

Nerdeyse yeniden yerine inmiş bulunan, iner-kalkar köprünün girişinde, beyaz renkli bariyerin önünde, bisikletinden inmiş biri bekler. Wallas onun yanı başında durur ve de tıpkı onun gibi, az sonra görünmez olacak tabliyenin altını inceler. Yolun üst tarafını yeniden gördüklerinde, bisikletli adam bariyerdeki kapıyı aralayıp tekerleğini ileri sürer. Wallas'a döner:

– Hava sıcak değil bu sabah, der.

– Doğru, der Wallas, başlıyor gene!

– Kar yağacak sanki.

– Bu mevsimde, biraz tuhaf olmaz mı.

– Valla, yağarsa hiç şaşmam, der bisikletli.

Her ikisi de gözlerini, yavaş yavaş sokak düzeyine ulaşan tabliyenin demir kenarına dikerler. Tabliye sokak düzeyine ulaştığında gürültü de birdenbire kesilir; ortalığı saran sessizlik içinde, geçişe izin veren elektrikli zilin sesi duyulur. Bariyerdeki kapıdan geçerken bisikletli adam az önce dediğini tekrarlar:

– Hiç şaşmam.

– Belki de haklısınız, der Wallas. Kolay gelsin!

– İyi günler, beyefendi, der bisikletli.

Seleye atladığı gibi uzaklaşır. Kar yağacak mı gerçekten? O kadar soğuk değil kuşkusuz; havanın birden değişmiş olması şaşırtıyor, o kadar. Wallas köprünün ortasında bariyeri yeniden açmaya giden lacivert ceketli görevliyle karşılaşır.

– Dönüyor musunuz yoksa, beyefendi?

– Evet, der Wallas; köprü açılıp kapanırken ancak zamanım oldu. Vilayet şu tarafta, değil mi?

Ötekisi yarım çark eder. "Ne yapmaya zamanı oldu ki?" diye düşünür.

– Evet, o tarafta elbette. Berlin Sokağı'ndan gidin, en kısa yol odur, der.

– Teşekkür ederim, beyefendi.

– İyi gezintiler, beyefendi.

Bu bariyeri neden öteki taraftan otomatik olarak kumanda etmiyorlar ki acaba? Janeck Sokağı'nın dümdüz olmadığını fark eder şimdi Wallas: hissedilmeyen bir dizi dirsekle sokak güneye doğru yönelmektedir gerçekte. Okul çantalarını verevine omuzlarına asmış, el ele tutuşan iki çocuk resminin yer aldığı daire biçimindeki trafik levhasının üstünde tersinden yapıştırılıp kopartılmış bir ilanın kalıntıları görülür. Çifte kapıdan –Kız Okulu. Erkek Okulu.– geçtikten sonra, avlunun duvarı, atkestaneleri altında, kızıl yaprakları ve meyvelerin patlamış kabuklarını gözlerden gizler; küçük çocuklar parlak kestaneleri topladılar hayranlıkla, sayısız oyun ve eğlence kaynağı kestaneler. Sol taraftaki sokakların adına bakmak için kaldırım değiştirir Wallas.

Wallas kavşaklardan birinde, az önce karşılaştığı, hazımsızlık çeken beyefendinin karşıdan karşıya geçtiğini fark eder. Öğle yemeğinden sonra da pek iyi görünmüyor; belki de midesi rahatsız olduğundan değil, dertlerindendir yüzünün bu hali. (Fabius'e benziyor!) Karalar giymiş: postaneye gidiyor, telgraf çekip ölüm haberi verecek..

– Ah, telgraf demek ki. Umarım, kötü bir şey değildir.

– Ölüm ilanı, hanımefendi.

Kederli beyefendi Wallas'ın önünden geçer ve enlemesine kesen yola sapar; "Berlin Sokağı", Wallas adımlarını ona uydurur.

Bu sokağın yönüne bakılırsa, bu sabah, çok daha önce verevine sapmak gerekirdi demek ki. Kara renkli sırt nerdeyse Wallas'la aynı hızda ilerler ve yol gösterir.

3

Siyah pardösülü adam sol kaldırıma geçer ve küçük bir sokağa sapar; Wallas da gözden kaybeder onu. Yazık, iyi bir yol arkadaşıydı. Postaneye telgraf çekmeye gitmiyordu demek ki, belki de dosdoğru Christian-Charles Caddesi'ne çıkan kestirme bir yol biliyordu. Önemi yok, Wallas anayolları kullanmaktan hoşlanır, hem o postaneye gitmesi de gerekmiyor artık.

Kadına ilk defa geldiği bu kentin anacaddelerini dolaşmak istediğini dosdoğru söylemek çok daha basit olurdu elbette; yoksa utancın verdiği bir dürtüyle bu kente eskiden gelmiş olduğunu söyleyememiş miydi Wallas? Annesiyle birlikte dolaştığı güneşli, küçük sokakları, alçak evlerin arasında kalan kanalın en ucunu, terk edilmiş gemi teknesini, görmeleri gereken şu akraba kadını (kız kardeş mi yoksa üvey kardeş mi?) – çocukluk anılarının peşinden koşuyormuş gibi görünecekti. Turist olduğunu söylese, bu kez de yılın bu döneminde, sanat meraklısı biri için hiçbir çekiciliği olmayan bir kentte bulunma bahanesinin inandırıcı olmaması bir yana, daha da büyük tehlikelere yol açacağı kesindi: bir tek postane demek bile, telgrafın ortaya çık-

masına yettiğine göre, turist olduğunu söylemesi sonunda da, yeni açıklamalar getirmekten kaçınmak için, ayrıca, kadına ters düşebilecek sözler söylemek istememesi nedeniyle, gayet doğal olarak, kendisine yöneltilecek sorularla kim bilir nerelere sürüklenecekti. Sevimli ve ağırbaşlı görünmek uğruna, hangi düşsel maceralara sürüklenmiş olacaktı kim bilir!

– Buralı değil misiniz, beyefendi?

– Hayır, değilim, siyasal içerikli bir cinayeti araştırmak amacıyla buraya dün akşam gelen bir polis memuruyum.

En beklenmedik şey de buydu. "Tahkikat memuru, diye genellikle tekrarlar Fabius, insanların zihninde elden geldiğince az iz bırakmalıdır; dolayısıyla, her koşulda sıradan sayılabilecek biçimde davranması gereklidir." Gerek Tahkikat Dairesi gerekse tüm bakanlıkta pek ünlü bir karikatür vardı; karikatürde Fabius "gezintiye çıkmış ilgisiz biri" kılığındaydı: şapkayı gözlerinin üstüne indirmiş, koskoca kara gözlükler takmış, yerleri süpüren, takma olduğu açıkça belli olan sakallı biri, kırlık arazide, şaşkın sürünün ortasında, iki büklüm olmuş "fark ettirmeden" sürünmekte.

Bu saygısız resim aslında çalışma arkadaşlarının yaşlı şeflerine besledikleri samimi hayranlığı gösterir. Düşmanları sahte bir iyilikle "Çok düştü" diye itiraf ederler gizlice; ama her gün onunla birlikte çalışanlar, bazı açıklanmaz inatçı davranışlarına rağmen, meşhur Fabius'ün hâlâ bir efsane olduğunu gayet iyi bilirler. Bununla birlikte, artık geçerliğini yitirmiş bazı yöntemlere bağlı kalması dışında, ona inananlar da, en güvenilir verileri bile durmadan sorgulamasına yol açan, hastalıklı bir temkinlilik, bir tür kararsızlık içinde bulunduğunu kabul ederler. Kuşkulu bir durumda, en küçük hassas noktayı fark etmekteki sezgisi, sırrın tam yüreğine ulaşmasını sağlayan tutkusu, ortaya çıkartılan ipuçlarını birleştirip olay örgüsünü yeni baştan kurma konusunda sergilediği yorulmak bilmez sabrı, işte bütün bunlar zaman zaman temizlik hastası birinin takıntılı kuşkuculuğunu getirir akla. Basit çözümleri ihtiyatla karşıladığı bilinirdi zaten, şimdi de herhangi bir çözümün olabileceğine inanmaktan bile vazgeçtiği fısıldanıyor.

Örneğin, açık seçik bir amacı (anarşist bir örgütün yönetici-

lerini ortaya çıkartmak) olan şimdiki olayda, daha en başından beri çok fazla kararsız kaldı, gönülsüzce ilgileniyor gibiydi. Hatta astlarının önünde, bu komplonun bir dizi rastlantıdan ya da hükümetin Makyavelce bir icadından ibaret olduğu, bu açıdan ele alınması gerektiği gibi baştan aşağı tuhaf uyarılarda bulunmaktan bile kaçınmadı. Hatta bir gün bu adamların insan dostu olduklarını, halkın iyiliğini sağlamaktan başka bir amaçları olmadığını bile söyledi açıkça!

Wallas, Tahkikat Dairesi'nin görevi ihmal, hatta gizli anlaşma yapmakla suçlanmasından başka bir şeye yaramayan bu şakalardan hiç hazzetmez. Elbette, bazı meslektaşları gibi Fabius'e körü körüne hayranlık duymaz: savaş döneminde, düşman casuslarına karşı verdiği şanlı mücadele yıllarında tanımamıştı Fabius'ü. Wallas Tahkikat Dairesi'ne kısa bir süre önce katılmıştı; daha önce, İçişleri Bakanlığı'na bağlı başka bir bölümde çalışmaktaydı ve de şimdi burada görevli olması da rastlantı yalnızca. Bugüne kadar, İçişleri Bakanı Roy-Dauzet'nin birdenbire kuşku duymaya başladığı çeşitli ruhani derneklerin çalışmaları konusunda bilgi toplamakla uğraşmıştı daha çok; Wallas aylar boyunca üye toplantılarına katılmış, zırvalıktan başka bir şey olmayan broşürleri incelemiş ve yarı delilerin hoşuna gitmeye uğraşmıştı; kısa bir süre önce de, zararlı hiçbir yanı olmayan bu derneklerin etkinlikleri konusunda kapsamlı bir rapor hazırlayarak görevini tamamlamış bulunuyordu.

Doğrusu, gerçek polisin biraz kıyısında kalan bu polis örgütü çoklukla barışçıl bir göreve sahipti. İlk başta yalnız karşıcasusluk amacıyla kurulmuş olan bu örgüt, ateşkesten sonra bir tür iktisadi suçları araştıran polis örgütüne dönüşmüştü; başlıca işlevi de kartellerin hareketlerini denetlemekti. Sonraları, mali, siyasal, dinsel ya da daha başka herhangi bir gruplaşma devlet güvenliğini tehdit eder gibi olduğunda, Tahkikat Dairesi harekete geçti ve iki ya da üç kez de hükümete çok değerli hizmetlerde bulundu.

Bu kez çok farklı bir şey söz konusu: dokuz gün içinde peş peşe tam dokuz tane şiddete dayalı ölüm olayı gerçekleşti, bunların en az altı tanesi ise cinayet özellikleri taşımakta. Birbirinden farklı bu cinayetlerin benzer yanları, kurbanların önemli

kişiler olmaları yanında dokuz cinayet kurbanının dahil olduğu söylenen örgütün öteki üyelerine de tehdit mektupları gönderilmesi, ortada aslında tek bir olay olduğunu açıkça göstermektedir: canavarca sindirme, hatta topyekûn imha kampanyası ile karşı karşıya bulunmaktayız. Resmi olmamakla birlikte, siyasal açıdan önemli bir rol oynayan kişilere karşı sürdürülüyor bu kampanya. Söz konusu kişilerin yararlandığı bir...

Vilayet meydanı, üç yanı revaklı evlerle çevrili küçük, kare biçimli bir meydandır; vilayet binası dördüncü kenardadır, ne mutlu ki pek gösterişli olmayan, Saint-Jacques istiridyesi kabukları ve kıvrımlarla süslü tarza sahip, taştan yapılma, kısacası oldukça sade ama çirkin, devasa bir binadır.

Meydanın tam ortasında, demir parmaklıklarla korumaya alınmış, fazla yüksek olmayan bir kaide üstünde bronz bir heykel grubu yükselir: yapmacık duruşları, yaşandığı varsayılan yarışın hızına hiç mi hiç uymayan, muhtemelen simgesel değere sahip birkaç kişinin bindiği, iki at tarafından çekilen Eski Yunan savaş arabası.

Öteki taraftaysa Reine Caddesi başlar; cılız karaağaçlar daha şimdiden dökmüş yapraklarını. Bu semtte sokakta çok az kişi var; üstlerindekilere iyice sarınıp sarmalanmış, sokaktan geçenler ve ağaçların siyah renkli dalları nedeniyle bu semte kış erken gelmiş gibi.

Adalet Sarayı pek uzak olmamalı, çünkü varoşlar bir kenara bırakılırsa, kentin öyle çok geniş bir alana yayılmadığı da kesin. Vilayetin saati yediyi on geçeden biraz ileriydi, dolayısıyla Wallas'ın da etrafı keşfetmek için tam üç çeyrek saati var.

Caddenin sonunda, eski bir derivasyon kanalının gri renkli suyu, manzaranın donmuş dinginliğini pekiştirir.

Daha sonra Christian-Charles Caddesi gelir, biraz daha geniştir, birkaç güzel dükkânı ve sineması vardır. Ara sıra çıngırağını gayet açık seçik duyulabilecek biçimde çalarak sessizce yaklaştığını bildiren bir tramvay geçer.

Wallas, üstünde sararmış bir kent planı, planın tam ortasında da hareket ettirilebilen bir iğne bulunan bir panoyu kestirir gözüne. Sokak isimlerinin yazılı olduğu kâğıt rulosunun bu-

lunduğu küçük kutuya da, yer belirlemeye yarayan iğneye de itibar etmeyip, kolayca çizer izleyeceği yolu: tren garı, Çevre Bulvarı'nın oluşturduğu hafif basık halka, Arpenteurs Sokağı, Brabant Sokağı , bulvara açılan Joseph-Janeck Sokağı, Berlin Sokağı, vilayet. Şimdi bulvara kadar Christian-Charles Sokağı'nı izleyecek, sonra da zamanı olduğuna göre, sola doğru sapacak, Louis-V Kanalı boyunca yürüyecek, şu sokağın, Copenhague Sokağı'nın yanı başındaki daracık kanalı izleyecek ve geri gelmiş olacaktır; az önce geçtiği dar kanal buydu işte. Çizdiği bu yolu tamamladığında, Çevre Bulvarı'nın içinde kalan, gerçek anlamda kent diyebileceğimiz alanı boydan boya tam iki kez geçmiş olacaktır Wallas. Çevre Bulvarı'nın ötesindeyse, güneye ve doğuya doğru sıkışık ve çirkin, ama kuzeybatıya doğru limanın ardında kalan bölgedeki sayısız havuz, güneybatıya doğru da spor alanları, bir koruluk, hatta içinde hayvanat bahçesi de olan bir belediye parkı sayesinde daha hoş bir görüntü sunan varoşlar uzanır.

Buraya gelmek için Janeck Sokağı'nın en ucundan başlayan çok daha kısa bir yol vardı, ama aynı zamanda daha da karmaşık bir yoldu bu, dolayısıyla çalı süpürgeli kadın vilayetin oradan dolaşmasını söylemekle iyi etmişti. Yüzü dertli siyah pardösü burada saptı ve daracık, birbirine bağlanan sokak yığını içinde kaybolup gitti. Tam çekip gidecekken, Adalet Sarayı'nı bulması gerektiğini anımsar Wallas; nerdeyse hemen de bulur, vilayetin tam arkasındadır Adalet Sarayı ve vilayete, meydana açılan küçük bir sokakla, Charte Sokağı ile bağlanır. Emniyet Müdürlüğü de bunun tam karşısındadır. Tanımlanmış olduğu için çok daha tanıdık gelir bu mekân Wallas'a, çok dikkat etmesi gerekmez buralarda dolaşırken.

Daha aşağıda caddede yürürken postanenin önünden geçer. Postane kapalıdır. Beyaz bir kartona "Gişeler saat 8 ile 19 arasında açıktır" yazılıp postanenin anıtsal kapısının üstüne konulmuştur. Bulvara doğru saptıktan kısa bir süre sonra su çıkar karşısına; kendisini suyun çekiciliğine kaptırır, sudan destek alır, su boyunca yürümeye koyulur, yansı ve gölgeleri seyre dalar.

Wallas Vilayet Meydanı'na ikinci kez ayak bastığında, binanın cephesindeki saat sekize beş kalayı göstermektedir. Wallas'ın Charte Sokağı'nın köşesindeki kahveye girip çabucak bir şeyler yemek için ancak vakti vardır. İçerisi hiç de beklediği gibi değil: bu kent aynaları, nikelajlı parlak eşyaları ve aydınlatma işini pek sevmiyor galiba. Birkaç aplikten yayılan utangaç ışıkla tamamlanan yetersiz camlı alanları, koyu renkli ahşap eşyaları, koyu renkli suni deri kaplı, döşemeleri çökmüş banketleri nedeniyle hüzünlü demek daha doğru olur bu kahve için. Öyle ki, istediği gazeteyi güçlükle okur Wallas. Çabucak göz gezdirir sütun başlıklarına:

"Delf yolunda ağır trafik kazası."

"Meclis yarın toplanıp yeni bir belediye başkanı seçecek."

"Falcı kadın müşterilerini istismar ediyordu."

"Patates üretimi en iyi yılları bile geride bıraktı."

"Hemşehrilerimizden birini kaybettik. Cüretkâr bir hırsız, dün hava kararırken, Bay Daniel Dupont'un evine girdi..."

Fabius'ün kendisine verdiği tanıtım mektubu nedeniyle, daha içeri adım atar atmaz, emniyet müdürü Laurent'ın Wallas'ı şahsen kabul edeceği muhtemeldir. Kendi işine başkasının burnunu soktuğunu sanmasa bari: ustalıkla anlatmak gerekecek ona her şeyi; yoksa düşman yaratmış oluruz ya da en azından yardımından oluruz, ki yardım etmesi vazgeçilmez öneme sahip. Gerçek şu ki, yerel polis güçleri önceki sekiz cinayet olayında kesinlikle başarısız kalmış olmakla birlikte –hiçbir ipucu bulmadıkları gibi, iki olayda ölümün kazaen gerçekleştiği sonucuna vardılar– tamamıyla boşlamak güç gibi onları: "muhtemel" katiller konusunda bilgi sağlayabilecek biricik kaynak gene de yerel polis güçleri. Öte yandan, kendilerinden kuşkulanıldığı izlenimi uyandırmak da yersiz olur.

Açık bir kırtasiye dükkânı gören Wallas rastgele girer içeri. Tezgâhın arkasında oturan çok genç bir kız yardımcı olmak için ayağa kalkar.

– Buyrun, beyefendi.

– Desen için çok yumuşak bir silgi rica edecektim.

– Elbette beyefendi.

Duvarı kaplayan çekmecelere döner. Saçlarını ensesini açık bırakacak biçimde topladığı için, arkadan bakıldığında yaşça daha büyükmüş gibi görünür. Çekmecelerden birini karıştırır ve Wallas'ın önüne sarı, uzun, uçları verevine kesilmiş, okul çocuklarına verilen türden sıradan bir silgi koyar.

Wallas:

– Özellikle desen çalışmalarında kullanılabilecek türden bir silginiz yok mu?

– Bu, desen çalışmalarında kullanılmak için üretilmiş bir silgi, beyefendi.

Hafifçe gülümseyerek yüreklendirir Wallas'ı. Daha dikkatli incelemek için silgiyi eline alır Wallas; sonra genç kıza, gözlerine, hafifçe aralık etli dudaklarına bakar. Sonra da gülümser.

– İstediğim...

Kız, söylenenleri daha iyi kavrayabilmek içinmiş gibi, kafasını biraz yana eğer.

– ...biraz daha gevrek bir şey.

– Ama yok beyefendi, sizi temin ederim, bu çok iyi bir kurşunkalem silgisi. Bütün müşterilerimiz memnun kaldı.

– Peki öyleyse, der Wallas, bir deneyeyim. Borçum ne?

Öder ve dışarı çıkar. Genç kız kapıya kadar eşlik eder. Yok, çocuk değil artık: kalçaları, ağır endamı kadın gibi nerdeyse.

Wallas sokağa çıkar çıkmaz parmaklarıyla yoklar silgiyi, daha dokunur dokunmaz bile anlaşılıyor beş para etmediği. Şaşmak gerekirdi zaten, bu kadar mütevazı bir dükkânda... Pek nazikti şu kız da... Başparmağıyla silginin ucunu ezer biraz. İstediği bu değildi kesinlikle.

4

Laurent çalışma masasındaki dosyaların yerini değiştirerek küçük silgi parçasının üstünü kapar.

Wallas durumu özetler:

– Sonuçta, fazla bir şey bulmadınız.

– Şöyle de diyebilirsiniz: hiçbir şey, diye karşılık verir emniyet müdürü.

– Ya şimdi ne yapmayı düşünüyorsunuz?

– Başka bir şey yapmayacağım; bu benim işim değil ki artık!

Komiser Laurent bu sözleri alaycı bir üzüntüyle gülümseyerek söyler. Karşısındaki kişi konuşmadığı için de konuşmayı sürdürür:

– Kendimi bu kentin kamu güvenliğinden sorumlu addetmekte haksızdım kuşkusuz. Bu kâğıt (iki parmağı arasına sıkıştırdığı bir mektubu sallar) dün akşamki cinayetle başkentin ilgileneceğini açık seçik biçimde bildiriyor. Canıma minnet. Şimdi de siz, bakanın –ya da, en azından, doğrudan kendisine bağlı bir bölümün– soruşturmayı "benim yerime" değil de "yardımlarımla" sürdürmek için sizi gönderdiğini söylüyorsunuz. Bundan ne anlam çıkartmam gerekir ki? Şunu söyleyebilirim ancak: söz konusu yardım, elimde olan bilgiyi size aktarmak –az önce yaptım bunu– ve devamında, eğer gerek duyulursa, sizi polis örgütüm tarafından korumakla sınırlı olacaktır.

Laurent yeniden gülümseyerek ekler:

– Dolayısıyla, sır değilse elbet, sizin bana ne yapmayı düşündüğünüzü söylemeniz gerek.

Masasını kaplayan kâğıtların arkasına mevzilenmiş, dirseklerini koltuğun kolçaklarına dayamış olan komiser ellerini yavaş yavaş, ihtiyatlı olması gerekiyormuş gibi birbirine sürter; sonra da kısa ve yağlı parmaklarını olabildiğince açarak, önünde duran karmakarışık kâğıtların üstüne koyar ve ziyaretçisinin yüzüne bakarak bir yanıt beklemeye koyulur. Pembe yüzlü, dazlak kafalı, şişko biridir. Biraz zorlama bile olsa dostça konuşur gibidir.

– Söylediğinize göre tanıklar..., diye başlar Wallas.

Laurent Wallas'ın sözünü kesmek üzere ellerini kaldırır hemen.

– Tam anlamıyla tanık yok, der, bir yandan da sağ avucunu sol elinin işaretparmağının üstünden geçirir; yaralıyı yeniden yaşama döndürememiş olan doktoru da, hiçbir şey görmemiş olan yaşlı ve sağır kâhya kadını da tanık sayamayız.

– Size doktor mu haber verdi?

– Evet, doktor Juard dün akşam saat dokuza doğru polise telefon etti; doktorla konuşan müfettiş doktorun açıklamalarını

kaydetti –bu kayıtlar da az önce aktarıldı size– sonra da beni evimden arayıp haber verdi. Hemen suç mahallini incelemelerini emrettim. Müfettişler evin ilk katında dört ayrı taze parmak izi buldular: kâhya kadının parmak izleri ile görüldüğü kadarıyla erkeğe ait üç ayrı iz daha. Son günlerde bu kata yabancı kimsenin çıkmadığı doğruysa, bu izlerin üç ayrı kaynağı olabilir ancak: (parmaklarıyla sayar) ilk başta doktorun merdiven küpeştesi ve Dupont'un odasındaki az sayıda ve hafif parmak izleri; ikincisi, Dupont'un kendi parmak izleri, ki bunlar evin her yanında karşımıza çıkıyor; üçüncüsü de, katilin merdiven küpeştesinde, çalışma odasının kapı kolunda ve çalışma odasındaki eşyaların pek çoğunda –en başta da iskemlenin sırtlığında– bıraktığı, epey belirgin ve oldukça çok sayıdaki parmak izi. Evin iki girişi var; ön kapı zilinin üstünde doktorun sağ başparmağının izi, arka kapı tokmağının üstünde ise katilin olduğu varsayılan sağ başparmak izi bulundu. Gördüğünüz gibi bütün ayrıntıları aktarıyorum size. Son olarak şunu da söyleyeyim ki, kâhya kadın, bir yandan doktorun büyük kapıdan girdiğini doğrularken, bir yandan da, yaralı kendisini çağırdığı için yukarı çıkarken, birkaç dakika öncesine kadar kapalı olan arkadaki küçük kapının açık olduğunu doğruluyor. Daha da emin olmak için, dilerseniz doktor Juard'ın parmak izlerini de aldırtabilirim...

– Maktulün parmak izlerini de aldırtabilirsiniz, değil mi?

– Aldırtabilirim elbette, ama cesedin bende olması gerekir, der Laurent yumuşak bir sesle.

Wallas'ın sorgulayan bakışlarını görünce, sormadan edemez:

– Bilmiyor musunuz yoksa? Soruşturmanın yönetimiyle aynı anda cesedi de aldılar benden. Sizi gönderen kuruluşun işine yarayacağını düşünmüştüm.

Wallas şaşkınlığını gizleyemedi. Başka bölümler mi ilgileniyordu acaba bu işle? Doğrusu, bu varsayımdan çok hoşnut kalmıştı Laurent. İki elini çalışma masasının üstünde açmış bekler; yüzündeki iyi niyetli ifade yerini acımaya bırakır gibi. Wallas bu noktada ısrar etmez ve sözlerine devam eder:

– Dupont'un yaralı halde ilk kattan kâhya kadını çağırdığını söylemiştiniz; kâhya kadın sağır olduğuna göre, sesini duya-

bilmesi için Dupont'un epey yüksek sesle bağırmış olması gerekir. Oysa doktor Dupont'un yarası nedeniyle çok güçsüz kaldığını, nerdeyse baygın olduğunu söylemişti.

– Evet, biliyorum; burada bir çelişki var gibi; ama revolverini almaya gidecek, yardım çağıracak kadar gücü olmuş, cankurtaranı beklerken de çok kan kaybetmiş olabilir: yatağın üstünde epey büyük bir leke vardı. Ama ne olursa olsun, doktor Dupont'un saldırganın yüzünü göremediğini söylediğini aktardığına göre, doktor geldiğinde bilincini kaybetmiş değildi. Basında yer alan haberde olayın sırası karıştırılmış: yaralının kendine gelememesi ancak ameliyattan sonradır. Zaten doktoru görmeniz de gerekecektir elbette. Şu hanımefendiden de, Madam... (dosyanın içindeki bir kâğıda bakar) Madam Smite'ten de bazı noktaları açıklamasını istemeniz gerekecek; yaptığı açıklamalar biraz karışıktı: en azından ilk bakışta bu işle ilgisi yok gibi görünen, tamir edilmesi gereken bir telefon hikâyesi anlattı daha çok, hem de epey ayrıntılı biçimde. Müfettişler fazla üstünde durmayıp, sakinleşsin diye beklemeyi tercih ettiler; efendisinin öldüğünü bile söylemediler ona.

İki adam bir süre konuşmadan dururlar. Başparmağının kemiklerini nazik nazik ovuşturarak yeniden konuşmaya başlar komiser.

– Bildiğiniz gibi, intihar etmiş olabilir pekâlâ. Revolverini almış, bir ya da birkaç el ateş etmiş, ama kendini öldürememiş olabilir; sonra çoklukla olduğu gibi, kararını değiştirmiş ve yardım çağırmış, böylece başarısız intihar girişimini saldırı süsü vererek gizlemek istemiş olabilir. Ya da –ki bu kişiliği konusunda bildiklerimizle çok daha uyumlu olacak– bütün bu tezgâhı önceden hazırladı ve birkaç dakika daha yaşamda kalmasına, böylece kamuya şu cinayet masalını miras bırakmasına izin verecek biçimde ölümcül derecede yaraladı kendini. Tabancayla ateş edip de, bunun doğurabileceği sonuçları bu kadar kesin biçimde hesaplamak çok zordur, diyeceksiniz; kâhya kadın doktoru aramaya gittiğinde ikinci defa ateş etti belki. Birçok bakımdan tuhaf biriydi.

– Mermi çekirdeklerinin konumuna dayanarak bu varsayımların doğru olup olmadığı belirlenebilir, der Wallas.

– Evet, bazen yapılabiliyor. Sözde kurbanın revolver ve kurşunlarını da inceleyeceğiz. Şu anda elimde bir tek bu sabah doktor tarafından iletilen defin belgesi var; şu an için elimizdeki biricik güvenilir belge bu. Kuşkulu parmak izleri, kâhya kadının bilmediği, gün içinde gelmiş herhangi birine ait olabilir; müfettişlere söz ettiği küçük kapı da pekâlâ rüzgârdan açılmış olabilir.

– Dupont'un intihar ettiğine inanıyor musunuz gerçekten?

– Hiçbir şeye inanmıyorum. Elimdeki verilere göre bunun imkânsız olmadığını düşünüyorum. Kuralına uygun biçimde kaleme alınmış olsa da, bu defin belgesi, ölüme yol açan yaraya ilişkin hiçbir ayrıntıdan söz etmiyor; gördüğünüz gibi, dün akşam kâhya kadın ve doktor tarafından bu konuyla ilgili olarak verilen bilgiler son derece müphem. Her şeyden önce şu birkaç ayrıntıyı açıklığa kavuşturmanız gerekli. Gerekirse, başkentteki adli tabipten ilginizi çeken konularda ek bilgi edinebilirsiniz.

Wallas:

– Yardımınız işimi çok kolaylaştırmış olurdu elbette, der.

– Ama bana güvenebilirsiniz, saygıdeğer beyefendi. Birini tutuklamak istediğinizde, iki üç sağlam adam gönderirim. Bana telefon etmenizi sabırsızlıkla bekleyeceğim; yüz yirmi dört-yirmi dördü isteyin, direkt hattır.

Pembemsi şişko surat iyice gülümser. Küçük eller iyice yayılır masaya, avuçlar gergin, parmaklar ayrık. Wallas "K. Laurent, 124-24" diye yazar. Onu kime bağlıyor ki bu direkt hat?

Wallas ne kadar yalnız kaldığını kestirir bir kez daha. Son bisikletliler de toplu halde işyerlerine ulaşıyorlar; yalnız kalır, hafif bir eğim tarafından desteklenir, sonra o da terk eder bu desteği ve seçtiği yöne doğru yola koyulur ıssız sokaklarda. Görünüşe bakılırsa, kimsenin ilgisini çekmemiştir: kapılar kapalı, yoldan geçerken hiçbir surat sarkmıyor pencerelerden. Oysa orada bulunması gerekli: başka kimse ilgilenmiyor bu cinayetle. Bu onun işi; bu işi selamete çıkartsın diye çok uzaklardan getirttiler onu.

Bu sabahki işçiler gibi komiser de şaşkınlıkla –belki de düşmanlıkla– bakar ona ve kafasını çevirir: onun işi burada bitti

artık. Tuğla duvarların öte tarafında, bu hikâyenin olup bittiği alana girme hakkı yok; söylediği sözler Wallas'a bu alana girmenin nerdeyse imkânsız olduğunu hissettirmeyi amaçlıyor bir tek. Ne var ki, Wallas güven duyuyor. İlk bakışta, onun için her şey daha zor gibiyse de –bu kente yabancı olması, kentin sırlarını, dalaverelerini bilmemesi– kendisini buraya boşu boşuna getirtmediklerini biliyor: işin püf noktasını bir bulsa, tereddüt etmeden hedefe ulaşacağını biliyor.

Vicdanını rahatlamak için sorar:

– Soruşturmayı sürdürseniz ne yapardınız?

– Bu benim sorumluluğumda değil, diye yanıtlar komiser, soruşturmanın benden alınması da bundan zaten.

– Sizce polisin görevi nedir?

Laurent biraz daha hızlı sabunlar ellerini.

– Haydutları, yasalar tarafından az çok tanımlanmış, belirli sınırlar içinde tutarız.

– Öyleyse?

– Bu elimizden kaçıyor, sıradan haydutlardan değil. Bu kentteki bütün haydutları tanırım: hepsinin fişi var elimde; toplumun koyduğu kuralları unutur gibi olduklarında hemen tutuklarım hepsini. İçlerinden biri hırsızlık yapmak ya da herhangi bir siyasal partiden belirli bir bedel almak amacıyla Dupont'u öldürmüş olsa, cinayetin üstünden on iki saat geçmiş olmasına rağmen, kendimize hâlâ bunun bir intihar olup olamayacağını sorar mıydık sanıyorsunuz? Pek o kadar büyük bir yerleşme değil burası, bir sürü de muhbir var. Suçu önleyemiyoruz her zaman, hatta suçlunun kaçtığı da oluyor, ama en azından izini buluruz her defasında, oysa bu defa kimin olduğu belli olmayan parmak izleri ve kapıları açan hava cereyanları içindeyiz. İstihbarat memurlarımız yardımcı olamıyor. Eğer sizin temin ettiğiniz gibi bir terörist grup söz konusuysa, hiçbir şeye bulaşmamış olduklarını varsaymak gerekir; bu durumda, elleri tertemiz olmalı, gözetim altında tuttuğu kişi ile yakın ilişki içinde bulunan polisin ellerinden de daha temiz olmalı. Bizde suçlu ile polis memuru arasında bir dizi aracı vardır. Bütün sistemimiz de bunlara dayanır. Ne yazık ki, Daniel Dupont'un canını alan kurşun başka bir dünyadan sıkıldı!

– Kusursuz suç olmadığını bilirsiniz değil mi, herhangi bir yerde bir hata olmalı, bu hatayı aramalıyız.

– Nerede arayalım? Yanılmayın, saygıdeğer beyefendi: uzman elinden çıkma bir iş bu, görünüşe bakılırsa rastlantıya pek yer bırakmamış gibiler. Elimizde bulunan bütün bu cılız belirtileri kullanılmaz kılan tek şey, bunları hiçbir şeye bağlayamıyor olmamız.

– Ama, dokuzuncu olay bu, der Wallas.

– Evet, ama sizin de kabul ettiğiniz gibi, kurbanların siyasal görüşleri ve ölüm saatleri sayesinde yalnız, böyle bir ilişki yaratılabiliyor. Kaldı ki, bu tür bir ilişkilendirmenin gerçek olduğundan sizin kadar emin değilim. Bu ilişki gerçek olsa bile, gene pek ilerlemiş sayılamayız: örneğin, bu kentte bu akşam faili meçhul ikinci bir cinayet işlendiğini bilmem ne işime yarar ki? Öte yandan, genel müdürlüğün de benden fazla bir imkânı yok: onların elinde de aynı sabıka kayıtları var, onlar da aynı yöntemlerle çalışıyorlar. Gelip cesedi aldılar benden, dediğinize bakılırsa, ellerinde ne yapacaklarını bilemedikleri sekiz tane daha olduğuna göre seve seve kullansınlar. Siz gelmeden önce, bu işin bu kentin polis güçlerini ilgilendirmediği izlenimine kapılmıştım zaten, sizin burada bulunmanız ise doğruluyor izlenimimi.

Karşısındaki kişinin kararını açıkça vermiş olmasına rağmen, Wallas inat eder: kurbanın yakınları ve dostları sorgulanabilirdi. Ancak Laurent o taraflarda da işe yarayabilecek hiçbir şey bulunmayacağından emin:

– Denilenlere bakılırsa, Dupont'un yaşlı hizmetçi kadın ve kitapları arasında geçen son derece yalnız bir yaşamı varmış. Evinden dışarı pek çıkmazmış, ziyaretçi kabul ettiği de pek endermiş. Dostu var mıymış? Yakınlarına gelince, karısı dışında bilinen hiç yakını yokmuş...

Wallas şaşırır:

– Karısı mı vardı? Cinayet sırasında nerdeymiş?

– Bilmiyorum. Dupont şu son birkaç yıldır evliymiş; kendisinden çok daha genç olan karısı, onun münzevi kişiliğine katlanamamış olmalı. Kısa sürede ayrılmışlar ama ara sıra görüşü-

yorlarmış anlaşılan; dün akşam saat yedi buçukta ne yaptığını sorun isterseniz gidip.

– Bunu ciddi olarak söylemiyorsunuz değil mi?

– Tam tersine, çok ciddiyim. Neden olmasın ki. Eski kocasının evini de alışkanlıklarını da gayet iyi biliyordu; dolayısıyla kimse fark etmeden bu cinayeti işlemesi herkese göre çok daha kolaydı onun. Dupont'dan haklı olarak hatırı sayılır bir miras beklentisi içinde bulunduğu için, bildiğim kadarıyla, onu ortadan kaldırmakta çıkarı olabilecek ender kişilerden biriydi.

– O halde bana bundan neden söz etmediniz?

– Bana bunun siyasal bir suikast olduğunu söylüyordunuz!

– O da katılmış olabilir.

– Elbette. Neden olmasın, değil mi?

Komiser Laurent yeniden o neşe saçan havasına büründü. Hafiften gülümseyerek:

– Belki de kâhya kadındır öldüren; sonra, yeri gelmişken söyleyeyim, pek de iyi şöhreti olmayan şu doktor Juard'ın yardımıyla geri kalan her şeyi uydurmuştur.

– Bence gerçeğe uzak düşüyor bu, dedi Wallas.

– Hem de son derece uzak düşüyor gerçeğe, ama gayet iyi bildiğiniz gibi, gerçeğe uzak düşüyor diye kuşkulanmaktan vazgeçmek olmaz.

Wallas bunun çok bayağı bir alaycılık olduğunu düşünür. Öte yandan, kendisine verilen görev nedeniyle kıskançlık içinde kıvranan ve yardım etmek için kılını bile kıpırdatmamaya kararlı olan bu memurdan pek bir şey edinemeyeceğini de anlar. Tek istediği şey, işin içinden sıyrılmak mı gerçekten? Kendi soruşturmasını tek başına sürdürebilmek için rakiplerinin şevkini mi kırmak istiyor yoksa? Wallas gitmek üzere ayağa kalkar; önce gidip şu doktoru görecektir. Laurent doktoru nerede bulabileceğini söyler:

– Juard Kliniği, Corinthe Sokağı, 11 numara. Vilayetin öteki tarafındadır, buradan pek uzakta değil.

– Gazetede bir "semt kliniği" olduğunu okumuştum sanırım, dedi Wallas, öyle değil mi?

Laurent koluyla bıkkın bir hareket yapar:

– Gazeteleri bilirsiniz! Arpenteurs Sokağı'ndan fazla uzak değil zaten.

Wallas adresi not eder defterine.

– Gazetelerden biri isimleri karıştırıp, kentin en başta gelen ahşap ihracatçılarından biri olan Albert Dupont'un öldüğünü yazmıştı. Bu sabah, öldüğünü ve övgü dolu sözlerle uğurlandığını okuyunca çok şaşırmış olmalı!

Laurent koltuğundan kalkar, göz kırpar ve son sözünü söyler:

– Doğrusu, cesedi görmedim; belki de Albert Dupont'a aittir.

Bu buluşu çok hoşuna gitmiş olmalı ki, gülerken o iyi besili bedeni baştan aşağı sarsılmaya başlar. Wallas terbiyeli biçimde gülümser. Emniyet müdürü soluklanır, sonra da içtenlikle elini uzatır ona.

– Yeni bir şey öğrenirsem, haber veririm size, der. Hangi otelde kalıyorsunuz?

– Konağa iki adım mesafede, Arpenteurs Sokağı'daki bir *café*'de bir oda kiraladım.

– Tuhaf! Kim söyledi orayı size?

– Kimse söylemedi; rastgele buldum. On numarada.

– Telefonu var mı?

– Evet, var sanırım.

– İyi o zaman, size bir şey söylemek istersem, rehbere bakar bulurum.

Sonra da rehberi alır, işaretparmağını ıslatır ve hızla sayfalarını karıştırmaya başlar Laurent.

– Arpenteurs, işte. On numara: Café des Alliés mi?

– Evet, doğru, orası.

– Telefon: iki yüz iki-sıfır üç. İyi, ama bu otel değil ki!

– Evet, değil, der Wallas, birkaç odaları var, kiralıyorlar.

Laurent raflardan birinden bir sicil defteri alır. Birkaç dakika arar, ama bir sonuç alamaz. Wallas'a dönüp sorar:

– Tuhaf ama, kaydı yok; çok odası var mı?

– Hayır, sanmam, diye yanıtlar Wallas. Gördüğünüz gibi pek de sağlam değil sizin polis!

Emniyet müdürünün yüzü geniş bir gülümsemeyle aydınlanır.

– Haber alma kaynaklarının hakkını verin ama, der: bu *café*'de geceyi geçiren ilk kişi, otelciye bile fırsat vermeden, kendi ayaklarıyla gelip beyanda bulunuyor!

– Neden ilk kişi olsun ki? Katilin dün geceyi orada geçirdiğini varsayın bir; ne bileceksiniz ki?

– Otelci beyanda bulunurdu, tıpkı az sonra sizi beyan edeceği gibi, öğlene kadar vakti var.

– Peki, ya beyanda bulunmazsa? diye sorar Wallas.

– Valla, o zaman, kentin biricik gizli barınağını bu kadar kısa sürede açığa çıkarttığınız için sezgilerinize saygı duymak gerekir. Hatta sonuçta sizin için pek de iyi olmaz bu: karşıma çıkan ilk ciddi şüpheli de siz olursunuz: kente kısa bir süre önce gelmiş, cinayetin işlendiği eve yirmi metre uzakta geceyi geçirmiş ve de bütün bunlardan polisin haberi yok!

– Evet, ama buraya geldiğimde dün gece saat on birdi, diye karşı çıkar Wallas.

– Hakkınızda beyanda bulunulmadıysa, bunu nasıl kanıtlayabilirsiniz ki?

– Cinayet esnasında buradan yüz kilometre uzaktaydım, doğrulayabiliriz.

– Elbette ki! Her usta katil, suçun işlendiği anda başka yerde bulunduğunu kanıtlar zaten, değil mi?

Laurent yeniden çalışma masasının başına oturur ve Wallas'ı seyre dalar, yüzü rahatlamıştır. Sonra da birden can alıcı soruyu patlatır:

– Revolveriniz var mı?

– Evet, var, der Wallas. Şefimin tavsiyesine uydum ve alışılageldik bir şey olmasa da, bir revolver edindim.

– Ne yapacaktınız ki?

– Temkinli olmak için.

– Doğru, ihtiyatı elden bırakmamak gerekir. Görebilir miyim lütfen?

Wallas revolverini çıkarıp uzatır, yabancı yapım, son derece sıradan bir model, yedialtmışbeşlik otomatik bir tabanca. Laurent şarjörü çıkartıp silahı dikkatlice inceler. Sonunda Wallas'a bakmadan, ayan beyan yapılabilecek bir yorummuş gibi:

– Bir mermi eksik, der.

Silahı sahibine geri verir. Sonra da hemen ellerini kavuşturur, parmakları iç içe girmiş biçimde açar avuçlarını, bileklerini yeniden yaklaştırır ve başparmaklarını birbirine sürter. Eller

birbirinden ayrılıp uzar, hafif bir şaklamayla ikiye katlanır, bir kez daha yayılır ve sonunda parmaklar düzenli biçimde aralanmış, avuçlar masaya yapışmış olarak yerleşir masanın üstüne.

– Evet, biliyorum, der Wallas.

Komiser çıkarttığı kayıt defterlerini koyacak bir yer ararken, masasının üstündeki dosyaları yerinden oynatmış, böylece rengi griye çalan bir silgi parçasının da yeniden ortaya çıkmasına yol açmıştı; kullanılmış bölümleri yer yer parladığı için kötü kaliteli olduğu hemen anlaşılan bir silgiydi bu, muhtemelen mürekkep silgisiydi.

5

Kapı kapanır kapanmaz, komiser de kısa adımlarla yeniden koltuğuna geçer. Tatmin olduğu için keyifle ellerini sürer birbirine. Demek ki cesedi Roy-Dauzet kaldırmış! Doğrusu böyle bir komplo hikâyesi o yaşlı delinin daldan dala konan hayalgücünün ürünü olabilir ancak. Şimdi de kalkmış, gizli ajan ve dedektiflerden oluşan hizipçi grup, Fabius ve şürekasını ülkenin dört bir yanına salmış.

Siyasal amaçlı bir cinayet mi? Elbette ki, Laurent'ın gözünde, yaptığı soruşturmanın neden başarısızlıkla sonuçlandığını açıklar bu –ne olursa olsun bunun iyi bir bahane olduğunu kabul eder– ancak bakanının mitomanlığından da sakınmak gerektiğine inanır, dolayısıyla başkalarının da onun gibi bu tehlikeli yola girmesinden hoşlanır. Nasıl bir batağa saplanacaklarını kolayca canlandırabilir kafasında: olay yerine gönderdiği güvenilir adam, cesedin alelacele başkente aktarıldığının farkına varmamıştı – yapmacıktan değil, gerçekten şaşırmıştı bu işe. Şu Wallas çok iyi niyetli biri gibi, ama iyi niyet neye yarar ki? Kaldı ki, tam olarak görevi ne? Pek geveze biri değildi; şu "teröristler" konusunda tam olarak ne biliyor ki? Muhtemelen hiçbir şey; çok da iyi! Yoksa hiçbir şey söylememesi mi emredildi ona? Avrupa'nın en keskin burunlu hafiyesi Fabius, onun, Laurent'ın çete tarafından satın alındığını mı gösterdi acaba? Bu dâhilerden her şey beklenir.

İlk başta, asıl dertleri polisin araştırmaya son vermesini görmekmiş gibi davranırlar (en acil iş buydu: binayı mühürlemeden, kapısına nöbetçi dikmeden, konağı öyle olduğu gibi bırakıp gitmesi söylenmişti ona, oysa konakta tek başına yaşayan yaşlı hizmetçi kadının aklı pek yerinde değil gibiydi), sonra da gelip söz konusu olaya ilişkin görüşlerini öğrenmek ister gibi yaparlar. Valla, görüşleriyle ilgilenmemeye devam etmeleri daha iyi olur.

Yerine oturmadan önce, çalışma odasını bir düzenlemek ister komiser; rehberleri düzenler, ortada dolaşan kâğıtları dosyalara koyar yeniden. Üstünde "Dupont" yazılı olan şömiz dosyayı, solda duran sonuçlanmış dosyalar yığınının üstüne yerleştirir. Laurent ellerini ovuşturur yeniden ve içinden "İşte oldu, en ufak bir kusur bile yok!" der.

Ne var ki, kısa bir süre sonra, tam da gelen evrakı okumayı bitirecekken, emir eri doktor Juard'ın geldiğini bildirir. Ne istiyor ki gene bu! Şu hikâyeden hiç kurtaramayacak mı paçasını Laurent, zaten artık ilgilenmediği varsayılıyor bu dosyayla?

Laurent, içeri girmesini söyleyip doktor da girdiğinde, doktorun yüzünün son derece yorgun olduğunu görür ve şaşırır.

– Komiser Bey, diye başlar sözlerine, nerdeyse iyice alçak sesle, şu zavallı Dupont'un ölümü için geldim. Ben, doktor Juard'ım.

– Hafızam yanıltmıyorsa, bir defa sizinle birlikte çalışmıştık, doktor bey, değil mi?

– "Çalışmak!" demek, biraz fazla iddialı olur, der alçakgönüllüce kısa boylu doktor. O kadar az yardımcı olmuştum ki. Hatırlayacağınızı düşünmemiştim bile.

– Hepimiz de elimizden geleni yapmıştık, doktor, der komiser.

Kısa bir suskunluktan sonra, doktor istemeye istemeye konuşuyormuş gibi, söze başlar yeniden:

– Size bir defin belgesi ulaştırdımdı, ama belki de beni görmek istersiniz diye düşündüm...

Durur. Laurent elleri masasının üstünde, bir parmağıyla dalgın dalgın masaya vurarak sakin biçimde bakar doktora.

– Çok iyi yaptınız, doktor, der sonunda.

Sırf biçimsel anlamda teşvik etmektir bu. Doktor Juard polisin kendisini çağırmasını sakin sakin beklemek yerine, kalkıp böyle alelacele koşmaktan pişman olmaya başlamaktadır. Zaman kazanmak için gözlüklerini siler ve iç çekerek sözlerini sürdürür:

– Bu tuhaf cinayet konusunda size ne diyeceğimi bilemiyorum.

Bir şey söylemeyecekse, neden geldi ki? Sorgulanmaktan çekinir görünmektense, kendi gelmiş olmayı tercih etti. Kendisine kesin sorular yöneltileceğini sanıyordu –hazırlıklıydı bu sorulara– oysa kabahat işlemişmiş gibi kendi başının çaresine bak deniyordu ona.

– Neden "tuhaf", diye sorar komiser.

O bunu tuhaf bulmuyor. Bildiklerini dosdoğru söylemektense, orada durup boş sözler geveleyen doktoru tuhaf buluyor asıl. Bildikleri hangi konuda? Doktorun tanıklığına başvurulmadı. Polisin gidip kliniğini aramasından korktu daha çok: buraya gelmesinin nedeni bu işte.

– Pek sıradan değil, demek istiyorum; kentimizde fazla cinayet olayı yaşanmaz. Bir hırsızın içinde birilerinin bulunduğu bir villaya girmesi, mal sahibiyle karşılaşınca ne yapacağını şaşırması ve onu öldürmek zorunda kaldığını sanması pek ender yaşanılan bir durumdur.

Evinde kalamamasının bir nedeni de, başkalarının ne bilip bilmediğini tam olarak bilmek istemesidir.

– "Bir hırsız" mı diyorsunuz? diye şaşırır Laurent; bir şey almış mı?

– Bildiğim kadarıyla, hayır, almamış.

– Bir şey çalmamışsa, hırsız diyemeyiz.

– Kelime oyunu yapıyorsunuz, Komiser Bey, diye ısrar eder küçük doktor: çalmaktı niyeti kesinlikle.

– Ah, "niyet"! Biraz fazla acele ediyorsunuz.

Komiser, ne mutlu ki, birden suskunluğunu bozmaya karar verir:

– Kâhya kadın haber verdi size, değil mi? diye sordu.

– Evet, emektar Madam Smite haber verdi.

– Yaralı bir adamı tedavi ettirmek için bir jinekoloğa başvurması tuhaf gelmedi mi size?

– Tanrım, Komiser Bey, cerrahım ben; savaş sırasında bu türden pek çok ameliyat yaptım. Dupont da biliyordu bunu: liseden sonra da sürdürdük arkadaşlığımızı.

– Ah! Daniel Dupont arkadaşınız mıydı? Kusura bakmayın, Doktor.

Juard yarı yarıya itiraz eder gibi olur:

– Abartmayalım; uzun zamandır tanışıyorduk, o kadar.

Laurent söze başlar:

– Kurbanı almaya tek başınıza mı gittiniz?

– Evet, tek başıma, hastabakıcılardan birini rahatsız etmek istemedim: az sayıda personelim var. Zavallı Dupont ölüm tehlikesi içinde değil gibiydi; Madam Smite ile benim desteğimle merdivenden inebilmişti...

– Hâlâ yürüyebiliyor muydu? Kendinde olmadığını söylememiş miydiniz dün akşam?

– Hayır, Komiser Bey, demediğimden eminim. Oraya gittiğimde yaralı beni yatağında bekliyordu; benimle konuştu ve ısrarı karşısında ben de fazla zaman kaybetmemek için sedyesiz taşımayı kabul ettim. Arabada giderken güçsüz düştü birden. O zamana kadar ciddi bir şeyi olmadığı konusunda temin etmek istiyordu beni, ama o anda anladım yüreğine isabet aldığını. Hemen ameliyat ettim: mermi karıncığın yüzeyine girmişti, kurtulabilirdi. Mermiyi çıkartırken kalbi durdu; yeniden hayata döndürmek için gösterdiğim tüm çabalar boşunaydı.

İçini çeker doktor, son derece bıkkındır.

– Kalp yetmezliği olamaz mı? diye sorar komiser.

Pratisyen hekim kafasını sallar:

– Kesin değil: herhangi normal biri de bu tür yarayı atlatamayabilir. Biraz talih işi galiba.

Kısa bir süre düşündükten sonra:

– Yaklaşık ne kadar mesafeden ateş edildiğini söyleyebilir misiniz doktor? diye sorar Laurent.

– Beş metre... Belki de on metre mi? der Juard kaçamak biçimde. Kesin bir şey söylemek mümkün değil.

– Ne olursa olsun, kaçarken ateş eden birine göre kesinlikle iyi bir atış, der komiser.

– Rastlantı..., der doktor.

– Başka yara yoktu, değil mi?

– Hayır, bir tek bu vardı.

Doktor Juard birkaç soruya daha cevap verir. Hemen emniyete telefon etmemesinin nedeni, konağın telefonunun arızalı olmasıydı; kliniğe vardığındaysa, yaralının durumu buna izin vermemişti. Madam Smite onu yakındaki bir kahveden aramıştı zaten. Hayır, o kahvenin adını bilmiyordu. Cesedin bir polise ait bir araç tarafından alındığını da doğruladı ve komisere elinde bulunan biricik kanıtı verdi: küçük bir top yapılmış ipek bez.

– Mermi çekirdeğini getirdim size, dedi.

Laurent teşekkür eder. Sorgu hâkimi doktorun ifadesine başvuracaktır kesinlikle.

Birbirlerine birkaç nazik söz söyleyip ayrılırlar.

Laurent siyah renkli küçük madeni koniyi seyreder, yedialtmışbeşlik bir mermi, Wallas'ın tabancası kadar, aynı türden herhangi başka bir tabancadan da atılmış olabilir. Keşke kovanı bulunmuş olsaydı.

Şu doktor Juard gerçekten de sağlam pabuç değil sanki. Laurent onunla ilk karşılaştığında, bu izlenimden bir türlü alamamıştı kendini: doktorun vereceği cevapları eline yüzüne bulaştırması, getirdiği açıklamaların şüpheli olması, bazı şeyleri üstü kapalı geçmesi, işte bütün bunlar oyun oynanıyor izlenimi uyandırmıştı onda. Bunun aslında doktorun doğal davranış biçimi olduğunu şimdi anlıyor. Bu sahtekâr havayı gözlükleri mi, yoksa o saygılı terbiyeli hali mi, alçakgönüllüğü mü, "Komiser Bey"leri mi veriyordu acaba? Fabius onu görse, hiç tereddüt etmeden suç ortakları arasına katardı hemen! Yönelttiği şaşırtıcı sorularla, içgüdüsel olarak, onun aklını daha da karıştırmayı deniyor olmasın Laurent? Zavallının hiç ihtiyacı yoktu ki buna: en basit sözler bile, onun ağzından çıktığında, son derece iki anlamlı olup çıkıyordu...

"...O kadar az yardımcı olmuştum ki..."

Mesleki etkinliği konusunda anlatılanlara nasıl şaşılabilir ki? Belki de bisturisinin altında dostlarından birinin yaşamını kaybetmiş olması etkilemişti bugün onu. Bir kalp rahatsızlığından ölmüş! Neden olmasın ki?

"Rastlantı..."

Rastlantı, tam ikinci defadır ki, bu küçük doktoru epey karışık bir duruma sokmuş bulunuyor. Adli tabibin sonuçları başkentten eline ulaşmadıkça tamamen yatışmış olmayacak Laurent. Dupont intihar ettiyse, işin uzmanı olan biri namlunun ucunu dayayıp ateş edildiğini söyleyebilir: Juard bunun farkına vardı ve dostluk gereği bunun bir cinayet olduğu varsayımını kabul ettirmeye çalışıyor. Yaptığı açıklamaların nasıl bir etki yarattığını görüp değerlendirmek için geldi buraya; cesedin, ameliyat sonrasında bile, gerçeği açığa vurmasından korkuyor. Görünüşe bakılırsa, cesedi alan aracın başka bir yere gittiğini bilmiyor.

Gerçekten sadık bir dost. Dün akşam "merhuma saygılı olmak gereği nedeniyle" basının "bu sıradan olayı" fazla büyütmemesini rica etmemiş miydi! Kaldı ki, endişelenecek hiçbir şeyi de yoktu: sabah gazeteleri son anda ellerine ulaşan, not denilebilecek türden kısa bir haberle yetinmek zorundaydılar zaten; akşam baskılarının da çetenin talimatlarını yerine getirecek kadar zamanları haydi haydi olacaktı. Üniversitede öğretim üyesi olmasına ve kıyıda kenarda yaşamasına rağmen, Daniel Dupont yaşamının da ölümünün de ortalık yerde tartışıldığını görmekten hiç mi hiç hoşlanmayan o büyük sanayi ve ticaret burjuvazisinin bir üyesiydi. Ülkedeki hiçbir gazete onlardan tümüyle bağımsız olduğunu söyleyerek övünemezdi; hele bu taşra kentinde en ufak bir çatlak bile zayıflatmıyordu oluşturdukları birleşik cepheyi. Armatörler, kâğıt fabrikatörleri, ahşap tüccarları, iplikçiler, hepsi de el ele vermiş aynı çıkarları koruyorlardı. Doğrusu, Dupont kaleme aldığı kitaplarda sistemlerinin zayıf noktalarını açığa vurup mahkûm ediyordu, ama söyledikleri saldırıdan çok tavsiyeydi daha çok; öyle ki, bu tavsiyelere kulak asmayanlar bile saygı gösteriyordu profesöre.

Siyasal amaçlı bir cinayet mi? Bu silik adam bazılarının atfettiği gibi karanlık bir etkiye mi sahipti? Böyle bir şey olsa bile, bu türden saçmalıklar kurabilmesi için –her gün aynı saatte bir

cinayet...– insanın bir Roy-Dauzet olması gerekirdi. Ne mutlu ki, Roy-Dauzet bu defa o müthiş hezeyanlarını düzenli polis gücüne aktarmamış. Bakanın son çılgınlığından kötü bir anı yadigâr kalmıştı Laurent'a: her gün limana, devrimci bir örgüt hesabına, önemli miktarda silah ve mühimmat indirildiğini iddia etmişti bakan; bu trafiğe hemen son vermek ve suçluları tutuklamak gerekirdi! Hemen hemen üç hafta boyunca gözünü kırpmadı bütün polis örgütü: antrepolar özenle arandı, gemilerin ambarları didik didik edildi, sandıklar birer birer açıldı, normalden fazla ağır geldikleri için pamuk balyaları açıldı (sonra da yeniden toplandı). Sonuçta ganimet olarak, beyan edilmemiş iki revolver ile gümrük vergisi ödemek istemeyen zavallı bir yolcunun bir sandığa sakladığı av tüfeğini ele geçirdiler yalnız. Kimse ciddiye almamıştı bu işi; birkaç gün içinde polis de bütün kentin diline düşmüş, alay konusu olmuştu.

Emniyet müdürü yeniden bu tür bir maceraya atılmaya yatkın değildi.

6

Wallas emniyet müdürlüğünden çıkarken, ilk başta soğuktan kaynaklandığını sandığı, kafasında bir boşluk olduğu izlenimine kapıldı yeniden. Burda, aç karnına –yaptığı dört başı mamur kahvaltının zamanla yetersiz kaldığı– uzun süre yürümesinin de payı olduğunu düşündü bir an. Komiserin dediklerini bir şeyler çıkartabilecek biçimde düşünmek, kafasını biraz toplamak için, daha sağlam bir öğle yemeği yemesi gerektiğine karar verdi. Bir saat önce keşfettiği, kara ekmekle jambonlu iki yumurtayı afiyetle yediği bir birahaneye girdi. Garson kadına Corinthe Sokağı'na en kolay nasıl gidileceğini de sordu. Vilayet meydanını süsleyen heykelin önünden yeniden geçerken, kaidenin batı yüzüne doğru yaklaşıp taşa kazınmış yazıyı okudu: "Devletin Arabası – V. Daulis, heykeltıraş."

Kliniği kolayca buldu, ama doktor Juard az önce çıkmıştı. Kendisini kabul eden hemşire, ne konuda görüşmek istediğini sordu; Wallas doktorla şahsen görüşmek istediğini söyledi;

hemşire ona, –söylediğine bakılırsa, kendisi de doktor olan, ayrıca kliniği de yöneten– Madam Juard ile görüşmesini önerdi. Wallas tıbbi bir konuda görüşmek için gelmediğini söyleyerek kurtardı yakasını. Görünür bir nedeni olmasa da hemşire hafifçe gülümsedi Wallas'ın getirdiği açıklamaya, fazla bir şey de sormadı. Doktorun ne zaman geri döneceğini bilmiyordu; Wallas daha sonra yeniden uğramalı ya da telefon etmeliydi. Kapıyı kaparken de, özellikle Wallas duysun diye yüksek sesle "Hepsi de aynı!" dedi hemşire kendi kendine.

Wallas meydana kadar yürüdü yeniden, sağ koldan çevresinde döndü vilayetin, niyeti Arpenteurs Sokağı tarafından Çevre Bulvarı'na çıkmaktı; ama küçücük sokaklardan oluşan bir dolambaçta buldu kendini, birden sapan sokaklar, sert dirsekler arasında yolunu kaybetti ve gerekenden çok daha uzun yol almış oldu. Bir kanaldan geçti ve sonunda bildik bir mahalleye ulaştı: Brabant Sokağı ve ahşap ihracatçılarının tuğlaları görünen evleri. Yol boyunca bir tek doğru yönde ilerlemeye dikkat etmişti; bulvarı geçip de, iğağaçlarıyla çevrili küçük konağın önüne çıktığında, köşk ona birden hüzün verici geldi, oysa sabah nasıl da şirin bulmuştu onu. Bu saçma sapan düşünceleri kovmaya çalıştı başından, yorgunluğuna verdi bu düşünceleri; bundan sonra da bir yere gidecekken tramvaya binmeye karar verdi.

İşte tam da bu sırada, hemen hemen yarım saattir bir tek hemşirenin sesindeki ton ve yüzündeki havayı düşündüğünü fark etti: kadının gerek yüzündeki hava, gerek sesi son derece terbiyeliydi ama başka başka şeyler anlatmak ister gibiydi de. Kim bilir nasıl bir iş için, Wallas'ın halden anlayan bir doktor aradığını varsayar gibiydi hemşirenin tavrı.

Wallas demir parmaklıklı kapının arkasındaki çit boyunca ilerler, kapının önünde durur ve evin cephesine bakar bir dakika kadar. Giriş katında iki, ilk katta da üç pencere vardır; ilk kattakilerden biri (sol taraftaki) aralıktır.

Beklediğinin aksine, bahçeye girdiğinde hiçbir uyarı zili çalmaz. Demir parmaklıklı kapıyı kapar, çakıl taşlı göbeği geçer ve sahanlığa ulaşan dört basamağı çıkar. Zilin düğmesine ba-

sar; uzaktan gelen bir zil sesi karşılık verir. Cilalı meşe ağacından yapılma kapının ortasında, süslü bir demir kafesle (uzun, esnek yaprakları olan, iç içe geçmiş çiçek saplarını andıran bir şey... duman da olabilir pekâlâ...) korunan, camlı, dikdörtgen biçimli bir açıklık bırakılmıştır.

Bir süre sonra Wallas zili yeniden çalar. Kapıyı açmaya kimse gelmediği için, kapının ortasındaki küçük açıklıktan içeri bakar, ama içerde hiçbir şey göremez. Bunun üzerine gözlerini ilk kat pencerelerine doğru kaldırır. Sol pencerede, yaşlı bir kadın, tam da onu görebilecek kadar, öne doğru eğilmiş bakmaktadır.

– Kimi aradınız? diye sorar kadın, fark edildiğini anlayınca. Kimse kalmadı artık burada. Gitseniz daha iyi olur evladım.

Bunu sert ve tedirgin bir sesle söylemiş olmasına rağmen, yumuşatılabileceği hissedilmiyor da değil. Wallas en sevimli yüzüyle:

– Madam Smite, değil mi? diye sorar.

– Kim diyorsunuz?

– Madam Smite sizsiniz değil mi? diye tekrarlar biraz daha yüksek sesle.

Bu defa kadın çoktandır anlamış gibi cevap verir:

– Evet, öyle! Ne istiyorsunuz bakalım Madam Smite'ten? Sonra da cevabı beklemeden o kulak tırmalayıcı sesiyle ekler: Telefon için geldinizse, doğrusu epey geç kaldınız evladım, kimse yok artık burada!

– Hayır, Madam, konu o değil. İzin verirseniz, sizinle konuşmak istiyorum.

– Durup konuşacak zamanım yok benim! Bavulumu topluyorum.

Sağırlık bulaştığı için, Wallas da en az onun kadar bağırmaya başlar. İnat eder:

– Bakın, Madam Smite, size kısa birkaç şey soracağım, o kadar.

Yaşlı kadın onu kabul edip etmemeye henüz karar vermişe benzemiyor. Kendisine rahatça bakıp tartması için, ana kapının önündeki sekide biraz geriye çekildi Wallas: kılığının doğru dürüst olması kendi lehine elbette. Gerçekten de, kâhya kadın odanın içinde gözden kaybolmadan önce:

– Bana söylediklerinizden hiçbir şey anlamadım, evladım. Aşağı geliyorum, der.

Ama uzun bir süre geçtiği halde ses seda çıkmaz. Wallas yaşlı kadının onu unuttuğunu sanıp tam seslenecekken, holde en ufak bir gürültü duymadığı halde ahşap kapıdaki küçük pencerenin camı sessizce açılır ve yaşlı kadının yüzü demir kafesin ardında görünür.

– Telefon için, değil mi? diye bağırır kadın inatla (ve de sesini hiç alçaltmaz, oysa konuştuğu kişinin elli santim uzağındadır artık). Bir haftadır bekliyoruz, nerde kaldınız, evladım! Dün akşam gelen öteki gibi tımarhaneden gelmiyorsunuz herhalde değil mi?

Wallas biraz afallar, kadının klinikten söz ettiğini sanarak: Yani uğradım ama..., diye başlar söze.

Yaşlı kadının sabrı tükenmiştir, hemen keser sözünü:

– Nasıl yani? Posta idaresindekilerin hepsi mi deli! Gelmeden önce siz de etraftaki bütün kahveleri dolaştınız, değil mi?

Wallas sakin olmaya çalışır. Laurent yaşlı kadının bazen saçma sapan şeyler söylediğini çıtlatmıştı, ama o, bu kadar deli biriyle karşılaşacağını sanmamıştı. Tam olarak kavrayabilsin diye, her kelimeyi tane tane seslendirerek, yavaş yavaş anlatmak gerekmektedir olanları:

– Bakın, Madam, yanlışınız var...

Ne var ki, Wallas bu sabah iki kahveye uğradığını hatırlar birdenbire, bir de geceyi geçirdiği kahve vardı elbette, kendisine neden böyle bir suçlama yakıştırıldığını anlamasa da yadsıyamayacağı gerçeklerdir bunlar. Posta idaresi konusundaysa pek o kadar emin değil durumundan – ama büyük postanenin nerede olduğunu sormamış mıydı ki? Tamam, içeri girmemişti ama kapılar kapalı olduğu için giremezdi zaten... Hem sonra, bütün bu gülünç suçlamalardan korkacak nesi var ki?

– Yanlış anlaşıldım, diye söze başlar yeniden. Posta idaresinden gelmiyorum. (Hiçbir art düşünce olmadan en azından bunu söyleyebilir.)

– Peki ama neler saçmalıyorsunuz bana, evladım? diye cevap verir kadın, kuşku dolu yüzüyle.

Doğrusu, bu koşullarda, pek kolay bir iş olmayacak soru

sorup cevap almak! Efendisinin cinayete kurban gitmesi, kâhya kadının zihnini bulandırmış olmalı.

– Telefon için gelmediğimi söylüyorum size, diye tekrarlar Wallas; sabrını zorlamaktadır.

– İyi de bu kadar bağırmanıza gerek yok ki, diye tepki gösterir kadın. Sağır değilim! (Dudak okuyor, açıkça görülüyor bu.) Mesele telefon değilse, konuşmaya bile değmez.

Yeniden aynı konuya dönmemeyi tercih eden Wallas, ne için geldiğini açıklar kısaca. Kolayca anlatır derdini, çok da şaşırır buna: Madam Smite içeri buyur eder onu. Ama kapıyı açmak yerine, yüzünün yarısını gizleyen kafesin arkasından gözlerini dikip bakar. Kafesin camını kapatmaya çalışırken, aralıktan, suçlar gibi (Wallas'ın epeydir öğrenmiş olması gerekmez miydi bunu?):

– Bu kapıdan girilmez, evladım. Açıp kapatmak çok zor. Arka tarafa gelin lütfen, der.

Kapının ortasındaki küçük pencere sert biçimde kapanır. Wallas, çakıl taşlı yola inen basamaklara adım attığında, karanlık holden gözetlendiğini hisseder.

Yaşlı Anna kısa kısa adımlarla, aceleyle, mutfağa doğru ilerler. Bu bey, dün akşam gelen kırmızı suratlı, kaba saba ayakkabılı öteki ikisinden çok daha iyi yetişmiş biri gibi. Her yere girip çıkıyor, bir dalavere çeviriyorlardı, denilenleri bile dinlemiyorlardı. Halleri tavırları pek güven uyandırmıyordu, bir şey yürütmelerinden korktuğu için Anna peşlerinden hiç ayrılmamıştı. Peki, ya şu haydutun kaçarken çalamadıklarını almaya gelen suç ortaklarıysalar? Ama şimdiki daha eğitimli biri gibi –sadede gelmeden önce bir sürü yararsız şeyler söylese de– daha iyi yetişmiş olduğu kesin. Mösyo Dupont herkesin ön kapıdan buyur edilmesini isterdi. Kilidi açıp kapatmak öyle karmaşık bir iş ki. Artık o da öldüğüne göre, gelenler de arka tarafa dolaşsınlar.

Wallas komiserin söz ettiği o camlı, küçük kapının önüne gelir. İşaretparmağını kıvırıp, cama tıklar. Yaşlı kâhya kadın gene ortalardan kaybolduğu için, kapının tokmağını çevirmeyi

dener; kapı kilitli değildir. Kapının kanadını iter, kapının menteşeleri her harekette baykuş ve yarasaların havalandığı terk edilmiş, belki de perili bir evdeymiş gibi gıcırdar. Ama kapıyı kapar kapamaz hiçbir kanat hışırtısı da bozmaz sessizliği. Wallas birkaç adım atar tereddütle; içerinin yarı karanlığına gözleri alışınca, ahşap kaplamaları, karmaşık desenli kartonpiyerleri, merdivenin eşiğine taht kurmuş olan bakır sütunu, halıları, yüzyıl başındaki bir burjuva evini süsleyen her şeyi görür.

Koridorun ucundan kendisini çağıran Madam Smite'in sesini duyunca yerinden sıçrar Wallas. Arkasına döner ve küçük kapının camı önünde belirginleşen silueti görür. Bir an için tuzağa düştüğü izlenimine kapılır.

Mutfağa buyur edilir, maketi andıran cansız bir mutfaktır bu: fırın baştan aşağı parlatılmış, içersi tertemiz boyalı, duvara bir dizi kırmızı bakır tencere asılmış, o kadar iyi parlatılmışlar ki insan kullanmaya kıyamaz. Her gün yemek piştiğine dair en ufak bir belirti bile yok; dolaplara tıkılıp korunmaya alınmış tek tük eşya ise raflara yerleştirilmiş, ebediyen yerlerinden oynamayacak gibi.

Siyahlar giymiş olan yaşlı kadın ise, ayağındaki keçe terliklere rağmen nerdeyse şık sayılabilecek gibi; boş bir daireyi dolaşmaya gelmeyip kendi evinde olduğu da, zaten bir tek bu ayrıntıdan, ayağındaki terliklerden anlaşılıyor.

Wallas'ı karşısına oturtur ve hemen söze başlar:

– Ya, ne hikâye değil mi!

Ama çok bağırdığı için, şaşkınlığını aktarmak yerine, tiyatro sahnesinde acemice bağırmış gibi olur. İnsan artık tencerelerin duvara dekor olarak boyanmış olduğuna da yemin edebilir. Daniel Dupont'un ölümü mankenlerin kendi aralarında tartıştıkları soyut bir olay yalnızca.

– Öldü, değil mi? diye kükrer kâhya kadın, öyle bağırır ki Wallas oturduğu yerde birkaç santim geriye atar kendini. Başsağlığı dileklerini bildirmek üzere bir cümle hazırlığına girişir, ama kâhya kadın ona bu fırsatı vermeden, biraz öne doğru eğilip sürdürür sözlerini:

– Kimin öldürdüğünü söyleyeyim size evladım!

– Dupont'u kimin öldürdüğünü biliyor musunuz? diye şaşırır Wallas.

– Doktor Juard öldürdü! Şu sinsi suratlı doktor öldürdü, doğru bak, size söylemeyi unuttum, telefon kesikti burada, onun için hem de ben, kendim gidip çağırmıştım o sinsi suratlıyı. Öyle işte! Önceki günden beri... yok, daha önceden bile; hesabımı şaşırdım artık ben de. Bugün... Pazartesi...

– Salı, diye düzeltir Wallas, utanıp sıkılarak.

– Hangi gün dediniz?

– Bugün günlerden Salı, diye tekrarlar Wallas.

Wallas'a bakarken dudaklarını kıpırdatır kadın, sonra şaşkın şaşkın açar gözlerini. Ama ısrar etmez: dikkafalı çocuklara taviz vermek gerekir bazen.

– Peki diyelim ki Salı. Telefon da... Pazar, Cumartesi, Cumadan beri çalışmıyordu.

Wallas yaşlı kâhyanın sözünü keser:

– Siz şimdi, Daniel Dupont'u doktor Juard'ın öldürdüğünü mü söylüyorsunuz, Madam?

– Elbette ki söylüyorum, evladım! Katilin teki olduğunu zaten herkes bilir onun; sokakta kimi çevirip sorsanız bilir bunu. Mösyö Dupont'un sözüne uyduğuma nasıl pişmanım şimdi; ille de o olsun diyordu, onun da kendine göre düşünceleri vardı ve de ne düşündüğüme nerdeyse hiç dikkat etmezdi. İnsan bu, değişmez ki; kalkıp da şimdi arkasından konuşmak doğru olmaz... Buradaydım, akşamki bulaşığı yıkıyordum, tam o sırada ilk kattan beni çağırdığını duydum; geçerken kapının, sizin girdiğiniz kapının, açık olduğunu gördüm, biri açmış... Mösyö Dupont sahanlıktaydı, hem de capcanlıydı; bir tek sol kolunu katlamıştı göğsüne doğru, elinde de biraz kan vardı. Öteki elinde de revolveri vardı. Canım çıktı halıdaki küçük kan lekelerini çıkartmak için, geri döndüğümde, telefon edip de geri döndüğümde, Mösyö Dupont'u üstünde uzanmış bulduğum yatak örtüsünü de en az iki saat silip durdum. Kan lekesi hiç de kolay çıkmaz hani: iyi ki Mösyö fazla kanamıyordu. "Kolumda küçük bir yara var bir tek; ağır bir şey değil, kaygılanmayın" dedi bana. Kendim tedavi etmek istedim, ama bırakmadı, bir inat etmesin –söyledim ya, ne kadar inatçı olduğunu– şu uğur-

suz doktoru çağırmam gerekti, o da arabasına koyup götürdü Mösyö Dupont'u. Merdivenden inerken kendisine destek olunmasını bile istemiyordu Mösyö! Ama o sabah, erkenden temiz çamaşır götürmek için kliniğe gittiğimde, hemen anladım öldüğünü. "Kalbi dayanmadı" dedi o melek yüzlü sahtekâr! Hiç de utanır gibi bir hali yoktu hani, evladım. Israr etmedim ben de, oysa eğer o değilse kim öldürdü ki! Mösyö Dupont bir defacık dinleseydi ya sözümü...

Yaşlı kadın nerdeyse zafer kazanmış gibi konuşuyordu. Bu korkunç ses kulak zarını patlatmasın diye, konuşturtmuyordu belki de efendisi onu; şimdi kadın arayı kapatıyor olmalı. Wallas üstüne akın akın saldıran bu laf kalabalığına bir ölçüde düzen getirmeyi dener. Görünüşe bakılırsa, efendisinin yarasından çok, temizlemesi gereken kan lekeleri kaygılandırmış Madam Smite'i. Efendisinin gerçekten kolundan yaralanıp yaralanmadığına da dikkat etmemişti: Dupont da pek yakından bakmasına izin vermemişti zaten; elinin kanlı olması da pek bir şey kanıtlamaz. Göğsünden yaralanmıştı, bunu söyleyip kâhya kadını telaşlandırmak istemedi. Hatta fark ettirmemek için, ayakta durmayı ve cankurtarana kadar yürümeyi bile becerdi; belki de gücünü buna harcayıp tükendi. Ne olursa olsun, doktorun buna izin vermemesi gerekirdi. Sorgulanması gereken biri varsa, elbette ki o olmalı.

"Juard Kliniği. Jinekoloji. Doğum."

Kapıyı açan hemşire onu içeri bile almadı; kapının aralığında duruyordu, hemen kapatacak gibiydi: yabancı birinin zorla geçmesini engellemek isteyen bir muhafız gibiydi, ama bir yandan da gitmemesini sağlamaya çalışıyordu:

– Ne konuda görüşecektiniz, beyefendi?

– Doktorla konuşmak istemiştim.

– Madam Juard çalışma odasında şu anda, hastaları hep o kabul eder.

– Hasta değilim ama ben. Doktoru şahsen görmem gerekli.

– Madam Juard da doktor, beyefendi. Kliniği kendisi yönetiyor, dolayısıyla zorunlu olarak haberi var her...

Sonunda Wallas, klinik hizmetinden yararlanmak isteme-

diğini söylediğinde, hemşire dilediğini elde etmiş gibi sustu; daha en başından beri, onun ne istediğini kesinlikle bilen biri gibi, belli belirsiz üstün gülümsemesiyle baktı. Terbiyeli davranışları küstahlık havasına bürünüyor gibiydi:

– Hayır, beyefendi, ne zaman geri geleceğini söylemedi. İsminizi bırakmak istemez miydiniz?

– Gerekmez, adım bir şey ifade etmez kendisine.

Açık seçik duydu bu defa: "Hepsi de aynı!"

– ...dedi bana, o melek yüzlü sahtekâr...

Yaşlı kadın ilk katta, koridordaki halının üstünde, herhangi bir şeyin bıraktığı, zorlukla görülebilen, beş altı leke izini gösterir. Wallas dün akşam gelen müfettişlerin kurbanın revolverini alıp almadıklarını sorar.

– Olur mu hiç! diye bağırır Madam Smite. O ikisinin bütün evi boşaltmasına izin verir miyim ki? Çekmecesine koydum yeniden. Gene ihtiyaç duyabilirdi.

Wallas revolveri görmek ister. Yatak odasına götürülür: evin geri kalanı gibi modası geçmiş ve kişiliksiz bir lükse sahip, oldukça büyük bir odadır burası, baştan aşağı perdeler, duvar örtüleri ve halılarla kaplıdır. En ufak bir sesin bile duyulamayacağı biçimde döşenen bu köşkte, kusursuz bir sessizlik hüküm sürmüş olmalı. Dupont da keçe terlik giyiyor muydu? Bu sağır kadınla sesini yükseltmeden nasıl konuşabiliyordu acaba? Alışmış olmalıydı. Wallas yatak örtüsünün değiştirildiğini fark eder – bu kadar kusursuz temizlenmiş olamaz. Hiçbir şey olmamış gibi temiz ve düzenli her şey.

Madam Smite yatağın başucundaki çekmeceyi çeker ve Wallas'ın ilk bakışta tanıdığı bir tabanca uzatır: Wallas'ınkiyle aynı model bir tabancadır bu, oyuncak değil, insanın kendisini savunmak amacıyla kullanacağı adamakıllı bir silah. Wallas şarjörü çıkartır ve bir merminin kullanılmış olduğunu görür.

– Mösyö Dupont kaçan adama ateş etti mi? diye sorar. Alacağı cevabı bilir zaten: Dupont silahını alıp da geldiğinde, katil ortadan kaybolmuştu bile. Wallas tabancayı komiser Laurent'a göstermek istediğini söyler, kâhya kadın önce izin vermek istemezse de, sonra omuz silkip kabul eder:

– Alın, evladım. Kimin işine yarar ki artık?

– Bakın, sizden bana hediye etmenizi istemiyorum. Bu tabanca bir kanıt bizim için, anladınız mı?

– Ama alın, dedim size, madem bu kadar istiyorsunuz, alın.

– Efendinizin bu tabancayı daha önce başka bir şey için kullanıp kullanmadığını biliyor musunuz?

– Niye kullansın ki, evladım? Mösyö Dupont eğlence olsun diye evde oraya buraya ateş edecek biri değildi ki. İyi ki de değildi! Onun da kusurları vardı, ama...

Wallas tabancayı paltosunun cebine yerleştirir.

Kâhya kadın ziyaretçisinin gitmesine izin verir; ona söyleyecek yeni bir şeyi kalmadı ki: merhum efendisinin zor kişiliği, kan lekelerini nasıl ihtimamla sildiği, katil doktor, Telefon İdaresi'nde hüküm süren ihmalkârlık... Bütün bunları defalarca tekrarladı; saat ikideki treni kaçırmak istemiyorsa bavullarını hazırlaması gerekir artık, kızının yanına gidecek. Hava şehir dışına gidecek kadar güzel değil ama, gene de acele etmesi gerekir. Wallas kolundaki saate bakar: hâlâ yedibuçuğu gösteriyor. Dupont'un odasında şöminenin üstünde, mumu olmayan şamdanlar arasındaki bronz saat de durmuştu.

Özel görevlinin ısrarlarına dayanamayan Madam Smite köşkün anahtarlarını polise bırakması gerektiğini en sonunda kabul eder; camlı küçük kapının anahtarlarını gönülsüzce uzatır Wallas'a. Giderken o kilitlesin kapıyı. Kâhya kadın ise ön kapıdan çıkacaktır, o kapının da anahtarları var nasıl olsa. Bahçedeki demir parmaklığın kilidi ise uzun zamandır bozuk zaten.

Wallas çalışma odasında yalnız kalır. İşte bu küçücük odada yaşıyordu Dupont, bir tek uyumak için, bir de öğlenleri ve saat yedide yemeğini yemek için çıkıyordu bu odadan. Wallas masaya yaklaşır; müfettişler hiçbir şeyi yerinden oynatmamış gibiler: sumenin altında Dupont'un ancak iki sözcük yazabildiği beyaz kâğıt duruyor: "...engelleyemezler..." – "...ölümü", elbette. Akşam yemeğine inerken arayıp da bulamadığı sözcük buydu işte.

Bölüm İki

1

Gerçekten de ayak sesleri; merdivende yaklaşan ayak sesleri. Biri çıkıyor. Biri yavaş yavaş çıkıyor – yok, ağır ağır; çevreyi kolaçan ederek mi acaba? Tırabzanı tuta tuta, anlaşıldığı kadarıyla. Çok dik bir merdiven çıktığı için soluk soluğa kalmış ya da uzaktan geldiği için yorulmuş biri. Bir erkeğin ayak sesi bu, ama pek duyulmayan, dörtte üçü halı tarafından emilen bir ayak sesi – bu da ona zaman zaman korkak ya da gizli bir hava veriyor.

Ancak uzun sürmez bu izlenim. Biraz daha dikkat edildiğinde, bunun kesin, büyük olasılıkla gizlisi saklısı olmayan bir ayak sesi olduğu anlaşılıyor: basamakları sakin sakin çıkan, huzurlu bir adamın ayak sesleri.

Son üç basamak daha bir canlı çıkıldı, kuşkusuz bir an önce sahanlığa erişmek için. Adam şimdi kapının önünde; soluklanmak için bir an durur...

(...bir defa çalar, hızlı hızlı üç defa çalar hafifçe...)

Ama birkaç saniyeden fazla beklemez ve merdivenin devamını tırmanmaya koyulur. Ayak sesleri binanın yukarısına doğru uzaklaşır.

Garinati değildi bu.

Oysa saat on olmuş: Garinati'nin gelmesi gerekirdi. Hatta yaklaşık bir dakika önce gelmiş olması gerekirdi; bu bile çok. Merdivendeki bu ayak sesleri onun ayak sesleri olmalıydı.

O da biraz bu biçimde çıkar, ama adımlarını daha sağlam basarak, basamak basamak çıkar, ama daha az gürültü yapar, aklında en ufak bir art düşünce olmaksızın, en ufak bir...

Hayır! Garinati'yi bu hayalle daha uzun süre karıştırmak olanaksız: bu akşamdan tezi yok onun görevini bir başkası üstlenmeli. Onu en azından birkaç gün bir kenarda tutmak ve gözaltında bulundurmak gerekir; sonra, belki gene yeni bir görev verilebilir, ama bu kez önemli bir risk almadan.

Günlerdir biraz yorgun gibiydi. Başının ağrıdığından yakınıyordu; bir iki kez de garip sözler kaçtı ağzından. Hatta son görüşmede açıkça zorlandı: kaygılı, alıngan, çok uzun zaman önce ayarlanmış ayrıntılar konusunda durmadan bilgilenmek istedi, üstelik birkaç kez de en ufak biçimde akla mantığa uymayan itirazlarda bulundu, çabucak reddedilmesinden de rahatsız oldu.

İşini de etkiledi bu: Daniel Dupont hemen oracıkta ölmedi – bütün raporlar tarafından teyit ediliyor bu. Ama gene de öldüğüne, üstelik "kendine gelmeden" öldüğüne göre bunun pek o kadar önemi de yok, ama plan açısından ele alındığında, öngörülen düzene uymayan bir şeyler var: Dupont belirlenen saatte ölmemişti gerçekten. Garinati'nin aşırı sinirliliğinin buna yol açtığına kuşku yok. Sonra, öngörülen buluşmaya da gelmedi. Sonunda, bu sabah, iletilen yazılı çağrıya rağmen gene de geç kaldı. Doğrusu o adam gitmiş, yerine başka biri gelmiş.

Jean Bonaventure –"Bona" diye bilinir– boş bir odanın ortasında bir bahçe iskemlesine oturmuş. Yanında, döşemenin üstünde deri bir evrak çantası yerde yatmakta; açıkça bakımsız olduğu dışında hiçbir özellik sunmayan çamdan yapılmış bir döşeme. Buna karşılık, duvarlar yeni değilse bile çok iyi durumdaki kâğıtla kaplanmış; gri inci rengi zemin üstünde düzenli aralıklarla renk renk küçük çiçek demetleri var duvar kâğıdında. Tavanın yeni badanalanmış olduğu da açıkça görülmekte; tavanın tam ortasından sarkan bir telin ucuna bir ampul asılmış.

Perdesiz kare biçimli bir pencere aydınlatıyor odayı. Her ikisi de sonuna kadar açık iki büyük kapının biri, daha karanlık

bir odaya, ikincisi ise dairenin giriş kapısının bulunduğu küçük bir hole açılmakta. Alışık olunduğu üzere koyu yeşile boyalı, demirden yapılma katlanır iki iskemle sayılmazsa bu odada hiçbir eşya yok. Bu iskemlelerden birine Bona oturmuş; tam karşısında, iki metre kadar uzaktaki öteki ise boş.

Bona'nın üstünde ev giysileri yok. Pardösüsü bile sıkı sıkıya boynuna kadar düğmeli, elleri eldivenli, şapkasını da başından çıkarmamış.

Bu rahatsız iskemlede, dimdik, hareketsiz, elleri dizlerinin üstünde birleşmiş, yere vidalanmış ayakları en ufak bir sabırsızlık belirtisi açığa vurmadan bekler. Hemen önünde, yağmur damlalarının yer karolarının tozu üstünde bıraktığı küçük lekelere ve daha ötelere, sokağın öteki tarafını kaplayan atölyelerin mavileşmiş devasa camlı çatılarının üstünden, baca ve pilonların diken gibi dikildiği külrengimsi ufka doğru yığışmış düzensiz varoş yapılarına bakar.

Sıradan bir günde bütün bu manzara pek derinliğe sahip değilmiş ya da hiç de çekici değilmiş gibi gelir, ama bu sabah karlı günlerin sarı-gri gökyüzü alışılmadık boyutlar katmış. Bazı çizgiler belirginleşirken, bazıları da silikleşir. Şurada burada bazı boşluklar oluşur, varlığından kuşkulanılmayan kütleler ortaya çıkar. Bütün her şey bir dizi kesintili düzlem olarak örgütlenir, birden bir aydınlığa çıkan yüzey biçimleri ise bir anda doğallığını, belki de gerçekliğini yitirir gibidir, sanki bu kadar açık seçiklik bir tek resimde olabilirmişçesine. Uzaklıklar da bundan öylesine etkilenmiştir ki, nerdeyse tanınmaz bir hal almışlardır, ama gene de hangi yönde dönüşüme uğradıklarını kesin olarak söylemek zordur: çekiştirilip uzadılar mı yoksa kısaldılar mı, yoksa her ikisi de mi, belki de artık geometriye uymadıkları için yeni bir nitelik kazanmışlardır... Bazen yitik kentlerin başına da bu gelmiyor mu, herhangi bir felaket sonunda yüzyıllarca ya da yıkılmadan önce yalnızca birkaç saniye için taşlaşıp kalırlar, yaşamla daha şimdiden başka ad taşıyan bir şey, sonra, önce, ebediyet arasında yaşanan tereddüt, bir göz kırpması gibi bir şey.

Bona bakar. Sakince seyreder yapıtını. Bekler. Kısa bir süre önce kenti şaşkınlığa boğmuştur. Daniel Dupont ölmüştür;

dün, cinayete kurban gitmiştir. Bu akşam, aynı saatte, bu rezalet benzer bir cinayetle daha yankılanacak, sonunda polis gündelik işlerinden sıyrılacak, gazeteler dilsizliklerini bozacaklar. Örgüt bir hafta için ülkenin her yanına kaygı tohumları ekmeyi becerdi, ancak iktidar bunların birbiriyle ilintisi olmayan edimlerden, önemsiz ilineklerden öteye gitmediği kanısında. Paniğin patlak vermesi için, hazırlanmakta olan şu hiç beklenmedik rastlantının gerçekleşmesi gerekiyor.

Bona kulak kabartır. Ayak sesleri kendi kapısının önünde durdu.

Sessizlik. Kimse yok.

Hafifçe, ama kulak kabartan birinin duyacağı biçimde, anlaşılmış olan işaret duyulur... kısa bir vuruş, ancak duyulabilecek üç hızlı vuruş, kısa bir vuruş...

– Her şey yoluna girdiğine göre, bundan söz etmeyelim artık.

Ancak bu sözlerin ne anlama geldiğini tam olarak kavramaz Garinati; ısrar eder: tekrarlayacak ve bu defa hedefini ıskalamayacaktır. Sonunda itiraf sözcükleri dökülür ağzından: ışığı kapatacaktır, eğer bu önlem mutlaka gerekiyorsa, oysa...

– Işığı kapatmamış mıydınız? diye sorar Bona.

– Kapatamadım. Dupont çok erken çıktı yukarı. Etrafımdaki eşyaları tanıyabilecek kadar zamanım oldu ancak.

– Ama onun aşağı indiğini gördünüz ve hemen yukarı çıktınız, değil mi?

– Yaşlı hizmetçi kadının mutfaktan çıkmasını da beklemek gerekti.

Bona hiçbir şey söylemez. Garinati düşündüğünden de daha suçludur. Korkudan neler yapması gerektiğini karıştırmıştır, tıpkı şimdi ne diyeceğini karıştırdığı gibi:

– Hemen yukarı çıktım. Acıkmamış olmalı. Etraf karanlıkken de göremezdim herhalde değil mi? Ama tekrarlayacağım ve bu defa...

Durur, şefinin renk vermeyen suratında kendini cesaretlendirecek bir şeyler arar. Birkaç gündür kendisiyle senli benli konuşurken, neden birden vazgeçti bundan? Elektrik düğmesinden kaynaklanan şu salak ayrıntı bahaneden başka bir şey değil...

– Işığı kapatmanız gerekirdi, der Bona.

– Geri döneceğim, ışığı kapatacağım. Bu akşam gideceğim.

– Bu akşam, başka birinin sırası.

– Hayır, benim sıram: başladığım işi bitirmek benim işim.

– Ne dediğinizi bilmiyorsunuz, Garinati. Ne demek istiyorsunuz?

– Villaya geri döneceğim. Ya da saklanıyorsa, gidip başka bir yerde bulacağım. Bulup öldüreceğim.

Bona ufka dalmış bakışlarını karşısındakine çevirir:

– Daniel Dupont'u *şimdi* öldüreceğinizi mi söylüyorsunuz?

– Yemin ederim!

– Yemin etmeyin, Garinati: artık çok geç.

– Asla çok geç...

Asla çok geç değil. Başarılamayan hareket ikinci kez geri döner başlangıç noktasına... Saatin göstergesi kadranı tam bir kez dolaşır ve mahkûm tiyatrovari hareketini tekrarlar, göğsünü gösterip "Askerler, tam yüreğime nişan alın!" der. Ve de yeniden...

– Gazete okumuyor musunuz? diye sorar Bona.

Çantasında bir şeyler aramak için eğilir. Garinati kendisine uzatılan katlı kâğıdı alır ve rastgele bir bölüm okur:

"Dün akşam hava kararkarken cüretkâr bir hırsız..." Yavaş yavaş, dikkatlice okur; sonuna vardığında, gözünden kaçan bir şey var mı diye yeni baştan okumaya başlar: "...cüretkâr bir hırsız..." Gözlerini kaldırıp Bona'ya bakar, Bona onun başının üstünden, gülümsemeden başka bir tarafa bakmaktadır.

Garinati yazıyı bir kez daha okur. Alçak sesle şöyle der:

– Ölmüş. Elbette ki. Işığı kapatmıştım.

Hadi oradan, bu adam delirmiş.

– Bir yanlışlık olmalı eminim, der Garinati; yalnızca yaralamıştım onu.

– Ölmüş ama. Talihlisiniz.

– Bu gazete yanılıyor olmasın?

– Rahat olun: benim kendi bilgi kaynaklarım var. Daniel Dupont öldü – biraz geç, ama oldu.

Bona kısa bir aradan sonra biraz daha canlı biçimde ekler:

– Gene de sen öldürdün.

Köpeğin önüne kemik atar gibi.

Garinati bazı açıklamalar elde etmeye çalışır; ikna olmamıştır; kuşkularını açığa vurmak ister. Ancak şefi bu zayıf adamın "kuşkusuz" ve "belki"lerinden kısa sürede bıkar.

– Yeter, isterseniz, kesin artık. Her şey yoluna girdiğine göre yeniden açmayalım bunu.

– Wallas adındaki adamı buldunuz mu?

– Geceyi nerde geçirdiğini biliyorum.

– Bu sabah ne yapıyor?

– Bu sabah, yapması gereken...

– Kaçırdınız, onu. İzini de bulamadınız, değil mi?

– Buraya gelmem gerekiyordu ve...

– Geç kaldınız. Ne olursa olsun, daha birkaç saatiniz vardı. Nerede ve ne zaman bulacağınızı sanıyorsunuz onu?

Garinati ne diyeceğini bilemez.

Bona pek de iyi niyetli bakmaz ona:

– Bunları dün akşam gelip bildirmeniz gerekirdi bana. Neden görmedim sizi?

Neden başarısız kaldığını, ışığı, gerektiği kadar zamanı olmadığını açıklamak isterdi Garinati... Ama bu keyfi tatmasına izin vermez Bona; sertçe keser sözünü:

– Neden gelmediniz?

Garinati tam da bundan söz edecekti zaten, ama dinlemek istemeyen birine nasıl anlatabilir ki insan? Her şeye neden olan şu ışıkla başlamak gerek anlatmaya oysa: Dupont çok erkenden açtı ışığı ve daha ateş etmeden gördü onu, öyle ki...

– Peki, ya başımıza gönderilen şu Wallas, geldiğinden beri ne yaptı?

Garinati bildiklerini anlattı: Café des Alliés'deki oda, Arpenteurs Sokağı; bu sabah çok erken vakitte çıkıp gitmesi...

– Kaçırdınız. İzini de bulmadınız değil mi sonra?

Hiç de adil değil bu elbette: sabahın bu kadar erken saatinde Wallas'ın çıkıp gideceği belli değildi ki, bu kadar bü-

yük bir kentte, insanın hiç görmediği birini bulması pek de kolay iş değil.

Kaldı ki, ötekilerden bir adım bile öteye gidemeyecek olan bu polisin peşine takılmanın ne yararı olabilir ki? Bu akşamki işle ilgilenmek daha iyi olmaz mı? Bona suskun kalır; denilenleri duymaz gibidir. Garinati devam eder gene de: başarısızlığını gidermek, Daniel Dupont'un evine geri dönmek ve onu öldürmek istemektedir.

Bona şaşırmış gibidir. Ufku araştırmayı keser, gözlerini karşısında konuşana çevirir. Sonra çantasına doğru eğilir, açar ve içinden katlı bir kâğıt çıkartır:

– Gazete okumuyor musunuz?

Garinati ne olduğunu anlamadan elini uzatır.

Adımları da değişti: yorgun yorgun atıyor adımlarını, nerdeyse beceriksiz denecek adımlar bunlar; kıvamsızlaşmış gibiler. Ayak sesleri giderek hafifler merdivende.

Çok uzakta, bacalar ve çatılarla aynı gri-mavi renkte, aradaki uzaklık dolayısıyla nedeni anlaşılamayan biçimde hafifçe yer değiştirseler bile baca ve çatılarla karıştırılan iki adam –belki baca temizleyicileri ya da çatı ustaları– erken gelen kışa hazırlık yapıyorlar.

Giriş katında binanın kapısının kapandığı duyulur.

2

Kilidin dili yuvasına yerleşirken ses çıkartır; aynı anda kapı kanadı da kapı kasasına çarpar ağırca ve bütün ahşap kütle şiddetle sarsılır, yan taraftaki panolara ve kapı dikmelerine varıncaya dek beklenmedik titreşimlere yol açar. Ne var ki, bu beklenmedik gürültü daha doğar doğmaz yatışır; sokağın sakinliğinde, kuşkusuz karşıdaki atölyelerden gelen, ama ne kadar dikkat edilirse edilsin, hiçbir kesin kaynak atfedilemeyecek kadar havaya karışmış, öyle ki basit bir kulak uğuldamasından başka bir şey olup olmadığından kuşkulanılır, hafif bir ıslık sesi –ince ve kesintisiz bir buhar fışkırması gibi– seçilir.

Kapattığı kapının önünde kararsız kalır Garinati. Ortasında bulunduğu bu sokağı hangi yöne doğru izleyeceğini bilmez, bu yana da öteki yana da doğru... Bona nasıl bu kadar emin olabiliyor Daniel Dupont'un ölümünden? Bunu tartışmak söz konusu bile olmadı. Oysa sabah gazetelerinin yanlışı –ya da yalanı– kolayca ve birçok yoldan açıklanır. Kaldı ki bu kadar ciddi bir işte kimse bu tür haberlerle yetinmeyecektir ve Bona'nın kendi başına ya da güvenilir adamlar aracılığıyla bilgi topladığı açıktır. Öte yandan, Garinati kurbanının ölümcül biçimde yaralanmış gözükmediğini, en azından hemen o anda kendinden geçmediğini ve yardıma gelmelerinden önce kendinden geçmesinin de pek muhtemel olmadığını biliyor. Öyleyse? Güvenilir adamlar yanıldılar mı? Bona'nın emin olması hep yeterli olmuyordur belki de...

Garinati elini sağ kulağına götürür, bir tıkar bir açar kulağını birkaç kez; sonra aynı şeyi öteki kulağı için yapar... Ne var ki, şefinin bu kadar emin olması kafasını karıştırmaktadır; profesörü bir tek kolundan yaraladığından kesin olarak emin değildir artık; ölümcül biçimde yaralanmış profesör yaşamda kalma içgüdüsüyle geriye doğru birkaç adım atıp dövüşebilir ve biraz daha ileriye yığılabilirdi...

Garinati bu rahatsız edici gürültüyü başından savmak için yeniden kulaklarını tıkar. Bu defa iki elini kafasının her iki yanına bir dakika kadar hiç ses geçmeyecek biçimde kapatır.

Ellerini çektiğinde, ıslık sesi de yok olmuştur. Çok canlı hareket ederse ıslık sesi yeniden başlar kaygısı taşırmış gibi temkinli biçimde yürümeye başlar. Wallas bilmeceyi çözer belki. Ne olursa olsun Wallas'ı yeniden bulması gerekmiyor mu? Böyle emir aldı. Yapması gereken de bu.

Ama nerede aramalı? Ve de nasıl tanımalı? Elinde eşkali yok ve de kent büyük. Gene de kentin merkezine yönelmeye karar verir, bu da onu yolu gerisingeriye katetmek zorunda bırakır.

Birkaç adım sonra az önce çıktığı binanın önünde bulur gene kendini. Elini sinirli sinirli kulağına götürür: bu cehennem makinesi hiç durmayacak mı?

3

Yarı dönmüş duran Wallas kilidin dilinin yeniden yuvasına yerleştiğini duyar; demir kolu bırakır ve gözlerini karşısındaki eve doğru kaldırır. Sabah gezintisi sırasında birçok defa fark ettiği aynı işlemeli perdeyi ikinci kattaki bir pencerede tanır hemen. Bir bebeğe sütü koyunun memesinden içirtmek pek sağlıklı olmamalı: sağlık kurallarına aykırı. Perdenin gevşek ilmekleri arkasında bir hareket fark eder Wallas, bir siluet olduğunu kestirir; biri onu gözlemektedir, keşfedildiğini anlayınca bakışlardan korunmak için, fark ettirmeden karanlık odaya doğru kayar o siluet. Birkaç saniye sonra, pencere çerçevesinde yeni doğmuş bir bebeğe doğru ihtimamla eğilen iki çobandan başka bir şey görünmez olur.

Wallas bahçenin parmaklıkları boyunca köprüye doğru ilerler, bir yandan da kendi kendine, sade, efendi sakinleri olan bu kadar büyük bir binada, sokağa bakan en az bir tane daire sahibi bulunabileceğine emin olunup olunamayacağını soruyordu. Beş kat, güney cephesinde her katta iki daire, ek olarak da, giriş katında... Wallas muhtemel kiracı sayısını kestirmek amacıyla arka tarafa da göz atar; ağ gibi delikli işlemeli perdenin yeniden kapandığını görür – daha rahat gözlemek için perde kenara çekilmişti. Söz konusu kişi dün bütün gün pusuya yatıp fırsat kolladıysa, değerli bir tanık olabilirdi. Ancak, duyduğu merakı, gece karanlığı çöktüğünde, geçip giden sorunlu birinin geliş gidişlerini gözetlemeye kadar vardıran olur mu? Kesin bir nedeni olmalı insanın – bir bağırış, anormal bir gürültü... ya da herhangi bir biçimde dikkatinin uyarılmış olması gerekir insanın.

Fabius bahçe kapısını kapattıktan sonra çevreyi kolaçan eder; ancak gözüne çarpan hiçbir şey olmaz: müşterisinin evinden çıkan ve rüzgârın ne taraftan estiğini anlamak için sağa sola bakan huzurlu bir sigortacıdır. İkinci kat pencerelerinden birinden, perdelerin arkasından tekinsiz birinin kendisini gözetlediğinin farkına varır hemen. Gözetleyen kişi uyanmasın diye gözlerini çevirir hemen ve olağan adımlarla bulvara doğru yü-

rümeye başlar. Ancak köprüyü geçer geçmez, sağa sapar ve kıvrıl kıvrıl bir yol izleyip bir saat kadar sonra Çevre Bulvarı'na geri döner; karşısına çıkan köprüden yürüyüp zaman kaybetmeden kanalı geçer. Sonra da, evler boyunca gizlice ilerleyip başlangıç noktasına, Arpenteurs Sokağı'nın köşesini tutan binanın önüne gelir.

Kanal tarafına bakan kapıdan kendinden emin bir havayla girer ve kapıcının kapısını çalar. Güneşlik ve stor yapan bir şirketin temsilcisidir; penceresi güneye bakan daire sahiplerinin listesini edinmek istemektedir, güneşin acımasız zararlarından onlar etkilenmektedir: duvar kâğıtları sararır, fotoğraflar solar, perdeler kavrulur, daha da beteri, usta ressamların elinden çıkma tabloların uğursuz bir sesle birdenbire patladığını, aile büyüklerinin portrelerinin apansız bozulduğunu, ailenin ne yapıp edeceğini bilemediği, doyumsuzluk, keyifsizlik, kavgalar, hastalık, ölümle sonuçlanan huzursuzluğa düştüğünü herkes bilir...

Kapıcı kurnazca akıl yürütüp:

– Evet, ama kış geliyor artık, diye belirtir.

Tutturmayı dener: Fabius de gayet iyi biliyor bunu, ama bahar aylarında yapacağı kampanyayı hazırlıyor, kaldı ki pek önemsenmeyen kış güneşi de aynı derecede zararlıdır!

Wallas aklına gelen bu düşünceye gülümser. Sokağın karşı tarafına geçer ve bulvarda yürümeye başlar. Binanın girişinde mavi önlüklü, neşeli ve rahat suratlı şişman biri kapının bakırdan yapılma tokmağını temizlemekte – kapıcı olmalı bu. Kafasını Wallas'a doğru çevirir, o da terbiye gereği başıyla selam verir. Adam kurnazca gözünü kırparak:

– Üşüyorsanız, daha zili parlatmak gerek! der.

Wallas sevimli bir gülümsemeyle:

– Size bırakayım, yarın yaparsınız, ihtiyacınız olacak nasıl olsa: güzel günler bitti artık galiba.

– Artık kış geliyor, diye karşılık verir kapıcı.

Sonra da parlatmaya koyulur vargüçle.

Ancak Wallas adamın keyifli olmasını fırsat bilip konuşmayı başlatır:

– Binanın öteki kanadına da siz bakıyorsunuz değil mi?

– Elbette ki ben bakıyorum! İki tane zilin bakımını yapamayacak kadar şişman değil miyim yoksa?

– Hayır, onun için sormadım, pencerelerden birinde annemin eski dostlarından birini görür gibi oldum. Doğru gördüğümden emin olsam, ziyaret etmek isterdim. İkinci katta, uçtaki daire...

– Madam Bax mı? diye sorar kapıcı.

– Evet: Madam Bax! Doğru görmüşüm demek ki. Nerden nereye: daha dün masada ondan söz ediyorduk, nerelerde olduğunu soruyorduk.

– Evet, ama Madam Bax yaşlı biri değil ki...

– Hayır, hayır. Yaşlı değil elbette. "Eski bir dostu" dedimdi, yaşından söz etmedim. Çıkıp baksam iyi olur. İşi yoktur umarım, değil mi?

– Madam Bax mı? Hep pencereye yapışıp dışarı bakar! Tam tersine, hoşuna gider.

Sonra da adam hemen kapısını sonuna kadar açar, şakadan törensi bir hareketle kenara çekilir:

– Böyle buyrun, Prensim! Buradan da aynı yere çıkar nasıl olsa, iki merdiven birleşiyor yukarda. Kapı numarası yirmi dört, ikinci kat.

Wallas teşekkür eder ve girer. Kapıcı da arkasından girer, kapıyı kapar ve odasına döner. İşini bitirmiştir. Zili başka bir gün parlatacaktır.

Wallas yaşı belli olmayan –belki de gerçekten genç– bir kadın tarafından karşılanır; korktuğunun tam tersine bu ziyarete hiç şaşırmamış görünmektedir kadın.

Wallas polis kimliğini göstererek, sürdürmekte olduğu güç bir soruşturma gereği, mahallede en ufak bir ipucu verebilecek herkesle, bir bakıma rastgele seçerek, görüşmek zorunda kaldığını söyler. Kadın Wallas'ı hiçbir şey sormadan, eski tarz döşenmiş, karmakarışık bir salona sokar ve işlemeli bir koltuğu gösterir. Kendisi de onun karşısına ama biraz uzağa oturur ve ellerini birleştirip ciddi bir havayla bekler.

Wallas konuşur: dün akşam tam karşıdaki malikânede bir cinayet işlendi...

Madam Bax duruma uygun bir tavırla hafifçe şaşırmış ve acı çeken bir havayla ilgilenir.

– Gazete okumaz mısınız? diye sorar Wallas.

– Hayır, pek ender.

Bu sözleri hafifçe, nerdeyse hüzünlü bir gülümseme eşliğinde söyler kadın, genelde elinin altında günlük gazete bulunmadığını ya da okuyabilecek durumda olmadığını anlatmak ister gibidir. Sesi de yüzü gibi, yumuşak ve solgundur. Wallas, uzun zaman ortada olmadığı halde, kararlaştırılan günde kendisini ziyarete gelen eski bir tanıdıktır: ziyaretçi ortak dostlarından birinin toprağa verildiğini bildirir, kadın da terbiyeli bir kayıtsızlıkla üzülür bu kayba. Öğleden sonra saat beş olmuştur. Az sonra ziyaretçiye bir fincan çay verecektir.

– Çok acı bir olay, der.

Orada bulunmasının nedeni taziyeleri kabul etmek olmadığı için Wallas sorusunu çok kesin biçimde yöneltir: kadın, penceresinin konumu gereği herhangi bir şey duymuş ya da görmüş olabilir.

– Hayır, der kadın, dikkatimi çeken hiçbir şey olmadı.

Çok üzgündür bunun için.

En azından başıboş dolaşan birini, eşkalini tarif edebileceği, kuşkulu davranışlarda bulunan birilerini görmüş olmasın: örneğin sokaktan geçenlerden biri, konağa anormal biçimde dikkat etmiş miydi?

– Ah, beyefendi, kimse geçmez ki bu sokaktan!

Bulvardan geçer ama, evet, belirli saatlerde çok kişi geçer; hızla geçip hemen kaybolurlar gözden. Hiçbiri gelmez bu tarafa.

– Oysa, dün akşam birinin gelmiş olması gerekir, der Wallas.

– Dün..." Belleğini kurcaladığı açıkça görülür Madam Bax'ın. "Pazartesi miydi?"

– Dünden önceki gün, hatta geçen hafta bile olabilir; işlerini önceden planlamış gibiler. Özellikle de telefon arızalanmıştı: sabotaj olabilir pekâlâ.

– Yok, der kadın bir an düşündükten sonra, dikkatimi çeken hiçbir şey olmadı.

Dün akşam yağmurluklu bir adam girişteki parmaklıkta bir şeyler kurcaladı. Hava kararmaya başladığı için iyi görülemiyordu. İğağaçlarının hemen önünde durdu, cebinden küçük bir nesne, bir pens ya da eğe olabilir, çıkarttı, sondaki iki demir çubuk arasından hızla kolunu geçirip içten, kapının üst tarafına ulaştı... Yarım dakika sürdü sürmedi, elini hemen geri çekip aynı kayıtsız adımlarla yoluna devam etti.

Bu hanım bir şey bilmediğini kesin olarak söylediğine göre, Wallas da izin istemeye hazırlanır. Tam zamanında Madam Bax'ın pencerede bulunması son derece olağandışı olurdu kuşkusuz. Hatta, biraz düşünülürse, oldu mu hiç şu "tam zamanı" denilen an? Katillerin güpegündüz oraya gelip, sakin sakin saldırı hazırlıkları –etrafı öğrenmek, sahte bir anahtar yapmak ya da telefon tellerini kesmek için bahçeyi kazmak– yapmış olmaları pek olası değil.

En başta yapılması gereken şey, şu doktor Juard'la konuşmak. O yandan hiçbir yere gidilemiyorsa ve de komiser yeni bir şey öğrenmediyse, işte ancak bundan sonradır ki binadaki öteki dairelerle konuşmak gerekecektir. En ufak bir fırsatı bile azımsamamak gerekir. Bu arada, Madam Bax'tan kendisiyle görüşme bahanesini oluşturan masalın yalan olduğunu kapıcısına söylememesini rica edeceğiz.

Yeniden dolaşmaya koyulmadan önce verdiği bu molayı biraz daha uzatmak amacıyla, iki üç soru daha yöneltir Wallas; farkında olmasa da genç kadının kulağına çalınmış olabilecek çeşitli gürültülerden söz eder: bir silah sesi, çakıllı yolda hızla ilerleyen birinin ayak sesleri, çarpan bir kapı, bir otomobil motoru... Ama kafasını sallar genç kadın ve o tuhaf gülümsemesiyle:

– Fazla ayrıntı getirmeyin: sonunda bütün bu acı olaya tanıklık ettiğime inandıracaksınız beni, der.

Dün akşam yağmurluklu bir adam kapıya bir şeyler yaptı, bu sabahtan beri kapı açıldığında otomatik zilin zırıldaması da duyulmaz oldu. Dün, bir adam... Sonunda kadın sırrını açacak

kuşkusuz. Kendisini neyin engellediğini tam olarak bilmiyor zaten.

Görüşmenin en başından beri, kadının şu son günlerde penceresinde uzun zaman kalıp kalmadığını terbiyeli bir dille sormaya çabalayan Wallas sonunda yerinden kalkar. "İzin verir misiniz?" Pencereye yaklaşır. Perdenin kıpırdadığını gördüğü oda buydu kesinlikle. Yerinden ve bu kadar yakından bakıldığında ona artık aynı değil gibi gelen görüntüyü yeniden kurar şimdi. Daha iyi görmek için perde kumaşını kaldırır hafifçe.

Bu yeni açıdan baktığında, özenle düzenlenmiş bahçenin ortasındaki konak ona, optik bir gerecin objektifi tarafından yalıtılmış gibi görünür. Yüksek bacaları, arduvaz kaplı çatıları –bu bölgede arduvaz çatı hafif bir sahte soyluluk havası verir– pencerelerin üstündeki çıkık lentolara, kapı kemerine ve sahanlığın dört basamağına benzeyen kesme taş söveler zinciriyle kendini beğendirmeye çalışırcasına çerçevelenmiş tuğla cepheyi dolaşır bakışı. Yalınlığı, balkonların karmaşık çizgili demir işleri tarafından hafifçe bozulan –yoksa tam tersine vurgulanan mı?– bu bütünün kesinliği –gerekliliği, denir buna– oranların uyumu aşağıdan bu kadar iyi takdir edilemez. Wallas iç içe girmiş bu eğrilerde herhangi bir desen bulmaya çalışırken, arkasından, konuyla ilgisi bulunmayan, önemsiz bir şeyi açıklar gibi hafifçe sıkkın sesi duyar:

– Dün akşam, yağmurluklu bir adam...

İlk başta inanmadı Wallas, bu kadar geç uyanan bir anının ciddi olabileceğine. Kendisiyle konuşan kadına doğru döndü, oldukça kararsız: kadının yüzü hep o fazla sakin durumundaydı, terbiyeli bıkkın havadaydı hep. Konuşma havadan sudan konularda hep aynı terbiyeli biçimde sürdü.

Kadının hiçbir şey fark etmediğini birkaç kez ileri sürmüş olmasına Wallas gizliden gizliye şaşırdığını söyleyince, genç kadın insanın birini polise teslim etmeden önce hep tereddüt ettiğini, ama adam katilin teki olduğuna göre kuşkularını bastırdığını söyleyerek karşılık verdi.

Geriye en olası açıklama kalıyordu: Madam Bax o sakin görünüşünün ardında biraz fazla zengin bir hayalgücü saklıyor-

du. Ancak bu düşünceyi tahmin eder gibi oldu ve yaptığı tanıklığı ciddileştirmek amacıyla, katili en azından başka bir kişinin daha gördüğünü belirtti: katil henüz bulvara ulaşmadan, sarhoş olduğu açıkça görülen bir adam küçük kahveden –sol kolda yirmi metre ilerde– çıkmış ve hafifçe sendeleyerek katille aynı yöne doğru ilerlemişti; şarkı söylüyordu ya da yüksek sesle kendi kendine konuşuyordu. Katil geri döndü, sarhoş da ona bir şey bağırdı, sonra da peşinden yetişmek için daha hızlı yürümeye çalıştı; ama öteki ona hiç aldırış etmeden, köprüye doğru devam etti yoluna.

Ne yazık ki Madam Bax daha ayrıntılı eşkal veremeyecek durumdaydı: yağmurluklu bir adam, açık renk yumuşak şapkalı. Kendiliğinden ortaya çıkan yol arkadaşını ise mahallede sık sık gördüğünü düşünüyordu; ona kalırsa, çevrede içki satan her yerde tanınan biriydi.

İkinci çıkış kapısını, Arpenteurs Sokağı çıkışını kullanarak binayı terk eden Wallas parmaklıklı kapıyı incelemek için yolun karşısına geçti: uyarı mekanizmasının, kapı açıldığında değmeyecek biçimde büküldüğünü saptayabildi; elle yapılmış bu iş, pek öyle sık rastlanmayan bir kas gücünün söz konusu olduğunu gösterdi ona.

Kafasını kaldırınca, tığ işi perdenin arkasında Madam Bax'ın siluetini görür bir kez daha.

4

– Günaydın, der Wallas, kapıyı kapatırken.

Patron, cevap vermez.

Yerine kurulmuş, kıpırdamaz. Gövdesi, olanca cüssesiyle, geniş biçimde açılmış gergin iki kola dayanır; eller tezgâhın kenarını kavrar, bedenin ileri doğru fırlamasını ya da düşmesini engeller gibi. Zaten kısa olan boyun, kalkık omuzlar arasında yok olur; kafa tehdit eder gibi sarkar, ağız biraz yamulmuş, bakışlar boş.

– Hava sıcak değil bu sabah! der Wallas, bir şey demiş olmak için.

Temkinli davranıp kendini barın arkasına tıkmış olan bu köpek suratlıdan daha sevimli görünen dökme demir sobaya yaklaşır. Sımsıcak metale doğru uzatır ellerini. Peşinde olduğu bilgiyi almak için, başka yere başvurması daha iyi olur kuşkusuz.

– Günaydın, der tam bu sırada bir ses sırtından, şarap sarhoşu, ama baştan aşağı iyi niyetli bir ses.

Oda pek aydınlık değil, karlı havalarda iyi çekmeyen odun sobası da, havayı ağırlaştırır mavi bir sisle. Wallas içeri girerken farkına varmadı adamın. Dipteki masaya yığılmış, sonunda konuşacak birini bulduğuna sevinen yalnız müşteri. Madam Bax'ın doğru söylediğini pekiştirmek için söz ettiği şu öteki sarhoşu tanıyordur herhalde. Ama şimdi ağzını açarak Wallas'a bakar ve dili dolaşarak bir tür öç alırmış gibi şöyle der:

– Neden laflamak istemiyordun, dün?

– Ben mi? diye sorar Wallas, şaşkın.

– Haa, seni tanımadım mı sanıyorsun? diye bağırır adam, suratı alay eder gibi buruşur.

Tezgâha doğru dönüp tekrarlar:

– Tanımadığımı sanıyor!

Patron, bakışları boş, kıpırdamaz.

– Beni tanıyor musunuz? diye sorar Wallas.

– Evvet dostum! Hatta hiç de terbiyeli bulmadımdı seni... Dikkatle sayar parmaklarını... "Dündü."

– Ama, der Wallas, yanlışınız olmalı.

– Yanlışım olduğunu söylüyor! diye böğürür ayyaş, patrona doğru. Yanlışım var, benim ha!

Ve tarrakalı bir kahkaha patlatır.

Adam biraz yatışır yatışmaz, Wallas oyuna katılmak amacıyla hemen bilgi toplar:

– Nerdeydi ki? Ve de saat kaçta?

– Ha, bak, bana saati sormayacaksın işte! Asla bilmem saatin kaç olduğunu... Hava kararmamıştı henüz. Ve de şuradaydı, çıkarken... orada... orada... orada...

Her yeni "orada"da ses biraz daha yükselir; allahlık adam bir yandan da sağ koluyla belirsiz, koca koca hareketler yapar kapıya doğru. Sonra, birden yatışıp, nerdeyse alçak sesle, kendine söylermiş gibi:

– Nerede olsun ki?

Wallas ondan bir şeyler öğrenme umudunu kaybeder. Ne var ki, bulunduğu yerin hoş sıcaklığı gitmesini engeller. Yan masaya oturur.

– Dün o saatte buradan en az yüz kilometre uzaktaydım...

Komiser yavaş yavaş ellerini yeniden birbirine sürtmeye başlar:

– Elbette! Usta katillerin hep bir açıklaması vardır zaten, değil mi?

Kendinden hoşnut bir gülümseme. Parmakları açık, iki yağlı el masaya yapışır...

– Saat kaçta? diye sorar sarhoş.

– Dediğiniz saatte.

– Tamam işte, saat demedim ki! diye bağırır ayyaş, zafer kazanmış bir edayla. Herkese içki ısmarlıyorsun.

Garip bir oyun, diye düşünür Wallas. Ama renk vermez. Patron artık onaylamaz biçimde bakar ona.

– Bütün bunlar yanlış! sonucuna varır sarhoş bir süre düşünüp. Wallas'ı inceler, sonra da küçümseyerek "Araban bile yok" diye ekler.

– Trenle geldim, der Wallas.

– Ha, der ayyaş.

Neşesi kaçmış artık; tartışmadan yorulmuş gibi. Gene de patrona çevirisini yapar olup bitenin, ama üzüntülü bir sesle:

– Trenle geldiğini söylüyor.

Patron cevap vermez. Duruşunu değiştirmiş; kafasını kaldırmış, kolları sarkıyor, bir hareket yapmaya hazırlandığı görülüyor. Gerçekten de patron temizlik bezini alır ve tezgâhın üstünü üç kez siler.

– Ne fark var, diye başlar gene ayyaş güçlükle, ne fark var bir şişe beyaz şarap ile demiryolu arasında?

Kendi bardağıyla konuşur. Wallas, kurulu makine gibi, bir fark bulmaya çalışır.

– Evet? diye sorar birden yanındaki, bir zafer kazanabileceği olasılığı ile güveni geri gelmiştir.

– Bilmem, der Wallas.

– Yani sence hiç fark yok mu? İşittiniz mi, patron: hiç fark yok diyor!

– Öyle demedim.

– Dedin! diye böğürür ayyaş. Patron da şahit. Dedin! Herkese içki ısmarlıyorsun!

– Tamam, herkese içki ısmarlıyorum, diye kabul eder Wallas. Patron, bize iki beyaz şarap verin lütfen.

– İki beyaz! diye tekrarlar yanındaki, yeniden keyiflenmiştir.

– Zahmet etme, der patron, sağır değilim.

Ayyaş bir dikişte bitirir kadehini. Wallas kendi içkisini içmeye başlar. Bu rezil meyhanede bu kadar rahat olmasına şaşar; bir tek sıcak olduğu için mi? Sokaktaki soğuk havadan sonra, hafifçe tembel bir rahatlık sarar bedenini. Bu serseri ayyaş, hatta hiç de sevimli görünmeyen patron için bile iyilik beslediğini hisseder. Gerçekten de patron gözlerini ayırmaz müşterisinden; ihtiyatla karışık öyle bir şefkatle bakar ki sonuçta Wallas kafasının karıştığını hisseder. Bilmece meraklısına doğru döner, ama o, yuvarladığı kadehten sonra yeniden kederli düşüncelere dalmış gibidir. Wallas onu yeniden neşelendiririm umuduyla:

– Peki, ne fark var ki? diye sorar.

– Fark mı? Ayyaşın kafası iyice dumanlı gibidir bu kez. "Neyin farkı?"

– Yahu, demiryolu ile şişenin farkı!

– Ha, evet... şişe, der öteki gevşek gevşek, çok uzaklara gitmiş de geri gelmiş gibi. "Fark... Valla, müthiş fark var... Demiryolu!.. Hiç aynı şey olur mu..."

Şurası kesin ki, yeniden içirmeden önce bir şeyler sormak çok daha iyi olurdu. Adamcağız, ağzı açık, boşluğa bakar artık, masaya dayadığı dirseği destek olur şaşkın kafasına. Anlaşılmaz sözler geveler ağzında; sonra da, ayılmak için çabaladığı açıkça görülerek, dura dura, baştan başlaya başlaya bir şeyler söylemeyi başarır:

– Şu demiryolu hikâyenle güldürdün beni... Seni tanımadığımı sanıyorsan... tanımadığımı... Tam buradan çıkarken... Bütün bu yolu beraber yürüdük... bütün yolu... Çok kolay olurdu! Palto değiştirmek yetmez ki...

Tek başına yaptığı bu konuşma daha da anlaşılmaz olur.

Nedeni açıkça belli olmasa da, birçok kez *sokakta bulunmuş çocuk* sözlerine benzer sözler işitilir.

Masada yarı yarıya uyuyakalmıştır, anlaşılmaz cümleler yuvarlar ağzında, ünlemlerle, başlanıp sonu gelmeyen ya da anıların sisleri arasında dağılıp giden hareketlerle kesilir cümleler...

Üstünde yağmurluk olan kalıplı bir adam önü sıra demir parmaklıklar boyunca ilerler.

– Hey! Beklesene beni! Hey! Arkadaş!

Sağır mı bu adam!

– Hey, sen! Oradaki! Hey!

Tamam, duydu bu sefer.

– Bekle biraz! Hey! Bir bilmecem var!

Vay, vay, vay! Hiç de terbiyeli biri değilmiş bu arkadaş. İnsanlar neden bilmece sevmezler ki!

– Hey! Bekle beni! Göreceksin: zor değil!

Zor değil! Ama hiç bilemezler ki!

– Hey! Arkadaş!

– ...

– Valla, epey koşturdun beni!

Adam sert bir hareketle kurtarır kendini.

– İyi, tamam! Madem ki koluna girmemi istemiyorsun... Hey, yavaş ol biraz! Bir soluklanayım, izin ver, ne soracağımı bulayım...

Ama öteki tehdit edercesine geri döner biraz, ayyaş da bir adım uzaklaşır.

– Hangi hayvan...

Kendisini paramparça etmeye hazırlandığı açıkça belli olan adamın yüzünü kaygı verici biçimde buruşturduğunu görünce nefesi tıkanır. Yatıştırıcı birkaç söz söylemeyi, geri çekilerek işi sürdürmeyi daha akıllıca bulur; ama öteki yıldırdığına inandığı için yeniden yola koyulur koyulmaz ayyaş da adımlarını sıklaştırıp inildeyerek peşinden gider.

– Hey sen, o kadar da acelen yok ama!.. Hey!.. O kadar hızlı gitme!.. Hey!..

Yol boyunca gelip geçenler dururlar, arkalarına dönüp bakarlar, bu şaşırtıcı ikiliye yol açmak için kenara çekilirler: üstü-

ne tam oturan bir yağmurluğun biraz sıktığı, yüzünün üst kısmı önü hafifçe indirilmiş açık renk fötr şapka tarafından gizlenmiş, cüsseli ve güçlü bir adam, elleri ceplerinde, kafası eğik, emin adımlarla ilerler; çok acelesi var gibi yürümez ve kâh soluna, kâh sağına geçen, ama çoklukla arkasında kalan, tek bir amaç için, bir tek onun yanında olmak için bir dizi beklenmedik eğri çizen, – aslında tuhaftır adam– adama en ufak biçimde dikkat etmez gibidir. Kaldı ki peşindeki iyi kötü varır da amacına, ama bazen öyle arttırır hızını, öyle aniden durur ki her an yere yığılacağı sanılır, gerekenden iki ya da üç kat fazla yol alır, hatırı sayılır bedensel çabaya malolur bütün bunlar. Durmadan güçlüklerle mücadele etmesine rağmen, doğrusu parça parça bile olsa, gene de bir şeyler söylemeyi başarır ayyaş: "Hey! Bekle beni... bilmece sormak..." ve "bulunmuş çocuk" sözlerini andıran bazısı anlaşılır sözler. Çok içmiş elbette. Kısa boylu ve iri göbeklidir, çoğu lime lime olmuş belli belirsiz giysilere sarılıdır.

Ne var ki, önde yürüyen adam bazen haber vermeden geri döner, ayyaş da dehşete kapılıp bir adım gerileyerek menzil dışına çıkar; sonra, tehlikenin hafiflediğini kestirir kestirmez, yeniden o inatçı koşusuna koyulur, yeniden ulaşmaya çalışır yol arkadaşına, hatta durdurmak için yakalayıp asılmak istediği de olur –ya da hızını alamayıp koca bir adımda onu geçtiği, ama bir saniye sonra, gene arkada kalıp tırısa kalktığı da olur– zamanı yakalamaya çalışırmış gibi.

Gece iyice çöktü artık. Gaz lambaları ile tek tük dükkânlardan yayılan yetersiz ışık, parça parça ve kuşkulu bir aydınlık yaratır ancak – insanın kendini maceraya atmakta tereddüt ettiği, az çok geniş geçiş kuşaklarıyla, deliklerle parçalanmış bir aydınlık.

Ne var ki, sendeleyerek ilerleyen kısa boylu adam kovalamaktan vazgeçmez, belki biraz rastlantı sonunda girdi bu işe ve işin kaynağını da tümüyle aydınlatmadı belki.

Önü sıra giden, ulaşılmaz geniş sırt yavaş yavaş ürkütücü boyutlara ulaştı. Yağmurluğun sağ omuzundaki L biçimli küçük yırtık öyle büyüdü ki, koskoca bir giysi parçası ayrıldı: parça adamın peşinden bir sancak gibi dalgalanır, fırtınaya yaka-

lanmış gibi şaklayıp uçuşur, bacaklara çarpar. Yüz bölümünü zaten abartılı biçimde gizleyen şapka ise, artık dev boyutlu bir çan olur, bu çandan da, sonuçta giysinin geri kalan bölümünün indirgendiği iç içe geçmiş şeritler girdabı, devasa bir meduzanın kollarını andırırcasına ortaya salınır.

Kısa boylu adam, son bir çabayla, bu kollardan birini yakalamayı başarır; olanca gücüyle asılır, bırakmaya hiç de niyetli değildir; Wallas istediği kadar sarssın, kurtaramaz kendini bir türlü. Ayyaş kendisinden nerdeyse hiç beklenmeyen bir güçle asılır ona; ama kendini oraya buraya atarken kafası yere çarptığı için, birden bırakır tuttuğunu, elleri gevşeyip açılır, beden yere yuvarlanır, gevşek, cansız...

Patron bu duruma pek şaşırmış gibi değildir. Ayyaşın yaşadığı ilk nöbet olmamalı bu. Bileği sağlam biri yakalayıp kaldırır yerden adamı ve bir iskemleye bırakır, yüzünde patlayan ıslak temizlik bezi de aklını başına getirir. Allahlık adam sihir marifetiyle iyileşmiş gibi; eliyle yüzünü yoklar, gülümseyerek etrafa bakınır ve çoktan gene barın arkasına geçmiş olan patrona seslenir:

– Beni de öldürmek istedi!

Bununla birlikte, bu cinayet girişiminden dolayı kendisine kin beslemez göründüğü için bu adama ilgi duymaya başlayan Wallas da bunu fırsat bilip bazı noktaları aydınlatacak sorular yöneltir. Ne mutlu ki, ayyaşın aklı düşmeden öncekinden çok daha yerindedir; kendisine söylenenleri dikkatle dinler ve soruları memnuniyetle yanıtlar: evet, dün akşam, gene bu kahveden çıkarken, hava kararırken karşılaştı Wallas'la; peşinden gitti, Wallas pek dost canlısı görünmese de yetişti ve ona eşlik etti; Wallas'ın biraz büyük gelen açık renk fötr bir şapkası ve sağ omuzunda L biçiminde küçük bir yırtığı olan, dar bir yağmurluğu vardı.

"Dün akşam, yağmurluklu bir adam..." Madam Bax'ın pencereden gördüğü sarhoş serseri buydu demek ki, katil de bir tek kişi olabilirdi, ki o da... Wallas vardığı sonucun saçmalığı karşısında gülümsemekten alamaz kendini. Söz konusu kişinin ona benzediği ileri sürülebilir mi bir tek? Böyle bir tanığın yargısına güvenmek güçtür.

Ne var ki, Wallas yeniden inkâr etse bile, tanık her iki kişiyi inatla birbirine karıştırır. Öteki, dediğine göre, ertesi gün tanıyabilecek kadar uzun süre yürümüştü onun yanında. İzledikleri yola ilişkin verdiği belli belirsiz bilgilere bakılırsa, önce Brabant Sokağı'nı, sonra boylu boyunca Joseph-Janeck Sokağı'nı geçerek ta bulvara kadar yürümüşler, Wallas'ın ikizi bulvara vardıklarında postaneye girmiş.

Ayyaş da Café des Alliés'ye dönmüş gene içmek için.

Patron pek inanmaz bu hikâyeye: bu adam neden kabul etmek istemiyor ki dün görüldüğünü? Saklayacak bir şeyi olmalı... Dün akşam mı? Yapan, buydu! Küçük konaktan çıkarken yakalanmıştı bizim emektara; kentin öteki ucuna kadar götürüp yolunu kaybettirmiş ona, sonra da buraya gelip rahat rahat uyumuştu. Şimdi de, bütün o işten aklında ne kaldığını öğrenmeye çalışıyor. Hatta hafızasının çok iyi olduğu kanısında olmalı, az önce ortadan kaldırmaya yeltenmişti ya: kafasını çarpmış... o kadar basit değil. Hiç kuşku yok, o yapmış.

Ne yazık ki saatler tutmuyor: yaşlı hizmetçi kadın cankurtaran çağırmak için koştuğunda, saat... Ama gene de temkinli davranıp bu tuhaf müşteriyi hemen polise bildirmek en iyisi; öğlen saati geçtiğinde, işini savsaklayan otelci ceza alabilir, ya bir şey olursa...

Patron telefon rehberini almaya gider, rehberde uzun uzun bir kayıt arar, bir yandan da tezgâhın üstünden masalara doğru kuşkuyla bakar. Sonunda, bir numara çevirir.

– Alo! Yabancılar Dairesi mi?

Bir yandan da suçlarcasına gözlerini dikip bakar Wallas'a.

– Burası Café des Alliés, Arpenteurs Sokağı on numara... Bildirmem gereken bir yolcu var.

Uzun bir sessizlik. Ayyaş inanılmaz derecede açar ağzını. Tezgâhın arkasında, bir musluğun düzenli aralıklarla damladığı duyulur.

– Evet, kaldığı gün hesabıyla ödeyecek odasını.

– ...

– Gönderiyorum.

– ...

– Müşteri fişini göndereceğim, ama yönetmelik gereğini en hızlı biçimde yerine getirmek daha iyi olur... Hele bazı adamlar söz konusuysa...

Bu adamın, Wallas oradayken, böyle hiç sıkılıp çekinmeden konuşması o kadar rencide edici ki, Wallas itiraz etmeye kalkışır, tam bu sırada başkomiserin alaycı sesi duyulur yeniden:

– Bildirimde bulunmadınızsa, elinizde ne kanıt var ki?

Aslında, onu suçlamaya yelteniyorsa aldanıyor patron: Wallas'ı bildirmemiş olmakla, Laurent'ın o çapsız şakasını sürdürmesini sağlar. Bu tuhaf, babacan adamın şakasının –nerede başladığı gibi– nerede biteceği de bilinmez. Wallas, bütün bu saçma sapan sözlerle ilgilenmenin pek akıllıca olmadığını bilse de, bu noktada olayın kendisini haklı çıkardığını hissetmekten bir tür keyif alır.

– Adı, Wallas. Dublve, a, iki-le, a, se. Wallas. Öyle olduğunu iddia ediyor.

Bu bile bile rencide edici, hatta hakaretamiz bir söz, üstelik bunu derken patron müşterisini bakışlarıyla öyle bir tartar ki, Wallas müdahale etmek zorunda kalır. Kimliğini alıp, oda kiralayan adamın gözünün içine sokmak niyetiyle cüzdanını çıkartır, ama yanında taşıdığı bu resmi evrakın üstündeki fotoğrafı anımsayınca vazgeçer: kimliğine, operetlere Türk kılığında çıkanları andıran koca, kahverengi bıyıklı, açıkça daha yaşlı birinin resmi yapıştırılmıştır.

Bu "özel işaret" Fabius'ün istihbarat memurlarının dış görünüşü konusundaki kuramlarıyla bağdaşmayan çok belirgin bir özellikti elbette. Wallas bıyığını kesmek zorunda kalmıştı, böylece yüzü de dönüşüme uğramış, gençleşmiş, yabancı birinin gözüyle nerdeyse tanınmaz olmuştu. Eski kimliklerini değiştirecek zamanı olmamıştı; pembe renkli kimliğini ise –bakanlığın verdiği geçiş izin belgesi– kullanmaktan kaçınmalıydı elbette.

Cüzdanından rastgele aldığı bir biletin –tren biletinin dönüş kuponu– üstünde bir şeye bakar gibi yaptıktan sonra, çıkardığı her şeyi, gayet doğal biçimde yeniden cebine koyar. Önünde sonunda, telefonda olup biteni duyduğu varsayılamaz ki.

Patronun sinsi sinsi söyledikleri de bu arada kendi aleyhine dönmeye başlar bile; hattın öteki ucundan kendisine yöneltilen sorular karşısında patronun sabrı tükenir:

– Hayır ama, dün akşam geldi diyorum size!

– ...

– Evet, yalnız bu gece! Önceki geceyi kendisine sormanız gerek!

– ...

– Tamam, en azından uyardım işte ben!

Ayyaş da geri kalmayıp bir şey söylemek ister; oturduğu yerde hafifçe doğrulup:

– Bir de beni öldürmek istedi!.. Hey! Beni öldürmek istediğini de söylemek gerek onlara!

Patron cevap vermek zahmetine bile katlanmaz. Ahizeyi yerine takar ve yeniden barın arkasına geçer; içi kâğıt dolu bir çekmeceyi karıştırmaya başlar. Polise vermesi gereken fişleri arar, ama o kadar uzun zaman kullanmamıştır ki, bulmakta zorlanır. En sonunda eski püskü, sararmış ve üstü lekeli bir belgeyi bulur, Wallas da kimliğini çıkartmak, yaşadığı başkalaşımı açıklamak ve söz konusu belgeyi doldurmak zorunda kalır. Sonra da, şu postaneye, dün akşam yağmurluklu bir adam görüp görmediklerini sormaya gidebilecektir...

Ayyaş yeniden uyuyakalacaktır iskemlesinde, patron masaların üstünde şöyle bir dolaştıracaktır temizlik bezini ve bardakları yıkayacaktır. Bu kez musluğu daha dikkatlice kapatacaktır ve bir metronom kesinliğiyle suyun yüzüne düşen damlalar düşmeyecektir artık.

Sahne son bulacak.

Gövdesi, olanca cüssesiyle, geniş biçimde açılmış gergin iki kola dayanan, elleri tezgâhın kenarını kavrayan, başı önde, ağzı biraz yamulmuş patron gözlerini boşluğa dikmiş olacak.

5

Akvaryumun bulanık suyunda, kaçıveren gölgeler geçer – dış çizgisi olmadan var olan bir dalgalanma kendiliğinden durulur... sonra bir şey gördüğünü sanır insan. Ancak bulutsu yeniden ortaya çıkar, ışığın tam ortasında iki üç daire çizer, sonra da, yosunlardan yapılma bir perde ardında eriyip gitmek

için protoplazmamsı derinliklere geri döner. Kısa sürede yavaşlayan son bir kıpırdanma bir an titretir kitleyi. Yeniden sakinleşir her şey... Ta ki birden yeni bir biçim ortaya çıkıp düşsel yüzünü cama yapıştırıncaya dek... Pauline, tatlı Pauline... görünür görünmez yok olur, başka hayaletlere ve başka fantazmalara yerini bırakır. Ayyaş bir bilmece kurar. Pardösüsü boynuna kadar sıkı sıkıya ilikli, ince dudaklı bir adam, çıplak bir odanın ortasındaki iskemleye oturmuş bekler. Yüzünde en ufak bir kıpırtı yok, eldivenli ellerini dizlerinin üstünde kavuşturmuş, hiçbir sabırsızlık belirtisi görülmez. Acelesi yok. Kurduğu planın tamamlanmasını hiçbir şey engelleyemez. Birini beklemekte – kaygılı, kaçak dövüşen, şahsiyetsiz birini değil, tam tersine insanın güvenebileceği birini beklemekte: bu akşamki iş, ikincisi, ona emanet edilecek. İlkinde arka planda tutulmuştu, ama tertemiz bir iş çıkartmıştı; oysa, her şeyin kendisi için özenle hazırlanmış olduğu Garinati ışığı söndürmeyi bile başaramadı. Üstelik bu sabah da elinden kaçırdı müşterisini:

– Bu sabah saat kaçta?

– Bilmem, der patron.

– Çıkarken görmediniz mi?

– Çıkarken görsem, kaçta çıktığını da bilirdim!

Patron tezgâhına dayanmış, kendi kendine bu ziyareti Wallas'a haber verip vermemesi gerektiğini sorar. Vermemeli. Kendi başlarının çaresine baksınlar: ona hiçbir görev verilmedi ki.

Zaten Wallas da küçük kahveyi terk edip yeniden sahneye çıkmıştı...

6

Wallas yeniden köprüye doğru yürür. Gökyüzü kar yağacakmış gibi; önünde Brabant Sokağı ve evlerin ciddi yüzlü cepheleri uzanır. Memurların tümü de işlerinde artık, muhasebe defterleri ve hesap makinelerinin karşısındalar: sütunlar boyunca sayılar diziliyor, çam tomrukları da iskelelerde yığılıyor üst üste; makine kolları palangaları, vinçleri yönetiyor; toplama makinelerinin düğmeleri, saniye bile atlamadan, tek bir kez bi-

le aksamadan, tek bir hata bile yapmadan çalışıyor; ahşap ticareti en canlı anlarını yaşıyor.

Sokak ilk saatteki gibi ıssız ve sessiz. Altın yaldızlı siyah tabelalar altında, kapıların önünde duran birkaç otomobil tanık bir tek tuğla duvarlar ardında hüküm süren etkinliğe. Öteki değişikliklerse, değişiklik varsa elbette, farkına varılamayacak kadar önemsiz: o beş basamağın tepesinde bir oyuğa tünemiş, cilalı, ahşap kapılarda değişen hiçbir şey yok, perdesiz pencerelerde de – solda iki, sağda bir tane, üstünde, tümü de birbirinin aynısı dikdörtgen açıklıklı dört katta da değişen bir şey yok. Tasarruf nedeniyle elektriğin açılmadığı bu bürolar pek aydınlık değil, miyop yüzler kalın muhasebe kayıtlarına eğmiş gözlüklerini.

Wallas her yanını müthiş bir bıkkınlığın sardığını hisseder.

Ancak Çevre Bulvarı'nı ikiye bölen kanalı aştıktan sonra, bir tramvayın geçmesi için durur.

Tramvayın önünde hat numarasını gösteren plakada, kırmızı bir daire üstüne sarıyla 6 rakamı yazılı. Yeni boyanmış olduğu için parıldayan vagon, sabahleyin aynı yerde karşılaştığına benzer tıpatıp. Gene bu sabahki gibi, Wallas'ın önünde durur.

Brabant Sokağı ve Janeck Sokağı'ndan geçen o sıkıcı yol gözünde büyüyen Wallas da demirden yapılma basamağa adımını atar ve içeri geçip oturur: bu tramvayın, onu hedefine yaklaştıracağı kesindir. Bir çıngırak çalar, vagon sarsılır, karoserinden iniltiler yükselir. Wallas kanal boyunca sıralanmış evlerin geçip gidişini izler.

Ne var ki kontrol memuru yaklaşırken, yaptığı hatanın farkına varır Wallas: 6 numaralı tramvay, sandığı gibi, kanal boyunca ilerlemeyecektir; tam tersine, ilk durakta kanal boyundan ayrılıp, güneye, varoşlara doğru dalacaktır. Hiçbir tramvay hattı, Janeck Sokağı'nın öteki ucuna –ayyaşın söz ettiği postanenin bulunması gereken yer– bağlanan bulvarın bu tenha kesimine uğramadığı için Wallas iyice kararsız kalır. Kontrol memuru kentin her yanını dolaşan ulaşım şebekesinin haritasını gösterip Wallas'ı bu dertten kurtarır: Wallas dosdoğru söz konusu postaneye gitmek yerine, önce doktor Juard'ın kliniğine

uğrayacaktır, ki bu da her bakımdan çok daha uygun olacaktır. Bir sonraki durakta binebileceği dört numaralı hat onu istediği yöne ulaştıracaktır.

Teşekkür eder, biletinin parasını öder ve iner.

Çevresi gene aynı dekor ile sarılmıştır: bulvar, kanal, düzensiz binalar...

– Yani kadın da ona, madem ki bu iş böyle, git o zaman dedi!

– O da gitti mi?

– Hayır, işte. Bütün bunların, kadının az önce anlattıklarının, gerçek olup olmadığını öğrenmek istedi. Önce bunun aptalca olduğunu, ona inanmadığını ve de işin aslının öğrenileceğini söyledi; ama ötekilerin geleceğini öğrenir öğrenmez, işlerin sarpa sarmasından korktu, alışveriş yapması gerektiği geldi aklına. Alışverişmiş! Biliriz onun alışverişini. Ya kadın ne dedi ona, biliyor musun? "O kadar acele etme, yoksa egzozu patlatırsın !" dedi ona.

– Ha... peki, ne demek bu?

– Yani gene de onunla karşılaşabilirsin, demek, anlasana: patlak egzoz, araba filan işte, bütün o işler!

– Ha, öyle desene!

Wallas gidiş yönünde, pencere kenarına oturmuş; sağında boş bir yer var. Konuşan iki kişinin sesleri –avam vurgularıyla konuşan iki kadının sesi– geliyor tam arkasındaki sıradan.

– O giderken, kadın da arkasından "Talihin açık olsun!" diye bağırdı.

– Karşılaştı mı sonra o adamla?

– Bu daha bilinmiyor. Karşılaşmış olsa bile, ortalık bayağı karışmış olmalı!

– Çok doğru.

– Neyse, umarım yarın öğreniriz bunu da.

Bu olayın nasıl çözüme kavuşacağıyla ikisi de ilgilenmiyor gibi. Sözü edilen kişiler ne aile büyükleri ne de arkadaş. Bu iki kadının yaşamında bu tür dramlara yer olmadığı hissedilse de küçük insanlar, büyük canilerin ve kralların yaşamının anlı şanlı olaylarını yorumlamaktan hoşlanırlar. Bir de günlük gazetelerden birinde tefrika edilen hafif romanlardan birinden söz etme seçeneği var kuşkusuz.

Asık suratlı binaların dibinde kıvrıla kıvrıla ilerleyen tramvay, sonunda kent merkezindeki mahallelere varır; buraların biraz daha sevimli olduğunu daha önce fark etmişti Wallas. Geçerken emniyet müdürlüğüne çıkan Berlin Sokağı çarpar gözüne. Ne zaman inmesi gerektiğini söyleyecek olan memura doğru döner.

Gördüğü ilk şey, koskoca bir okun altına asılmış kıpkırmızı bir pankarttır; pankartın üstünde şunlar yazılıdır:

Desen için
Okul için
Büro için
VICTOR HUGO KIRTASİYE
2 bis, Victor Hugo Sokağı
(100 metre ilerde, sol kolda)
Kaliteli malzeme

Wallas yolunu değiştirdiği için klinikten uzaklaşmış bulunur; ama herhangi bir yere yetişmesi gerekmediği için, belirtilen yönde ilerler. İkinci bir reklam panosunun buyurduğu üzere bir daha döner ve gerek ultra-modern üslubu gerekse reklam kaygısı nedeniyle yeni açıldığı belli olan bir dükkânla karşılaşır. Bu dükkânın lüks görünümü ve hatırı sayılır boyutları, büyük ulaşım eksenlerine yakın olmakla birlikte bir ölçüde yalıtılmış durumda bulunan bu küçük sokak açısından şaşırtıcıdır. Plastik malzeme ve alüminyumdan yapılmış olan camekânı yepyenidir; sol taraftaki vitrinde dolmakalemler, mektup kâğıtları ve okul defterleri oldukça sıradan biçimde teşhir edilmişse de, sağ taraftaki vitrin avarelik edenlerin dikkatini çekmeyi amaçlamaktadır: "doğayı örnek alarak" desen yapan bir "sanatçı" gösterilmektedir. Her tarafı boya lekeleriyle dolu bir tulum giydirilmiş, yüzü de "bohem tarzda" koca bir sakalın altında görünmeyen bir manken, sehpasının karşısına geçmiş çalışmaktadır; aynı anda hem yapıtını hem de modelini görebilecek biçimde biraz gerilemiş, son derece özenli karakalem bir manzara resmine –aslında ustaların yapıtlarından birinin kopyası–

son dokunuşlarını gerçekleştirmektedir. Bir tepenin üstünde, servilerin ortasında bir Yunan tapınağının kalıntıları vardır desende; ön planda, şuraya buraya sütun parçaları saçılmış; uzaktaki vadide ise zafer takları ve –aradaki mesafeye ve yapıların üst üste yığılmış olmasına rağmen, pek ender karşılaşılan bir ayrıntı kaygısıyla işlenmiş– saraylarıyla koskoca bir kent görülmekte. Ancak adamın karşısında, eskiçağ Yunan kırları yerine, dekor niyetine, yirminci yüzyılda kentteki bir kavşağın dev boyutlu bir fotoğrafı durmakta. Gerek bu resmin niteliği gerekse ustaca yerleştirilmiş olması sayesinde manzara da, kendisini taklit etmek iddiasındaki desenin yadsıması olduğu için daha çarpıcı bir gerçeklik kazanmakta; Wallas birdenbire tanır bu kavşağın neresi olduğunu: yüksek binalarla çevrili bu konak, bu demir parmaklık, iğağaçlarından yapılma bu çit, Arpenteurs Sokağı'nın köşesindeki malikâne bu. Elbette.

Wallas içeri girer.

– Doğrusu, diye şaşkınlıkla başlar söze, garip bir vitrininiz var!

– Eğlenceli değil mi?

Genç kadın bu sözlerden memnun olduğunu anlatan, gırtlaktan gelen hafif bir gülüşle karşılar onu.

– Hakikaten, der Wallas, çok ilgi çekici.

– Tanıdınız mı? Thebai kentinin yıkıntıları.

– Özellikle fotoğraf çok şaşırtıcı. Öyle değil mi?

– Ah, evet. Çok güzel bir fotoğraftır.

Yüzüne bakılırsa, kadın fotoğrafın hiç de önemli bir yanı olmadığını düşünüyor. Ama Wallas biraz daha fazla bilgi edinmek ister:

– Evet, evet, bir uzmanın elinden çıktığı belli, der.

– Evet, elbette. Bu konuda gereken donanıma sahip bir laboratuvarda yaptırdım büyütme işini.

– Negatifin de çok net olması gerekir ama.

– Doğru, herhalde.

Ne var ki, satıcı kadın pek hoş bir profesyonellik dolu bakışlarla sorgular onu: "Beyefendinin ricası ne?"

– Bir silgi rica edecektim, der Wallas.

– Peki, ne tür bir silgi?

İşte bütün hikâye de bu zaten; Wallas bir kez daha girişir ne aradığını anlatmaya: yumuşak, hafif, gevrek ama ezildiğinde biçimi bozulmayıp toz halinde ufalanacak bir silgi; kolayca bölünebilecek, kırıldığında da deniz kabuğunun içindeki sedef gibi kaygan ve parlak olacak bir silgi. Birkaç ay önce nerden aldığını söylemeyi beceremeyen bir arkadaşında görmüştü böyle bir silgiyi. Kolayca bulabileceğini sanmıştı, ama hâlâ bulamamıştı. Ayrıtları iki üç santimetre uzunluğunda, köşeleri –belki de kullanıldığı için– hafifçe yuvarlanmış, sarımsı bir küp biçimindeydi. Küpün yüzlerinden birinde üreticinin markası yazılıydı ama okunamayacak kadar silinmişti; ortadaki iki harf ("di" harfleri) çözülebiliyordu bir tek; önce de sonra da en azından ikişer harf daha olmalıydı.

Genç kadın ismi tamamlamaya çalışır ama başaramaz. Bunun üzerine, bir umut, dükkândaki bütün silgileri –gerçekten de çok güzel bir koleksiyondu bu– gösterir, her birinin niteliklerini de hararetle över. Ne yazık ki, tümü de ya çok yumuşak ya da çok serttir: modelajda kullanılan killi çamur gibi yoğrulabilen "ekmek hamuru" silgiler ya da kâğıdı kazıyan grimsi ve sert maddeler – olsa olsa mürekkep lekesi silmeye yararlar; ötekilerse, az çok beyaz kauçuktan yapılma az çok uzun dikdörtgenler, sıradan kurşunkalem silgileri.

Wallas aklına takılan konuya dönmekte tereddüt eder: dükkâna, küçük bir silginin bedeli kadar harcamak üzere değil de –adını, haklı olarak, tam olarak söyleyemediği efsanevi bir markaya atfedilen düşsel bir nesneyi bulmak üzere mağazanın altını üstüne getirmeyi tercih etmişti– bir tek, konağın fotoğrafına ilişkin, allah bilir ne tür, bilgiler edinmek amacıyla girmiş izlenimi uyandırmış olacaktı. Yaptığı kurnazlık da kolayca açığa çıkacaktı, çünkü silginin adının yalnızca ortadaki hecesini söyleyerek, kurbanının böyle bir firmanın varlığından kuşkulanmamasını da sağlamış olacaktı.

Dolayısıyla, aradığı silginin bulunmadığı açıkça görüldüğüne göre ve başka hiçbiri silgiye değil de, bir tek *ona* gerek duyduğu için, o silgiye benzeyen ama ne yapacağını bilemeyeceği sıradan bir silgi satın almak zorunda kalacaktı bir kez daha.

– Bunu alayım, der; işime yarar belki de.

– Göreceksiniz, çok iyi bir üründür. Bütün müşterilerimiz çok memnun kalıyor.

Daha fazla açıklama getirmek yararsız. Artık şimdi konuşulması gereken konu... Ancak bu oyun öyle hızlı gelişir ki, düşünecek zamanı olmaz: "Borcum ne?" Kâğıt para çıkartır cüzdanından, bozuk para mermerin üstünde çınlar... Thebai kentinin kalıntıları... Wallas sorar:

– Gravür röprodüksiyonu satıyor musunuz?

– Hayır, şimdilik kartpostal var bir tek elimde. (Baştan aşağı kartpostallarla donanmış iki "turnikeyi" gösterir) İsterseniz bir bakın: müzelerden alınma birkaç tablo var; ötekilerse kentin ve civarının görüntüleri. Belki ilgilenirsiniz, çoğunu ben çektim. Bakın işte, az önce konuştuğumuz negatiften yaptırdığım da var.

Parlak yüzeyli bir kartpostal çıkartıp Wallas'a uzatır. Gerçekten de vitrinde kullanılanın aynısı. Fazladan, ön planda, küçük döner köprünün girişindeki korkuluğun ucu ile rıhtımın kenarını oluşturan kesme taşlar görünmekte. Wallas hayran olmuş gibi yapar:

– Çok güzel bir konak, değil mi?

– Doğrusu evet, dediğimiz gibi, der kadın gülerek.

Wallas dükkâna girerken söylediği övgü dolu sözlerden sonra zaten satın alması gereken kartpostalı alır, cebinin diplerinde sabah satın aldığı, aynı derecede gereksiz öteki silgiyle çoktan buluşmuş olan küçük silgiyle, çıkıp gider.

Acele eder Wallas; vakit nerdeyse öğlen olmalı. Öğle yemeğinden önce doktor Juard ile konuşabilecek kadar zamanı var. Corinthe Sokağı'na çıkmak için sola doğru yolu verev katetmesi gerekir, ama o tarafta karşısına çıkan ilk yol, bunu yatay kesen bir sokağa çıkar ki, sonuçta Wallas'ın yolunu kaybetmesine neden olabilir; en iyisi bir sonraki kavşağa kadar bu yolu izlemektir. Klinikten sonra da Janeck Sokağı'nın ucundaki şu postaneyi arayacaktır; yaya gidebilecektir, çok uzağında olmadığı kesindir. Ama önce, saatin kaç olduğunu öğrenmeli.

Bir polis memuru yolun tam ortasında nöbette, yakınlarda

bir okul çıkışı olduğu için, ulaşımı düzenlemeye çalışıyor olmalı (yoksa, böyle tali bir kavşakta polis bulunmasını gerektirecek kadar araba olmaz). Wallas birkaç adım geriler ve yaklaşır. Polis memuru askerce selam verir.

– Rica etsem, saatin kaç olduğunu öğrenebilir miyim? diye sorar Wallas.

– On ikiyi çeyrek geçiyor, der adam duraksamadan.

Muhtemelen az önce saatine bakmış olmalı.

– Joseph-Janeck Sokağı uzak mı buraya?

– Hangi numaraya gideceğinize bağlı.

– En sonuna doğru, Çevre Bulvarı yakınlarına.

– O zaman çok kolay: ilk kavşağa kadar dümdüz gidin, orada sağa dönün, hemen sonra da sola sapın; sonra dümdüz gidin. Pek uzun sürmez.

– Orada bir postane var, değil mi?

– Evet, var... bulvarda, Jonas Sokağı'nın köşesinde. Ama postane için o kadar uzağa gitmeye gerek yok ki...

– Yok, yok, biliyorum da... o postaneye gitmem gerekli... postrestant için.

– Öyleyse ilk sağ, ilk sol, sonra dümdüz. Şaşırmaya imkân yok.

Wallas teşekkür edip yola koyulur ama, kavşağa vardığında, sola doğru –kliniğe doğru– caddeyi verev kesecekken, polis memuruna bu ayrıntıdan söz etmeyi unuttuğunu fark eder, dolayısıyla polis de gayet açık bir biçimde defalarca tarif etmiş olmasına rağmen yolu şaşırdığını düşünecektir. Wallas arkasına dönüp polisin kendisini izleyip izlemediğine bakar: adam geniş el-kol hareketleri yapıp önce sağa dönmesi gerektiğini anımsatmaya çalışır. Wallası şimdi kalkıp öteki tarafa giderse, ya deli, ya aptal ya da tatsız şakalar yapan biri sanılacaktır. Belki de peşinden koşup doğru yola sokacaktır. Gerisingeri dönüp polis memurunu yatıştırmak ise gülünç bir şey olacaktır. Wallas sağa dönmeye başladı bile.

Şu postanenin bu kadar yakınındayken, gecikmeden uğramak daha iyi olmaz mı? Zaten vakit de öğleni geçti, doktor Juard yemektedir; oysa postanedeki gişeler hiç kapanmaz ki, dolayısıyla kimseyi rahatsız etmiş de olmayacaktır.

Gözden kaybolmadan önce, polis memurunun, güven vermek amacıyla, kendisine onaylarcasına işaret ettiğini gördü: doğru yoldaydı.

Düzenleyecek hiçbir trafiğin bulunmadığı böyle bir yere kalkıp da bir trafik memuru dikmek salaklık. Bu saatte okul çocuklarının tümü evlerine dönmüştür zaten. Yoksa tek bir okul mu var?

Wallas memurun söylediği gibi hemen yeni bir kavşağa varır. Sağa dönse, bu Bernadotte Sokağı onu açıkça geriye atacak, böylece küçük bir çengel hareketiyle Corinthe Sokağı'na ulaşmasını sağlayacaktı; ne var ki, artık postaneye de kliniğe de nerdeyse aynı uzaklıkta bulunuyordu, üstelik mahalleyi pek iyi bilmediği için, polis memuruyla burun buruna gelme tehlikesi de vardı. Şu postrestant hikâyesi pek öyle müthiş bir buluş değildi: ileti adresi olarak o postaneyi göstermiş olsa, yaklaşık nerelerde bulunduğunu kestirmek yerine tam olarak bilirdi adresini.

Bugün geçtiği her yerde onu neden oradan geçtiğini söylemek zorunda bırakan talihsizlik de neyin nesi? Yoksa, bu kentin sokakları özel bir biçimde dağılmış olduğundan mı durmadan yolunu sormak, sonra da aldığı her yanıtla yeni yeni dolambaçlara düşmek zorunda kalıyor? Eskiden bir defa, insanın dümdüz yürümeyi ancak tesadüfen başardığı, yolunu kaybetmesinin çok daha kesin olduğu bu çıkmazlar ve öngörülmemiş çatallanmalar arasında boş boş dolaşmıştı zaten. Bir tek annesi kaygılanıyordu. Sonunda çıkmaz sokak halindeki bu kanala varmışlardı; alçak evler, güneşli havada eski cephelerini yeşil renkli suya yansıtıyorlardı. Yazın, okul tatili sırasında olmalı: bir kadın akrabalarını ziyaret etmek için (her yıl olduğu gibi, daha güneye, deniz kıyısına gidiyorlardı) burada mola vermişlerdi. Söz konusu akraba kadının sinirlendiğini, bir miras meselesi ya da buna benzer bir şey olduğunu anımsar gibiydi. Gerçekten biliyor muydu acaba? Sonuçta kadınla görüşüp görüşmediklerini, yoksa elleri boş yola mı devam ettiklerini (iki tren arasında birkaç saatleri vardı ancak) bile anımsamıyordu. Kaldı ki gerçek anılar mı acaba bunlar? Sık sık anlatmış olabilirler ona bu seyahati: "Anımsıyorsun değil mi, hani şu gittiğimiz..."

Hayır. Kanalın en ucunu ve sakin suyunda yansıyan evleri... ve de kanalın girişini kapayan alçak köprüyü... ve de terk edilmiş gemi iskeletini bizzat görmüştü. Ama bütün bunlar başka bir gün, başka bir yerde, hatta bir düşte bile yaşanmış olabilirdi.

İşte, Janeck Sokağı ve atkestanelerinin yaprak döktüğü okul bahçesinin duvarı. "Yurttaşlar, Dikkat." İşte, bu da sürücüleri yavaşlamaları yolunda uyaran levha.

Açılır kapanır köprünün girişindeki lacivert ceketli ve üniforma kasketli görevli, Wallas'ı tanıdığını gösteren bir işaret yapar.

Bölüm Üç

1

Koca ev her zamanki gibi sessiz.

Giriş katında, yaşlı, sağır kâhya kadın akşam yemeğini hazırlıyor. Keçe terlikler var ayağında, koridor boyunca gidiş-gelişleri duyulmuyor – mutfakla devasa masanın üzerinde kusursuz bir düzenle tek bir kuver açtığı yemek odası arasında.

Günlerden pazartesi: Pazartesi günleri akşam yemekleri fazla karmaşık olmaz: bir sebze çorbası, büyük olasılıkla jambon, tadı pek belli olmayan biraz krem karamel ya da karamelalı sütlaç...

Daniel Dupont gastronomiyle pek ilgilenmez.

Çalışma masasına oturmuş, revolverini incelemektedir. Tutukluk yapmaması gerekir silahın – bunca yıldır kimse kullanmadı. Dupont ihtiyatla elinde evirip çevirir silahı; açar, kurşunları çıkartır, özenle temizler mekanizmayı, düzgün çalışıp çalışmadığına bakar; sonunda şarjörü yeniden yerine takar ve silahı bezine sarıp bir çekmeceye yerleştirir.

Her işin temiz biçimde yerine getirilmesini isteyen, kılı kırk yaran titizlikte biridir. Kalbe sıkılan kurşun, en az zarar ziyan veren budur işte. Düzgün biçimde ateş edilirse --doktor Juard'la uzun uzadıya konuştuydu bu konuda– ölüm anidir ve kan kaybı da asgari düzeydedir. Dolayısıyla yaşlı Anna'nın da kan lekelerini çıkartmak için o kadar uğraşması gerekmeyecektir; Anna için işin en önemli yanı budur. Anna'nın onu sevmediğini bilir.

Genelde, pek az sevgi görmüş biri o zaten. Évelyne... Ama gene de kendi canına kıyması bundan değil. Pek az sevgi görmüş olmasını önemsemiyor. Canına kıymasının bir nedeni yok – bıkkınlıktan dolayı bir tek.

Dupont ayak seslerini emen, su yeşili renkli halının üstünde birkaç adım atar. Küçük çalışma odasında yürüyecek yer yok nerdeyse. Her yandan kitaplar sarıyor onu: hukuk, iş hukuku, ekonomi politik... Aşağıda, solda, büyük rafların ucunda ise bu diziye Dupont tarafından eklenen birkaç cilt durur. Fazla bir şey değil. Gene de birkaç doğru düşünce vardı yazdığı kitaplarda. Kim anladı ki? Varsın anlamasınlar.

Çalışma masasının önünde durur ve az önce kaleme aldığı mektuplara göz atar: bir tanesi Roy-Dauzet için, biri Juard için... daha başka kimin için? Bir tane de karısı için belki, değil mi? Hayır, değil; bakana hitaben yazdığı mektup ise önceki gün postaya verilmiş olmalı kuşkusuz...

Çalışma masasının önünde durur ve az önce doktor Juard'a hitaben kaleme aldığı mektuba son bir kez bakar. Açık ve ikna edici bir mektuptur; intiharının cinayet olarak kamufle edilmesi için gereken tüm açıklamaları içermektedir.

Önceleri Dupont olaya kaza süsü vermeyi düşünmüştü: "Eski bir revolveri temizlemeye çalışan profesör, yüreğine isabet eden bir kurşunla öldü." Ama kimse kanmazdı buna.

Cinayet daha az kuşku uyandırır. Juard ve Roy-Dauzet'nin sırrı açıklamayacaklarına da güvenilebilirdi. Adı geçtiğinde, ahşap tüccarların hizipçi grubunun yüzü renk vermeyecek. Geçen haftaki konuşmalarından sonraysa doktorun da şaşırmaması gerek; muhtemelen anlamıştır. Ne olursa olsun, merhum bir dostu için bu hizmeti yerine getirmezlik edemez. Fazla karmaşık bir şey de istenmiyor ondan: cesedi kliniğe götürmek ve hemen Roy-Dauzet'ye telefon edip haber vermek; sonra emniyete gereken raporu iletmek ve yerel gazetelere basın bildirisi sağlamak. İnsanın bakan dostu olması son derece yararlı olabiliyor bazen: ne adli tabip gelecek ne de soruşturma açılacak. Daha sonra da (kim bilir?) bu işbirliği doktorun işine yarayabilir belki.

Her şey yerli yerinde. Dupont'un akşam yemeğine inmekten başka işi yok artık. Emektar Anna'nın hiçbir şeyden kuşku-

lanmaması için her zamanki gibi görünmesi gerekli. Ertesi gün neler yapılması gerektiğini bildirir: artık hiç önemi kalmamış bazı ayrıntıları düzenler, her zamanki itinalı haliyle.

Saat yedibuçukta yukarı kata çıkar ve bir dakika bile kaybetmeksizin kalbine bir kurşun sıkar.

Tam burada durur Laurent; ama gene de pek açık olmayan bir şey var hâlâ: Dupont hemen mi, yoksa daha sonra mı öldü?

Sadece yaralanmış olduğunu varsayalım: doktor merdivenleri inip cankurtarana yürüyebildiğini belirttiğine göre, hâlâ ikinci bir kurşun sıkabilecek gücü vardı demek ki. Revolverin tutukluk yaptığını kabul etsek bile, profesörün elinde başka olanaklar da vardı: örneğin, bileklerini kesebilirdi; tabancanın arızalanma olasılığına karşı, yedekte bir ustura bulunduracak biriydi. İnsanın kendi işini bitirebilmesi için müthiş cesur olması gerekir, denir; ama birdenbire vazgeçmektense müthiş cesur olmak daha uygun düşer ona.

Ancak, kendini tam anlamıyla öldürebildiyse, doktorla yaşlı kâhya neden uydurdular bu hikâyeyi: Dupont yaralıdır, merdivenin yukarısından yardım dilemektedir ve de yaşamı o ana dek tehlikede değilken, kliniğe geldiğinde, birden yaşamını kaybeder. Ölü birini alıp kliniğe getirmekle suçlanmamak için Juard'ın bu seçenekte karar kıldığına inanılabilir: doktorun profesörü kliniğe nakletme hakkına sahip olabilmesi için Dupont'un hâlâ yaşıyor olması gerekirdi; öte yandan, sedyecilere iş düşmediğine göre, Dupont'un ayakta durabilmesi gerekirdi; sonuçta, böyle kısa bir süre bile yaşamda kalmış olmak sayesinde, kurban kendisine yönelik saldırının hangi koşullarda gerçekleştiğini çekinmeden, yüksek sesle açıklayabilecekti. Yazdığı mektupta Dupont'un bu tedbirin alınması yolunda tavsiyede bulunduğu da muhtemeldir. Ancak işin garip yanı, bu sabah doktorun bu konuda ısrar etmiş olmasıydı; öyle ki, ilk başta vahim bir yaralanma olmadığını sandığını söylemişti, ki bu durumda, söz konusu yaralanmanın ölümle sonuçlanması şaşırtıyordu insanı. Kâhya kadın ise, kurbanın ölebileceğini aklına bile getirmemiş gibiydi. Dupont'un ya da Juard'ın yaşlı kadını suçlarına ortak olmak zorunda bırakacak bir çözümü benimse-

meleri şaşırtıcıdır; öte yandan, yaşanan acı olaydan nerdeyse birkaç saat sonra, yaşlı kadının müfettişlerin huzurunda rolünü bu kadar ustaca oynamış olması daha da şaşırtıcıdır.

Bambaşka bir varsayım var bir de: Dupont kliniğe vardığında ikinci defa ateş etmiş olabilir kendine – dolayısıyla Madam Smite'in hiçbir şeyden haberi yoktu ve doktor da kendi tanıklığını oluştururken onunkinden yararlanmış olmalıydı. Ne yazık ki, doktorun kendi dostunun intiharını gizlemeyi kabul ettiği doğru olabilirse de, bu girişimi sonuçlandırma imkânı sunduğu düşünülemez.

Toparlayalım: Dupont'un kâhya kadından da doktordan da yardım almadan intihar ettiğini kesin olarak kabul etmek gerekir; demek ki yalnız başınayken yaptı bunu, yani: ya saat yedibuçukta çalışma odasındayken ya da kâhya kadın yakındaki bir kahveden kliniğe telefon ettiği sırada, kendisi yatak odasındayken yaptı. Yaşlı kadın geri döndükten sonra, Dupont'un yanında hep biri oldu –önce kâhya kadın, sonra da doktor– onların her ikisi de yeniden böyle bir şey yapmasını engellerdi. Elbette ki, önce çalışma odasında bir el, sonra da odadayken ikinci bir el ateş etmiş olabilir, ama işler bu kadar karmaşık olsa bile, değişen hiçbir şey olmaz, çünkü doktor geldiğinde nasıl olsa ağır yaralı durumda değildi. Gerçek şu ki, mantıksal açıdan, kâhya kadının iyi niyetinden kuşkulanılamaz (gerçeğin gizlenmesine bir tek doktor suç ortaklığı etti). Evinden ayrılırken ölmemişti Dupont, zar zor da olsa yürüyebiliyordu – doktor da belirtmek zorunda kalmıştı bunu, kâhya kadının ifadesine ters düşmek istemiyordu. Bütün bunlar daha önceden hesaplanabilirdi zaten: kâhya kadın sırrı paylaşmak zorunda olmadığı için, elinde bir revolver tutan cesetle bir araya gelmesinden kaçınmak gerekirdi, böylesi, intihara inanma payını arttırdığı gibi, herhangi bir doktoru –hatta polis acili bile– çağırabilmesine de izin veriyordu.

Çözüm şuydu demek ki: Dupont bir el ateş eder göğsüne, kendisini öldüreceğine inanır bunun, ama katil var diye bağırabilecek kadar yaşar. Kâhya kadının sağır olmasını fırsat bilip, katilin apar topar kaçtığına inandırır yaşlı kadını. Sonra, doktor dostunun gelmesini bekler sakin biçimde; ona, ölümünden son-

ra neler yapması gerektiğini açıklar. Juard yaralıyı götürür ve yaralı istemese bile kurtarmaya çalışır onu...

Hep bir aksaklık çıkar zaten: Dupont bu kadar iyi görünse bile yarasına çare bulunamayacağından gene de o kadar emin olamazdı.

Böylece, yeniden dönmüş bulunuyoruz açıkça intihar girişiminin başarısız olduğunun anlaşılmasına ve de tam son anda ölüm karşısında Dupont'un geri adım attığı varsayımına. Dupont iyi nişan alamamıştı; zararsız görünür biçimde yaralamıştı kendini, ama bu kadarı bile yetmişti ona, korkup vazgeçmişti tasarısından. Bunun üzerine yardım çağırdı, ama gerçeği itiraf etmek istemediği için saçma bir saldırı hikâyesi uydurdu. Doktor gelir gelmez de, sedye getirilmesini bile bekleyemeden, ameliyat olmak için kliniğe koştu. Ne var ki, sanıldığından daha ağır bir yara almıştı, bir saat sonra da öldü. Dolayısıyla, bir tek kâhya kadın samimi beyanda bulunmuş olmuyor (açık olmaması gereken bir kapıyı açık görmüş de olabilir), doktor da samimi beyanda bulunmuş olabiliyor: jinekolog, namluyu dayayıp ateş edildiğini ortaya çıkarmak zorunda değil. Tam zamanında eline ulaşan bir mektup sayesinde işin en ince ayrıntılarını bile öğrenen bakan soruşturmayı durdurdu ve cesedi başka yere naklettirdi.

Komiser Laurent bütün her şeyi yeni baştan ele almak zorunda kaldığını biliyor; en hoşuna gitmeyen çözüm de buydu zaten. Sabahtan beri, her yeni girişiminde hep aynı sonuca varmış olsa da, reddediyor bu sonucu. Genelde yaşamda kalma içgüdüsüne atfedilen bu hızlı karar değiştirmelerdense, başka herhangi bir saçmalığı kabul etmeye razıdır, çünkü böyle davranmak, profesörün kişiliğine, savaş sırasında cephede sergilediği cesarete, sivil yaşamdaki uzlaşmaz tavra, asla yılmayan güçlü kişiliğine ters düşer. Canına kıymaya karar verebilirdi; bu ölümü başka bir kılığa büründürmesini gerektiren nedenleri olabilirdi, ama ilk hareketi yaptıktan sonra birdenbire vazgeçemezdi bundan.

Ancak, bütün bunlar bir kenara bırakıldığında, geriye tek bir açıklama kalıyor: cinayet; ve de ortada katil olabilecek biri de olmadığına göre, Wallas kuramını kabul etmek gerekir: esrarengiz amaçlar peşinde koşan, suç ortakları bir türlü ele geçmeyen hayalet "çete"... Komiser Laurent bakanın son icadını o kadar gülünç bulur ki, kendi başına gülmeye başlar. Bu iş kendi içinde bile o kadar karışık ki, bir de gidip bu tür aptallıklar bulmaya gerek yok.

Hem sonra, çok yerinde bir şey yapıp onun üstünden aldıkları bir muamma için kendini telef etmesine ne gerek var ki. Öğle yemeği saati de geldi zaten.

Kısa boylu, kırmızı suratlı adam çalışma odasından çıkmaya karar veremez bir türlü. Sabahleyin haber almayı umuyordu Wallas'tan, oysa Wallas ne telefon etti ne de onu görmeye geldi. Özel görevliyi de mi öldürdü yoksa gangsterler? Karanlıklara mı düştü Wallas, tamamıyla mı yok oldu ortadan?

Aslında hiçbir şey bilinmiyor zaten şu Wallas üstüne, tam olarak görevinin ne olduğu da bilinmiyor. İşine başlamadan önce Laurent'ı görmeye gelmesi de neden acaba? Doktor ile yaşlı hizmetçi kadının tanıklıklarından başka bir şey yok ki komiserin elinde; başkentten özel görevle gönderilmiş olan kişi zaten doğrudan doğruya sorgulayabilirdi onları. Ölen kişinin evine girmek için kimseden de özel bir izin alması gerekmiyordu; yarı deli bir kadın göz kulak oluyordu bu eve, önüne gelen girip çıkabilirdi.

Bu açıdan bakıldığında, bakanın en azından hafife aldığı söylenebilir bu olayı: bir cinayet olayında yapılmaması gereken şey... Bu laubalilik bunun bir intihar olmasının, onların da bunu gayet iyi bilmelerinin nedeni mi yoksa? Daha sonraları, mirasçılar ortaya çıktığında, epey bela olur başlarına bu iş ama.

Ya Wallas ne arıyor bu işte? Roy-Dauzet'nin verdiği emirler yanlış aktarıldı da ondan mı o ünlü Fabius karşı soruşturma başlattı yoksa? Özel görevli de mi biliyor yoksa Dupont'un intihar ettiğini? Biricik görevi Arpenteurs Sokağı'ndaki konaktan önemli belgeler almaktır belki de yalnızca, emniyet müdürlüğünü de nezaketen ziyaret etmiş olabilir. Yüksek dereceli bir memura gidip kocakarı masalları anlatıp alay etmek ne kadar nezaketse...

Yok, ama, olamaz! Wallas'ın samimi olduğu belli: anlattıklarına iyice inanıyor; yaptığı beklenmedik ziyaret ise başkentte Laurent'dan hâlâ korkulduğunun bir belirtisi olamaz mı?

Emniyet müdürü kendini böylesi düşüncelere kaptırmışken, tuhaf biri ziyaretine gelip onu daldığı düşüncelerden koparır.

Laurent, kapıdaki görevli ziyaretçisi olduğunu haber vermeden, hiçbir tıkırtı bile olmadan yavaşça açıldığını görür kapının, aralıktan bir kafa içeri girer ve kaygılı bakışlarla inceler odayı.

– Bu da ne? diye sorar komiser, bu yol yordam bilmez adamı kapıya koymaya hazırlanır bir yandan da.

Ama öteki uzun yüzünü ona doğru çevirir, ses çıkartmamasını istemek için işaretparmağını dudaklarının üstüne koyar düşey biçimde, hem buyuran hem de yalvaran bir palyaço gibi büzüp buruşturur yüzünü. Bir yandan da bütünüyle içeri girmiş olur, binbir özenle kapıyı kapar.

– Peki ama beyefendi, ne istiyorsunuz ki? diye sorar komiser.

Kızmak mı, gülmek mi, yoksa kaygılanmak mı gerektiğine karar veremez. Ama sesi çok yüksek çıktığı için ziyaretçisi korkar. Gerçekten de, elden geldiğince az gürültü yapmaya çalışan bu adam, parmaklarının ucuna basarak çalışma masasına doğru ilerlerken, sakin olması için acındıracak biçimde kolunu uzatır komisere doğru. Laurent ayağa kalkar ve içgüdüsel olarak duvara doğru geriler.

– Kaygılanmayın, diye mırıldanır kim olduğu bilinmeyen adam, sakın birini çağırmayın! Bir daha göremezsiniz beni.

Uzun boylu, ince, olgun denilebilecek yaşta biridir; siyahlar giyinmiştir. Sesinin ölçüsünü ayarlaması, giysilerinin taşıdığı sade ağırbaşlılık biraz olsun güven uyandırır komiserde.

– Kiminle müşerref oluyorum, beyefendi?

– Marchat, Adolphe Marchat, tüccar. Odanıza böyle girdiğim için özür dilerim Komiser Bey, ancak size söyleyeceğim çok önemli şeyler var ve de girişimimin kimse tarafından öğrenilmemesi için, içinde bulunduğumuz ağır koşullar nedeniyle inandığım üzere...

Laurent "Bu durumda, son derece doğal!" dercesine bir el hareketiyle adamın sözünü keser, ama keyfi de kaçar: kat görevlisi çocukların mesai saatlerinde doğru dürüst çalışmadıklarının daha önce de farkına varmıştı; buna bir çekidüzen vermesi gerekli.

– Buyurun, oturun, beyefendi, der.

En alışıldık konuma geçer yeniden, çalışma masasının üstüne, kâğıtların ortasına yayar iki elini.

Ziyaretçi kendisine gösterilen koltuğa oturur, ama çok uzak kaldığına karar verdiği için, koltuğun hemen kenarına ilişir ve sesini yükseltmeye gerek kalmadan diyeceklerini duyurabilmek amacıyla elinden geldiğince öne doğru eğilir:

– Şu zavallı Dupont'un ölümüyle ilgili olarak geldim...

Laurent hiç şaşırmadı. Tam anlamıyla farkına varmamış olsa da, bekliyordu sanki bu cümleyi. Hatırladı hemen, daha önce duymuş gibiydi sanki. Asıl bundan sonrasıyla ilgileniyordu:

– Son anlarında zavallı dostumuzla birlikteydim...

– Daniel Dupont'un dostuydunuz öyle mi?

– Abartmayalım lütfen, Komiser Bey; uzun zamandır tanırdık birbirimizi, işte o kadar. Aramızdaki ilişki, sanırım...

Marchat susar. Sonra da birden karar verip, gene hep alçak sesle, ama dramatik biçimde açıklamada bulunur:

– Komiser Bey, bu akşam beni öldürmeleri gerekecek!

Laurent iki kolunu da havalara kaldırır. Bir bu eksikti!

– Bu şaka da neyin nesi?

– Bağırmayın lütfen, Komiser Bey, bir bakın bana, hiç şaka yapar halim var mı?

Hiç de şaka yapar gibi değildi doğrusu. Laurent yeniden masanın üstüne koyar ellerini.

– Bu akşam, diye sürdürür sözlerini Marchat, beni öldürecek olanların, dün Dupont'a ateş edenlerin beni bekleyecekleri bir yere gideceğim ve de sıra bana geldiği...

Merdivenleri çıkar, yavaş yavaş.

Bu ev hep uğursuz göründü ona. Çok yüksek tavanları, karanlık ahşap işleri, elektrik ışığının bir türlü sızıp da defedemediği karanlıkların yığıldığı köşeleri, işte bütün bunlar daha ilk adımda insanın her yanını saran kaygıyı pekiştiriyor.

Bu akşam Marchat o zamana kadar hiç dikkatini çekmemiş olan ayrıntıları fark eder: gıcırdayan kapılar, tedirgin edercesine uzayıp giden boşluklar, ne olduğu açıklanamayan gölgeler. Tırabzanın alt tarafında bir soytarı kafası yüzünü buruşturmuş gülüyor.

Her basamağı biraz daha yavaş çıkmaya başlar. Ölüme mahkûm bu adam, yarı yıkık kuleli küçük tablonun önüne geldiğinde yavaşlar. Bu tablonun ne anlatmak istediğini bilmek isterdi.

Bir dakika sonra çok geç olacak artık – varacağı yere, öleceği yere beş basamak kaldı ancak.

Kendisiyle konuşan kişinin kasvetli edası nerdeyse hiç etkilemiyor komiseri. Bazı konularda kesin bilgi istiyor: Marchat'yı kim öldürmek zorunda? Nerede? Neden? Peki Marchat nereden biliyor bunu? Öte yandan, doktor Juard onun da klinikte bulunduğunu söylemedi; neden söylemedi? Laurent bu konuda ne düşündüğü saklamıyor gibi: karşısında çatlağın teki olduğundan emin nerdeyse, belki profesörü tanımıyor bile bu adam, öldürülme korkusuyla kuruyor belki bu kadar anlamsız hayalleri. Komiser bu delinin taşkınlıklarından çekinmese, onu çoktan kapıya koymuş olurdu zaten.

Ne var ki, Marchat da ateşli ateşli konuşup duruyor. Çok ciddi şeyler söylüyor. Ne yazık ki açığa vuramayacağı bazı şeyler var, ama yana yakıla yardım diliyor komiserden: masum bir insanın öldürülmesine böyle seyirci kalınamaz ki! Laurent'ın sabrı taşar:

– Bana hiçbir şey söylemezseniz, size nasıl yardım etmemi bekleyebilirsiniz ki!

Marchat en sonunda dayanamayıp, rastlantı sonucu, doktor tam da bir yaralıyı taşırken, Corinthe Sokağı'nda, Juard Kliniği'nin önünde nasıl olup da bulunduğunu anlatmaya başlar. Merak edip yaklaşmış ve çeşitli zamanlarda ortak dostlarında karşılaştığı Daniel Dupont'u tanımış. Doktor tek başına olduğu için, yaralıyı taşımaya yardım edebileceğini söylemiş Marchat. Doktorun, onun da orada bulunduğundan söz etmiş olmamasının nedeni, bunu kendisinin özellikle istemiş olmasıymış: doğ-

rusu, bu cinayete hiçbir biçimde karışmasını istemiyormuş adının. Ama işler öyle gelişmiş ki, sonunda polis tarafından korunmayı istemek zorunda kalmış.

Laurent şaşırır: elinin altında uzman personel bulunmasına rağmen, Juard sokaktan geçen birinin yardımını kabul etmiş, öyle mi?

– Hayır, Komiser Bey, kimse yoktu o saatte.

– Neden? Saat kaçtı ki?

Marchat cevap vermeden önce birkaç saniye tereddüt eder:

– Sekiz sekizbuçuk dolayları olmalı; kesin bir şey söyleyemeyeceğim.

Juard polise telefon edip ölüm haberini verdiğinde saat dokuzdu. Laurent:

– Saat dokuzdan sonra olmasın? diye sorar.

– Hayır, hayır: saat dokuzda ölmüştü bile zavallı Dupont.

Marchat ameliyathaneye kadar çıkmıştı demek ki. Doktor ameliyat için hiçbir yardımcısına gerek duymadığını, zaten ilk bakışta yaranın da o kadar ciddi bir şey olmadığını sandığını ileri sürmüştü. Ama Dupont, beterin de beteri var diyerek, uyutulmadan önceki kısa süreyi fırsat bilip saldırının ayrıntılarını aktarmıştı. Marchat bütün bunların polisten neden saklandığını anlamış olmasa da, bunları kimseye söylememeye yemin etmişti. Ne var ki, profesörün kendisine verdiği görevi emniyet müdürüne açıklamakla yeminini bozduğuna da inanmamaktadır, çünkü bir defa daha tekrarlamakta yarar var, böyle bir maceraya girmesi için en ufak bir neden bile yoktu ortada. Bugünden tezi yok, Arpenteurs Sokağı'ndaki küçük konağa girmeli, dosyaları almalı, sonra da bunları siyaset sahnesinde son derece önemli yeri olan birine vermelidir; bu belgeler söz konusu kişi açısından son derece önem taşımaktadır.

Laurent iki şeyi anlamamıştır. Bunların ilki, söz konusu harekâtın gizli tutulma nedenidir. (Mirasçılar nedeniyle mi?) Anlamadığı ikinci nokta ise, harekâtın neden bu kadar tehlikeli olduğudur? "Saldırının ayrıntılarına" gelince, Marchat'nın telaşlanmasına gerek yok: bunları ortaya çıkartmak zor bir şey değil!

Aklında hep intihar düşüncesi olan komiser de bu sözleri

söyledikten sonra "anlaştık mı" dercesine gözünü kırpar konuştuğu kişiye. Şu Marchat konusunda ne düşüneceğini pek bilemiyor artık: adamın, dostunun ölümüne ilişkin verdiği kesin bilgilere bakılırsa, önceki akşam gerçekten de klinikte bulunduğunu kabul etmek gerekiyor; ama öteki söyledikleri o kadar saçma sapan, o kadar sislerle kaplı ki, deli olduğu varsayımını bir kenara bırakmak da biraz güç görünüyor.

Kendisine yöneltilen suç ortaklığı yönündeki suçlamalardan gözü korkan tüccar artık, üstü kapalı bile olsa, terörist bir örgütlenmeden, siyasal bir gruba karşı girişilen mücadeleden söz etmeye başlar, öyle ki... bu örgüt... Karşısındaki adamın ne söylemek istediğini sonunda anlayan Laurent sözü alıp adamı sıkıntıdan kurtarır:

– Üyeleri birer birer, düzenli olarak her akşam saat yedibuçukta öldürülen siyasal bir grup!

Bu sözlere eşlik eden alaycı gülümsemeyi fark etmeyen Marchat'nın üstünden böylece müthiş bir yük kalkmış olur.

– Tamam, haberiniz olduğunu biliyordum zaten. Birçok şey daha kolay olacak şimdi. Dupont'un istediği şey buydu işte, polise gerçeği söylememek, oysa bunun son derece kötü yerlere varacağı kesin. Tam tersine, bunun –benim değil de!– polisin işi olduğuna inandığımı boşu boşuna tekrarladım ona, o gülünç sırdan vazgeçiremedim bir türlü. Bunun üstüne ben de bu oyuna katılmak zorunda kaldım; az önce siz de bana aynı biçimde cevap verdiğiniz için, bir türlü çıkamadık işin içinden. Artık rahatça konuşabiliriz.

Laurent konuşmaya karar verir. Bu işin nereye varacağını merak eder.

– Daniel Dupont'un ölmeden önce, size, sizin canınızı da tehlikeye atabilecek gizli bir görev verdiğini mi söylüyorsunuz?

Marchat koca koca açar gözlerini. "Ölmeden önce mi?" Neyi gizlemesi gerektiğini de neyi söyleyebileceğini de bilmiyor artık.

– Öyleyse, diye ısrar eder Laurent, o evde size tuzak kuracaklarına inanmanıza yol açan ne ki?

– Doktor, Komiser Bey, doktor Juard! Her şeyi duydu o!

Dupont söz konusu dosyaların nasıl bir önem taşıdığını ve ne yapılması gerektiğini açıkladığında doktor Juard oradaydı. Marchat'nın söz konusu dosyaları almaya gideceğini öğrenir öğrenmez, sudan bir nedenle yanlarından ayrıldı ve haydutların başına telefonla haber vermeye gitti. Marchat temkinli davranmış ve söz konusu grupta yer almadığını açıkça tekrar tekrar söylemişti ama doktorun onun anlattıklarının tekine bile inanmadığını görmüştü; böylece, ötekiler de bizim tüccarın o akşamki kurban olmasına karar vermişlerdi. İşte, polisin engellemesi gereken de bu zaten, çünkü bu bir *hata*, hem de trajik bir hata: Marchat'nın o grupla hiçbir ilişkisi olmadı, benimsedikleri sistemin taraftarı bile değil, istemediği tek şey...

– Hadi bakalım, der Laurent, sakin olun. Doktorun telefonla konuşurken neler dediğini duydunuz mu?

– Hayır... yani: tam değil, ama... Yüzüne bakmak bile yetiyordu ne yapacağını anlamaya.

Doğrusu, bunu da alıp Roy-Dauzet ile aynı kaba koymak en iyisi. Nerden çıktı ki bu toplu delilik? Dupont'un suçu şu esrarlı anarşistlere atmayı istemesi, bunu çok daha kolay bir çözüm olarak görmesi anlaşılabilir bir şey; ancak kendi belgelerini, canına kıymadan önce kendi başına postaya vermesi daha iyi olurdu. Hâlâ açıklığa kavuşmamış daha başka noktalar da var. Ne yazık ki, şu zavallı adamı sorgulayarak o noktaların açıklığa kavuşacağı da umut edilemez.

Komiser Marchat'yı başından atmak için, peşindeki katilleri atlatmanın en iyi yolunu gösterir: katiller onu saat tam yedibuçukta öldürebileceklerine göre, dosyaları başka bir saatte gidip alması yeterli olacaktır.

Tüccar da düşünmüştü zaten bunu, ama bu kadar güçlü bir örgütün elinden o kadar kolay kaçılmaz ki: katiller onu yakalayıp tutsak eder ve canları istediği saatte öldürürlerdi; orada, onu bekliyorlardı zaten, çünkü doktor, bilmediği için, Marchat'nın saat kaçta profesörün evine gideceğini de söylememişti telefonda...

– Doktorun telefonla konuşurken neler dediğini duydunuz mu?

– Tam olarak duymadım, ara sıra bir kelime... Ama duyduğum kadarına dayanarak konuşmayı yeni baştan kurdum.

Laurent'ın sabrı iyice tükenmeye başlar, bunu konuğuna da hissettirir açıkça. Öteki de giderek sinirlenir; zaman zaman temkinli olmaya son verip, fısıldamaktan vazgeçtiği bile olur:

– Sakin ol, sakin ol! İyisiniz yani siz de, Komiser Bey! Siz de benim gibi sabahtan beri yaşayacak daha kaç saatiniz kaldığını hesaplasanız, görürdüm sizi...

– Ya, öyle mi, der Laurent, neden bir tek bu sabahtan beri?

"Dün akşamdan beri" demek istemişti tüccar. Telaşla düzeltir yanlışını: geceleyin gözünü bile kırpmamıştı.

Bunun üzerine, komiser aklına geleni söyler hemen: hata etmişti. Kurşun gibi uyuyabilirdi: çünkü ne öyle bir fesat hikâyesi ne de katil diye bir şey vardı. Daniel Dupont intihar etmişti!

Marchat biraz afallar gibi olur. Ama hemen toplar kendini:

– Olur mu hiç! Sizi temin ederim ki intihar değil.

– Öyle mi? Nerden biliyorsunuz peki?

– Bana kendisi dedi...

– Canı ne istediyse onu dedi.

– Canına kıymış olmak istese, tekrarlardı.

– Hiçbir şeye yaramazdı ki, sonunda öldü gene.

– Evet... elbette... Hayır, olamaz böyle bir şey, olur mu hiç! Doktor Juard'ın telefon etmeye gittiğini gördüm...

– Doktorun telefonla konuşurken neler dediğini duydunuz mu?

– Duydum tabii, hepsini duydum. Neden tek kelime bile kaçırmamam gerektiği açık! Kırmızı dosyalar, çalışma odasındaki klasör, önceden belirlenmiş kurban, kendi ayaklarıyla tuzağa düşmek üzere gelecek...

– Hadi gidin şimdi: "cinayet saati" gelmedi ki daha!

– Size beni zaten beklediklerini söylüyorum ama!

– Doktorun telefonla konuşurken...

.....

2

Tüccar gider. Artık kararını vermiştir. Dupont haklıymış: emniyet müdürü katiller tarafından satın alınmış. Davranışını başka biçimde açıklamak mümkün değil. Marchat'yı komplo

diye bir şey olmadığına, Dupont'un da intihar ettiğine inandırarak uyutmak istiyormuş. İntihar etmiş! İyi ki itirafta bulunmadı Marchat...

Yok ama! Kaygılanacak bir şey yoktu ki: doktor Juard olup biteni aktardığına göre, komiser gayet iyi biliyor olmalı Dupont'un ölmediğini. İşi birkaç gün içinde halletmek için Dupont'un öldüğüne inanmış gibi yapıyorlar. Şimdiyse, Marchat'yı küçük köşke çekmeyi ve bu arada profesörün yerine onun işini bitirmeyi istiyorlar.

Öyleyse, Marchat'nın yapacağı şey çok basit: saat yedibuçukta da, başka herhangi bir saatte de (komiserin tuzağına düşecek kadar aptal değil: şurası kesin ki, katiller bütün öğleden sonra orada nöbet bekliyor olacaklar) dosyaları almaya gitmeyecek. İçinde bulunulan durumu tam olarak öğrendiğinde Dupont da ısrar etmeyecektir zaten. Roy-Dauzet'nin de başka birini göndermesi gerekecektir.

Marchat bütün bu olumsuz önlemlerle yetinmeyecektir; katiller onu ellerinden kaçırmış olmanın öcünü alma yolunu kolayca bulabileceklerdir. Herhangi bir yeni girişimden sakınması gerekmektedir. Bunun en iyi yolu da, kenti olabildiğince çabuk terk etmek ve kırlık arazide ücra bir köşeye saklanmaktır. İlk kalkan gemiye atlayıp denizin öte kıyısına geçmek en akıllıca iş olur belki de.

Ne var ki, hâlâ son kararını vermiş değil Marchat. Sabahtan beri bir o tarafa bir bu tarafa yatıyor, her defasında da aklına gelen kararın en iyisi olduğuna inanıyor.

Polisi tanıksız bırakmak ya da bırakmamak; kentten hemen kaçmak ya da beklemek; verdiği kararı profesöre bildirmek ya da bildirmemek; hemen Arpenteurs Sokağı'na gidip dosyaları almak ya da gitmemek...

Gerçek şu ki, dostuna bu iyiliği yapıp yapmamaya hâlâ karar vermiş değil. Öyle ki, yeniden denemek için iğağaçlarıyla çevrili konağın önünde buluyor kendini hep durmadan... Dupont'un anahtarlarını verdiği ağır meşe kapıyı itiyor. Merdiveni çıkıyor, yavaş yavaş...

Ama her basamakta biraz daha yavaşlıyor. Asla bitirmiyor basamakları.

Çalışma odasına kadar giderse, orada kendisini neyin beklediğinden emin bu defa. Gitmeyecek. Bunu profesöre söyleyecek ve anahtarlarını geri verecek.

Yolda düşünüp tartar girişiminin güç yanlarını: Dupont –onu çok iyi tanıyor– ileri sürdüğü nedenleri kabul etmek istemeyecektir. Mutlaka kapıyı dinleyecek olan doktor Juard, profesörle konuştuklarını duyar ve Marchat'nın vazgeçtiğini öğrenirse, Marchat katillerin elinden asla kurtulamayacaktır; çünkü saat yedibuçuğa kadar tuzağa düşmesini beklemek yerine, hemen peşine düşeceklerdir; böylece o da ne saklanabilecek ne de kentten kaçabilecektir.

En iyisi, ötekiler henüz nöbet tutmaya başlamadan önce hemen oraya gitmek olacaktır.

Merdiveni çıkar. Her zamanki gibi çıt çıkmaz koca evden...

3

İner-kalkar köprünün tabliyesi tam anlamıyla durmadan önce, çok hafif sallandı birkaç kez. Nerdeyse belli belirsiz kalan bu hareketi önemsemeyen bisikletli küçük kapıyı geçip devam etti yoluna:

– İyi günler, beyefendi.

Aracının üstüne sıçrarken, "Görüşmek üzere" yerine "İyi günler" diye bağırdı. Yeniden geçiş verilinceye kadar hava sıcaklığı konusunda konuşmuşlardı.

Tek parça olarak açılan bir köprü bu; kaldırıp indirme sisteminin ekseni kanalın öteki kıyısında. Kafalarını kaldırmış tabliyenin altına, giderek gözden kaybolan metal putrel ve kablo karışıklığına bakıyorlardı.

Sonra da, köprünün serbest kalan ucu geçti gözlerinin önünden, yolun bir kesiti gibiydi; daha sonraysa, birdenbire, korkuluklarla çevrelenmiş iki kaldırım arasında, öteki kıyıya doğru uzayıp giden kaygan asfalt yüzey çıktı karşılarına.

Bakışları, kütlenin hareketini izleyerek, araba tekerlekleri tarafından parlatılmış demirden yapılma köşebentler tam olarak karşı karşıya gelinceye kadar, yavaş yavaş yere doğru indi. Tam o sırada motor ve dişlilerin gürültüsü kesildi; yayalara yeniden geçme hakkı elde ettiklerini bildiren elektrikli zil sesi bozdu sessizliği.

– Hiç şaşmam! dedi bisikletli.

– Olabilir. Kolay gelsin!

– İyi günler, beyefendi.

Ancak bariyerin öteki tarafında henüz her şeyin bitmediği görülebilir: tabliyenin inişi, kütlesinin belirli bir esnekliğe sahip olması nedeniyle, mekanizma dursa bile son bulmamıştı; birkaç saniye daha, bir santimetre kadar daha inmişti tahliye, yolun kesintisiz biçimde devam etmemesine neden olmuştu; böylece tabliye kesitinin madeni sırtlığı da denge durumunun birkaç milimetre daha üstünde durmuştu; giderek hafifleyen, giderek daha az hissedilebilen –ama tam anlamıyla belirlenemeyen– sallantılar da, tümüyle düşsel bir sabitliğin her iki yanında peş peşe bir dizi uzama ve kısalma ile epeydir tamamlanmış bulunan bir olayı parçalamaktaydı.

Bu defa trafiğe açıldı köprü. Geçmek isteyen hiçbir salapurya yok. Lacivert ceketli memur, işi olmadığı için boş boş gökyüzüne bakar. İlerleyen yayaya doğru çevirir bakışlarını, Wallas'ı tanır ve her gün görmeye alışık olduğu biriymiş gibi hafifçe selamlar başıyla.

Hareketli bölümün ucunu belirten aralığın her iki yanındaki madeni köşebentler hareketsiz gibi artık ve az çok aynı yükseklikteler.

Joseph-Janeck Sokağı'nın ucundan, sağa, Çevre Bulvarı'na doğru döner Wallas. Yirmi metre kadar ilerde, köşesinde gerçekten de küçük bir postanenin bulunduğu Jonas Sokağı yer alır.

Bir semt postanesi: yalnızca altı gişesi ve üç telefon kulübesi var; giriş kapısıyla kulübeler arasında, büyük mat bir camekân, camekânın altındaysa postaneye gelenlerin basılı evrakı doldururken kullandıkları biraz eğimli uzun bir tezgâh var.

Bu saatte bomboş postanenin içi; memurlara ayrılan bölümdeyse, iki yaşlı kadın tertemiz peçetelerini açmış sandviçlerini kemirmekteler. Wallas soruşturmaya başlamak için tüm personel orada oluncaya kadar beklemeyi tercih eder. Saat birbuçukta geri gelecek. Önünde sonunda öğle yemeği yemesi gerekecek.

Gördüğü kadarıyla kısa bir süre önce asılmış bir "Duyuru"ya doğru gider ve postaneye girmiş olmasını doğrulamak amacıyla ilgiyle okuyormuş gibi yapar.

Duyuru, bakanlık tarafından posta, telgraf ve telefon idaresinde yapılmış ayrıntı düzeyindeki değişiklikleri bildiren bir dizi maddeden oluşur – kısacası, sorunlara meraklı birkaç uzman dışında, kamunun yararlanabileceği hiçbir şey yok. Bu işin dışındaki biri açısından nasıl değişiklikler getirildiği tam olarak belli değildir, öyle ki Wallas daha önceki durumla şimdiki durum arasında gerçekten bir fark olup olmadığını merak eder.

Dışarı çıkarken, iki yaşlı kadının kararsızlıkla arkasından baktıkları izlenimine kapılır.

Wallas geldiği yoldan geriye dönerken, Janeck Sokağı'nın öteki tarafında, pek büyük olmasa da, en yeni makinelerle donatılmış otomatik bir lokanta kestirir gözüne. Nikelajları parlayan dağıtıcı makineler duvarlar boyunca dizilmiş; müşterilerin özel jetonları satın aldıkları kasa ise dip tarafta bulunuyor. Uzunlamasına düzenlenmiş mekân, plastik malzemeden yapılmış, yere sabitlenmiş iki sıra küçük yuvarlak masayla doldurulmuş. Bu masaların önünde ayakta duran –ve de yerine sürekli yenileri gelen– on-onbeş kişi, hızlı ve kesin hareketlerle yemek yiyorlar. Laboratuvar görevlilerinin giydiği türden beyaz önlükler giymiş genç kızlar, masalar boşaldıkça üzerini toplayıp siliyorlar. Beyaz cilalı duvarlarda aynı pankart defalarca tekrarlanmış:

"Acele edin. Teşekkürler"

Wallas makinelerin hepsini dolaşır. Makinelerin her birinde, birbirlerine eşit mesafede, üst üste konulmuş bir dizi cam tepsiye bir dizi porselen tabak yerleştirilmiş; porselen tabakların her birinde de, nerdeyse salata yaprağına varıncaya kadar, aynı yemek tekrarlanmakta. Sütunlardan biri azaldı mı, yüzü olmayan eller arka taraftan uzanıp boşlukları dolduruyor.

En sondaki dağıtıcı makinenin önüne geldiği halde hâlâ karar vermemişti Wallas. Aslında neyi seçtiğinin pek de önemi yok, çünkü sunulan çeşitli yemeklerin arasındaki tek fark malzemelerin tabağa yerleştirilme biçimi; temel ürün, marine edilmiş ringa balığı.

Wallas, önünde duran dağıtıcı makinenin camekânında, şöyle bir düzenlemenin altı örneğini görür: margarin sürülü bir ekmek içinin üstüne, mavi derisi gümüş parıltılar saçan geniş bir ringa filetosu yatırılmış; sağ tarafa beş tane domates çeyreği, sol tarafaysa üç halka katı yumurta; bunların üstüne de, gayet iyi hesaplanmış noktalara, üç tane siyah zeytin yerleştirilmiş. Bundan başka, her tepside bir çatal, bir de bıçak bulunmakta. Daire biçimindeki ekmekler kesinlikle özel sipariş edilmiş olmalı.

Wallas jetonunu yarıktan içeri atar ve bir düğmeye basar. Tabakların oluşturduğu sütun, elektrik motorundan yükselen hoş bir hırıltıyla aşağı inmeye başlar; Wallas'ın satın aldığı yemek, alt bölümdeki boş kutucukta belirir ve hareketsizleşir. Wallas tabağını ve yemeğine eşlik eden çatal-bıçağı alır, hepsini boş bir masaya bırakır. Sonra gene aynı ekmek diliminden bir tane daha, ama bu defa peynirlisini, ardından da bir bira almak için aynı şeyleri yapar, sonra da yemeğini küp küp kesmeye koyulur.

Kusursuz bakışıma sahip bir domatesin makinede kesilmesiyle elde edilen tam anlamıyla kusursuz bir çeyrek parça.

Çok güzel kimyasal bir kırmızı renginde, gergin ve sert etli dış bölüm, parlak bir deri şeridi ile çekirdeklerin yuvalandığı bölüm arasında düzenli bir kalınlıkta uzar gider; sarı renkli, ölçüleri belli çekirdekler yürek biçimli bir boğum boyunca ince, yeşilimsi bir jöle tarafından yerlerinde tutulurlar. Hafif pütürüklü, uçuk pembe renkli bu boğum ise, alttaki çöküntü tarafında, beyaz renkli damarcık demeti ile başlar –damarcıklardan– bir tanesi, belki de belli belirsiz biçimde, çekirdeklere doğru uzanır.

En üst taraftaysa, çok zor farkına varılan bir aksaklık göze çarpar: derinin, etli bölümden bir ya da iki milimetre kadar ayrılan bir köşesi belli belirsiz havaya kalkmıştır.

Yandaki masaya üç adam, üç demiryolu memuru yerleşmiştir. Altı tabak ile üç bira bardağı önlerindeki bütün yeri kaplamıştır.

Üçü de önlerindeki daire biçimindeki peynirli ekmek dilimini küçük küpler halinde kesmekteler. Öteki üç tabakta ise, ringa-domates-katı yumurta-zeytin seçeneği bulunmakta; Wallas'ta da var bundan bir tane. Üç adamın, üniformaları birbirinin tıpatıp aynısı olması dışında, boyları da cüsseleri de aynı; nerdeyse kafaları da aynı.

Hızlı ve kesin hareketlerle, sessizce yiyorlar yemeklerini.

Peynirlerini bitirdiklerinde, yarımşar bardak bira içiyorlar. Kısa bir şeyler konuşmaya başlarlar:

– Saat kaçtı dediniz?

– Sekiz, sekizbuçuk dolayları olmalı.

– Ve de o saatte kimse yoktu, öyle mi? Hadi oradan, olmaz öyle şey! Bana kendisi dedi...

– Canının istediğini söylemiş.

Tabakların masadaki yerini değiştirdikten sonra, ikinci yemeğe geçerler. Kısa bir süre sonra, aralarından ilk konuşmuş olan yemeğe ara verip konuşur:

– Her iki durumda da pek inanılır şey değil.

Sonra da susarlar, kesip biçme işine verirler bütünüyle kendilerini.

Wallas midesinde bir rahatsızlık hisseder. Çok hızlı yedi. Artık daha yavaş devam etmeye zorluyor kendini. Sıcak bir şey içmeli, yoksa bütün öğleden sonra midesi rahatsız olacak. Buradan çıktıktan sonra, oturabileceği bir yere gidip bir kahve içecek.

Demiryolları memurları ikinci tabaklarını da bitirdiklerinde, içlerinden saatin kaç olduğunu söyleyen yeniden tartışmaya başlar:

– Ne olursa olsun, dün akşam oldu.

– Öyle mi? Nerden biliyorsun ki?

– Gazeteleri okumuyor musunuz?

– Ooo, gazeteleri bilmez misin!

Bunu söylerken de eliyle bıkkın bir hareket yapar. Her üçünün de yüzü ciddi ama heyecandan yoksundur; kendi sözleri-

ne fazla dikkat etmezlermiş gibi, düz ve tarafsız bir sesle konuşurlar. Pek öyle ilgi uyandırmayan ya da en az on defa çiğnenmiş bir şey olmalı bu.

– Ya mektuba ne demeli?

– Bence hiçbir şey kanıtlamaz o mektup.

– O zaman, en ufak bir şey bile kanıtlanamaz demek ki.

Üçü de aynı anda bitirir biralarını. Sonra da, asker gibi sıra olup kapıya doğru ilerlerler. Wallas'ın kulağına:

– Hadi bakalım, umarım yarın görürüz neler olduğunu, sözleri çalınır.

Arpenteurs Sokağı'ndakine insanı yanıltacak kadar benzeyen –pek o kadar temiz olmasa da, sımsıcak– bir meyhanede dumanı tüten bir kahve içiyor Wallas.

Kafasını toplayıp ciddi biçimde işini düşünmesini engelleyen şu gevşekliği bir türlü atamıyor üstünden. Grip oluyor galiba. Genelde bu türden önemsiz rahatsızlıklara pabuç bırakmadığı halde, tam da bugün keyifsizliği tuttu. Oysa, her günkü gibi, zımba gibi kalkmıştı; öğlene doğru, yavaş yavaş tam olarak yerini kestiremediği bir rahatsızlık kaplamıştı her yanını. Önce aç olmasına, sonra da soğuğa atmıştı suçu. Artık bir şeyler yedi, ısındı da, ama bir türlü şu uyuşukluğu atamıyor üstünden.

Bir sonuca varmak istiyorsa, aklı başında olmalı tamamıyla; şimdiye kadar talihi yaver gittiyse de, pek fazla yol aldığı söylenemez. Oysa, tam da şu sıralar açık görüşlü olması ve becerisini göstermesi, geleceği açısından son derece önem taşımakta.

Birkaç ay önce, Tahkikat Dairesi'ne girdiğinde, amirleri onu denemek için aldıklarını ve elde edeceği başarıların ilerki meslek yaşamını belirleyeceğini ondan gizlememişlerdi. Bu cinayet de kendisine verilen ilk önemli işti. Elbette ki bir tek o ilgilenmiyor bununla: o zamana kadar var olup olmadığını bile bilmediği başka başka kişiler, başka bölümler de aynı dosya üzerinde çalışıyor; ama ona bir şans tanındığına göre, onun da vargücüyle çalışması gerekiyor.

Fabius ile ilk görüşmesi doğrusu pek cesaretlendirmemişti

onu. Wallas bakanlığa bağlı başka bir bölümden geliyordu; sicili çok da iyiydi o bölümde. Bu görev ona, ağır hasta bir memurun yerini alması için önerilmişti.

– Tahkikat Dairesi'ne katılmak istiyorsunuz demek ki.

Fabius'tür bu konuşan. Yeni işe başlayacak memura bakar, ama kararsızdır, bu işin altından kalkıp kalkamayacağından kaygı duymaktadır.

– Zor bir iş, diye başlar, ciddi bir edayla.

– Biliyorum, efendim, diye yanıtlar Wallas, ama elimden...

– Hem zor hem de umut kırıcı.

Yavaş yavaş, tereddüt ederek konuşuyor Fabius; aldığı karşılıklara pek dikkat etmiyor, duymuyor sanki verilen cevapları.

– Yaklaşın; neymiş, bakalım.

Çalışma masasının çekmecelerinden birinden hem iletkiyi hem de mikrometreyi andıran tuhaf bir gereç çıkartır. Wallas alnında alışılageldik ölçümleri rahatça yapabilmesi için Fabius'e yaklaşır ve kafasını öne eğer. Yerine getirilmesi gereken bir formalitedir bu. Wallas da biliyor bunu; daha önce bir cetvelle kendi ölçülerini almıştı zaten: zorunlu alt sınır olan elli santimetrekareyi azıcık geçiyordu.

– Yüzondört... Kırküç.

Fabius işlem yapmak için bir parça kâğıt alır.

– Bakalım. Yüzondört ile kırküçü çarpalım. Üç kere dört, oniki; üç kere bir, üç, elde var bir, dört; üç kere bir, üç. Dört kere dört, onaltı; dört kere bir, dört, elde var bir, beş; dört kere bir, dört. İki; altı dört daha, on: sıfır; beş üç daha, sekiz, elde var bir, dokuz; dört. Dörtbin dokuzyüz iki... Olmadı, evladım.

Fabius üzüle üzüle bakar ona, kafasını sallar.

– Ama, efendim, diye itiraz eder Wallas terbiyeli biçimde, ben de hesapladım ve...

– Dörtbin dokuzyüz iki. Alnınızın alanı kırkdokuz santimetrekare; bildiğiniz gibi, en az elli olmalı, değil mi.

– Ama, efendim, ben...

– Neyse, bana tavsiye edildiğinize göre, gene de alacağım sizi, denemek amacıyla... Kim bilir, belki ciddi çalışır da birkaç milimetre daha edinirsiniz. İlk büyük işinizden sonra hakkınızda karar vereceğiz.

Birden aceleye kapılır Fabius, masasından tarih atmaya yarayan bir tür mühür alır, önce ıstampaya basar, sonra da yeni memurunun işe alınma belgesi üstüne, sinirli bir hareketle, imza yerine mührü basar; ardından da, gene aynı otomatikleşmiş hareketle, Wallas'ın alnının tam ortasına ikinci bir mühür basar ve kükrercesine:

– Hizmete alına! diye bağırır.

Wallas sıçrayarak kendine gelir. Az önce alnını masanın kenarına çarpmış. Dikilir ve buz kesmiş kahvenin arta kalanını içer tiksintiyle.

Garsonun fincan tabağının altına sıkıştırdığı hesap pusulasına bakar, yerinden kalkar ve yanından geçtiği tezgâhın üstüne bir bozuk para atar. Paranın üstünü almadan dışarı çıkar. "Servis için" derdi ya...

– Postaneyi bulabildiniz mi, beyefendi?

Wallas arkasına döner. Hâlâ uykunun etkisinde olduğu için, camı silen önlüklü kadını fark etmemişti.

– Evet, evet; teşekkür ederim.

Bu sabah, tam da aynı yerde, kaldırımı yıkayan süpürgeli kadındı bu.

– Açık mıydı bari?

– Hayır. Saat sekizde açılıyormuş.

– Sözümü dinleseniz iyi olurdu demek ki! Jonas Sokağı'ndaki de iyi bir postanedir.

– Doğru! Oldu bir kere, en azından gezmiş oldum, dedi Wallas uzaklaşırken.

Jonas Sokağı'na doğru ilerlerken, bir yandan da yırtık yağmurluklu adama ilişkin bilgi edinmenin en iyi yolunu bulmaya çalışır. Bundan hiç hoşlanmamasına ve de Fabius'ün öğütlerine rağmen, polis olduğunu açıklamak zorunda kalacak: peş peşe altı posta memuruyla çocukça bir bahaneyle ve de rastlantıymışçasına konuşmaya çalışmak mümkün olamaz. En iyisi amirine durumu açıklayıp, onun da personelini toplamasını sağlamak ve küçük bir konferans düzenlemek olacaktır. Wallas dün akşam saat beşbuçuk ile altı arasında –ne yazık ki en kalabalık

saat– gelmiş olması gereken adamın eşkalini verecektir. (Madam Bax ile ayyaşın verdiği bilgilere –bu noktada uyuşuyorlar– göre, demir kapı işi hava kararırken, yani saat beş dolaylarında olmuştu.)

Şapka, yağmurluk, yaklaşık boy, genel endam... Kesin olarak pek fazla bir şey bilmiyor Wallas. Adamın kendisine benzediğini de eklemeli mi? Bu oldukça rastlantısal, üstelik öznel temelli bir benzeşme, dolayısıyla tanıkların kafasını boşu boşuna karıştırabilir.

Elektrikli duvar saatinin daha yeni birbuçuğu göstermesine rağmen, bütün memurlar yerlerine geçmiş bile. Wallas işi başından aşkın gibi bir hava verir kendine; bir bir gişelerin önünden geçer, üstlerindeki yazıları okur:

"Peşin tediyeli posta. Toptan pul. Damga pulu. Koli. Uçak."

"Koli. Perakende pul. Kıymeti mukaddereli mektup. Ekspres mektup. Taahhütlü mektup ve paket."

"Perakende pul. Havale emri: kartlı havale, çekli havale, uluslararası havale."

"Tasarruf Sandığı. Nema kuponu. Emekli, dul ve yetim aylığı. Perakende pul. Bilumum havale tediyesi."

"Telgraf. Telgraf havalesi tediyesi ve tahsilatı. Telefon abonman ve borç taksitleri."

"Telgraf. Pnömatik muhaberat. Postrestant. Perakende posta pulu."

Gişedeki genç kız başını kaldırıp ona bakar. Gülümser ve duvardaki gözlü evrak dolabına dönüp:

– Mektubunuz var, der.

Küçük gözlerden çekip aldığı zarf kutusunu ayıklamayı sürdürürken:

– Üstünüzdeki bu pardösüyle hemen tanıyamadım sizi, diye ekler.

– Pek sıcak değil bugün, der Wallas.

– Artık kış geliyor, diye cevaplar genç kız.

Tam mektubu verecekken, birden kurallara uymak gerekir gibi yapar şakadan:

– Kartınızı görebilir miyim, beyefendi?

Wallas pardösüsünün iç cebine atar elini. Cebinde abone

kartı yok elbette; bu durumu, takım elbisesini değiştirdiğini söyleyerek açıklamayı düşünür. Ama böyle şaklabanlık yapacak vakti de yoktur.

– Dün akşam geri vermiştiniz, değil mi, der genç kız. Abonelik süreniz bittiğine göre, mektuplarınızı vermemem gerekir; ama sizin numaranızı yeni biri almadığı için, o kadar önemli değil.

Buruşuk bir zarf uzatır ona: "Mösyö André VS. 5 Numaralı postane. 2, Jonas Sokağı. No. 326 D"

Zarfın sol köşesinde "Pnömatik" ibaresi yer almakta.

– Çok oluyor mu geleli? diye sorar Wallas.

– Bu sabah, siz uğradıktan biraz sonra geldi. Saat on ikiye çeyrek vardı ya da öğlendi tam. Bakın, bana söylediklerinize rağmen, iyi ki gelmişsiniz. Zarfın arkasında adres bile yok, gerekse geri gönderemeyeceğiz. Ne yapardım ki.

– Onu kırk geçe postaya vermişler, der Wallas, damgalara bakıp postaya verilme saatini çıkartarak.

– Onu kırk geçe mi?.. Bu sabah almış olmanız gerekirdi. Aktarımda küçük bir gecikme olmuş demek ki. Son bir defa daha uğramakla iyi etmişsiniz.

– Aman efendim, o kadar önemli bir şey değildir zaten, der Wallas.

4

– Bence bu mektup hiçbir şey kanıtlamaz.

Laurent elini genişçe açıp masasının üstünde düzleştirir kâğıdı.

– O zaman asla en ufak bir şey bile kanıtlayamayacağız.

– Az önce size söylediğim tam da buydu zaten, diye uyarıda bulunur komiser.

Sonra da Wallas'ı teselli etmek istermiş gibi ekler:

– Olup biteni değişik açıdan sunmak için şöyle varsayalım: bu mektup sayesinde her şeyi kanıtlayabiliriz –istediğimiz her şeyi hep kanıtlayabiliriz zaten– örneğin sizin katil olduğunuzu kanıtlayabiliriz: postanedeki memur kız sizi tanıdı, öte yandan

isminiz, katili belirten şu temkinli "VS"yi hatırlatmıyor da değil. Rastlantı bu ya, adınız André olmasın yoksa?

Wallas kendini gene, komiserin akıl oyunlarına düşmüş bulur bir anda. Gene de terbiye gereği cevap vermek zorunda kalır:

– Herhangi biri postasının herhangi bir isme gelmesini sağlayabilir. Bunun için, özel bir posta numarasına abone olmak yeter; müşterinin gerçek kimliği kimseyi ilgilendirmez. Bizim durumumuzda ise adamın adı "Daniel Dupont" ya da "Emniyet Müdürü Laurent" da olabilirdi pekâlâ. Postasını nerden aldığını daha erken öğrenememiş olmamız kötü yalnızca; daha bu sabah bile derdest edebilirdik. Bakın bir daha söylüyorum size, zaman kaybetmeden Jonas Sokağı'na bir müfettiş gönderip adamın geri dönmesini beklememiz gerek; ancak artık gelmeyeceğini kendisi söylediğine göre, belki de hiç yararı olmayacak bu önlemin. O genç kızı getirtip sorgulamaktan başka çaremiz kalmayacak herhalde. Bazı ipuçları verir belki de.

– Hemen havaya girmeyelim, diye başlar Laurent, hemen havaya girmeyelim. Doğrusu, şu Mösyö VS'nin neden katil olması gerektiğini anlamıyorum bir türlü. Tam olarak ne biliyorsunuz ki? Hayaller gören bir kadın ile ayyaşın teki sayesinde, bir postrestanta gidip size ait olmayan bir mektubu aldınız. (Bu arada unutmamanız gereken nokta ise, bunun kesinlikle yönetmeliklere uymadığı: ülkemizde polisin, insanların özel yazışmalarını postadan alma hakkı bulunmamaktadır; bunun için bir mahkeme kararı gerekir.) Peki. Bu mektup kime gönderilmişti? Size benzeyen birine. Öte yandan, siz de (ancak bu konuda pek kesin tanık bulunmamakta) dün akşam saat beşe doğru küçük konağın önünden geçen ve "kolunu demir kapının parmaklıkları arasından sokan" kişiye benzeyebilirsiniz. Üstelik, söz konusu kişinin gene aynı postaneye girdiğini de anlamış gibisiniz. Peki. Gerçekten de, bir rastlantı olmalı bu – bu rastlantıyı da söz konusu mektubun aydınlatması beklenmeli. Peki, ama tam olarak ne diyor ki şu mektup? Mektubu gönderen kişinin (imza olarak J.B. harflerini yazan kişi) şu öteki "André VS"yi mutabık kaldıkları saatten ("onikiye çeyrek kaladan itibaren") da-

ha erken bir saatte bekleyeceği yazıyor – nerede buluşacakları belirtilmemiş ne yazık ki; G harfiyle belirtilen üçüncü bir kişinin ayrılması nedeniyle, söz konusu VS'nin bütün öğleden sonrasını, bir bölümünün dün tamamlandığı dışında (itiraf edin ki, Dupont cinayetinde daha tamamlanacak ne kaldı diye soracağı geliyor insanın) başka hiçbir bilgi verilmeyen bir görevi yerine getirmekle geçirmek zorunda olduğunu anlatıyor bu mektup. Bundan başka, küçük bir cümle görüyorum bir de, ne siz ne de ben anlamını çözemiyoruz, ama tali bir cümle olarak bir kenarda bırakılabilir gibi geliyor – bu konuda hemfikirsiniz. Son olarak ise, önemli bulduğunuz cümlelerden birindeki bir kelime okunamıyor – bu kelimenin harflerinin dört ya da beş bacağı var, "hazif" ya da "husuf" olabileceği gibi "hiza", "küskü", "keza" ya da daha başka pek çok şey de olabilir.

Laurent insanın ne posta kutusunun olması ne de takma bir ad kullanmasının, ille de cinai emeller beslemesini gerektirmeyeceğini sözlerine ekledi. Kentteki altı postanede buna benzer binlerce abone kaydı bulunmaktaydı. Bu abonelerin bir bölümü –dörtte birinden azı– kesinlikle duygusal ya da duygusala yakın nitelikli olarak yazışmakta. Bir o kadarı daha, eş bulma acentesi, yatırım danışmanı, Hint fakiri, astrolog, bilinç kılavuzu vb. gibi az çok hayali nitelikli, ticari-insansever kuruluşlardan oluşuyor. Geri kalanıysa, yani abonelerin yarıdan biraz fazlasıysa işadamlarıdır; bunların içinden ancak çok küçük bir bölümü de gerçek sahtekârlardır.

Pnömatik 3 numaralı postaneden atılmıştı, limanın hemen arkasındaki bölge ile kuzeydoğudaki antrepolara hizmet veren postaneydi bu. Her zamanki gibi ya bir ahşap satışı ya da bununla ilişkili bir işlem, ihale, nakliye, yükleme ya da buna benzer daha başka bir şey söz konusuydu. Kurlar gün içinde önemli ölçüde dalgalandığı için, aracıların bundan hızla yararlanabilmesi gerekir; bir alış-veriş işleminin yirmidört saat gecikmesi sonunda insan haydi haydi iflas edebilir.

J.B. bir komisyoncu (belki komisyonculuk ruhsatı da yoktur – ama ille de böyle olması gerekmez elbette). G. ile André

VS ise onun için çalışan iki memur. Dün, bu akşam sonuçlanacak bir işte birlikte çalışmışlar. G. komisyoncuya yardım edemeyeceği için, André VS'nin geç kalmamak amacıyla, öngörülenden daha erken işin başında olması gerekecek.

5

Wallas yeniden tek başına, sokaklarda yürüyor.

Bu defa, doktor Juard'a gider; Laurent'ın az önce bir defa daha tekrarladığı gibi, yapılacak ilk iş budur. Küçük postanenin gözetim altında bulundurulması ve memur genç kızın sorgulanması için Wallas kentin polis örgütünden yardım almayı başardı sonunda. Ancak, komiserin bu olay konusundaki görüşünün artık iyice kesinleşmiş olduğunu da görebildi: terörist örgüt diye bir şey yoktu, Daniel Dupont intihar etmişti. Komisere göre akla uygun tek açıklama buydu; bazı "küçük ayrıntılar"ın bu tezle uyuşmadığını şimdilik kabul ediyorsa da, kendisine ulaşan her yeni bilgi intihar tezini güçlendiren yeni bir kanıt oluyordu aslında.

Örneğin, Wallas'ın profesörün evinde bulduğu revolver de aynı şekilde değerlendirilmelidir. Silahın kalibresi doktorun verdiği merminin kalibresine uymaktadır; şarjördeki eksik mermi de budur işte. Son olarak, revolver tutukluluk yapmıştır, ki ona göre çok önemli bir noktadır bu. Emniyet laboratuvarında elde edilen bu bilgi son derece önemlidir, çünkü ilk kurşunla yaralanan Dupont'un neden ikinci defa ateş etmediğini açıklamaktadır. Merminin kovanı, normalde olduğu gibi dışarı atılmak yerine, içerde sıkışıp kalmıştı; çalışma odasında yerde bulunmamış olmasının nedeni de buydu işte. Silahın kabzasından alınan oldukça karışık durumdaki parmak izleri ise, komiserin tahmin ettiği hareketle uygun düşmekte: işaretparmağı tetiğin üstünde, tıpkı ileri ateş edecekmiş gibi, ama dirsek öne çıkartılmış, bilek de, namlu hafifçe verevine, tam iki kaburga arasına gelecek biçimde kıvrılmıştı. Böyle rahatsız bir durumda, tam yerinde kalsın diye, silahı iyice sıkı tutmak gerekirdi...

Göğsün tam ortasında kulakları sağır eden bir darbe, hemen ardından da sol kolda dayanılmaz bir acı; sonra da hiçbir şey – yalnız bir bulantı, ki kesinlikle ölüm değil bu da. Dupont revolverini seyreder şaşkın biçimde.

Sağ kolu en ufak bir rahatsızlık bile duymadan hareket ediyor, aklı başında, kendisinden bir şey istese bedeninin geri kalanı da buna cevap verecek. Ama gene de patlamayı duyduğundan ve kalbe yakın bölgede etinin yırtıldığından emin. Ölmüş olması gerekirdi, ama hiçbir şey olmamış gibi masasının başında oturuyor. Mermi sapmış olmalı. Hemen bitirmek gerek bu işi.

Yeniden namluyu çevirir kendine; namluyu yeleğinin kumaşına dayar, birinci deliğin tam da olması gereken yere. Bayılırım kaygısıyla, parmağını sıkmaya verir bütün gücünü... Ancak bu defa hiçbir şey, ama kesinlikle hiçbir şey olmaz. Elini tetiğin üstünde istediği kadar sıksın, silah hareket etmeden duruyor.

Silahı çalışma masasının üstüne koyar ve elinin normal biçimde çalıştığını kendine kanıtlamak amacıyla birkaç hareket yapar. Silah tutukluk yapmıştır.

Yemek odasındaki masayı toplamakta olan ihtiyar Anna ağır işitse bile, patlamayı duymuştu elbette. Ne yaptı? Yardım çağırmak için evden dışarı mı çıktı? Yoksa merdiveni mi çıktı? Ayağındaki keçe terliklerle hiç ses çıkartmaz. Anna gelmeden önce mutlaka bir şey yapmak gerekli. Bu saçma durumdan çıkmak gerek.

Profesör ayağa kalkmayı dener; kolayca kalkar. Yürüyebilir bile. Şömineye kadar gider, aynada kendine bakmak ister; bir kitap yığınını kenara çeker. Deliği görür şimdi, biraz fazla yukarıdadır; yeleğin kumaşı yırtılmıştır, çok hafif kan lekesi bulaşmıştır; yok gibi bir şey nerdeyse. Ceketini iliklemesi yeter, kimse görmez. Yüzüne bir göz atar: yok, hiç de kötü görünmüyor. Yeniden çalışma masasına döner, akşam yemeğinden önce dostu Juard'a yazdığı mektubu yırtar ve çöp sepetine atar...

Daniel Dupont çalışma masasına oturmuş. Revolverini temizlemekte.

Gayet temkinli biçimde elinde evirip çevirmekte.

Mekanizmanın iyi işleyip işlemediğini denedikten sonra, şarjörü yerine takar. Silahı sardığı bezi bir çekmeceye yerleştirir. Her işin düzgün biçimde yapılmasını isteyen titiz bir adamdır o.

Ayağa kalkar ve gürültüyü emen su yeşili rengi halıda birkaç adım atar. Küçük çalışma odasında yürüyecek yer kalmamış gibi nerdeyse. Kitaplar sarmış her yanını: hukuk, iş hukuku, ekonomi politik...; aşağıda sol tarafta, büyük rafların ucunda bu diziye kendisi tarafından eklenmiş birkaç cilt durur. Fazla bir şey değil. Gene de birkaç doğru düşünce vardı kitaplarda. Kim anladı ki? Hallerine yansınlar; insanın umutsuzluğa kapılıp canına kıymasına neden değil ki bu! Profesör az önce elinde revolver varken, birdenbire aklına gelen gülünç düşüncelere takılıp biraz da tiksintiyle gülümser yarım ağız.... Kaza olduğunu sanacaklardı.

Çalışma masasının önünde durur ve geliştirdiği kuramlarla ilgilenen Belçikalı bir meslektaşı için az önce tamamladığı mektuba son defa şöyle bir göz gezdirir. Açık seçik ve kupkuru dille yazılmış bir mektuptur bu; gereken bütün açıklamaları içerir. Akşam yemeğinden sonra profesör biraz daha samimi bir şeyler ekler belki de.

Aşağı inmeden önce tabancayı yatağının yanı başındaki çekmeceye yeniden koyması gerekir. Silahını, dalgınlıkla çekmeceye koyduğu bez parçasına özenle sarar. Sonra da, çalışma masasının üstündeki abajurlu büyük lambayı söndürür. Saat yedidir...

Mektubunu bitirmek için yeniden yukarı çıktığında, katili kendisini beklerken buldu. Keşke revolverini cebinde tutsaydı... Peki, ama kim demişti ki silahını bugün incelediğini? Revolverini o gün incelemiş olsa, mekanizmayı engelleyen eski kovanı da çıkartmış olurdu. Laboratuvar silahın "iyi bakımlı" olduğunu, eksik olan merminin de "yakın zamanda", yani son temizlikten sonra –gene de bu birkaç hafta, hatta birkaç ay eskiye kadar bile gidebilirdi– kullanıldığını belirtmişti yalnızca. Laurent bunun çevirisini şöyle yapıyordu: Dupont dün temizledi silahını, çünkü o akşam kullanmak istiyordu.

Wallas komiseri ikna edebilmiş olması gerektiğini düşünüyor şimdi. Komiserin ileri sürdüğü kanıtların çoğu beş para etmezdi, bunu ona göstermek mümkündü. Oysa, Wallas böyle yapmak yerine, tali konularda –hatta cinayetle en ufak bir ilgisi bile olmayan konularda– yararsız tartışmalara sürüklendi ve olayın ana çizgilerini ortaya koymak istediğinde öyle beceriksiz cümleler kullandı ki, bütün bu gizli dernek ve saniye şaşmayan cinayetler hikâyesi gerçekdışı, boş, "iyi uydurulmamış" gibi geldi.

Konuştukça ne kadar inanılmaz olduğunu fark ediyordu anlattığı hikâyenin. Kaldı ki, kullandığı kelimelerden kaynaklanmıyordu belki de bu: daha özenle başka kelimeler seçmiş olsa bile, gene aynı sonuca ulaşacaktı; kelimeleri söylemek bile yetiyordu ciddiye alınmamasına. Sonuçta, Wallas doğal olarak aklına geliveren kalıplaşmış çözümlere karşı koymaz oluyordu; en uygun çözümler de bunlardı zaten.

İşin en berbat yanı, tam karşısında, söyledikleriyle eğlenen komiserin yüzünün olmasıydı; komiserin yüzünden akan itimatsızlık Wallas'ın kurduğu yapının gerçeğe uygun oluşunu yerle bir ediyordu.

Laurent kesin sorular yöneltmeye başladı. Kurbanlar kimler? Devlette tam olarak ne rol üstlenmişlerdi? Böyle topyekûn ve aniden ortadan kalkmaları bile hatırı sayılır bir boşluk yaratmıyor mu? Nasıl oluyor da salonlarda, gazetelerde, sokaklarda kimse konuşmuyor bundan?

Gerçekte çok kolay bunun açıklaması. Ülkenin her yanına dağılmış, oldukça kalabalık bir grup insan söz konusu. İçlerinden pek çoğunun hiçbir resmi görevi yok; hükümetle ilişkileri olmadığı sanılıyor; gene de doğrudan ve önemli ölçüde etkileyebiliyorlar hükümeti. İktisatçılar, maliyeciler, sınai konsorsiyum başkanları, korporasyon inzibat meclis sorumluları, her türden hukukçular, mühendisler, teknisyenler, bile bile gölgede kalır, çoklukla da son derece silik bir yaşantı sürdürürler; isimleri pek bilinmez kamuoyunda, yüzleriyse hiç bilinmez. Oysa bu fesat birliğinin üyeleri yanılmazlar: ulusun iktisadi-siyasal sisteminin iskeletine ulaşabilirler. Durumun vahametini gizle-

mek için yüksek mevkilerce elden gelen her yol denendi; daha önce kayda geçen dokuz cinayetin hiçbiri için en ufak bir reklam bile yapılmadı, hatta bazılarının kaza olduğu söylendi; gazeteler suskunluğu koruyor; kamu yaşamı da görünürde son derece olağan biçimde sürüp gidiyor. Polis teşkilatı kadar uçsuz bucaksız ve dallanıp budaklanmış bir idare bünyesinden dışarı bilgi sızabileceği kaygısıyla Roy-Dauzet polisin terörle mücadele görevini doğrudan üstlenmemesini tercih etmişti. Bakan bey, dizginlerini elinde tuttuğu ve de en azından kadroları kendisine kişisel açıdan sadık kalan çeşitli dairelere daha çok güven duyuyordu.

Wallas, emniyet müdürünün sorularını, işin özünü oluşturan sırları açığa vurmadan, elinden geldiğince cevapladı. Ancak kendi konumunun zayıf noktalarının da farkında. Ülkeyi gizliden gizliye yöneten bu ikinci plandaki adamlar, kimsenin kalkıp da hakkında tek kelime etmediği bu cinayetler, hakikatin kıyısında kalmış çeşit çeşit polisler, son olarak da şu geri kalan her şeyden daha da esrarengiz teröristler, işlere olumlu yandan bakan ve bütün bunları ilk defa duyan bir devlet memurunu rahatsız etmeye haydi haydi yetecek bir yığın şey... Bir de, elbette, bütün bu hikâyenin baştan aşağı uydurma olma ihtimali vardı ki, bu durumda herkes bu hikâyeye aynı biçimde inanırdı ve şu ya da bu yönde, peş peşe yaşanan sapmalar da hikâyenin doğasını hep aynı biçimde değiştirecekti.

Pembe ve semirmiş Laurent ücretli muhbirleri ile fişlerini de yanına aldı, o pek resmi koltuğuna iyice kuruldu, sonra da özel görevlinin dediklerine öyle kesin biçimde itiraz etti ki, özel görevli birdenbire kendi varoluşu sorgulanıyor sandı: ele avuca gelmeyen şu örgütlerden birinin üyesi olduğu için, tıpkı komplo gibi o da, zihni biraz fazla mümbit bir bakan tarafından yaratılmıştı belki de; en azından, kendisiyle konuşan kişi bu mertebeye koyuyordu onu. Çünkü emniyet müdürü usturuplu bir yol bulayım ya da temkinli olayım demeden açıklıyordu artık ne düşündüğünü: Roy-Dauzet'nin kurduğu hayallerden biriyle karşı karşıyaydık gene; Fabius gibi kişilerin buna inanmış ol-

ması bile yetmiyordu. Öte yandan, bazı müritlerin tuhaflığı bu kadarla da kalmıyordu; sözgelimi şu Marchat sırf ikna etmek için bu akşam saat yedibuçukta ölür mü ölürdü hani...

Tüccarın işe karışması da bir şey değiştirmedi elbette.

Wallas merhumun revolverini cebine koyup gitti. Laurent kendisinde kalmasını istememişti: hiçbir işine yaramazdı; soruşturmayı Wallas yürüttüğüne göre, "suç kanıtlarının" da onda bulunması gerekirdi. Laboratuvar komiserin talebine uygun olarak silahı bulunduğu biçimiyle, yani doğru işlemesini engelleyen boş kovanla birlikte geri göndermişti.

Wallas yürüyor. Bu kentte sokakların yerleşimi hep şaşırtıyor onu. Vilayetten çıktığından beri bu sabahki yolu izlemesine rağmen, emniyet müdürlüğünden doktor Juard'ın kliniğine gitmek için ilk seferkinden çok daha uzun zaman yürümesi gerektiği izlenimine kapılır. Semtteki bütün sokaklar birbirine benzediği için, Wallas hep aynı sokaklardan geçtiğinden emin olamaz. Fazla sola sapıp, aradığı sokağın yanından geçip gitmiş olmaktan korkar.

Dükkânlardan birine girip Corinthe Sokağı'na nasıl gidileceğini sormaya karar verir. Mektup kâğıdı, çocuklar için kurşunkalem ve boya da satan küçük bir kitapçı. Müşteri girdiğini gören satıcı kadın ayağa kalkar:

– Buyurun, beyefendi, ne istemiştiniz?

– Çok yumuşak bir silgi rica edecektim, desen için.

– Elbette, beyefendi.

Thebai kenti kalıntıları.

Şu Pazarları resim yapanlardan bir meraklı, kente hâkim bir tepeye, servi ağaçlarının gölgesine yerleştirmiş sehpasını, çevresine sütun gövdelerinden parçalar saçılmış. Kendini vererek resim yapıyor, her an yeniden bakıyor modeline; çok ince bir fırça alıp, çıplak gözle ancak farkına varılan, ama resmedildiğinde şaşırtıcı bir yoğunluk kazanan sayısız ayrıntıyı keskinleştiriyor. Çok keskin olmalı gözleri. Rıhtımın kenarını oluşturan taşlar, kalkan duvarındaki tuğlalar, hatta çatıdaki arduvazlar bile tek tek sayılabilecek gibi. Demir parmaklığın köşesinde parıldıyor iğağacı yaprakları, kapının çevre çizgileri de belir-

ginleşiyor böylece. Arka tarafta, bodur bir ağaç hafifçe çiti aşıyor; her bir dalcığı ışıklı tarafta parlak, gölgelik taraftaysa siyah bir çizgiyle vurgulanmış, çıplak bir bodur ağaç. Resim, kışın havanın olağanüstü açık olduğu bir gün çekilmiş. Genç kadın neden bu konağın fotoğrafını çekmişti?

– Çok güzel bir konak, değil mi?

– Valla, öyledir herhalde.

Bu kadın Dupont'dan önce orada oturmuş olamaz; Dupont yirmi beş yıldır o konakta oturuyor, üstelik konak ona amcalarından birinden miras kalmış. Yoksa, kadın hizmetçi olarak mı çalıştı? Satıcı kadının neşeli, biraz tahrik edici yüzü geliyor Wallas gözlerinin önüne; çok çok otuz-otuz beşinde olmalı, hoş bir olgunluğa sahip yuvarlak hatları var; teninin rengi sımsıcak, gözleri parlak, saçları kara, bu ülkede pek az rastlanan türden biri, Güney Avrupalı kadınları ya da Balkan kadınlarını andırıyor.

– Valla, öyledir herhalde.

Sırası gelmiş de biraz hınzır bir şaka yapmışçasına gırtlaktan gelen küçük bir gülüşle. Dupont'un karısı mı? Garip bir şey olur böylesi. Laurent kadının şimdi bir dükkân işlettiğini söylememiş miydi? Kocasından onbeş yaş kadar daha küçük... kara gözlü esmer... ta kendisi!

Wallas kitapçıdan çıkar. Birkaç metre sonra bir kavşağa varır. "Desen için, ders için, ofis için..." yazılı kırmızı reklam tam karşısına dikilir.

Öğle yemeğinden önce, tramvaydan işte burada inmişti. Victor Hugo kırtasiyecisine doğru yeniden izler oku.

Bölüm Dört

1

Tam aşağıda, suyun hemen üstünden bakışımızı dik açıyla kesen bir halat uzayıp gidiyor.

Korkuluktan sarkıldığında, kemerin altından, dümdüz ve gergin olarak çıktığı görülüyor, başparmaktan birazcık daha kalın sanki; ama karşılaştıracak bir şey olmadığında uzaklık insanı aldatır. Üst üste dolanan halat kolunu andıran girdaplar, birbirlerini düzenli biçimde izledikleri için, yüksek bir hız varmış izlenimi uyandırırlar. Belki de saniyede yüz kıvrım, olamaz mı?.. Ama gene de pek öyle önemli bir hız değil bu, canlı adımlarla yürüyen bir adamın hızı – kanal boyunca mavnalardan oluşan bir katarı çeken römorkörün hızı.

Metal halatın ardında su var, yeşilimsi, ışık geçirmez, artık epey uzakta bulunan römorkörün dümen suyunda hafifçe çırpınıyor.

Mavnaların ilki henüz belirmedi köprünün altında; halat hâlâ suyun hemen üstünden uzayıp gidiyor, az sonra kesintiye uğramak zorunda kalacağını varsaymak için hiçbir neden yok ortada. Oysa römorkör artık bir sonraki köprüye ulaşmış bulunuyor, altından geçmek için de bacasını eğmeye başlıyor.

2

– Daniel hüzünlü bir adamdı... Hüzünlü ve yalnız... Ama intihar edecek biri değildi – kesinlikle değildi. Arpenteurs Sokağı'ndaki o konakta (genç kadın doğuya doğru açar kolunu – belki de bölmenin öteki tarafında, vitrinde duran büyük fotoğrafı gösteriyor yalnızca) iki yıl birlikte yaşadık ve bu iki yıl boyunca cesaretinin kırıldığı, en ufak bir kuşkuya düştüğü bir an bile olmadı. Bunun bir tek görünüşte böyle olduğunu sanmayın: bu dinginlik kendi doğasının dışavurumuydu.

– Az önce hüzünlü olduğunu söylemiştiniz.

– Evet. Tam uygun düşen söz bu değil aslında. Hüzünlü değildi... Şurası kesin ki, şen değildi: bahçedeki demir kapıyı geçer geçmez neşe denilen şeyin bir anlamı kalmazdı. O zaman hüzün diye bir şey de olmaz, değil mi? Nasıl anlatsam, bilmem ki... Sıkıcı mı? Bu da doğru değil. O bana herhangi bir şey açıklarken dinlemeyi severdim. Yok, Daniel'le birlikte yaşamayı katlanılmaz yapan şey, kesinlikle yalnız olduğunu hissetmekti. Yalnızdı ve bundan acı çekmiyordu. Evlilik için yaratılmamıştı, aslında hiçbir türden bağlılık için yaratılmamıştı. Arkadaşı yoktu. Fakülte'de öğrencileri heyecanla izliyordu derslerini – ama o, öğrencilerinin yüzlerini bile ayırt edemezdi... Niye evlenmişti ki benimle?.. Ben, çok gençtim, benden yaşça büyük bu adama bir tür hayranlık besliyordum; etraftaki herkes hayrandı ona. Beni amcam büyüttü, Daniel de zaman zaman akşam yemeğine gelirdi amcama. Bütün bunları size niye anlatıyorum bilmem ki, size ne yararı olur ki.

– Olmaz olur mu hiç, diye karşı çıkar Wallas. Tam tersine, intihar ihtimalinin gerçek olup olamayacağını anlamamız gerekiyor; kendini öldürmesini gerektiren nedenler olup olmadığını, yoksa öyle ortada hiçbir neden yokken kendi canına kıyıp kıyamayacağını bilmemiz gerekiyor.

– Daha neler! En ufak hareketinin bile bir nedeni vardı hep. Hemen o anda farkına varılmasa da, daha sonraları bir nedeni olduğu; kesin, uzun boylu düşünülüp tartılmış, sorunun hiçbir yanını karanlıkta bırakmayan bir neden olduğu görülürdü. Peşinen düşünmeden hiçbir şey yapmazdı Daniel, verdiği karar-

lar da akla uygundu hep; verdiği kararın temyizi de yoktu üstelik... Hayalden yoksundu, diyebilirsiniz, ama öyle böyle değil... Doğrusu, ona yakıştırdığım suçlamaların hepsi de birer nitelik aslında: düşünmeden asla harekete geçmemek, asla düşüncesini değiştirmemek, asla yanılmamak.

– Ama evliliğinin bir hata olduğunu söylemiştiniz, değil mi?

– A, evet, elbette ki öyleydi, insanlarla ilişki kurduğunda hata yapabiliyordu. Hatta bundan başka bir şey yapmadığı da söylenebilirdi, bir tek hata yapardı. Ama önünde sonunda gene de o haklı çıkardı: hatası ise, herkesi kendi kadar aklı başında sanmaktı.

– Anlaşılamamış olmak ona acı veriyordu belki de, olamaz mı?

– Ne tür biri olduğunu bilemezsiniz. Kesinlikle sarsılmaz biriydi. Haklı olduğunu biliyordu, bu da yetiyordu ona. Başkaları gelip geçici hayaller, heveslerle eğleşiyorlarsa, kendileri bilirler.

– Yaşlandıkça değişmiş olabilir; görüşmediğiniz süre içinde...

– Yok, öyle değil, ayrıldıktan sonra pek çok kez görüştük: hiç değişmemişti. Yaptıklarından, çalışmalarından, yaşamından, hâlâ görüştüğü tek tük kişilerden söz ederdi bana. Kendine göre mutluydu; ne olursa olsun, kendi canına kıyma düşüncesinden fersah fersah uzaktaydı; sağır yaşlı kadın kâhyası ve kitapları arasında sürdürdüğü keşiş yaşamından son derece hoşnuttu... Kitapları... çalışmaları... bir tek bunun için yaşıyordu! Evi gayet iyi biliyorsunuz, karanlık, sessiz, her yanı halılarla kaplı, kimsenin dokunamayacağı modası geçmiş süslemelerle dolu. İnsan daha içeri adım atar atmaz, şaka yapma, gülme, şarkı söyleme isteğini alıp bir kenara fırlatan bir boğulma duygusuna kapılıyor, bir rahatsızlık hissediyordu... Yirmi yaşındaydım... Daniel son derece rahat görünüyordu, başkalarının rahatsız olabileceğini düşünemiyordu bile. Çalışma odasından pek çıkmazdı zaten, kimsenin de rahatsız etmeye hakkı yoktu onu. Evliliğimizin en başlarında bile, bir tek ders vermek için, o da haftada üç defa çıkardı çalışma odasından; eve döner dönmez de hemen kapanırdı gene; gecenin bir bölümünü de orada geçirdiği çok olurdu. Bir tek yemek saatlerinde görüyordum onu, hep tam öğlen ve tam saat yedide iniyordu yemek odasına.

– Az önce, öldüğünü söylediğinizde tuhaf bir etkisi oldu bu haberin. Nasıl anlatsam bilmem ki... Daniel'in yaşıyor ya da ölü olması arasında ne fark vardı ki? Zaten o kadar uzaktı ki yaşamaktan... Zayıf bir kişiliği ya da karakteri olmasından ileri gelmiyordu bu... Yaşayan biri olmamıştı ki hiç.

– Hayır, henüz görmedim. Buradan çıktıktan sonra gitmeyi düşünüyorum.
– Adı ne?
– Doktor Juard.
– Şu işe bak... Ameliyatı o mu yapmış?
– Evet.
– Öyle mi... Tuhaf.
– İyi bir cerrah değil mi ki?
– Yok, iyi... sanırım.
– Tanıyor musunuz?
– İsmen tanıyorum yalnız... Jinekolog olduğunu sanıyordum.

– Çok önce mi oldu bu?
– Kentte insanlar bundan konuşmaya başladıklarında...

Wallas birdenbire vaktini boşa harcadığı izlenimine kapıldı, hiç hoş bir duygu değildi bu. Victor-Hugo Sokağı'ndaki kırtasiye dükkânındaki kadının Dupont'un eski karısı olabileceği düşüncesi aklına geldiğinde, müthiş bir rastlantı saymıştı bunu; alelacele kırtasiye dükkânına geri dönmüştü; konuşmaya başlar başlamaz da doğru tahmin ettiği çıkmıştı ortaya. Talihi beklenmedik biçimde dönmüş de soruşturmasını ilerletebilecekmiş izlenimine kapıldı, müthiş sevindi buna. Ancak söz konusu hanımefendiye rastgelmiş olması, kadının vermesi beklenen bilgilerin önemini azaltmıyordu: Wallas bu hanımefendinin çok değerli bilgiler verebileceğini ciddi biçimde düşünmüş olsa, komiser Laurent'ın söz ettiği kişinin, yani Dupont'un ayrıldığı eşinin adresini bulmak için, daha bu sabahtan itibaren aramaya koyulmuş olması gerekirdi. Oysa, o başka kişileri soruşturmayı daha acil bulmuştu, sözgelimi doktor Juard bunlardan biriydi, ama ona da ulaşamamıştı bir türlü.

Wallas az önce umuda kapılmış olmasının nasıl da akıldışı bir şey olduğunun farkına varır şimdi. Bir tek bunun boş bir umut olduğunu görmekten değil, daha önce farkına varamamış olmaktan kafası karışmış, berbat olmuştur. Dükkânın arka tarafında, bu alımlı genç kadının karşısına oturmuş, burada ne aradığını sorar kendi kendine – belki kendi de bilmiyordur.

Bir yandan da artık doktoru klinikte bulamayacağı için kaygılanmaya başlar. Kalıp daha uzun süre gevezelik edemeyeceği için özür dileyerek tam kalkacakken, kim bilir nasıl bir suç ortaklığı anlatmak isteyen, gırtlaktan gelen o küçük gülüş gelir kulağına, şaşırır. Oysa az önce söylediği zararsız sözlerin başka anlamı yoktu... Wallas kuşkuya düşer ne dediğinden ve yeniden hatırlamaya çalışır dediklerini, ama başaramaz bir türlü: "Yapmam gereken şey... Yapmam gereken..."

Kapının çıngırağı çalınca o da aramaya son verir, saatin kaç olduğunu hatırlatmak isteyen bir çalar saat gibidir çıngırak. Ancak, araya giren bu olay sayesinde tam kurtulacakken, daha da gecikir; çıngırak çalar çalmaz kırtasiyeci kadın gülümseyerek birkaç söz söyler ve dükkâna doğru fırlayıp yok olur:

– Bir dakika, lütfen, bir müşteriye bakmam gerekiyor.

"Üzgünüm hanımefendi, zorunda kaldığım.... Bir dakika lütfen, gitmem gerekiyor... Gitmem gerekiyor da... Gitmem gerekecek... Gitmem gerekecek..."

Böyle gülecek bir şey yok ki.

Yeniden yerine oturur Wallas, kadın geri gelinceye kadar ne yapacağını bilemez. Kapı aralık kaldığı için, kadının gelen müşteriyi, kısa, profesyonelce bir sözle kabul ettiğini işitti –gerçi, ne dediğini duyamamıştı, çünkü Wallas'ın bulunduğu oda, bir dizi koridor ve ara odayla ayrılmıştı dükkândan. Daha sonra tek bir söz bile çalınmadı kulağına. Gelen müşteri alçak sesle konuşuyordu kuşkusuz, genç kadın da ya susmuştu ya da daha alçak sesle konuşuyordu. Neden alçaltsın ki sesini?

İster istemez kulak kabartır Wallas, dükkânda olup biteni canlandırmaya çalışır gözünde. Bir dizi denemeye girişir, gözünün önünden hızla geçer hepsi de, çoğu sessizdir ya da o kadar

alçak sesle fısıldanmaktadır ki, kelimeler gelmez insanın kulağına – bu da, taklit edilmiş, karikatürümsü, hatta grotesk yanını vurgular işin. Üstüne üstlük, bütün bu varsayımlar açıkça o kadar ihtimal dışıdır ki, varsayımlarda bulunan kişinin ta kendisi bile bunların düşünülüp taşınılmış bir bağlamdan çok çılgınlıktan kaynaklandığını kabul etmek zorunda kalır. Bir an için kaygılanır Wallas: meslek itibarıyla, tam tersine... "Zor bir iş bu... hem zor hem de umut kırıcı... Neyse, bana tavsiye edildiğinize göre, gene de alacağım sizi..."

Bütün bunlar pek o kadar önemli değil elbette; ciddi bir şey –üstlendiği işle ilgili bir şey– söz konusu olsa, Wallas aklının böyle hayallere kapılıp gitmesine kesinlikle izin vermezdi. Orada söylenenlerle ilgilenmesi için en ufak bir neden bile yok.

Ama gene de, kendine rağmen dinler, daha doğrusu dinlemeye çalışır, çünkü artık ne nerden geldiğini ne de ne dendiğini anlamadığı, belli belirsiz gürültülerden başka hiçbir şey duymamaktadır... Gırtlaktan gelen küçük... sıcak ve tahrik edici... gülüşü andıran hiçbir şey duymaz kesinlikle.

Akşam oldu. Daniel Dupont dersten dönüyor. Gözlerini yere dikmiş, kararlı adımlarla çıkıyor merdiveni, hafif bir yorgunluk seziliyor belli belirsiz. İlk kata vardığında, düşünmeye gerek bile duymadan, dosdoğru çalışma odasının kapısına yönelir... Kendisini karşılayan, gırtlaktan gelen küçük gülüşü tam arkasında duyunca yerinden sıçrar. Işık yakmadığı sahanlığın alacakaranlığında, odasının kapısı önünde... bedenin tümünden gelir gibi yükselen... tahrik edici ve suç ortağı... cıvıldaşan küçük gülüşüyle bekleyen hoş kadını fark etmemişti... Kendi karısını.

Wallas bu görüntüyü de kovar aklından. Yatak odasının kapısı kösnül eşin üzerine kapanır iyice. Daniel Dupont'un hayaleti ise, gözlerini yere dikmiş, eli şimdiden çevirmeye hazırlandığı kapı tokmağına doğru uzanmış olarak çalışma odasına doğru devam eder yoluna...

Dükkân tarafında işler hâlâ aynı belirsizlikte. İşin uzadığına karar veren Wallas, bileğindeki saate bakmak için yeninin kenarını kaldırır hafifçe. Tam da bu sırada hatırlar saatinin dur-

duğunu, bir defa daha görür durmuş olduğunu: hâlâ yedibuçuğu gösteriyor. Çalışmadıkça saati ayarlamaya da gerek yok.

Karşısındaki konsolun üstünde, her tarafta rastlanılan, kibar olduğu varsayılan porselen bir motifin iki yanına iki resim çerçevesi asılmış. Soldaki çerçevede olgun bir adamın ciddi yüzü görülüyor; dörtte üç dönmüş, nerdeyse profilden görülüyor, göz ucuyla ortadaki heykelciğe bakar gibi – belki de ikinci fotoğrafa bakıyor, kâğıdın sararmışlığına ve resimdeki insanların miyadını doldurmuş elbiselerine bakılırsa daha eski bir fotoğraf bu. Komünyon kıyafeti içindeki küçük bir erkek çocuğu, kabarık elbiseli, başında geçen yüzyıl modasına uygun şatafatlı, her yanı şeritlerle donatılmış bir şapka bulunan uzun boylu bir kadına doğru kaldırmış gözlerini. Annesi olmalı büyük ihtimalle, çocuğun biraz kararsız bir hayranlıkla baktığı –çizgilerin canlılığını büyük ölçüde kaybetmiş olduğu bu solgun resimde görüldüğü kadarıyla– çok genç bir anne. Bu hanımefendi ev sahibesinin annesi olmalı; ciddi beyefendi de Dupont olabilir. Wallas merhumun yüzünü bile bilmiyor.

Yakından bakıldığında, zor seçilebilen bir gülüşle aydınlandığı görülür bu fotoğrafın, ama bu gülüşün ağızdan mı yoksa bakıştan mı kaynaklandığını tam olarak söylemek çok zor... Başka bir açıdan bakıldığında, adamın yüzü nerdeyse açık saçık, bayağı, tatmin olmuş, biraz da iğrenç görünür. Daniel Dupont dersten döner. Ağır ağır çıkar merdiveni, ama acelesi olduğu tahmin edilebilir. İlk kata geldiğinde, sola yatak odasına doğru döner, kapıyı vurmadan açar... O sırada, tam arkasından, çalışma odasından genç bir adamın silueti fırlar. İki el silah sesi duyulur. Dupont tek bir çığlık bile atmadan koridordaki halının üstüne yığılır.

Genç kadın kapının başında belirir:

– Çok bekletmedim sizi, değil mi? diye sorar sımsıcak sesiyle.

– Hayır, hayır, diye cevaplar Wallas; ama gitmem gerek artık.

Kadın elinin bir hareketiyle durdurur Wallas'ı:

– Bir dakikanızı rica edeceğim! Ne satın aldığını biliyor musunuz? Bilin bakalım!

– Kim?

Müşteri elbette. Bir silgi almıştır tabii. Kadın buna niye bu kadar şaşırıyor ki?

– Şimdi çıkan müşteri!

– Bilmem, der Wallas.

– Kartpostalı aldı! Bu sabah sizin de aldığınız kartpostalı, hani şu konağın görüldüğü kartpostalı aldı.

O genizden gelen gülüş bu defa hiç bitmeyecekmiş gibi uzayıp gider.

Kadın dükkâna geldiğinde, hasta görünüşlü, üstünde kirli bir şapka ve yeşilimsi uzun bir palto bulunan, yoksulca giyimli ufak tefek bir adam vardı. Dişlerinin arasında mırıldandığı belli belirsiz bir "Günaydın" ile yetindi, ne istediğini söylemedi hemen. Bakışlarını dolaştırdı odada ve doğal olamayacak kadar uzun bir zaman geçtikten sonra, kartpostalların teşhir edildiği turnikeyi gözüne kestirdi, yanına gidip sakin sakin baktı.

– ...bir kart seçmek... gibi bir şey söyledi.

– Rica ederim, buyurun, dedi kırtasiyeci kadın.

Ama adamın hali tavrı öyle anormaldi ki, kırtasiyeci kadın yalnız olmadığını göstermek amacıyla, bir bahane uydurup, tam da Wallas'ı çağıracakken, adam bir kartpostal görüp durdu; klasörden çıkartıp dikkatle inceledi. Sonra da, tek kelime etmeden, tezgâhın üstüne madeni bir para koydu (kartların fiyatı belirtilmişti) ve bulduğu defineyi alıp gitti. Arpenteurs Sokağı'ndaki küçük konağın, "cinayetin işlendiği evin" resmiydi bu! Garip bir müşteri, değil mi?

Wallas en sonunda dükkândan çıkabildiğinde, o tuhaf fotoğraf meraklısını bulması söz konusu bile değildir elbette. Victor-Hugo Sokağı her iki yanda da bomboştur. Tanımadığı o adamın hangi tarafa gittiğini bilmesi imkânsızdır Wallas'ın.

Dolayısıyla Wallas da Juard Kliniği'nin yolunu tutar ya da en azından kendisini kliniğe götüreceğini sandığı yolu tutar, çünkü yolu genç kadına sormayı unutmuştur, –geçerli bir nedeni yoktur ama– bir defa daha geri dönüp sormayı da istemez.

Önünde uzayıp giden bir sonraki sokağa nerdeyse girmiştir ki, hemen yakındaki bir kavşakta durmuş, kaldırımın tam

ortasında dikilmiş, elindeki kartpostala bakan yeşil paltolu ufak tefek adamı görür. Wallas ne yapacağını tam olarak bilmeden ona doğru ilerler; öteki de onu kesinlikle fark etmiş olmalı ki yeniden yürümeye başlar ve sağ tarafta hemen gözden kaybolur. Hızlı hızlı yürümeye başlayan Wallas birkaç saniye sonra kavşağa varır. Sağ tarafta uzun bir sokak dümdüz uzanmaktadır, saklanılacak ne bir dükkân ne de saçak türü bir şey vardır; ta ilerde hızla uzaklaşan, yağmurluklu, uzun boylu, cüsseli biri dışında ıpıssızdır sokak.

Dolayısıyla Wallas da ilk kavşağa kadar devam eder, kavşağa vardığında da her yana bakar. Gene kimse yok. Ufak tefek adam buhar olup uçmuştur.

3

Wallas iz sürmeyi taktı aklına. Yakındaki bütün sokakları düzenli biçimde arayıp taradı. Ardından, tanımadığı adamın izini bulma ihtimali iyice zayıflamış olsa da, pes etmek istemediğinden, yeniden gerisingeri yürüdü, döndü dolaştı, aynı yerlerden iki üç defa geçti, ama bir türlü ayrılamadı onu son gördüğü kavşaktan.

Bütün bu macera öyle keyfini kaçırmıştı ki, oralardan ayrılmaya ancak bir saatçi vitrinindeki saati fark ettiğinde karar verdi: sadece emniyet müdürlüğüne gidecek kadar vakti kalmıştı; bizzat Wallas istediği için polis, postanede çalışan kadın görevlileri acilen çağırmış, Laurent da onun huzurunda sorgulama yapmayı kabul etmişti.

Wallas yolda yürürken, kartpostal satın alan adamın –ufak tefek adam kaldırımın tam ortasında durmuş, iki eliyle tutup nerdeyse yüzüne yapıştırdığı fotoğrafa, bir sır bulacakmış gibi gözlerini dikmişti– hangi koşullarda ortaya çıktığını ve ortadan yok olduğunu, sonra da bomboş sokakları, her yönde yeni baştan geçirir aklından.

Bir gölgenin ardından bu kadar dikkafalıca koşmaktan zaten kendisi de rahatsız olan Wallas, doğrusu pek de önemli olmayan bu olayı gerçek yerine oturtmaya çalışır, ama başara-

maz. Herhalde çeşitli suçlarla ilgili belge koleksiyonu yapan bir manyak söz konusudur; son derece sakin yaşayan bu küçük kentte dişine uygun pek bir şey bulamaz: sabahki gazetelerde anlatılan cinayet tam bir hediye olur ona; öğle yemeğinden sonra, "cinayetin işlendiği evi" görmeye gider, geri dönerken de, kırtasiye dükkânının vitrininde konağın resmini görünce şaşırır; hemen içeri girer, ama dükkândaki kadına ne diyeceğini bilemez, öyle ki boşu boşuna girmediğini göstermek için, kartpostalların durduğu turnikeye doğru gider, tam da peşinde olduğu şeyi bulur orada; kartpostalı hemen satın alır ve sokağın ortasında bile bakmaktan kendini alamaz. Ortadan yok oluşu ise çok daha doğal olarak açıklanır: kavşaktan saptıktan sonra, hemen ilk evlerden birine girmiştir – çünkü oturduğu eve gelmiştir.

Bu kurgu son derece akla yakın görünür –en akla yakın olan budur hatta– ama Wallas dönüp dolaşıp, kaldırımın ortasında dikilip duran yeşil paltolu ufak tefek adamın görüntüsünü düşünür, hiçbir açıklama –ne denli geçerli olursa olsun– bu sahnenin üstesinden gelemez sanki.

Emniyet müdürlüğünde Laurent ile Wallas postanede görevli kadınlara yöneltilmesi gereken soruları belirlemekle işe başlıyorlar: Sözde André VS adındaki kişi konusunda neler biliyorlar? Mahallede adamı tanıyan var mı? VS'nin nerede yaşadığı biliniyor mu? Ne zamandır Jonas Sokağı'nda postrestant hizmetinin abonesi? Sık sık mektuplarını almaya gelir mi? Çok mektup alır mı? Mektuplar nereden gönderiliyor? Son olarak da: Neden bir daha gelmeyecek? Herhangi bir neden belirtti mi? En son ne zaman geldi?.. vb. Yağmurluğu yırtık adamın da, olabildiğince kesin eşkalini belirlemek gerekiyor.

Yandaki odalardan birinde beklemekte olan kadın görevliler içeri alınır. Üç kişidirler; altı numaralı gişedeki genç kızın adı Juliette Dexter, ciddi ve düşünceli havası insana güven veriyor; bir sonraki görevli ise Émilie Lebermann, elli bir yaşında, bekâr, hemen yandaki gişede çalışıyor, çevresinde olup bitenle zaten çok ilgili; bir de Madam Jean isimli, artık postanede çalışmayan bir kadın daha çağırılmış.

Madam Jean bir zamanlar elde ettiği bir ilkokul diploması sayesinde, Jonas Sokağı'ndaki postanede stajyer müstahdem olarak çalışmıştı yazın; Eylül ayında Matmazel Dexter izne ayrıldığında ise onun yerine gişe görevlisi olarak çalışmıştı. İdare beklediğini bulamamış olmalı ki, bu geçici tecrübe dönemini uzatmayı düşünmeyip, hizmetine gerek duymamıştı. Şimdi Çevre Bulvarı'nda bir tüccarın yanında sıradan bir hizmetçi olarak çalışan Madam Jean, geçirdiği bu talihsiz tecrübeden dolayı hiçbir iç burukluğu yaşamamıştı. Elle yapılan işler daha hoşuna gidiyordu zaten. Daha iyi bir ücretin çekiciliğine kapılıp terk etmek zorunda kalmıştı bu tür işleri, ama üç ay içinde, doğrusu içi bir ölçüde rahatlayarak geri dönmüştü o işlere: postanede çalışırken karşılaştığı çeşitli işlerin hepsi de ona hem biraz tuhaf, hem boş hem de karmaşık gelmişti, kâğıt oynamak gibi bir şeydi; postanenin iç işlemleri, gişelerdeki işlemlerden daha çok bağlıydı bazı gizli kurallara; bu kurallar da çoğu anlaşılamayan sayısız törensel harekete yol açıyordu. O zamana kadar çok sakin uyuyabilen Madam Jean, bu yeni meslekte birkaç hafta geçirdikten sonra, saplantılı biçimde hep aynı kâbusları görmeye başladı; kâbuslarında gizemli harflerle kaleme alınmış koca koca ciltlerin suretini çıkartmak zorunda kalıyor, zamanı yetmediğinden her şeyi yanlış aktarıyor, işaretleri çarpıtıyor, düzenlenişlerini bozuyordu, öyle ki işi hep yeni baştan tekrarlaması gerekiyordu.

Eski sakinliğine kavuşmuştu artık Madam Jean, postane de pul ve mektup-kartı satan, hiçbir esrarlı yanı bulunmayan bir dükkân olup çıkmış gibiydi ki, birden bir polis müfettişi çıkagelmiş ve ona geçen ay neler yaptığını sormuştu. Bunun üzerine kadının içi yeniden kuşkularla dolmuş, kaygıları, korkuları depreşmişti: Jonas Sokağı'ndaki postanede gerçekten kınanması gereken şeyler olup bitiyordu demek ki. Eski iş arkadaşı Émilie Lebermann bir rezalet çıkar umuduyla son derece heyecanlansa da, Madam Jean, tam tersine, adımları geri geri giderek gelmişti emniyet müdürlüğüne ve ağzını fazla açmamaya kesin kararlıydı, başına bela gelsin istemiyordu. İşi kolaydı zaten: hiçbir şey görmemişti, hiçbir şey bilmiyordu.

Bununla birlikte, bu sabah bir telgraf göndermek istediğini

söyleyerek "büyük postaneyi" soran iyi giyimli (ama suskunluğu şüphe uyandıran) beyefendiyle komiserin odasında karşılaşınca pek şaşırmadı. O da bu işe karışmış demek ki! Sabahki gidiş gelişlerini Madam Jean polise açıklar diye adam kaygılanmasın boşuna.

Madam Jean bugün tam üçüncü defadır karşılaşıyor onunla, ama adam gene de onu tanımadı; ancak adamın Madam Jean'ı bir tek önlüklü ve şapkasız gördüğü hesaba katılırsa o kadar da şaşmamak gerekir buna.

Madam Jean komiserin önce Juliette Dexter'i sorguladığını –kaldı ki, gayet dostça– görünce rahatlar.

– Albert VS adına gelen yazışmaları alan postrestant abonesini tanıyor musunuz, diye sorar komiser...

Genç kız gözlerini koca koca açar ve telgraf gönderen adama doğru döner. Bir şeyler söylemek için ağzını açar... ama hiçbir şey demeyip orada öyle, iskemlesinde dimdik oturur ve karşısındaki iki adamın bir birine bir ötekisine bakar.

Öyleyse Wallas'ın en başta André VS olmadığını açıklaması gerekiyor, bu da genç kızı daha da büyük şaşkınlığa itiyor:

– Ama... mektup... az önceki?

Evet, mektubu alan Wallas'tı, ama Jonas Sokağı'nda ilk defa görülüyordu. Söz konusu aboneye benzemeyi fırsat bilmişti.

– Peki ama... peki ama... diye tekrarlayıp durur yaşlı kız, biraz zor nefes alır gibidir.

Madam Jean ise benimsediği ihtiyatlı tavrı değiştirmez ve tam önündeki yer döşemesine bakmaya devam eder.

Genç kızın tanık olarak verdiği ifade hiçbir kuşkuya yer bırakmamaktadır: adının André VS olduğunu söyleyen adam tıpatıp Wallas'a benzemektedir. Kıyafetini değiştirmiş olmasına rağmen, gişeye geldiğinde memure en ufak bir tereddüde bile kapılmamıştı.

Ötekisi çok daha vasat, hatta eprimiş denilebilecek şeyler giyerdi. Genellikle, sağlam cüssesine pek dar gelen bej bir yağmurluk olurdu üstünde; insan biraz düşününce, Wallas'tan daha iri olduğunu fark edebiliyor.

– Bir de gözlüklüydü.

Bu ayrıntıyı yaşlı matmazel ekler. Matmazel Dexter itiraz eder: André VS hiç gözlük takmamıştı. Mesai arkadaşı iddiasında ısrar eder: gayet iyi hatırlıyordur bunu, hatta bir gün gözlüğün ona doktor havası verdiğini bile söylemiştir.

– Ne tür gözlük? diye sorar Laurent.

Kalın, bağa çerçeveli bir gözlüktü, camları hafif renklendirilmişti.

– Ne renkti?

– Duman rengi tonlarında.

– Gözlüğün her iki camı da aynı renkte miydi, yoksa biri ötekinden biraz daha mı koyuydu?

Kadın buna özellikle dikkat etmemişti, ama camlardan birinin biraz daha koyu olması pekâlâ mümkündü. Işık, gişede oturan memurun gözünün içine girdiği için, gişenin önüne gelen kişinin yüz çizgilerini tam olarak seçmek zordu, ama kadının şimdi hatırlar gibi olduğu...

Laurent gerçek abone en son geldiğinde saatin tam olarak kaç olduğunu sorar Juliette Dexter'e.

– Aşağı yukarı beşbuçuk-altıydı, der Dexter; hep o saate doğru gelirdi zaten – ayın başlarında, hava bu kadar çabuk kararmadığında belki biraz daha geç gelirdi. Ne olursa olsun, hep en kalabalık saatte gelirdi.

Wallas Dexter'in sözünü keser: genç kızın ona mektubu verirken söylediğine dayanarak, ötekinin kısa bir süre önce, öğlene doğru geldiğini sanmıştı.

– Evet, doğru, dedi genç kız kısa bir süre düşündükten sonra; ama o sırada siz değildiniz henüz. Saat on biri biraz geçmişti geldiğinde, akşamları uğramanın dışında, zaman zaman yapardı bunu.

Düzenli olarak gelir miydi her akşam? Ve ne zamandan beri? Hayır, düzenli olarak gelmezdi: bazen bir haftayı bile geçer, gene de ortada görülmezdi, ama sonra da dört beş gün boyunca her akşam gelirdi, hatta sabahları geldiği bile olurdu. Bir mesaj ya da bir dizi mesaj beklediği zamanlarda gelirdi. Ortalıkta görülmediği zamanlarda hiçbir gönderi gelmezdi zaten. Daha çok pnömatik ya da telgraf gelirdi ona, sıradan mektup geldiği pek nadirdi; pnömatikler elbette ki bu kentten gönderilmiş oluyordu, telgraflarsa başkentten ya da daha başka yerlerden.

Genç kız susar, ardından kimse ona başka bir şey sormadığı için, kısa bir süre sonra:

– Son gelen pnömatiğini bu sabah uğradığında almış olmalıydı. Yok, eğer eline geçmediyse, merkezin hatası bu, diye ekler.

Doğrudan doğruya Wallas'a sitemde bulunuyor gibidir. Sesinde yatan o sitemli havanın, alıcısına ulaşmayan o acil mektupla mı yoksa genelde posta idaresinin kötü çalışmasıyla mı ilgili olduğu belli değildir.

Matmazel Dexter yağmurluğunda yırtık olan adamı ilk gördüğünde, izninden yeni dönmüştü, Ekim ayı başlarıydı; ancak abone numarası bir süre önce alınmıştı zaten. Ne zaman? Dexter kesin bir şey söyleyemiyor, ama postane kayıtlarından kolayca çıkartılabilir elbette bunun tarihi. Söz konusu adamın eylül ayında da gelip gelmediğini ise, o izindeyken yerine bakan mesai arkadaşına sormak gerekirdi.

Ne yazık ki, Madam Jean hatırlamıyor bunu; o zaman dikkatini çekmemişti şu Albert VS ismi, bu yüzü –Wallas'ın yüzünü– ister gözlüklü ister gözlüksüz daha önce gördüğünü de hiç hatırlamıyor.

Matmazel Lebermann ise adamın postaneye daha o zamandan beri geldiği düşüncesinde, hatta çok daha uzun zamandır geldiği düşüncesinde, çünkü halinin tavrının doktora benzediğini Matmazel Lebermann ağustos ayında söylemiş olmalı, çünkü doktor Gélin ağustos ayında bir yardımcı almıştı işe, işte o da bu yardımcının...

– Sağ camın mı, yoksa sol camın mı daha koyu olduğunu söyleyebilir misiniz? diye sorar komiser.

Yaşlı matmazel cevap vermeden önce biraz durur.

– Sanırım, der sonunda, sol taraftakiydi.

– Garip, der Laurent düşünceli düşünceli: iyi hatırlamaya çalışın: sağ taraftaki olmasın?

– Durun, Komiser Bey, durun! "Sol taraftaki" dedim, ama *bana göre* sol taraftaki: onun sağ gözü olmalı demek ki.

– Ha, şimdi oldu işte, der komiser.

Şimdi de, dün akşam, bej yağmurluğun sağ omuzunda küçük bir yırtık olup olmadığını öğrenmek istiyor Laurent.

Adam arkasını döndüğünde dikkat etmemişti genç kız, yüzü kendisine dönük olduğunda da görememişti elbette. Buna karşılık, Matmazel Lebermann adam giderken arkasından bakmıştı: sağ omuzunda L harfi biçiminde bir yırtık vardı gerçekten de.

Telgrafların içeriği konusunda da kadınlar hemfikir değil: ilk görevli bunların çok kısa ve çok sıradan metinler olduğunu hatırlıyor –teyitler, talimat iptalleri, randevular– kısacası söz konusu işin ne olduğunu anlamaya imkân vermeyen, kesin hiçbir şey içermeyen metinler; ikinci görevli ise, mutabık kalınmış anlamlar taşıması gereken anlaşılmaz cümlelerle dolu, uzun iletiler olduklarından söz eder.

– Telgraflar hep kısadır zaten, fiyat nedeniyle, diyerek mesai arkadaşının az önce söylediklerini işitmemiş gibi uyarıda bulunur Juliette Dexter. Telgraf çekilen kişinin zaten bildiği şeyleri tekrarlamak gibi bir alışkanlık yerleşmemiştir, çünkü bunun hiçbir yararı yoktur.

Madam Jean'ın telgraflarda neyin söylenip neyin söylenmediği konusunda hiçbir fikri yok.

Wallas'la Laurent yalnız kalır kalmaz öğrendiklerinin bilançosunu çıkartırlar. Hiçbir şey öğrenmedikleri için, çok da çabuk çıkartırlar bilançolarını. André VS posta memuresine ne tür etkinlikler içinde bulunduğunu kestirmeye yarayabilecek ya da izinin nasıl bulunabileceğini gösteren hiçbir şey söylememişti; pek geveze değildi. Öte yandan mahalleden biri de değildi galiba: en azından, mahallede kimse tanımıyordu onu.

Soruşturma sona erdiğinde Matmazel Lebermann bu konuyla ilgili olarak kişisel kanısını dile getirdi: ne idüğü belirsiz ameliyatlar yapan bir doktordu bu. "Buralarda epey tuhaf doktor var, değil mi" diye ekledi neyi kastettiğini belli edercesine.

Laurent bu varsayımı peşinen reddetmek için hiçbir neden bulunmadığını kabul etmekle birlikte, kendi varsayımının –bütün bunların, ahşap ticaretinden başka bir şey olmadığı– doğruluğunun daha ihtimal dahilinde bulunduğunu belirtti; hem bu varsayım, iletilerin gruplaşma biçimine daha uygun düşüyordu zaten.

Dahası, şu André VS'nin, hava kararırken, Madam Bax'ın penceresinden, küçük konağın demir parmaklıklı kapısı önünde gördüğü kişi olduğu da kesin değil. Öte yandan, ayyaşın yağmurluğun sırt tarafında olduğunu söylediği yırtık kimlik tespitine yarayabilirdi ama genç posta memuresi böyle bir yırtık görmediğini söylemişti; oysa, bu noktada, yaşlı matmazelin söz konusu yırtığın bulunduğu yolundaki tanıklığı hesaba katılamaz ve yırtık olmayan yağmurluk da yeterli bir kanıt oluşturmaz; aynı şekilde, söz konusu kişinin Wallas'a benzemesi de hesaba katılırsa Wallas'ın suçlanmasını gerektirecek olmakla birlikte, yeterli bir kanıt oluşturmaz.

Wallas komiserin yanından ayrılmadan önce, dün akşam merhumun evinde ilk tespitlerde bulunan iki müfettişten biri tarafından hazırlanmış bir polis raporu olduğunu öğrenir.

– Sizin de göreceğiniz gibi, dedi Laurent daktiloyla yazılmış küçük kâğıt tomarını Wallas'ın eline sıkıştırırken, çok ilginç bir çalışma. Biraz genç bir çocuk bu, elbette ilk cinayet işi olduğu hissediliyor hemen. Bu raporu kendi istediği için düzenledi, bildiğiniz gibi soruşturmamız resmi olarak durdurulmuş bulunuyor. Dosyanın kapandığı emrini aldıktan sonra, kendi başına ek soruşturmalar yaptığını sanıyorum. Yeniyetmelerin hepsinde var bu cevvaliyet, değil mi?

Wallas kendisine verilen belgeyi okumaya başlarken, komiser de genç müfettişin "elbette ki kendisiyle alay eden" insanların görüşlerini derlerken nasıl da saf olduğuna ve raporunda vardığı sonuca ilişkin alaycı saptamalar yapar.

Metin şöyle başlar: "Yirmialtı Ekim Pazartesi, saat yirmi biri sekiz geçe..."

İlk sayfalarda konudan uzaklaşmadan, yorum yapmadan doktor Juard'ın telefon edişi aktarılmakta, profesörün ölümü ve saldırıyla ilgili olarak verdiği bilgi ayrıntılı biçimde anlatılmaktadır. Ardından konak ve çevresi son derece ayrıntılı biçimde betimlenmektedir: Arpenteurs Sokağı'nın köşesi, iğağaçlarından oluşan çit ve demir parmaklığı ile bahçe, evin biri ön tarafında ötekiyse arka tarafında olmak üzere iki giriş kapısı, giriş katındaki odaların dağılımı, merdiven, halılar, ilk kattaki çalış-

ma odası, çalışma odasındaki eşyaların yerleşimi de özenli biçimde anlatılmıştır. Bunun ardından da özellikle polisin işine yarayacak nitelikteki ayrıntılar sıralanır: kan lekeleri, parmak izleri, normal yerlerinde ya da normal konumlarında bulunmadıkları görülen nesneler... "son olarak dikkat çeken nokta da, 3 numaralı parmak izlerinin –sağ el– el yazısıyla kaleme alınmış sayfanın, yaklaşık on santim kadar solunda bulunan yediyüz ya da sekizyüz gramlık küp biçimli bir kâğıt ağırlığında da açık seçik görülmesidir."

Abartılı bir titizlikle düşülmüş bu notlardan başka, müfettişler tarafından düzenlenmiş ilk raporların içeriği de büyük ölçüde kullanılmış bulunmaktadır; Laurent bu raporların içeriğini Wallas'a aktarmıştı zaten bu sabah. Ancak iki yeni ipucu verilmekte: parmaklıklı giriş kapısının uyarı sisteminin kısa bir süre önce kullanılmaz hale getirildiği (Wallas için yeni bir şey değil bu) ve konağın batı kalkan duvarı boyunca uzanan dar çimenlikte bulunan taze ayak izleri; bu ayak izlerinin boyu da, ortalama adım uzunlukları da not edilmişti.

Kâhya kadının söylediklerine bu defa biraz daha dikkat edildi. Raporda aktarılan sözlerin arasında, yaşlı kadının en hoşlandığı deyişlerin de yer aldığını görür Wallas. Telefon hattının arızalı olmasının eksiksiz tarihçesi yanında Madam Smite'in telefonu tamir ettirmek için nasıl çabaladığı ama bir türlü tamir ettiremediği de anlatılıyordu.

Bizim cevval müfettiş kâhya kadının tanıklığını kayda geçirdikten sonra, sokağın öteki tarafındaki binanın kapıcısının tanıklığı yanında, "yirmi metre kadar uzakta, 10 numaradaki küçük bir kahvenin, Café des Alliés'nin" patronunun tanıklığına da başvurmuştu. Karşı binanın kapıcısı konağa hep aynı kişilerin gidip geldiğinden söz eder; kapıcı öğleden sonraları, özellikle de havaların güzel olduğu mevsimde, hemen kapının önüne, bahçe girişinin tam karşısına oturur; kurbanın evine pek az insanın geldiğini görebilmiştir: postacı, elektrik sayacını okuyan memur, zaman zaman da bir stor ya da elektrikli süpürge satıcısı, bir de ilk bakışta sıradan kişilerden güçlükle ayırt edilebilen –hepsi de aynı tür takım elbiseyi giyer, aynı deri evrak çantasını taşırlardı– ama profesörler, çeşitli esnaf, dok-

tor vb. gibi kentin burjuvalarından olan dört beş kişi de gelirdi. Raporları okudukça, bunları kaleme alan kişinin bu gereksiz sözleri aktarmasının tek nedeninin nesnellik kaygısı olduğu hissedilebiliyor; buna karşılık raporun devamında da aynı derecede mesafeli kalmaya çalışsa bile, yüreğinin burulduğu açıkça görülüyordu. Öğrenciyi andıran ama çok daha basit biçimde giyinmiş, kısa boylu, hatta cılız bile denebilecek bir delikanlı söz konusu; bu delikanlı yaz aylarında pek çok kez gelmiş ama sonra bir ay kadar hiç gözükmemiş, ardından da Ekim ayının ikinci haftasında –hani şu havanın çok sıcak olduğu hafta– peş peşe tam üç defa gelmişti; Dupont'un bulunduğu odanın penceresi açık olduğu için, delikanlının her gelişinde sık sık yüksek sesle konuştuklarını duymuştu kapıcı; en son gün ise şiddetli bir tartışmayla son bulmuştu delikanlının ziyareti. Kapıcı daha çok delikanlının bağırdığı kanısındaydı; çok sinirli bir havası vardı bu çocuğun, belki de biraz fazla içiyordu – profesörün evinden çıktığında Café des Alliés'ye giriyordu bazen. Son olarak da, cinayetten iki gün önce, yanında kendisinden daha uzun boylu, daha güçlü ve de elbette daha yaşlı bir arkadaşıyla kanal boyunca yürüyüp geçti. Küçük konağın önünde durdular, öğrenci ilk kattaki odalardan birini işaret etti parmağıyla; son derece heyecanlı olduğu hemen görülüyordu, tehditler savurur gibi hareketler yaparak, heyecanlı heyecanlı bir şeyler anlatıyordu ötekine.

Madam Smite top atsan duymayacak kadar sağır ("biraz da tuhaf") olmasına, "efendisinin kimlerle görüştüğünü kesinlikle bilmez gözükmesine" rağmen, bu delikanlının kim olduğunu, adını sanını, oraya neden geldiğini söyleyebilir belki de.

Kâhya kadını yeniden sorgulamalı en iyisi; ne yazık ki kadın kent dışına gitmiş bulunuyor. Ona ulaşamayınca, Café des Alliés'nin patronunu konuşturmayı denedi müfettiş; patron "bu meslekte müşterilerin özel yaşamları konusunda genelde gayet iyi bilgi toplandığını" söylemeden edemiyor laf arasında. Konuşmaya niyetli değildi patron; polis memurunun da işin aslını astarını öğrenmek için epey sabırlı olması, epey diplomatça davranması gerekmişti:

Bundan yirmi yıl kadar önce Dupont'un, "yoksulca" bir

kadınla "düzenli ilişkisi vardı", bir süre sonra bu kadından bir erkek çocuğu oldu. "Bu talihsiz olayın gerçekleşmemesi için (?) elinden gelen her şeyi yapan" ve evlenmeye zorlanan profesör evlenmeyi kesinlikle kabul etmemişti. "Peşinden koşulmasına bir son vermek" için başka yol bulamayınca da, kısa bir süre sonra kendi çevresinden bir genç kızla evlenmişti. Söz konusu piç zamanla büyümüştü, şimdi de önemli miktarda para sızdırmak niyetiyle gelip gidiyordu; ne var ki, her geldiğinde sert tartışmalar patlak veriyordu, "komşuların kulağına kadar geliyordu zaten bu tartışmaların yansıları".

Sonuç itibarıyla, müfettiş belirli noktalarda Daniel Dupont'un "hakikati çarpıttığını" kanıtlamaya çalışıyordu.

"Maddi delilleri üstünkörü incelemek bile", diye yazıyordu, "tanık ifadelerine başvurmaya gerek kalmadan" aşağıdaki noktaların kanıtlanmasını sağlamaktadır:

"En başta söylenmesi gereken şey, bir değil, iki saldırgan olduğudur: küçük elli (3 numaralı parmak izi) ve bu kadar küçük adımlar atan küçük ayaklı (çimendeki ayak izleri) adamın, bahçenin demir parmaklıklarındaki elektrik zilinin çubuğunu büküveren güçlü kuvvetli ve uzun boylu adam olamayacağı kesindir; öte yandan, ilk adam çakıl taşları gıcırdamasın diye çimenden yürümek zorunda kaldıysa, yanında, yolun tuğla döşemeli kenar bölümünde *başka birinin* yürüyor olması gerekirdi; tek başına olsa, geniş ve daha rahat olan bu kenar bölümde kendisi yürürdü.

"İkinci olarak dikkat edilmesi gereken nokta, bu iki adamdan en azından birinin, herhangi bir soyguncu değil de, evi bilen biri olmasıydı: adamlardan birinin evin içini de evin alışkanlıklarını da gayet iyi bildiği açıkça görülmektedir.

"Üçüncü olarak dikkat edilmesi gereken nokta, bu kişinin kesinlikle profesör tarafından tanındığıdır: profesör daha kapıyı tam olarak açmaya zaman bile bulamadan kendisine saldırıldığını ileri sürmüştü, böylece kendisine saldıran kişinin yüzünü göremediğini anlatmak istemişti; gerçekteyse çalışma odasına girmiş ve söz konusu iki adamla konuşmuştu: odanın dağınıklığı (devrilmiş kitap dizileri, yerinden kaldırılmış olan sandalye vb.) ve kâğıt ağırlığı üstünden alınan (3 numaralı par-

mak izlerinden de görüldüğü kadarıyla aralarında itiş kakış da olmuştu.

"Dördüncü olarak dikkat edilmesi gereken nokta, cinayetin hırsızlık nedeniyle işlenmemiş olduğudur: evi bu kadar iyi bilen biri, bu odada çalınabilecek hiçbir şey olmadığını da bilirdi.

"Dupont katilin adını açıklamak istememişti, çünkü kendisine ateş eden kişi *çok yakın akrabasıydı.* Hatta profesör ne kadar ağır yaralanmış olduğunu elinden geldiğince uzun süre gizlemeye çalışmıştı, dostu doktor Juard'ın bu işten onu kurtaracağını, böylece rezaletin patlak vermeyeceğini de umut ediyordu. Kâhya kadının Dupont'un *kolundan hafif bir yara aldığını* sanmasının nedeni de buydu işte."

Bir bütün olarak ele alındığında olay rahatlıkla yeniden kurulabiliyor. Hukuk yoluna, evlat sevgisine, acıma duygusuna, hatta şantaja bile başvurup hiçbir sonuç alamayan delikanlı, iyice umutsuzluğa kapılıp zor kullanmak istedi. Zihinsel özürlü olduğu, babasından da korktuğu için, bu iş için yaşça kendisinden daha büyük ve daha güçlü bir arkadaşından yardım diledi; arkadaşını vekili olarak tanıtacaktı, ama ona kiralık katil demek daha doğru olurdu. İşi yirmialtı Ekim Pazartesi günü akşamın saat yedibuçuğunda yapmaya karar verdiler...

Daniel Dupont gözleri yere eğik, çalışma kapısının önüne ulaşır, elini kapının tokmağına doğru uzatmış tam çevirecekken birden aklına bir düşünce gelir: "Jean burada beni bekliyor!" Profesör durur ve nefesini tutar. Jean belki de yalnız gelmemiştir: geçenlerde şu "işadamı" arkadaşını getirmekle tehdit etmemiş miydi kendisini? Zamane çocuklarının ne yapacağı belli olmaz.

Gayet temkinli biçimde gerisingeri döner Dupont, parmaklarının ucuna basa basa yatak odasına gider; savaştan beri yatağının başucundaki çekmecede sakladığı revolveri almak ister. Ancak, tam da revolverin emniyet mandalını açmak üzereyken içine bir kurt düşer: kendi oğluna ateş mi edecek yani; sırf korkutmak için yapacak bunu.

Yeniden koridora çıktığında, elindeki tabanca, bir dakika

önce kendisini yoklayıp geçen endişe ile karşılaştırılamayacak kadar ağır geliyor; hatta bu karşılaştırma sonrasında söz konusu endişe nerdeyse tamamıyla ortadan kalkıyor: oğlu neden gelmiş olsun ki bu akşam? Zaten korkmuyor Dupont. Silahı cebine koyar. Yarından itibaren, hava kararır kararmaz konağın kapılarını kapattıracak.

Tokmağı çevirir ve çalışma odasının kapısını iter. Jean orada kendisini beklemektedir.

Çalışma masasıyla iskemle arasında ayakta durmaktadır. Elindeki bazı kâğıtları okumaktadır. Başka biri, biraz daha uzakta, kitaplığın önünde elleri ceplerinde durmaktadır – serserinin teki.

– İyi akşamlar, der Jean.

Hem saldırgan hem de endişelidir bakışları, gözleri parlamaktadır; gene içmiş olmalı. Ağzı gülümsemeye benzer biçimde büzüşmekte.

– Ne yapıyorsun burada? diye sorar Dupont, soğuk bir sesle.

– Konuşmaya geldim, der Jean. O (çenesiyle gösterir) Maurice... benim vekilim (yeniden suratını buruşturur).

– İyi akşamlar, der Maurice.

– Sizi kim aldı içeri?

– Kimsenin sokmasına gerek yok ki, der Jean, evi biliyoruz. Başka deyişle: "Ailedeniz biz de!"

– O halde, gerisingeri gidersiniz, der profesör sakin biçimde. Pek o kadar zor değil: yolu biliyorsunuz nasılsa.

– Hemen gitmeyeceğiz, der Jean; konuşmaya geldik, iş konuşmaya.

– O konuyu daha önce kapatmıştık, evladım. Şimdi gidiyorsun artık...

Dupont kararlı biçimde yürür oğluna doğru; çocuğun gözlerinde telaşlanıp korktuğunu ve nefret ettiğini görür... Tekrarlar:

– Hadi bakalım, gidiyorsun.

Jean elinin altına gelen ilk nesneyi kavrar: köşeleri sivri, ağır kâğıt ağırlığıdır bu. Havaya kaldırır, vurmaya hazırdır. Dupont geriye çekilip elini revolverine atar.

Ancak Maurice hareketin farkına varır ve hemen önüne geçer profesörün, silahını çekip yanağına dayar:

– Bırak onu, elini de çıkart cebinden.

Sonra susarlar. Dupont gururu nedeniyle, oğlunun önünde kendisiyle böyle senli benli konuşulmasına, böyle zorlanmasına katlanamayacağını hisseder.

– İşte, polis de geliyor zaten, der. Burada beni beklediğinizi biliyordum. Kapıyı açıp girmeden önce yandaki odadan telefon ettim.

– Polis mi? diye sorar Maurice; ben bir şey duymuyorum.

– Gecikmezler, merak etmeyin.

– Anlaşırız nasıl olsa, zamanımız var!

– Nerdeyse burada olurlar.

– Telefon iki gündür kesik, der Jean.

Bu kez öfke ağır basar. Göz açıp kapayıncaya kadar olup biter her şey: profesör silahını çıkartmak için ani bir hareket yapar, göğsünün tam ortasına kurşunu yer, delikanlı kulak tırmalayan bir sesle bağırır:

– Ateş etme, Maurice!

4

Şef gene de ikna olmuşa benzemez ama. Yardımcısının ileri sürdüğü varsayımı tartışmadan reddetmeye cesareti yok, kim bilir belki de doğrudur: ya gerçek buysa, o zaman ne olur hali? Bu olayın karanlık kalan yanlarını ve içerdiği çelişkileri şu ya da bu biçimde yorumlamak gerek nasılsa... Bu kuramda onu rahatsız eden yan, çok üst mevkilerdeki kişileri gündeme getirmesi, hatta suçlaması; ister suçlu ister suçsuz olsunlar bu kişilere saldırmak kesinlikle tehlikelidir. Şöyle der:

– Burada alışkın değiliz biz... Cumhurbaşkanlığı istihbarat bölümünde bu kadar belirsiz şüpheler üstünde çalışmaya alışkın değiliz...

Fırsatını bulmuşken, Tahkikat Dairesi ve "yüce Fabius" için kötü niyetli birkaç şaka da araya katmayı can-ı gönülden isterdi ama kendini tutmayı tercih etti: zamanı değildi belki de.

Yardımcısını, girmek istediği kaygan yoldan, en azından bir süre için, caydırmak umuduyla, onu olay yerine görevli olarak

göndermeyi önerir: böylece yardımcısı, yerel polis memurlarıyla görüşebilecek, profesör Dupont'un tanıklığını dinlediği gibi son nefesini de bilen doktorla konuşabilecekti; kurbanın malikânesinden yeni bir ipucu elde edilip edilemeyeceğine de bakardı; yapabileceği başka bir şey de... Ama yardımcısı reddetmek anlamında kafasını sallar. Kuzey denizinin sisleri altında uyuyakalmış bu hüzünlü taşra kentine gidip zamanını harcamasına hiç gerek yoktu. Hiçbir şey, kesinlikle hiçbir şey bulamayacaktı orada. Burada, başkentte, oynanmıştı dram... *oynanıyordu* dram.

"Korktuğumu düşünüyor" dedi müdür kendi içinden; varsın olsun. Herhangi bir şey söylermiş gibi şunları söyledi sonra da:

– Bazen bir katili ortaya çıkartmak için saçımızı başımızı yolduğumuz olur...

– ...çok uzakta ararız, diye devamını getirir yardımcısı, oysa elimizi uzatmamız yeter.

– Ama, gene de cinayet orada işlendi, unutmayın ki...

– Herhangi bir yerde işlenebileceği gibi orada işlendi, gerçekten de her gün herhangi bir yerde, bazen orada, bazen burada *işlendiği* gibi. Yirmi altı ekim akşamı profesör Dupont'un malikânesinde neler oldu? Özgün örneği de anahtarı da başka yerde bulunan bir olayın ikizi, sureti, başka bir örneği gerçekleşti. Bu akşam da, yeniden, her akşam olduğu gibi...

– Orada bulabileceğimiz ipuçlarını azımsamak için geçerli bir neden değil ama bu.

– Gitsem ne bulacağım ki orada? Yansımalardan, gölgelerden, hayaletlerden başka hiçbir şey bulamayacağım. Bu akşam da, yeniden...

Bu akşam kapının altından gizlice yeni bir nüsha sürülecek, kurala uygun biçimde doldurulmuş, gereken imzaların yer aldığı, hukuki geçerliğe sahip bir nüsha, körlerin, alçakların, "top atsan duymaz sağırların" beklemeye devam edebilmesi, birbirlerini inandırabilmesi ("tıpatıp aynı şey olmamalı, değil mi?") için gereken ölçüde yazım hatası yapılmış, virgüllerin yeri değiştirilmiş bir nüsha.

Müdürünü etkilemek için konuşmaya devam eder yardımcı.

– Bir tek biz ilgilenmiyoruz bu olayla. Yeterince hızlı hareket etmezsek, başka bölümlerden biri gelip biçer mahsulümü-

zü... belki de yüce Fabius olur bu, bir defa daha kurtarmış olur vatanı... ve de hakikati bilip de özenle üstünü örttüğümüzü öğrenirse hepimizi tutuklatır... Suça ortak olmakla suçlanırız, kesin.

Şef ikna olmuşa benzemez ama. Kuşkulu ve temkinli bir havayla dişlerinin arasından homurdanır:

– ... hakikat... hakikat... hakikat...

5

Madam Jean postane tarafına sakınarak göz atar. Her şey sakin bulvarda.

Önceden de sakin gibiydi her şey, ama gene de bir şeyler oluyordu, orada, elli metre ilerde Jonas Sokağı'nın köşesinde. Daha Eylülde başlamıştı– yoksa komiser de onu bu öğleden sonra çağırmazdı zaten. Kadın muhtemelen bilmeden katılmıştı kurdukları ahlaksız tezgâha. Ne olursa olsun, hiçbir kazancı olmamıştı bu işten.

Doğrusu adama mektupları vermişti, dikkat etmemişti: abonelerin yüzlerine bakmadan, abone kartlarını kontrol etmekte zaten epey zorlanıyordu. Hatta adam sık sık geliyor olmalıydı: küçük Dexter'in onu iyi tanıdığı görülüyordu. O olmadığını söyledi elbette, Madam Jean da kalkıp tersini iddia edemezdi ya! Yeterince büyüdüler, kendi başlarının çaresine bakabilirler artık. Oysa, gerçekten o olduğuna ilişkin kanıt vardı kadının elinde: bu sabah adamın ille de başka bir postanenin yolunu tarif etmelerini istemesinin nedeni, öteki postaneye bir daha adım atamayacağı içindi, hemen tanırlardı zaten.

Öğle yemeğinden sonra Madam Jean adamı yeniden gördüğünde, adam öyle yorgundu ki nerdeyse masasında uyuyakalacaktı. Bütün sabah ne yapmıştı ki? Herhalde bir tane telgraf göndermedi sadece. Neden gene buralarda sürünüyordu ki?

Émilie, doktordur belki de, diyor. İyi giyimli biri bu adam; ciddi bir havası var. Madam Jean yaşlı kızın tarif ettiği koca gözlüklerle kafasında canlandırmaya çalışır Wallas'ı; gerçekten

de doktor olduğu hemen kabul edilebilir. Katil olmasını engellemiyor ama bu.

– Epey garip doktor var buralarda.

Doğru gerçekten de. Üstelik bir şeyden de anlamıyorlar: daha şu yakındaki salgın sırasında da gördük olanları. Ama kurnazın teki bu. Komiseri bile avucuna düşürmeyi başarabildi: soruşturmayı bile o yönetecekti az kalsın! Küçük Dexter'e öyle kendinden emin cevaplar vermişti ki, zavallıcık artık ağzını açmaktan korkar olmuştu. Suçluyu bulma ihtimalleri kalmadı gibi nerdeyse.

Madam Jean suçlunun soruşturmanın dizginlerini ele almasıyla sonuçlanan şu tuhaf durumu düşünür. Bu kadar başdöndürücü bir düşüncenin üstesinden gelemediği için, bile bile kafasını başka yere çevirir ve başka şeyler düşünmeye koyulur.

6

Müthiş bir ses doldurur bekleme salonunu. Göze görünmez hoparlörlerden dökülen bu ses, reklamlar ve ilanlarla dolu duvarlara çarpar her yandan, duvarlar daha da büyütür bu sesi, yansıtır, çoğaltır, az çok kaymalarla peş peşe gelen yansılar ve çınlamalardan oluşmuş uzun bir geçit alayıyla süsler; sonuçta ilk baştaki ileti, devasa, görkemli, ne dediği anlaşılmaz ve dehşetengiz ilahi bir sese dönüşüp yok olur.

Gürültü tıpkı başladığı gibi aniden kesilir ve yerini yeniden kalabalığın düzensiz uğultusuna bırakır.

Her yanda insanlar koşuşturur. Koşuşturmanın bir kat daha arttığına bakılırsa, yapılan anonsun ne anlama geldiğini tahmin etmiş –ya da tahmin ettiklerini sanmış– olmalılar. İçlerinden her biri salonun ancak çok küçük bir parçasını –bir gişe ile bir adres kılavuzu panosunun arası, bir tarife panosu ile bir gazete bayii arası– hatta eğri, tereddütlü, kesintili, şurada burada rastgele dolaşmalarla canlanan daha belirsiz mekânları etkileyen, sayısı azalmış hareketler ortasında, o zamana kadar ancak çok daha az tali birkaç yörüngeyle kesilir gibi olan bu fokurdayan kitlenin ortasında, hatırı sayılır akımlar baş gösterdi artık;

köşelerden birinde holü gayet kararlı biçimde verevine kesen tek kişilik bir kuyruk ortaya çıktı; daha ilerde, dağınık iradeler bir araya gelip hızlı adımlar ve seslenmeler demeti oluşturuyor ve bu dalga kendine geniş bir geçiş yolu açıyor, sonra da gelip çıkış kapılarından birine tosluyor; bir kadın küçük bir erkek çocuğunu tokatlıyor, bir beyefendi sayılamayacak kadar çok cebini peş peşe karıştırarak az önce satın aldığı bileti arıyor harıl harıl; her yandan bağırılıyor, bavullar sürükleniliyor, acele ediliyor.

Doktor Juard'ın ne bavulu ne de bileti var. Tren saatleriyle ilgilenmiyor. Hoparlörün söylediklerini anlamadı. Az önceden beri, genel davranışı kadar yürüdüğü yol da önemli bir değişiklik göstermedi: telefonlarla büfe arasında, duvar boyunca beş adım yürüyor, geri dönüyor, ters yönde iki adım atıyor, kolundaki saate bakıyor, bakışlarını büyük saate doğru kaldırıyor, ilk kabine kadar yoluna devam ediyor, geriye dönüyor, duruyor, birkaç saniye dinleniyor... kısa bir süre sonra da, küçük küçük adımlarla yeniden büfeye doğru yola koyuluyor. Bir türlü gelmek bilmeyen birini bekliyor.

Haberci hışırtı yeniden duyuluyor ve birdenbire ilahi ses salonun her yanında gürüldeyerek dolaşmaya başlıyor. Açık seçik ve güçlü bir ses; ne dediğinin anlaşılmadığını fark etmek için dikkatlice dinlemek gerekiyor.

Bu, öncekinden daha kısa bir ileti. Kalabalıkta hiçbir kayda değer değişikliğe yol açmıyor. İleti sırasında kılını bile kıpırdatmamış olan doktor Juard telefon kabinlerine doğru yeniden yola koyuluyor.

Ancak, hedeflerine ulaşmadığı sanılan bu sözler, onu belli belirsiz rahatsız ediyor sanki. Uyarı yolculara yönelik değilse, belki de onu ilgilendirdiği içindi: "Doktor Juard'ı telefonda bekliyorlar." Böyle canavarca bir sesin kendisini çağırabileceği hiç aklına gelmemişti. İnsan biraz düşününce, gardaki resmi hoparlörlerin, trenlerin gidiş-geliş saatleri arasında, kişisel nitelikli duyuruları aktarma görevi üstlenmelerinin pek mümkün olamayacağını anlıyor zaten.

Bir defa daha kendini telefon kabinleri dizisinin önünde

bulan doktor, kabinlerin üstünde onları birbirinden ayırmaya yarayacak numaralar olmadığını, dolayısıyla sesin de ona hangi telefona cevap vermesi gerektiğini söylemiş olamayacağını fark eder. Şimdi bütün telefonları bir bir açması gerekecekti... Pek öyle üstesinden gelinemeyecek kadar güç bir iş değildi bu, görevlilerden biri gelip ona neden böyle bir şey yaptığını sorarsa, ona bu telefonlardan hangisinden kendisini aradıklarını bilmediğini söyleyecek, durumu açıklayacaktı. Kısacası, bundan daha doğal bir şey olamazdı. Ne yazık ki, başka görüşmelere kulak misafiri olmak zorunda kalabilir; böylece içinde debelenip durduğu durum yeterince karmaşık değilmiş gibi, daha başka yeni dramlara da karışmış olabilirdi. Aynı tür bir yanlışlığın sonrasında, ötekiyle tanıştığı o uğursuz günü düşünür yeniden: yanlış bir numara çevirmişti ve de olaylar aniden öyle hızla zincirlenmişti ki birbirine, kendini çekip sıyıramamıştı; önünde sonunda kabul etmişti... Kaldı ki, öteki de pek fazla bir seçenek bırakmamıştı.

Kentteki tek cerrah o mu ki, Dupont da gelip ona sığındı? Tam da onun evine, "çetenin doktoruna"! Bu adlandırma, duruma gerçekte hiç uygun düşmese de, yaşadığı biricik görüşmeden edindiği zihinsel duruma son derece denk düşmektedir; eli kolu bağlanmış hissediyor kendini; bildiklerini onların aleyhine kullanması söz konusu olmadığına göre, kendi konumunun öteki yanını hesaba katıyor bir tek: onların avuçlarına düşmüş, onların insafına kalmış bulunuyor. En ufak bir hata yaparsa, kendileri için artık hiçbir yararı olmayan bu yardımcıyı başlarından savarlar. Sözgelimi, en son kurbanlarının dün akşamdan beri kendi kliniğinde saklandığını bir bilseler...

Şu Wallas da nerede kaldı? Juard sabırsızlanır. Görüşmek isteyen kendisi değildi ki. Bir tek nerede buluşacaklarını saptamıştı o, bundaki amacı da kliniği özel görevlinin sorgulamalarından uzak tutmaktı. Sahte ölünün etrafında çok fazla adam dönüp dolanıyordu.

Felaketin hâlâ patlak vermemiş olmasına şaşırıyor bazen doktorcuk. Daha şimdiden yirmi saati geçti Dupont'un hayatta olmaması gereken zaman; kendisi bile, ona sığınacak bir yer veren Juard bile... Profesörün duyduğu güvene ihanette bulunamaz,

onu düşmanlarına teslim edemezdi. Hem nasıl ulaşabilirdi ki onlara? Onlara karşı bu bahaneyi kullanacak, merminin nereden geldiğini bilmediğini ileri sürecektir, diyecektir ki... Peki, ama bütün bunlar neye yarar ki? Kullarının kaderini bu kadar uzun uzadıya tartmak gibi bir alışkanlığı yok ki ötekinin. Juard, kendi kendine açıkça itiraf etmese bile, daha en başından beri anlamıştı profesöre yardım etmekle kendini mahkûm ettiğini – üstelik bu yardımı biraz gülünesi bulunuyordu: öteki bu kadar kolay kül yutmaz.

Gene de şu yaşadığı günü karıştıracak hiçbir şey olmadı hâlâ. Zaman normal olarak akıp gidiyor. Dupont bakanın gönderme vaadinde bulunduğu arabayı bekliyor gayet sakin biçimde. Yola çıkma saati yaklaştıkça, doktorcuğun kendine güveni geri geliyor.

Ama şimdi de, hiç gerek duymadıkları şu Wallas'ın son anda gelip her şeyi berbat etmesinden kaygılanıyor; özel görevlinin yarım saat önceki ısrarına bakılırsa hiç de öngörülemeyen bu gecikmeden dolayı kaygılanıyor. Juard bunu fırsat bilip, onu görmeden çekip gidebilirdi, üstelik mesleki yükümlülükleri gereği burada akşama kadar dikilmesine izin de vermiyor; ama gitmeye de karar veremiyor bir türlü: polis memuru her an gelebilir ve de geldiğinde kimseyi bulmazsa, Corinthe Sokağı'na döner, ki ne pahasına olursa olsun bundan kaçınmak gerekir.

Doktorcuk büfe ve telefonlar arasındaki gidiş-gelişlerine devam eder, önce bir tarafa doğru beş adım atar, sonra öteki tarafa doğru beş adım atar. Ne yapacağını bilemez... Mola verir. Kolundaki saate bakar – oysa büyük duvar saatine bakmıştı az önce, daha yirmi saniye bile geçmedi üstünden. Kendi kendine bazı sınırlar koyar, bundan daha fazla beklemeyeceğini söyler kendi kendine; ama koyduğu sınırları teker teker geride bırakır, gene de çekip gitmez.

Duvar saatinin soluna, her biri elli santim yüksekliğinde kırmızı, büyük harflerle bir uyarı yazılmış: "Çıkışı engellemeyin."

Saatin tam öteki tarafında ise, sarı zemin üstüne mavi harflerle reklam okunuyor: "Yanınıza *Le Temps* almadan yola çıkmayın."

Juard birdenbire kendisiyle alay edildiği düşüncesine kapılır; bu apaçık gerçek öyle şiddetli bir darbe indiriyor ki yüzüne, nerdeyse somut olarak hissediyor bunu, insanın bir basamakta ayağının boşa düşmesi ve dengesini kaybetmesini andırıyor hissettiği.

Wallas adındaki kişinin bu saçma buluşmaya zamanında gitmek gibi bir kaygısı yok: onu asıl klinik ilgilendiriyor! Şu anda orada zaten, her yanı didik didik ediyor; elinde arama emriyle gittiği için, kimse gıkını bile çıkartamadı. Juard, buluşma için bu alışılmadık yeri –garın bekleme salonunu– seçmekle, özel müfettişin kuşkularını pekiştirmekten başka bir şey yapmadı, ama bir yandan da merakını uyandırdı.

Dupont'un ortaya çıkartılmasını engellemenin tam zamanıdır belki de hâlâ. Juard'ın kaybedecek tek bir dakikası bile yoktur. Bekleme salonunu boydan boya geçerken, nasıl her şeyi yeniden yoluna sokabileceğini düşünür, ama tam da bu sırada yeni bir korku sarar yüreğini: şu Wallas sahte polisin teki, profesörün işini bitirmek için peşine düşmüş...

Doktorcuk düşünmek için durur.

Gazetecinin önündedir, vitrine bakar gibi yapar. Yanınıza *Le Temps* almadan yola çıkmayın. Akşam baskısını almak bahanesiyle içeri girer.

Tezgâhın üstüne doğru eğilmiş olan bir müşteri, doğrulur ve küçücük dükkânda ona yer açabilmek için biraz geriler; peşinden de:

– Ah, doktor bey, ben de sizi arıyordum, diye kendini tutamayıp bağırır.

Böylece, doktor Juard hırsızın çalışma odasında bulunmasını, revolverle ateş edilmesini, "hafif yaralanma"yı, yaralının ameliyat masasında hayatını kaybetmesini üçüncü defa anlattı. Anlattığı hikâyeyi ezbere biliyor artık; bu sabah, komiserin odasındakinden çok daha doğal biçimde tekrarladığının farkında; kendisine ek bir soru yöneltildiğinde, doğaçlama yapsa bile, sorulan ayrıntıyı kem küm etmeden verebiliyor. Bu hikâye zihninde zamanla, yavaş yavaş, öyle bir ağırlık kazandı ki, artık kendiliğinden verebilir oldu doğru cevapları; artık hikâye-

nin ta kendisi ortaya koyar oldu kesin noktaları ve kararsızlıkları – benzer koşullarda gerçekliğin yapacağı gibi aynı. Juard zaman zaman kendini buna teslim edecek gibi oluyor.

Kendisiyle konuşan kişi de onun işini zorlaştırmak istemiyor zaten. Tam zamanında alıyor sözü: olayların bu biçimde sunulmasına alışkın olduğu ve buna itiraz etmeyi aklından bile geçirmediği hemen görülebiliyor.

– Yaklaşık ne kadar uzaktan ateş edildiğini söyleyebilir misiniz?

– Aşağı yukarı beş altı metre; kesin bir rakam vermek kolay değil.

– Ateş edilen tarafa mı dönükmüş yüzü?

– Evet, tam karşıdan ateş edilmiş, dördüncü ve beşinci kaburga arasına isabet almış. Kaçarken ateş eden biri olduğu hesaba katılırsa, iyi isabet ettirmiş doğrusu.

– Başka yara yoktu, değil mi?

– Hayır, yoktu, bir tek bu var.

Konuşma akıp gider, hatta o kadar kolay akıp gider ki, insanı kaygılandırır, tıpkı bir tuzağın çok becerikli biçimde gizlenmesi gibi. Juard, Wallas bildiğini söylediğinden çok daha fazla şey mi biliyor acaba diye sorar kendi kendine.

Tam tersine, özel müfettişin her şeyi bilmesi doğal değil mi zaten? Basit bir hırsızlık olayı için kalkıp da başkentten buraya birini göndermezler herhalde. O halde doktordan ne elde etmek istiyor acaba? Doktor, bu oyunu daha sürdürmek gerekip gerekmediğini anlamaya çalışmak amacıyla, gayet ihtiyatlı biçimde birkaç şaşırtmalı soru yöneltir; ancak Wallas ilk başta anlaştıkları çerçeveden dışarı çıkmak istemez, ya bu ilk çerçeveyi çok daha güvenli saydığı için, ya Juard'ın zekice ona sunduğu işaretleri alamadığı için ya da daha başka nedenlerle böyle davranır.

Doktorcuğu asıl ilgilendirense, polisten ne ölçüde bir koruma beklemesi gerektiğini anlamaktır. Görüşmeleri süresince belirli bir anlaşmazlık görülse bile, Wallas'a yakın buluyor kendini; ancak bu kadar güçlü bir örgüt karşısında, Wallas'ın sunacağı yardımın pek etkili olamayacağı izlenimi içinde. Üniforması bile yok. Oysa emniyet müdürlüğünün memurları, ilk bakışta

çok daha itibarlı gözükseler de, Juard onları nasıl değerlendirmesi gerektiğini, neler beklemesi gerektiğini bilecek kadar tanıyor zaten.

Ne var ki, Wallas'ın kendisinde uyandırdığı görece güven duygusuna rağmen, temkini elden bırakmıyor: "özel müfettiş" olduğunu ileri süren kişi, öteki tarafından satın alınmıştır belki de.

Bir de tam tersine, gerçekte neler olup bittiğini bilemeyecek kadar tam anlamıyla samimi olma ihtimali var elbette.

Juard yeniden kliniğe döner. Wallas'tan ne bilgi ne de vaat kopartabildi. İşler sarpa sardığında, yetki sahibi herhangi bir kurumun kendisine destek olabileceği yolundaki umudu iyiden iyiye azaldı artık. Kendisini de suç ortaklığı yapmakla mahkûm etseler zaman kaybetmemiş olurlardı en azından.

Hangi yana dönse, suçlu. Ölümcül çıkış yolları görebiliyor ancak.

Önceleri içine beklenmedik kaygılar salan özel müfettiş, bütün bu çeşit çeşit tehlikeler içinde, kurtarıcı değilse de, pek o kadar tehlikeli biri gibi gelmiyor artık. Hatta bu kadar temkinli olduğu için nerdeyse kendini suçlayacak gibi Juard: hakikati söylememiş olması gerekirdi, sonuçta Wallas işin özünü bilmez görünüyor zaten.

Ama, ayrılırken ağzından dökülen son sözleri hatırlar doktorcuk: "Bazen bir katil bulmak için saçını başını yolar insanlar..." Hemen o anda da pişman oldu buna, çünkü şu anki duruma açıkça –öngörmediği kadar açıkça hem de– uygun düşüyordu bu sözler. Ama şimdi son derece keyif duyuyor bunları söylemiş olmaktan. Onun sayesinde Wallas sırrın anahtarını ele geçirmiş bulunuyor; eğer bu sözleri dikkatle düşünür de bir fayda edinmeyi başarabilirse, yanlış yola sapmayacaktır. Ne var ki, Juard söylediği cümlenin, özel müfettişin öyle pek belirgin biçimde dikkatini çektiğini fark etmemişti.

Corinthe Sokağı, doktor küçük beyaz odada Daniel Dupont ile buluşacak. Klinikte alışıldığı üzere, kapıyı vurmadan girer. Sırtı kapıya dönük olan profesör, Juard'ın içeri girdiğini duyunca yerinden sıçrar.

– Korkuttunuz beni.

– Kusura bakmayın, der Juard, evde sandım kendimi. Aklım başımda değil.

Dupont yatakla pencere arasında gidip geliyor olmalıydı. Canı sıkkın gibiydi yüzü.

– Kol iyi mi? diye sorar Juard.

– Evet, evet. Çok iyi.

– Biraz ateş var mı?

– Yok, yok. Çok iyiyim.

– Fazla hareket etmezseniz daha iyi.

Dupont cevap vermez. Başka şey düşünüyor. Pencereye kadar gider, perdelerden birini aralar –ancak birkaç santim– kendisi görülmeden sokağı görebileceği kadar.

– Marchat geri gelmiyor, der.

– Gelir nerdeyse, der doktor.

– Evet...Acele etse iyi olur.

– Vaktiniz var ama.

– Evet... ama o kadar fazla da değil.

Dupont perdenin ucunu bırakır. Hafif kumaş geri düşer, iğne işi resim yeniden oluşur. Tam anlamıyla durmadan önce, –nemen sönüp giden– çok ufak birkaç titreşme dolaşır perdede, hafif bir sarsıntı.

Profesör daha sonra yapacak hiçbir şeyi olmayan, dolayısıyla acele hareket etmesine neden olmayan bir adam olarak, yavaşça indirir kolunu. Bir türlü gelmek bilmeyen birini bekler; sinirlendiğini göstermemek –ve de bir ölçüde sinirine hâkim olabilmek– için, böylesi abartılı bir ılımlılığa zorlar kendini. Kolunu aşağı indirir.

Eli, doğal olarak sarkık biçimde durmak yerine, bacak boyunca yukarı doğru çıkar, ceketin etek kısmında tereddüt eder gibi olur, ceketin etek kısmını hafifçe kaldırır, aşağı doğru iner, yeniden yukarı çıkar, ceketin eteğine değmeden geçip gider ve sonunda cebin içinde yok olur.

Dupont doktora doğru döner.

7

Şöminenin üstündeki aynada yüzünün farkına varır, tam altında da, mermerin üstüne iki sıra halinde dizilmiş nesneleri görür: heykelcik ile yansısı, bakır şamdan ile yansısı, tütün kâsesi, küllük, öteki heykelcik – yakışıklı bir güreşçi bir kertenkeleyi ezmek üzere.

Kertenkeleli güreşçi, küllük, tütün kâsesi, şamdan... elini cebinden çıkartır ve ilk heykelciğe doğru uzatır; bir çocuğun yol gösterdiği yaşlı kör. Elin yansısı aynada elle buluşmak üzere ilerler. Her ikisi de bakır şamdanın üstünde bir an için asılı kalır, kararsızca. Sonra, yansı ile el, ayna yüzeyine eşit uzaklıkta mermerin kenarıyla mermerin görüntüsünün kenarına, karşı karşıya, usulca gelip yerleşir.

Çocuğun yol gösterdiği kör adam, bakır şamdan, tütün kâsesi, küllük, kertenkeleyi ezmek üzere olan güreşçi.

El, yeniden bronzdan yapılma kör adama doğru ilerler, elin görüntüsü de kör adamın görüntüsüne doğru ilerler... İki el, iki kör, iki çocuk, mumsuz iki şamdan, pişmiş toprak iki kâse, iki küllük, iki erkek güzeli, iki kertenkele...

Bir süre daha beklemede kalır. Sonra kesin kararını verir, sol taraftaki heykelciği alıp yerine pişmiş toprak kâseyi koyar; şamdan kâsenin yerini alır, kör de şamdanın yerine geçer.

Tütün kâsesi, çocuklu kör adam, şamdan, küllük, yakışıklı güreşçi.

Eserini seyre dalar. İnsanın gözünü rahatsız eden bir şey var gene de. Tütün kâsesi, kör, şamdan... Son iki nesneyi birbirinin yerine koyar. Toprak kâse ve yansısı, kör adam ve yansısı, şamdan, kertenkeleli güreşçi, küllük.

Son olarak da, kırmızı renkli küçük küllüğü, birkaç santim kadar mermerin köşesine doğru iter.

Garinati odasından çıkar, oda kapısını kilitler ve merdivenin uzun sarmalını inmeye koyulur.

Bir kanal boyunca. Rıhtımın kenarındaki granit bloklar; to-

zun altında, şurda burada siyah, beyaz ve pembemsi kristaller parıldıyor. Sağ tarafta, biraz aşağıda, su var.

Üstü kauçuk kaplı bir elektrik teli, duvara düşey bir çizgi çekiyor.

Daha aşağıda, katlardan birinin geniş silmesini geçmek için, bir defa, ikinci bir defa daha doksan derecelik dirsek yapıyor. Ama, içerlek açıyla örtüşerek devam etmek yerine, yüzeyden ayrılıyor ve elli santim kadarlık bir bölümü boşlukta dalgalanıyor.

Daha aşağıda, yeniden düşey duvara yapışıyor, iki üç dalga hareketi daha yapıyor, sonunda yeniden dümdüz inmeye başlıyor.

Camlı, küçük kapı derin derin iç çekti. Garinati kaçarken acele ettiği için, gerekenden biraz fazla açtı kapıyı.

Gri renkli lav taşından yapılma küp. İrtibatı kesilmiş zil. Lahana çorbası kokan sokak. Çok uzaklarda, paslı tenekelerde yok olup giden çamurlu yollar.

İşten geri dönen bisikletler. Bisiklet seli akıp gidiyor Çevre Bulvarı boyunca.

– Gazete okumaz mısınız? Bona evrak çantasına doğru eğilir...

Kulak tırmalayıcı bu sesi başından atmak için kulaklarını tıkar Garinati. Bu sefer iki elini de kullanır, kafasının her iki yanına sıkı sıkıya bastırarak bir dakika kadar tutar ellerini.

Ellerini çektiğinde, ıslık sesi yok olmuştur. Gayet ihtiyatlı biçimde yürümeye koyulur, fazla canlı hareketler yapıp da yeniden başlatmaktan korkar gibidir. Birkaç adım sonra, az önce çıktığı binanın önünde bulur gene kendini.

Birkaç adım sonra, başını parıl parıl parlayan bir dükkâna doğru kaldırır ve Arpenteurs Sokağı'nın köşesini tutan tuğladan yapılma konağı görür. Evin kendisi değil bu, camekânın arkasına ustaca yerleştirilmiş koskoca bir fotoğrafı.

İçeri girer.

Dükkânda kimse yok. Dipteki kapıdan genç, esmer bir kadın çıkar, hoş bir gülümsemeyle ona doğru ilerler. O da gözlerini duvarları kaplayan raflara çevirir.

Göz alıcı renklerdeki kâğıtlara sarılmış, yuvarlak ya da beyzi büyük kutulara bölünmüş şekerlerle dolu bir vitrin.

Onikişer onikişer ayrılmış küçük kaşıklarla dolu bir vitrin – bazıları birbirine koşut, bazıları kare, bazıları güneş, bazılarıysa yelpaze biçiminde dizilmiş...

Bona Arpenteurs Sokağı'na gidecek, küçük konağın kapısını çalacak. Kulağı ağır işiten yaşlı kâhya kadın sonunda duyacak ve gelip kapıyı açacak.

– Mösyö Daniel Dupont, lütfen.

– Ne diyorsunuz?

Bona daha yüksek sesle söyleyecek bir daha:

– Mösyö Daniel Dupont!

– Evet, burası. Ne istemiştiniz?

– Ne durumda olduğunu öğrenmeye gelmiştim... Ne durumda olduğunu!

– Ah, öyle mi. Çok naziksiniz. Mösyö Dupont çok iyi.

Profesörün öldüğünü bildiğine göre, neden gidip ne durumda olduğunu sorsun ki Bona?

Garinati köprünün tabliyesi altında, yavaş yavaş gözden kaybolan, kablo ve madeni putrel kalabalığına diker gözlerini. Kanalın öteki tarafında, iner-kalkar köprünün devasa dişlileri düzenli biçimde horuldamakta.

Asıl dişlilerden birinin arasına –çok küçük boyutlu da olabilecek– sert bir nesne sokmak, bütün düzeneğin bozulan makine gıcırtısıyla durmasına yeterli olacaktır. Öğütülemeyecek kadar sert, çok sert küçük bir nesne; gri renkli lav taşından yapılma küp...

Neye yarar ki? Hemen gelip yetişir bakım ekibi. Yarın da her şey yeniden sıradan biçimde yaşanmaya başlar nasılsa – hiçbir şey olmamış gibi.

– Mösyö Daniel Dupont, lütfen.

– Ne diyorsunuz?

Bona sesini yükseltir:

– Mösyö Daniel Dupont!

– Tamam, tamam! Bu kadar bağırmanıza gerek yok ki! Sağır değilim! Gene ne istiyorsunuz bakalım Mösyö Dupont'dan?

– Ne durumda olduğunu öğrenmeye gelmiştim.

– Ne durumda olduğunu öğrenmek mi? Öldü, evladım! Öldü, anladınız mı! Burada kimse yok artık, yetişemediniz.

Küçük camlı kapı derin bir inilti çıkartır.

Şu Wallas'a bir şey söylemek gerekir mi? Ne denebilir ki? Kartpostalı paltosunun cebinden çıkartır ve bakmak için durur. İlk planı oluşturan kenar taşındaki granit kristaller sayılabilecek halde.

Bir kâğıt buruşturulmuş, top yapılmış, mavimsi ve pis. Ayağının ucuyla iter, iki üç defa.

Siyah renkli bir cam levha altın rengi dört vidayla tutturulmuş. Vidalardan üstte, sağda olanın başını gizleyen bezeme amaçlı gül kaybolmuş.

Beyaz renkli bir basamak.

Bir tuğla, sıradan bir tuğla, duvarı oluşturan binlerce tuğladan biri.

Akşam beşe doğru Garinati'den geriye kalan her şey buydu.

Römorkör şimdi bir sonraki köprüye ulaşıyor, köprüyü geçmek için bacasını eğmeye başlıyor.

En aşağıda, bakışımızı dimdik kesercesine, suyun hemen üstünden uzayıp gidiyor metal halat, dümdüz ve gergin, başparmaktan biraz daha kalın. Cam yeşili dalgacıkların üstünde hafifçe yükseliyor.

Ve birden, bir köpük seli peşinden, köprünün kemerinin altından mavnanın güdük pruva bodoslaması fırlar – mavna bir sonraki köprüye doğru uzaklaşır ağır ağır.

Korkuluğun üstünden eğilmiş olan uzun, yeşil paltolu küçük adam doğrulur.

Bölüm Beş

1

Gece oldu bile –Kuzey denizinin soğuk sisi de çöktü; kent bu sisin içinde uykuya dalacak. Sabah hiç olmadı nerdeyse.

Wallas peş peşe ışıkları yanan vitrinler boyunca yürürken, Laurent'ın kendisine okuttuğu rapordan alınıp kullanılabilecek bilgileri ayırt etmeye çalışıyor. Cinayetin hırsızlık amacıyla yapılmadığını –kelimenin tam anlamıyla– "öğrensin diye para alıyor" zaten. Katilin bir değil de iki kişi olduğunu hayal etmesi neden acaba? Ölüme yol açan kurşunu sıkan kişinin, bahçede ve evde izlenmesi gereken alışıldık yolu gösteren kişi olmadığını varsaymakla da fazla ilerlemiş sayılmayız. Kaldı ki, çimende bulunan ayak izlerine dayanarak yapılan açıklama da pek inandırıcı değil. Yolun tuğla döşeli yan tarafında biri yürümüş olsa, ikinci adamın da arkasında ya da daha doğrusu önünde –yolu bir tek onun bildiği varsayıldığına göre– yürümesi yeterdi. Gecenin karanlığında dolaşan iki kişinin hareketleri ancak böyle canlandırılabilirdi. Ne olursa olsun kimsenin çimenden yürümesi gerekmiyordu; yok eğer biri çimenden yürüdüyse, bunun mutlaka başka bir nedeni vardı – ya da hiçbir nedeni yoktu.

Wallas sabahtan beri biriken yorgunluğun bacaklarını uyuşturmaya başladığını hisseder. Bu kadar uzun mesafe yürümeye alışkın değil. Kentin bir ucundan ötekine bu gidiş gelişler sonuçta epey bir kilometre tutuyordur, ki bunun çok büyük bölümünü yaya gitmişti. Emniyet müdürlüğünden çıktıktan son-

ra, Charte Sokağı'ndan, vilayet ve Bergère Sokağı'ndan geçerek Corinthe Sokağı'na yöneldi; orada üç sokaktan oluşan bir kavşakta buldu kendini: biri geldiği sokak, ötekilerse birbirleriyle dik açı oluşturan iki ayrı yöne açılan iki sokak. Buradan daha önce iki defa geçtiğini hatırladı: ilk seferinde doğru yola girmişti, ama ikinci defa yolunu şaşırmıştı. Bu sokaklardan hangisine ilk defada girdiğini anımsamıyordu; birbirlerine de çok benziyorlardı zaten.

Soldaki sokağa saptı ve yolların neden olduğu birkaç dönüp dolaşmadan sonra –olabileceğinden çok daha hızlı biçimde– Adliye Sarayı meydanında, emniyet müdürlüğünün hemen önünde buldu kendini.

Laurent tam da çıkmak üzereydi; on beş dakika önce yanından ayrılan Wallas'ı yeniden karşısında bulunca şaşırmıştı. Buna rağmen hiçbir açıklama istemedi ve özel müfettişi kliniğe kadar arabasıyla götürmeyi teklif etti, zaten yolunun üzeriydi.

İki dakika sonra Wallas 11 numaralı kapıyı çalıyordu. Kapıyı ona gene aynı hemşire açtı – bu sabah, doktor olmadığı halde onu gayet saygısız biçimde orada tutmak istemişti. Wallas kadının gülümsemesinden kendisini tanıdığını anladı. "Hepsi aynı bunların!" Doktor Juard'la *şahsen* görüşmek istediğini söyledi; durumunun son derece acil olduğunu vurguladı ve üstünde "İçişleri Bakanlığı Tahkikat Dairesi" ibaresinin yer aldığı bir kartvizit verdi.

Oldukça karanlık bir tür salon-kitaplıkta bekletildi. Kimse oturmasını söylemediği için, ciltli kitaplarla dolu raflar boyunca dolaşıp durdu, geçerken de gözüne takılan birkaç başlığı okudu. Bütün bir etajer baştan aşağı veba ile ilgili kitaplarla, vebayı hem tarihsel hem de tıbbi açıdan ele alan kitaplarla doluydu.

Bir kadın geçti odadan, sonra iki kadın ve çok acelesi olduğu görülen zayıf, küçük bir adam geçti. Hemşire en sonunda geri geldi ve –unutmuş gibi– kimi beklediğini sordu ona. Wallas doktor Juard'ı beklediğini söyledi.

– Ama az önce gitti doktor, görmediniz mi giderken?

Kadının Wallas'la alay etmediğine inanmak zordu. Tanımadığına göre, gördüğü adamın doktor Juard olduğunu nasıl bile-

bilirdi ki Wallas? Kadından rica etmişti oysa geldiğinin bildirilmesini, hemşire neden bildirmemişti ki?

– Sinirlenmeyin, beyefendi; doktorun çıkmadan önce sizinle konuştuğunu sandımdı. Burada bulunduğunuzu söylemiştim kendisine. Çok vahim bir vaka için çağrılmıştı, bir dakika bile kalamazdı. Akşamüstü çok işi olduğu için, saat tam dörtbuçukta garın bekleme salonunda büfe ile telefonlar arasında kendisini beklemenizi rica etti; kendisiyle bugün görüşmek istiyorsanız, tek yol bu ne yazık ki: akşam çok geç geri dönmüş olacak. Doktorun salona girdiğini görünce, nerde buluşacağınızı kendisinin söyleyeceğini sandım.

Doktorcuk Wallas'ın yanından geçerken şöyle kaçamak bir bakış atmıştı. "Buralardaki doktorlar bir tuhaf."

Zamanı olduğu için tüccar Marchat'nın evine gitti Wallas. Zili çaldı, ama kimse cevap vermedi. Pek de önemli değildi; Laurent, ölüme mahkûm olduğunu sanan adamla yaptığı konuşmanın özünü tekrarlamıştı zaten. Doğrusu, söz konusu kişinin zihinsel dengesini kendisi değerlendirmiş olmak isterdi. Laurent onun iyice keçileri kaçırdığını söylüyordu, kendi odasında ona nasıl davrandığına bakmak bile bu düşüncesini, en azından bir bakıma, doğruluyordu. Ancak Wallas adamın duyduğu korkuların bazı noktalarda temelsiz olduğuna komiser kadar inanmıyor: bu akşam yeni bir kurban verileceği kesinlikle öngörülmesi gereken bir gerçek.

Wallas merdivenden indikten sonra, binanın kapıcısına Marchat'nın ne zaman döneceğini bilip bilmediğini sordu. Mösyö Marchat az önce bütün ailesini toplamış, arabayla birkaç günlüğüne seyahate çıkmıştı; yakın akrabalarından birinin ölüm haberini almış olmalıydı: "Zavallı adam çok sarsılmıştı."

Tüccar kentin güneyinde, ahşap ihracatçılarının bulunduğu semte yakın bir yerde oturuyordu. Wallas oradan ayrıldıktan sonra, Berlin Sokağı ve Adliye Sarayı Meydanı'ndan yeniden geçerek gara doğru yola koyuldu. Daha sonra bitip tükenmek bilmeyen bir kanal boyunca yürüdü; kanalın karşı tarafında, yüzyıllardır dar kalkan duvarları su tarafından kemirilen

ve artık epey tedirgin edercesine suya doğru eğilen bir dizi eski ev yer almaktaydı.

Garın bekleme salonuna girdiğinde, beyaz önlüklü bir garsonun sandviç ve maden suyu sattığı, nikelajlı küçük dükkânı hemen gördü. Sağ tarafta, beş metre uzakta bir telefon kabini vardı – tek bir tane. Sık sık duvar saatinin kadranına bakarak gidip gelmeye başladı Wallas. Doktor gecikmişti.

Bekleme salonu her yana koşuşturan insanlarla doluydu. Wallas hemşirenin dediği yerden bir adım bile ayrılmıyordu, etraf o kadar kalabalıktı ki doktorun geldiğini görememekten korkuyordu.

Wallas kaygılanmaya başladı. Belirlenmiş olan saat çoktan geçmişti; kliniğe gittiğinde edindiği rahatsız edici izlenim de her geçen dakika biraz daha kesinleşiyordu. Bir yanlış anlaşılma olduğu kesindi. Hemşire ya doktorun sözlerini, ya kendisinin söylediklerini ya da her ikisinin söylediklerini yanlış aktarmıştı.

Corinthe Sokağı'na telefon edip neden böyle olduğunu açıklamalarını istemek gerekirdi. Hemen oradaki cam kabinde telefon rehberi olmadığı için, Wallas limonata satıcısına nerede bir rehber bulabileceğini sordu. Adam bir yandan şişeleri dağıtır bir yandan da para alıp verirken, Wallas'a salonda bir yer gösterdi, bütün çabasına rağmen adamın gösterdiği yerde gazete satıcısından başka bir şey göremedi Wallas. Ne aradığını anlamadığını hissetmişti zaten garsonun. Gene de o küçücük dükkâna girdi, rehber namına hiçbir şey yoktu elbette. Rengârenk kapaklı macera romanları ve çizgi romanlar arasına tek tük kırtasiye malzemesi yerleştirilmişti; Wallas silgilere bakmak istedi.

İşte, tam da bu sırada doktor Juard dükkânın kapısını açtı. Salonun öteki tarafında, asıl büfenin ve bir dizi telefonun bulunduğu yerde beklemişti.

Doktor yeni bir bilgi veremedi. Wallas temkinli davranıp komplodan söz etmedi; Juard sabah emniyet müdürüne söylediklerini tekrarlamaktan ileri gitmedi.

Wallas Gar Meydanı'ndan, gayet doğal olarak, önceki akşamki tramvaya –kendisini Arpenteurs Sokağı taraflarına götüren tramvaya– bindi. Aynı durakta indi, şimdi de kendisini Café des Alliés'deki sefil odaya ve tuğladan yapılma küçük konağa götürecek olan Çevre Bulvarı'nda yürüyor. Dün gene aynı yoldan geldiği zamankinden daha ileri gitmiş değil Wallas.

Sokağın köşesinde yükselen büyük taş binaya girer. Bu sefer de kapıcı onu sorguya çektiği için, yanındaki pembe kimlik kartını göstermek zorunda kalacak; hatta sabahleyin şirinlik yapıp annesinin Madam Bax'ın arkadaşı olduğunu ileri sürdüğünü de itiraf etmesi gerekebilecek.

Wallas neşeli, şişman adamın kendisini içtenlikle karşıladığını görünce, tanındığını anlar. Neden geldiğini açıklayınca, kapıcı gülümser ve basitçe:

– Polis olduğunuzu anlamıştım zaten bu sabah, der.

Sevimli adam sözüne devam edip, daha önce başka bir müfettişin gelip kendisine bir şeyler sorduğunu, kendisinin de hiçbir şey bilmediğini söylediğini aktarır. Bunun üzerine Wallas da kapıcının kaygı verici davranışlar içinde bulunduğunu söylediği genç adamdan söz eder. Ötekisi kollarını havaya kaldırıp açar:

– "Kaygı verici!" diye tekrarlar.

Müfettişin bu delikanlıya gerekenden fazla önem verdiğini o da fark etmiş gibiydi... vb. Wallas komiser Laurent'ın kendi memurunun gereksiz bir "cevvaliyet" içinde bulunduğunu söylerken yanılmadığını görür, aslında bekliyordu bunu. Kapıcı delikanlının ziyaretleri sırasında kavga ettiklerini söylememişti, ama zaman zaman "seslerini yükselttiklerini" söylemişti. Öğrenci çocuğun çoklukla sarhoş gibi olduğunu da söylememişti. Evet, önünden geçerlerken delikanlının bir arkadaşına parmağıyla küçük malikâneyi gösterdiğini görmüştü, ama tehditkâr el-kol hareketlerinde bulunduğunu söylememişti; o yaştaki bütün sinirli ya da heyecanlı erkek çocuklarının yaptığı gibi, elini kolunu "geniş geniş" salladığını söylemişti bir tek. Kapıcı sözlerine, doğrusu pek ender de olsa Fakülte'deki öğrencilerinin geçmişte profesörün ziyaretine geldiklerini de ekledi.

Kahvenin içi, duman, insan nefesi ve beyaz şarap buharından iyice ağır bir havayla dolu olsa bile, sıcak ve kucak açar durumdaydı. İçerisi çok kalabalık – beş altı müşterinin hepsi bir ağızdan gülerek, bağıra çağıra konuşuyor. Wallas bir barınağa dönermiş gibi dönüp geldi buraya; biriyle buluşmak üzere sözleşmiş olmayı isterdi; herkesten biraz ayrı bu masada oturup bardak bardak grog içerek, etrafındaki aylak, boş tartışmaların gürültüsü içinde kaybolup giderek saatlerce beklerdi...

– Selam, der ayyaş.

– İyi günler.

– Çok beklettin, der ayyaş.

Wallas kafasını çevirir. Sakin sakin oturabileceği, şöyle herkesten ayrı bir masa bile yok burada.

Çok kasvetli olduğunu hatırladığı, üstelik kuşkusuz çok da soğuk olan odasına çıkmak istemez. Üç adamın dirsek dirseğe iliştiği bara yaklaşır.

– Haydi, diye bağırır arkasından ayyaş, gelip oturmayacak mısın?

Üç adam da aynı anda ona doğru dönüp, çekinmeden yüzüne bakarlar. Birinin üstünde baştan aşağı yağla kaplı bir tamirci tulumu var, öbür ikisinin üstündeyse koca yakalı, kalın, yünlü, lacivert, tulumu andıran ceketler var. Wallas kendi üstündeki burjuva giysilerinden polis olduğunun hemen anlaşıldığını düşünür. Onun yerinde Fabius olsa, en başta gemici kılığına girmekle başlardı işe.

...Fabius içeri girer. Üstünde mavi renkli bir denizci kıyafeti var, kalçalarını yuvarlayarak yürüyor – düşsel yalpalanmalardan yadigâr.

– Hiç balık yok yahu bugün, diye bağırır oradakilere. Denizdeki bütün ringa balıkları kutulanmış bile sanki...

Üç adam şaşkınlık ve kuşkuyla bakar ona. Sobanın önünde ayakta duran başka iki müşteri, ateşli ateşli konuşurken, birden durup ona çevirirler gözlerini. Patron barın üstünü şöyle bir siler elindeki bezle.

– Haydi, gelsene, diye tekrarlar ayyaş, etraftan çıt çıkmazken; bilmece soracağız sana.

İki gemici, tamirci, sobanın yanında duran öteki ikisi, hepsi de yeniden dalıp giderler kendi işlerine.

Wallas patrona:

– Bana bir grog verir misiniz, lütfen, der.

Sonra da ayyaşı görmeyecek biçimde, gidip ilk masaya oturur.

– Her zamanki gibi sevimli gene, der ayyaş.

– Kanalın verevine ilerleyebilir, ama gene de doğru bir çizgi üstünde gidebilirim, der biri. Ha!

Patron bara dirseklerini dayamış üç adamın bardağını doldurur yeniden. Öteki ikisiyse gene tartışmaya koyulur; *verevine* sözünün anlamında anlaşamıyorlardı. Bağıra çağıra haklı çıkmak istiyorlardı.

– Bırak da konuşayım, ha?

– Ne yapıyorsun ki, bir tek sen konuşuyorsun zaten!

– Anlamıyorsun: verevine, yani kanala göre verevine bir yönde ilerleyip dümdüz gidebileceğimi söylüyorum.

Öteki düşünür ve sakin sakin:

– Kanala düşersin, der.

– Yani cevap vermeyi red mi ediyorsun?

– Dinle, Antoine, ne dersen de, ama ben bunu bilir bunu söylerim: verevine gidersen, dümdüz gitmezsin! İster kanala, isterse bambaşka bir şey göre olsun, bu böyle!

Gri gömlekli, eczacı takkeli adam bu söylediği üstüne ötekinin tek kelime edemeyeceğine inanır. Rakibiyse tiksinerek omuzlarını kaldırır:

– Hiç bu kadar salak birini görmedim.

Denizcilere doğru döner; ama onlar da kendi aralarında kaba saba kahkahalar atıp, kendi lehçeleriyle konuşmaktadırlar. Antoine, Wallas'ın önünde duran grogu içtiği masaya yaklaşır; kendi görüşünü kanıtlaması için tanık olarak seçer onu:

– Duydunuz mu, beyefendi? İşte karşınızda bir çizginin hem verevine hem de düz gidebileceğini kabul etmeyen, eğitimli biri.

– Öyle mi!

– Bunu kabul etmiyor musunuz ki?

– Yok, yok, diye telaşlanır, hemen cevap vermek ister Wallas.

– Nasıl yok, yani? Verevine bir çizgi, öyle bir çizgidir ki...

– Evet, evet, elbette. Benim dediğim şu bir tek: bunun kabul edilmemesini kabul etmiyorum.

– Ha, öyleyse tamam... tamam.

Antoine bu tavrı biraz fazla kurnazca bulduğu için, kesinlikle tatmin olmuş değil. Gene de arkadaşına:

– Gördün mü, ha, otacı!, demekten geri kalmaz.

– Ne var ki bunda, diye sakin sakin cevap verir otacı.

– Bu beyefendi de benimle aynı görüşte.

– Öyle bir şey demedi.

Antoine giderek daha da sinirlenir.

– "Verevine" ne demek, anlatın şuna yahu, diye bağırır Wallas'a.

– "Verevine" diye tekrarlar Wallas kaçamak yollu... Pek çok anlama gelebilir.

– İşte, ben de bunu diyorum zaten, diye onaylar otacı.

– Yahu, bir çizgiye göre verevine olan bir çizgi önünde sonunda bir şey demek değil mi yani, diye patlar artık Antoine, sabrı taşmıştır.

Wallas kesin bir cevap vermeye çalışır:

– Bu çizgilerin arasında sıfırdan ve doksan dereceden farklı bir açı vardır, der.

Otacı sevincinden titrer.

– Ben de bunu diyordum zaten. Aralarında bir açı varsa, dümdüz demek değildir.

– Hiç bu kadar salağını da görmedim, der Antoine.

– Bak, bende bir tane daha var, bu çok daha iyi. Dur da söyleyeyim...

Ayyaş da masasından kalkıp konuşmaya katılmak ister. Ayakta pek iyi duramadığı için, gelip hemen Wallas'ın yanına oturur. Dili dolaşmasın diye yavaş yavaş konuşur:

– Söyle bakalım, hangi hayvan sabah babasını öldürür...

– Hah, bir tek bu salak eksikti başımızda, diye bağırır Antoire. Bahse girerim ki sen verevin ne olduğunu bile bilmiyorsundur daha, değil mi?

– Sen bana biraz yamukmuşsun gibi geliyor, der ayyaş, hoş bir edayla. Bilmeceleri ben sorarım. Tam da şu eski dostuma çok yakışacak bir tane var elimde...

İki rakip kendilerine yeni yeni taraftarlar bulmak umuduyla bara doğru uzaklaşırlar. Wallas ayyaşa sırtını döner, ayyaş da neşeyle, sözlerini dikkatle seçerek devam eder:

– Hangi hayvan sabah babasını öldürür, öğlen mahremiyle yatar, akşam da kör olur?

Tezgâhtaki tartışmaya artık herkes katılmıştı, beş adam hep bir ağızdan konuşuyorlardı, Wallas da bölük pörçük sözler yakalayabiliyordu ancak.

– Haydi bulamadın mı? diye ısrar eder ayyaş. Zor değil ki: sabah babasını öldürür, öğlen kör... yok, değil... Sabah kör, öğlen mahremiyle yatar, akşam babasını öldürür. Ha? Hangi hayvan bu?

İyi ki patron gelip boş bardakları kaldırır.

– Odayı bu gece de tutacağım, der Wallas.

– Sonra da herkese içki ısmarlayacak, diye ekler ayyaş. Hey, arkadaş! Öğlen sağır, akşam kör?

– Rahat bırak adamı, der patron.

– Sabah da ayağı aksayan, diyerek sözünü tamamlar ayyaş, birdenbire ciddileşmiştir.

– Sana adamı rahat bırak dedim.

– Yahu, kötü bir şey yapmıyorum ki; bilmece soruyorum bir tek.

Patron masanın üstünü şöyle bir siler elindeki bezle.

– Kafamızı ütülüyorsun bilmecelerinle.

Wallas çıkıp gider. Yapacak kesin bir işi olmaktan çok, devamlı bilmece soran zavallıdan kaçmak için çıkıp gider o küçük kahveden.

Yorgun olmasına rağmen, gece ve soğuk hava olmasına rağmen yürümeyi tercih eder. Gün içinde şuradan buradan elde ettiği dağınık bilgileri bir araya getirmeye çalışır. Bahçenin demir parmaklıklı kapısının önünden geçerken, artık kimsenin oturmadığı konağa doğru bakar. Sokağın karşı tarafında, Madam Bax'ın penceresinde ışık var.

– Hey! Beklemiyor musun beni? Hey! Arkadaş!

Ayyaş peşine takılmış gene.

– Hey, oradaki! Hey!

Wallas adımlarını sıklaştırır.

– Bekle biraz! Hey!

Neşeli ses giderek duyulmaz olur.

– Yahu, o kadar acele etme!.. Hey!.. O kadar hızlı gitmesene!.. Hey!.. Hey!.. Hey!..

2

Kısa ve yağlı sekiz parmak usulca birbirlerinin içinden, dört sağ parmağın dışı dört sol parmağın içinden ha bire geçiyor.

Sol başparmak sağ başparmağın tırnağını okşuyor, önce yavaş yavaş, sonra giderek daha fazla bastırarak. Öteki parmaklar konumlarını değiştiriyor, dört sol parmağın dışı dört sağ parmağın içini canlı canlı ovalamaya başlıyor. İç içe geçiyor, birbirlerine sarılıyor, eğilip bükülüyorlar; hareket hızlanır, karmaşıklaşır, yavaş yavaş düzensizleşir, kısa sürede öyle karmakarışıklaşır ki, parmak kemikleri ile avuçların dönüp dolaşmasında hiçbir şey görülmez olur artık.

– Girin, der Laurent.

İki elini, parmaklarını genişçe açarak masanın üstüne koyar. Elinde bir mektupla bir hademe girer.

– Komiserim, kulübenin kapısının altından şunu attılar. Üstünde "Çok acil" ve "Kişiye özel" yazıyor.

Laurent adamın kendisine uzattığı sarı zarfı alır. Zarfın üstü kurşunkalemle yazılmıştır, zar zor okunabilmektedir: "Kişiye özel. Sayın Emniyet Müdürü. Çok acil."

– Kapıcı bakmamış mı mektubu kimin getirdiğine?

– Bakamamış komiserim; kapının altında bulmuş. Belki de on beş dakika ya da daha uzun zamandır oradaydı.

– İyi, teşekkür ederim.

Hademe dışarı çıkınca, Laurent zarfı yoklar. İçinde oldukça sert bir kart var gibidir. İçini görebilmek için, elektrik ampulüne doğru tutar. Olağandışı hiçbir şey fark etmez. Zarfı kâğıt açacağıyla açmaya davranır.

Zarfın içinden, uzun ve kasvetli bir banliyö sokağı ile muhtemelen bir kanal boyunca uzayıp giden çok geniş bir caddenin kesiştiği köşede, sahte XIII. Louis üslubunda yapılmış küçük bir evi gösteren resimli bir kartpostal çıkar. Kartpostalın arkasına, gene kurşunkalemle, tek bir cümle yazılmıştır: "Bu akşam saat yedibuçukta buluşalım." Kadın elinden çıkma bir yazı. İmza atılmamış.

Polise her gün gelir bu tür mektuplar –kimliğini bildirmeyen kişilerin gönderdiği mektuplar, hakaretler, tehditler, ihbarlar– çoklukla karmakarışık bilgilerdir bunlar, genellikle de cahil ya da delidir bunları gönderenler. Kartpostalın arkasındaki yazı ise hem kısa ve öz olması hem de kesin bir bilgi vermesi nedeniyle dikkat çeker. Buluşma yeri belirtilmemiştir; fotoğrafta görülen sokakların kesiştiği köşe olmalı – en azından böyle olduğu varsayılabilir. Laurent neresi olduğunu tanısa, denilen saatte bir iki memur gönderirdi belki; ama bir balıkçı teknesini beş kilo enfiye tütününü kaçak olarak boşaltırken yakalamak için –ki bu da en iyi durumda– öyle büyük araştırmalara girişmeye değmez.

Bir de bu hafif suçun, olayı ortaya çıkartan müfettiş tarafından gerçek anlamda cezalandırılması var elbette. Emniyet müdürü, küçük çaplı pek çok kaçakçılığa, kendi paylarını almak kaydıyla, polis memurlarının göz yumduğunu gayet iyi biliyor zaten. Polis memurlarından, bir tek yasaların çok daha ağır biçimde çiğnendiği durumlarda göz açtırmamaları isteniyor. Suç ölçeğinin öteki ucundaysa... sözgelimi, Wallas'ın anlattığı türden bir siyasal örgüt onlara başvurduğunda... nasıl davranacakları... Neyse ki böyle bir şey yok gündemde.

Komiser ahizeyi kaldırıp başkenti bağlamalarını ister. Gönlü rahat etsin ister. Bir tek emniyet genel müdürlüğü bilgi verebilir bu konuda – otopsi yapacak zamanları olduysa elbette.

Komiserin istediği numara epey hızlı bağlanır ama birçok defa aktarılmasına rağmen bir türlü ulaşamaz yetkili kişiye. Cesedin çıkış iznini imzalayan büro amiri, ona adli tıp servisine başvurmasını söyler; adli tıbbın hiçbir şeyden haberi yok gibidir. Peş peşe başka yerlere bağlanır, sonunda genel müdürün

odasına bağlanır, oradan biri –kim olduğunu tam olarak bilmediği biri– yönelteceği soruyu dinlemeyi kabul eder: "Daniel Dupont'u öldüren kurşun ne kadar mesafeden atılmıştı?"

"Bir dakika, lütfen, ayrılmayın."

Çeşitli gürültülerle kesintiye uğrayan uzun bir bekleyiş sonrasında yanıtlanır sorusu:

"Yedialtmışbeşlik bir mermi, tam karşıdan yaklaşık dört metre uzaktan ateş edilmiş."

Söyleyenin dersini iyi öğrendiği dışında, hiçbir şey kanıtlamayan bir yanıt bu.

Wallas sonra bir kez daha gider Laurent'ı görmeye.

Özel müfettişin Laurent'a söyleyecek hiçbir şeyi yok gibidir. Nereye gideceğini bilmediğinden oraya gelmiştir sanki. Dükkân sahibi Marchat'nın nasıl kaçtığını, Juard'la nasıl karşılaştığını, sabık Madam Dupont'la görüşmesini anlatır. Komiser ise, doktorun söz konusu olduğu her defasındaki gibi, bu adamın davranışlarından epey kuşku duyar. Boşandığı eşinin hiçbir şey bilmediği ise herkes için apaçık ortadaydı zaten. Wallas kırtasiye dükkânı sahibi kadının düzenlediği tuhaf vitrini anlatır ve cebinden hademenin az önce getirdiği kartpostalı çıkartır, Laurent şaşırıp kalır.

Komiser çalışma masasına gidip, kimliği bilinmeyen kadın tarafından gönderilmiş olan kartpostalı alır. Gerçekten de aynı kartpostaldır. Wallas'a kartın arkasında yazılı olan cümleyi okutur.

3

Sahne, Pompei tarzı bir kentte, daha kesin olarak söylemek gerekirse, dip tarafında bir tapınağın (bir tiyatro ya da aynı türden bir şeyin), yan taraflarında ise, aralarından taş döşeli geniş yollar geçen, daha küçük boyutlu çeşitli anıtların bulunduğu, dikdörtgen biçimli bir meydanda geçer. Wallas bu görüntüyü nereden anımsadığını bilmiyor artık. Kimi zaman meydanın tam ortasında, kimi zamansa basamaklarda durup –çok uzun

basamaklar bunlar– artık birbirinden ayırt edemediği, ama işin kökeninde kimlikleri açıkça belli olan, birbirinden ayrı kişilerle konuşur. Kendisinin de kesin bir görevi var, büyük olasılıkla ön planda, belki de resmî bir görev bu. Anı birdenbire iyice keskinleşir; saniyenin binde biri kadar bir sürede, sahnenin tümü olağanüstü biçimde yoğunlaşır. Ama hangi sahne bu? Kendi kendine:

– Çok eskiden mi oldu bunlar? dediğini duydu bir tek.

Sonra bir anda yitip gitti her şey, topluluk, basamaklar, tapınak, dikdörtgen biçimli meydan ve çevresinde anıtlar. Daha önce hiç görmemişti böyle bir şey.

Yitip giden görüntünün yerini, iyice esmer genç bir kadının hoş yüzü alır – Victor-Hugo Sokağı'ndaki kırtasiyeci ve gırtlaktan gelen hafif gülme sesi. Yüz gülmüyor ama.

Wallas ile annesi, çıkmaz sokak halini alan bu kanala gelmişlerdi sonunda; üzerlerine güneş vuran alçak evler, yaşlı cephelerini yansıtıyorlardı yeşil suya. Kadın akrabalardan birini aramıyorlardı: *erkek* akrabalarından *birini*, deyim yerindeyse Wallas'ın tanımadığı bir erkek akrabalarını arıyorlardı. Wallas o gün de göremedi onu. Babasıydı. Nasıl unutmuş olabilirdi ki?

Wallas başıboş, öyle rastgele dolaşır kentte. Gece nemli ve soğuktur. Gökyüzü bütün gün sapsarı, basık, puslu olmuştu, kar yağarmış gibiydi, ama yağmadı, şimdi de kasım ayının sisi çöktü. Bu yıl kış çabuk geliyor.

Sokakların kenarındaki ışıklar kırmızı renkli aydınlık çemberler çiziyor, sokakta yürüyenlerin yollarını yitirmesini ancak engelliyor bu da. Sokakta karşıdan karşıya geçerken çok dikkat etmek gerekiyor, kaldırımların kenarına takılmak işten bile değil.

Daha çok dükkânın bulunduğu semtlerde, kentin yabancısı olan adam camekânların bu kadar az aydınlatılmış olmasına şaşırır. Pirinç ve kara sabun satmak için müşterinin dikkatini çekmek gerekmez elbette. Dantel gibi şeyler satan tuhafiye dükkânı çok az bu kentte.

Wallas her tarafı tozla kaplı, içi de karmakarışık olan bir dükkâna girer; perakende satıştan çok, malların depolanmasına

yarayan bir yer gibi burası. En arkalarda bir yerde, önlüklü bir adam bir sandığa çivi çakmaktadır. Wallas'ın ne tür bir silgi istediğini anlayabilmek için çivi çakmayı keser. Wallas açıklamada bulunurken, o da neden söz edildiğini gayet iyi biliyormuş gibi birkaç kez kafasını sallar. Sonra hiçbir şey söylemeden, dükkânın öteki tarafına doğru gider; ulaşmak istediği yere gidebilmek için yolunun üstündeki bir sürü nesneyi kenara çekmek zorunda kalır. Peş peşe birkaç çekmeceyi açıp kapar, bir dakika kadar düşünür, iki taraflı bir merdivene tırmanır, yeni baştan aramaya koyulur, ama başaramaz.

Müşterisinin yanına geri döner: o maldan kalmamış elinde. Vardı hâlâ elinde, hem öyle çok uzun zaman önce de değil – savaş öncesinden kalma bir partiydi; sonuncusu da satılmış olmalıydı, biri kalkıp da başka bir yere koymadıysa eğer. "Burada o kadar çok şey var ki, hiçbir şey bulunamıyor artık."

Wallas yeniden dalar geceye.

Kimsesiz kalmış konağa dönmek de olur pekâlâ.

Emniyet müdürünün dikkat çektiği gibi, doktor Juard'ın davranışı tam anlamıyla açık değil – nasıl bir gizli rol üstlenmiş olabileceği de pek anlaşılmıyor aslında. Kısa boylu doktor, salonla kitaplık karışımı odadan geçerken, miyop gözlüklerinin ardından göremiyormuş gibi yaparak baştan aşağı süzdü Wallas'ı; oysa ona bakabilmek için kasten geçmişti oradan. Yarım saat sonra karşılıklı konuşurlarken, Wallas Juard'ın tuhaf biçimde kendini dile getirmesi karşısında birkaç kez şaşkınlığa kapılmıştı: adam başka bir şey düşünüyormuş, hatta bazen başka bir şeyden konuşuyormuş gibiydi. "Vicdanı rahatsız" diye kestirip attı Laurent.

Dükkân sahibi Marchat göründüğü kadar deli değil belki de. Önünde sonunda, bir kenara çekilip sığınması çok daha temkinli bir davranıştı onun için. Olayları anlatırken doktorun, yaralı kişi geldiğinde Marchat'nın Corinthe Sokağı'nda olduğu yolunda en ufak bir imada bulunmaması da tuhaftı; tam tersine kimsenin yardımına gerek duymadığını iddia etmişti hep; ne var ki, emniyet müdürüne yaptığı itirafta, profesörün ölümüyle ilgili verdiği bütün ayrıntıları kendi kafasından icat etmiş ola-

mazdı Marchat. Juard bu gece öldürülme sırasının Marchat'da olduğunu, şu ya da bu biçimde, biliyorduysa, tüccarın önceki akşam kliniğinde bulunduğunu saklaması kendi çıkarınaydı elbette. Marchat'nın zaten polise bundan söz ettiğini bilmiyor.

Postrestantta bulunan pnömatik bu olayla ilgiliydi demek ki – Wallas daha işin en başından emindi bundan. Söz konusu pnömatikte, (o varsayıma göre) gene bu kentte işlenmesi gereken ikinci cinayet –yani, bugünkü cinayet– için katile çağrıda bulunuluyordu. Wallas'ın Laurent'ın bürosunda raporunu okuduğu müfettişin vardığı kesin sonuç şuydu: Daniel Dupont'un uğradığı suikastte iki kişi suç ortaklığı yapmıştı; bunlardan biri, gönderinin alıcısı (André VS), ötekisiyse mektupta adının başharfiyle (G) belirtilen kişiydi. O akşam, ilk kişi tek başına çalışmaktaydı. Son olarak da, gene aynı gönderide saptanan "bütün öğleden sonra" sözcüklerinin doğruladığı gibi, Marchat o kaçınılmaz saatten çok önce kurulmuş bir tuzaktan kuşkulanmakta haklıymış.

Geriye, emniyet müdürlüğünde, kapıcının kapısı altından kimin tarafından atıldığı belli olmayan kartpostal kalıyor. Suç ortaklarının kalkıp da nerede ve ne zaman cinayet işleyeceklerini polise bildirmeleri pek inandırıcı olamaz. İşledikleri cinayete kendi imzalarını atmaları ve olabildiğince çarpıcı hale sokmaları programları çerçevesinde yer almaktadır kuşkusuz (İçişleri Bakanlığı ile Cumhurbaşkanlığı'na örgütün başındakilerden bazı iletiler gelmişti zaten), ancak bu kartpostal bütün planlarının başarısızlığa uğramasına yol açacak bir kanıt olurdu, elbette ki artık kimseden çekinmeyecek kadar kendilerini güçlü saymaları vardı bir de. Bu öyle bir durumdu ki, nerdeyse komiserin çift taraflı oynadığından kuşkulanmak gerekecekti, ki öte yandan bu da son derece zordu.

Laurent'ın kendince son derece emin olduğu açıklamayı kabul etmek gerçeğe daha uygun olacaktı; Laurent'a göre, Marchat, kendisi anımsatmıştı bunu. Dükkân sahibi kenti terk etmeden önce, polisi, maktulün evinin gözetimde tutulması gerektiğine inandırmak için son bir girişimde bulunmuştu.

Kısa boylu doktorun kuşkulu davranışı, tüccarın endişesi, pnömatik gönderide yer alan çeşitli ima yollu anlatım... Bütün

bu ipuçlarından çıkartılacak sonuçların inandırıcı yanı pek güçlü değil. Wallas bunu biliyor. En başta da emniyet müdürlüğüne bırakılan kartpostalın, bu kartpostal aklı başında bir kurguda yer alamasa da, kendi üzerinde yarattığı etkinin farkında. Ancak buluşmaya gitmekten başka yapacağı bir şey de yok. Şu an için sürebileceği başka iz olmadığına göre, zaman kaybetmiş de olmayacak. Cebinde, Madam Smite'in verdiği köşk anahtarlarından biri var, şu camlı küçük kapının anahtarı. Marchat buralardan kaçtı, böylece onun da eli kolu serbest kalmış oldu: şimdi tüccar rolünü o üstlenecek ve mucize bu ya, birinin gelip de kendisini öldürmek isteyip istemediğini sınamış olacak. Yanına revolverini aldığı için kutlar kendini.

– Doğru, kim bilir, diye takıldı Laurent.

Wallas bahçenin demir parmaklığının önüne geldi.

Saat yedi.

Etraf kapkaranlık. Sokak bomboş. Wallas sakince açar kapıyı.

İçeri girerken kapıyı ihtiyatla arkaya kadar iter, ama tam olarak kapatmaz, geçtiğine ilişkin bir iz bırakmak ister.

Gürültü yaparak, bulvardan geçebilecek geç kalmış birinin dikkatini çekmek gereksiz. Çakıl taşları çıtırdamasın diye çimenden yürür Wallas, tuğladan yapılma bordürden daha rahat. Sağ taraftan arkasına dolaşır evin. Gecenin karanlığında iki çiçek tarhı arasında, biraz daha açık renkli yol ile iğağaçlarının düzgün kesilmiş uçları fark edilebiliyor bir tek.

Küçük kapının camları artık ahşap bir kepenkle korunmakta. Anahtar rahatlıkla döner kilitte. Wallas hırsız gibi davrandığının farkına varır birden: kapıyı ardına kadar açmak yerine, belli belirsiz aralayarak içeri süzülür. Anahtarı kilitten çeker ve usulca kapar kapıyı.

Koca evde çıt yok.

Sağda mutfak, dipte solda yemek odası. Wallas yolu biliyor; ışık gerekmiyor yolu bulması için. Gene de cep fenerini yakar ve ilerler, dar ışık demeti de önü sıra ilerler. Girişteki taş

döşeme siyah-beyaz karelerden ve baklava dilimlerinden oluşmuş. Kenarlarında iki kırmızı çizgi olan dar bir halıyla kaplı merdiven.

Elektrik fenerinin ışık çemberinde, çok eski olduğu açıkça görülen, koyu renkli küçük bir tablo belirir. Kâbuslu bir gece. Fırtınanın uğursuz bir ışıkla aydınlattığı yıkık dökük bir kulenin dibinde iki adam yere serilmiş. Adamlardan birinin üstünde kral giysileri var, altın tacı hemen yanı başındaki çimende parlıyor; öteki adamsa sıradan bir köylü. Yıldırım her ikisine de aynı kaderi reva görmüş.

Wallas kapı tokmağını tam çevirecekken durur: ya katil gerçekten bu kapının ardında pusu kurduysa, bir özel müfettişin böyle bir tuzağa düşmesi çok aptalca olurdu; ama buluşmaya geldiğine göre, hilebazlık yapmadan oynamalı oyunu. Silahını almak için elini cebine kaydırır, ama tam o sırada sabahtan beri üstünde ikinci bir revolverle dolaştığını anımsar; Daniel Dupont'un tutukluk yapmış olan revolveridir bu, canını korumak istese hiçbir yararı olmayacaktır bunun. Yanılmak olmaz bunda.

Gerçekteyse böyle bir hataya düşmesine olanak yok. Dupont'un tabancası pardösüsünün sol cebinde: eline ilk aldığında oraya koymuştu zaten, sonra laboratuvardan geri getirdiklerinde de gene aynı yere koymuştu. İki silahı aynı anda eline almadığı için, karıştırmış da olamaz.

İyice emin olmak için, hemen oracıkta, cep fenerinin cılız ışığında inceler her ikisini de. Kendi revolverini hiç kuşkuya yer bırakmayacak biçimde tanır. Maktulün revolveriyle ateş etmeyi bile dener hiç duraksamadan – gerçekten de tutukluk yapan bu işte. Yeniden cebine koymaya davranır, ama bu ağır nesnenin kendisini rahatsız etmesinin hiçbir işe yaramadığını düşünür. Bunun üzerine yatak odasına girer ve yaşlı kâhya kadının bu sabah onu alırken gördüğü başucu masasının çekmecesine, yerli yerine koyar.

Wallas çalışma odasında, girişte kapı doğramasının üstünde bulunan elektrik düğmesine basar. Plafoniyerde bir ampul

yanar. Yaşlı kâhya kadın evi terk etmeden önce bütün kepenkleri kapattı; dolayısıyla ışık gözükmeyecek dışardan.

Wallas tabancasını sağ eliyle kavramış bir halde, küçük odada gezdirir gözlerini. Elbette ki gizlenen kimse yok odada. Her şey yerli yerinde. Müfettişin devrildiğini bildirdiği, üst üste konulmuş kitapları düzeltmiş olmalı Madam Smite. Profesörün yalnızca dört sözcük yazabildiği beyaz sayfa da ortada yok, ya sumenin altına ya da çekmecelerden birinin içine konulmuş olmalı. Keskin kenarlı, öldürücü köşeli, camlaşmış taştan yapılma küp ise mürekkep hokkası ile bloknotun arasına yerleştirilmiş uysalca. Bir tek iskemle, biri oturacakmış gibi, biraz uzaklaştırılmış masadan.

Wallas iskemlenin sırtlığının arkasına geçer ve kapıya doğru bakar; şu sorun yaratan katilin gelişini görmek için çok iyi bir konum bu. Işığı kapatmak daha da iyi olacak; bu sayede, özel müfettişin kendisi görülmeden önce düşmanını seçebilecek zamanı olacak.

Wallas, yerleştiği gözlem noktasından, çeşitli eşyaların yerlerini saptar dikkatle. Kapıya kadar gider, elektrik düğmesine basar ve karanlıkta yeniden eski yerine döner. Tabancayı tutmayan elini hemen önündeki iskemlenin sırtlığına koyarak konumunun doğru olup olmadığını belirler.

4

Katilin izinin bulunamaması, Daniel Dupont'un öldürülmemiş olmasından; oysa intiharını tutarlı biçimde yeniden kurgulamak da olanaksız... Laurent biraz fazla acele ediyor bu işten temize çıkmakta... Peki, ya Dupont ölmediyse?

Emniyet müdürü bu "yara"nın ne kadar tuhaf olduğunu, "ceset"i polise göstermenin olanaksızlığını, doktor Juard'ın eli ayağına dolaşmış hallerini anlar birdenbire. Dupont ölmedi; biraz düşünmek bile yeterdi.

Bu hikâyenin nedenleri hâlâ açık seçik değilse de, başlangıç noktası ortada: Daniel Dupont ölmedi.

Laurent telefonunu alır ve bir numara çevirir: 202-03.

– Alo, Café des Alliés mi?

"Burası" diye yanıtlar ciddi bir ses, nerdeyse yeraltından geliyormuş gibi.

– Mösyö Wallas ile görüşmek istiyordum.

"Mösyö Wallas, burada değil" der aynı ses, nerdeyse tiksintiyle.

– Nerede olduğunu biliyor musunuz?

"Nereden bileyim ki?" der gene aynı ses, "sütünü ben mi veriyorum."

– Burası Emniyet Genel Müdürlüğü. Wallas adında bir müşteriniz var, değil mi?

"Evet, var, bu sabah beyanda bulundum" der aynı ses.

– Mesele o değil. O beyefendinin hâlâ kuruluşunuzda bulunup bulunmadığını soruyorum size. Odasına çıkmış olamaz mı?

"Birini gönderip baktırayım" der aynı ses, istemeye istemeye. Bir dakika sonra da, hafifçe tatmin olmuş gibi "Kimse yok odasında!" diye yanıtlar.

– Peki. Patronla görüşmek istiyorum.

"Patron, benim" der telefondaki ses.

– Sizsiniz, öyle mi! Müfettişlerden birine profesör Dupont'un bir oğlu olduğu masalını da siz anlattınız öyleyse, değil mi?

"Hiç de öyle bir şey anlatmadım" diye karşı çıkar ses. "Zaman zaman birçok gencin de tezgâha iliştiğini, her yaştan gencin geldiğini, bazılarının Dupont'un oğlu olabilecek yaşta olduğunu söyledim..."

– Oğlu olduğunu söylediniz mi?

"Ben nereden bileyim oğlu var mı yok mu! O beyefendi müşterilerimden biri değildi, müşterim olsaydı da ben mi engelleyecektim sanki mahallenin bütün orospularından birer velet peydah etmesini, affedersiniz ama beyim." Telefondaki ses birden yumuşadı, hatasını düzeltmeye çalıştı:

"Müfettiş bana buraya gençlerin gelip gelmediğini sordu; ben de, evet geliyor, dedim. On altı yaşından büyüklere izin veriyor yasalar. Sonra bana şu Dupont'un belki de bir oğlu olabileceğini ima etti; ben de ona ters düşmemek için dediğini kabul

ettim, bir gün buraya gelip bir iki kadeh bir şey içmiş olabileceğini söyledim..."

– Peki, sizi çağıracağız. Ama bundan böyle ağzınızdan çıkanı kulağınız duysun; bir de biraz daha terbiyeli olun bakalım. Mösyö Wallas kaçta döneceğini söyledi mi?

Ses çıkmaz; öteki taraf kapattı. Telefondaki sesin "Bu akşam burada yatacağını söyledi bir tek" dediğini duyunca, komiserin yüzünde tehditkâr bir gülümseme belirdi bile...

– Teşekkür ederim. Gene arayacağım.

Laurent ahizeyi yerine koyar. Ellerini ovuşturur. Yaptığı keşfi özel müfettişe duyurmak isterdi doğrusu. Telefonun öteki ucundan "Dupont ölmedi. Doktor Juard'da saklanıyor" sözlerini duyunca budalaca şaşırır, sevinmekte acele ettiğini anlar.

5

– Araba aşağıda, der Juard.

Dupont kalkar ve hemen yola çıkar. Seyahate uygun giysiler var üstünde. Üstündeki koca paltonun tek bir kolunu geçirebilmiş; doktor bu paltoyu bir sargıyla bükük durumda tutulan yaralı kolun üstünden olabildiğince geçirmiş, sonra da düğmelerini iliklemiş. Alnını bütünüyle gizleyen geniş kenarlıklı bir fötr şapka var Dupont'un kafasında. Kimse tanımasın diye kara gözlükler takmayı bile kabul etti; klinikte bir çift numaralı gözlük bulunabildi, onun da bir camı çok koyu, öteki camıysa çok açıktı, öyle ki profesör melodramlardaki hainlerden birine dönmüştü.

Marchat ona vaat ettiği iyiliği yapmaktan tam son anda vazgeçtiğine göre, Dupont'un küçük köşke kendisinin gidip gereken belgeleri alması gerekecek.

Juard dostunun geçeceği sırada klinik koridorlarında kimsenin olmamasını sağlamıştı. Dupont kapının önünde duran siyah renkli, koca cankurtarana kolayca ulaşır. Sürücünün yanındaki koltuğa oturur, böylece zaman kaybetmeden inip çıkabilecektir.

Sürücü, hastane sürücülerinin siyah üniformasını giymiş, başında da siperliği parlak düz kasket var. Gerçekte, Roy-Dau-

zet'nin az çok resmi biçimde tuttuğu "korumalar"dan biri olmalı. Adamın yüzü de filmlerdeki katiller gibi sert ve ciddi zaten; koca cüsseli, hareketleri ağır biri. Deyim yerindeyse, hiç açmadı ağzını; profesöre beklediği kişi olduğunu kanıtlamak üzere bakanın imzaladığı mektubu verdi, doktor kapıyı kapatır kapatmaz da hareket etti.

– Önce eve uğramamız gerekiyor, dedi Dupont. Yolu göstereceğim.

"Sağa dönün... Gene sağa... Sola... Binanın etrafından dolaşın... Buradan sapın... Sağdan ikinci... Şimdi dümdüz..."

Birkaç dakikada Çevre Bulvarı'na varırlar. Arpenteurs Sokağı'nın köşesinde arabayı durdurur Dupont.

– Burada durmayın, der sürücüye. Buraya geldiğimin anlaşılmasını istemiyorum. Siz devam edin ya da birkaç yüz metre ötede durun. Tam yarım saatte dönmüş olun.

– Pekâlâ, beyefendi, der adam. Arabayı bırakıp size eşlik etmemi ister misiniz?

– Gereği yok, teşekkür ederim.

Dupont arabadan iner ve hızlı adımlarla bahçe kapısına doğru yürmeye başlar. Cankurtaranın uzaklaştığını duyar. Adam bir "koruma" değil, yoksa onunla gitmek için ısrar ederdi. Cüssesine aldanmıştı profesör, kapıldığı romantizme kendisi gülümsüyor artık. Şu meşhur korumaların gerçekte var olup olmadığı da kesin değil zaten.

Dış kapı kapalı değil. Kilidi zaten epeydir bozuktu, kilitlenemiyordu; ama gene de sürgü demirini indirmek gerekirdi. Yaşlı Anna iyice ihmalkâr olmaya başladı ya da Anna gittikten sonra sokak çocuklarından biri ya da başıboş dolaşanlardan biri sırf eğlence olsun diye kapıyı açmış. Dupont dört basamak çıkıp sahanlığa ulaşır, evin kapısının kapalı olduğundan emin olmak ister; bakırdan yapılma koca kapı tokmağını çevirir, kapının menteşelerinin çok sert olduğunu bildiği için, omzuyla yüklenerek sertçe iter; iyice emin olmak ve de kullanabildiği tek kolunu alışılmadık hareketlerle zorlamamak için, iki üç kez daha tekrarlar, ama fazla gürültü çıkartmaktan kaçınır hep. Koca kapının kilitli olduğu kesindir.

Bu kapının anahtarlarını Marchat'ya vermişti, tüccar da geri getirme zahmetine bile katlanmadan çekip gitmişti. Dupont'da bir tek camlı küçük kapının anahtarı var; arka tarafa dolaşması gerekecek demek ki. Attığı her adımda, çakıl taşları hafifçe çıtırdayarak gecenin sessizliğini bozuyor. Şu tabansız Marchat'ya güvenmekle hata etti. Bütün öğleden sonra onu bekleyip sinirlendi; en sonunda evinden telefonla aradı, ama evde kimse yoktu; yediye çeyrek kala telefonu çaldı, nerden arandığını bilmiyordu, ama Marchat'ydı arayan, acil bir iş için kent dışına çıkması gerekmişti, özür diliyordu. Yalandı elbette. Korktuğu için kaçmıştı.

Dupont kurulmuş gibi çevirdi küçük kapının tokmağını. Kapı kolayca açıldı. Kilitli değildi.

Ev karanlık ve sessiz.

Profesör kendisini rahatsız eden gözlüğünü çıkartır. Girişte durur, neler olup bittiğini anlamaya çalışır... Her şeye rağmen Marchat geldi mi acaba? Yok, gelmemiş olmalı, çünkü ona ön kapının anahtarları verilmişti... Yaşlı Anna da gitmemiş olsa, bu saatte mutfakta olurdu... kesin değil bu... ne olursa olsun, koridorda ya da merdivende açık bir ışık bırakırdı...

Dupont mutfağın kapısını açar. Kimse yok. Elektrik düğmesini çevirir. Artık kimsenin oturmadığı evlerdeki gibi derlenip toplanmış her şey. Bütün kepenkler de kapalı. Dupont girişteki holün ışığını yakar. Geçerken, salonun ve yemek odasının kapılarını açar. Kimse yok, elbette. Merdivenden çıkmaya başlar. Giderken küçük kapıyı kapatmayı unuttu belki Anna. Birkaç aydır kafası hiç yerinde değil zaten.

İlk katta kâhya kadının odasına girer. Odanın uzun süre kullanılmayacak biçimde derlenip toplandığı açıkça görülüyor.

Çalışma odasının önüne geldiğinde, profesör soluğunu tutar. Dün akşam, katil onu orada bekliyordu.

Evet, ama dün akşam küçük kapı açıktı: içeri girmesi için adama anahtar gerekmiyordu; bu akşam kilidi kırması gerekirdi, ama Dupont'un gözüne hiç de böyle bir şey çarpmamıştı. Yok, eğer adam bu kez de kapıyı açık bulduysa, ne olursa ol-

sun, Anna kapatmadığı içindir... Bu tür kanıtlar insanın yüreğine su serpmez ki; eline bir kangal dolusu sahte anahtar alan, bu işin uzmanı herkes bütün sıradan kilitleri kolayca açar zaten. Biri girmiş köşke ve de işi tamamlamak için, çalışma odasında, dün durduğu aynı yerde durmuş onu bekliyor.

Nesnel açıdan bakıldığında, bunun gerçek olmasını engelleyen hiçbir şey yok. Profesör korkak biri değil; ama gene de, tam o anda, başkentten kendisine gerçek bir koruma gönderilmemiş olmasına pişman olur. Ne var ki, kendisine gereken dosyaları almadan gitmesi de söz konusu bile olamaz.

Marchat telefonda ona, komiserin bunun bir cinayet olduğuna inanmak istemediğini söylemişti: intihar olduğundan emindi. Dupont geri döner. Revolverini almaya gider. Dün akşam, kliniğe giderken, başucu masasında bırakmıştı... Tam yatak odasına girecekken, gene durur: belki de bu odada pusu kurmuşlardı kendisine.

Az çok hayal ürünü olan bütün bu kaygılar iyice rahatsız eder profesörü. Sabırsız bir hareketle çevirir tokmağı; gene de hemen kapıyı açmayacak kadar ihtiyatlı davranır; elini çabucak sokar aradan, önce elektriği yakar, sonra da kapı aralığından kafasını sokar, anormal bir şey fark ederse sıvışmaya hazırdır...

Odada kimse yok ama: ne yatağın arkasında ne de konsolun köşesinde pusuya yatmamış hiçbir gangster. Dupont aynada bir tek kaygılı yüzünü görür, artık iyice gülünesi buluyor bu kaygıyı zaten.

Hemen başucu masasına gider. Revolver mermerin üstünde değil artık. Çekmecede, her zamanki yerinde bulur. Dün kullanmadığı gibi bugün de kullanmayacak kuşkusuz, ama kim bilir: dün akşam, yemek odasından yukarı çıktığında üstünde olsa rahat rahat kullanırdı.

Profesör revolverin emniyetinin açık olduğuna baktıktan sonra, silahı elinde, güvenli adımlarla çalışma odasına doğru yürümeye başlar. Tek elini kullanmak zorunda, ama ne mutlu ki sağ elini kullanabilecek. Önce revolveri cebine koyacak, kapıyı aralayacak, tavandaki lambayı yakacak ve kapıyı ayağıyla birdenbire iterken revolveri kavrayacak. Az önce sahnelediği oyun gibi gereksiz olan bu küçük oyunu düşününce gülümser.

Elini çabuk tutması gerekli, yoksa araba demir kapının önünde onu beklemek zorunda kalacak. Elini kapının tokmağına doğru uzatırken, saatine göz atar. Yirmi dakikası daha var: saat tam yedi otuz.

Wallas kalp atışlarına vermiş kulağını. Pencerenin hemen yanı başında olduğu için, arabanın durduğunu, bahçe kapısının açıldığını, çakıl taşlarının ağır adımlar altında çıtırdadığını duydu. Adam ön taraftaki sahanlık kapısından girmeye çalıştı. Sarstı ama başaramadı, bunun üzerine evin arka tarafına dolaştı. Böylece Wallas da gelenin, kararını değiştirip, merhumun belgelerini almaya karar veren Marchat olmadığını anladı; ne Marchat ne de onun tarafından ya da yaşlı kâhya kadın tarafından gönderilen biri değildi bu. Elinde köşkün anahtarları olmayan biriydi.

Çıtırdayan adımlar pencerenin altından geçtiler. Adam küçük kapıya kadar gitti, özel müfettiş onun için kasten açık bırakmıştı bu kapıyı. Kapının kanadını ittiğinde menteşeler hafifçe gıcırdadı. Adam, kurbanının elinden kaçamayacağına emin olmak için, önce giriş katında, sonra da ilk katta karşısına çıkan her odaya baktı.

Wallas kapı boşluğu boyunca, katlanılmaz bir yavaşlıkla büyüyen ışıklı yarığı görüyor artık.

Wallas katilin görüneceği yere nişan alır, ışıklar içindeki kapı boşluğunda kendini gösteren kara siluet...

Ne var ki adam, karanlığa boğulmuş bu oda karşısında temkinli davranır. Bir el uzanır, elektrik düğmesine ulaşıncaya kadar etrafı yoklar...

Işık gözünü alır Wallas'ın, fark ettiği tek şey, koca bir revolverin namlusunu kendisine doğru indiren bir kolun hızlı hareketidir, ateş eden birinin hareketi... Wallas kendini yere atarken, tetiği çeker.

6

Adam sağ kolu ileri doğru uzanmış, sol kolu altında kalacak biçimde bükülmüş olarak, dümdüz, yıkıldı öne doğru. Eli revolverinin kabzasını sıkı sıkıya kavramıştı. Kıpırdamıyor artık.

Wallas yerinden doğrulur. Tuzağa düşmemek için dikkatlice yaklaşır, silahı hâlâ doğrultulmuştur, ne yapacağını bilememektedir.

Beklenmedik bir hareketin menzili dışında kalmaya dikkat ederek, yerde uzanan bedenin öteki tarafına geçer. Adam hâlâ kıpırdamıyor. Şapkası kafasına geçmiş. Sağ gözü aralık, ötekiyse yere doğru bakıyor; burnu yerdeki halıda eziliyor biraz. Görülebildiği kadarıyla yüzü külrengi. Ölmüş.

Sinirlendiği için temkinli olmayı elden bırakır Wallas. Eğilir ve adamın bileğine dokunur, nabzını arar. Ağır tabancayı bırakır el, yumuşakça teslim eder kendini. Nabız atmıyor artık. Adam gerçekten ölmüş.

Wallas cesedin ceplerine bakmak gerektiğini düşünür. (Ne arayacak ki?) Paltonun bir tek sağ cebine ulaşılabiliyor. Sağ cebe elini sokar ve kara camlı bir gözlük çıkartır, gözlüğün camlarından biri çok koyu, ötekiyse çok açık.

– Sağ camın mı yoksa solun mu daha koyu olduğunu söyleyebilir misiniz?

Sol cam... sağ tarafta... Sol taraftaki sağ cam...

Sol cam daha koyu. Wallas gözlüğü yere koyar ve doğrulur. Araştırmayı sürdürmek istemiyor artık. Oturmak istiyor daha çok. Çok yorgun.

Nefs-i müdafaa. Adamın kendisine ateş ettiğini *gördü*. Parmağın tetiğin üstünde kasıldığını gördü. Tepki verip ateş etmeden önce geçen uzunca sürenin farkına vardı. Reflekslerinin yeterince hızlı olmadığından emindi.

Gene de ilk ateş edenin kendisi olduğunu kabul etmek gerekir. Kendi kurşun sesinden önce duymadı öteki tabanca sesini; her iki silah da tam aynı anda patlamış olsa, isabetsiz kurşunun izi görülürdü duvarda ya da kitapların sırtında. Wallas penceredeki perdeyi kaldırır hafifçe: camlar da kırılmamış. Hasmının ateş edecek zamanı olmamış.

Duyuları gergin olduğu için, o, yavaş çekim izlenimine kapılmıştı bir tek.

Wallas tabancasının namlusunu avucunun içine alır; sıcaklığını açıkça hissedebiliyor. Cesedin yanına geri döner ve sahipsiz kalan revolvere dokunmak için eğilir. Soğuktur bu.

Wallas biraz daha dikkatle bakınca, pardösünün sol kolağzının boş olduğunu fark eder. Kumaşın üstünden kolun olması gereken yeri yoklar. Kolu askıda mıydı yoksa? "Kolu yaralanmıştı hafifçe."

Laurent'a haber vermek gerekir. Polisin işi bu artık. Ortada bir ceset olduğuna göre, özel müfettiş artık tek başına hareket edemez.

Komiser bürosunda değildir artık. Wallas saatine bakar; saat yedi otuz beş. Saatinin yedi otuzda durduğunu anımsar birden. Saatini kulağına götürür ve hafif bir tik-tak sesi duyar. Patlama nedeniyle ya da kendini yere attığında çarptıysa, çarpma nedeniyle yeniden çalışmaya başlamış olmalı. Komiseri bürosundan arayacak; orada değilse bile, ona nasıl ulaşabileceğini söyleyecek biri vardır herhalde. Yatak odasında bir telefon çarpmıştı gözüne.

Kapı açık. Odanın ışığı yanıyor. Yatağın başucundaki masanın çekmecesi aşağı doğru sarkıyor. Revolver de çekmecede değil artık.

Wallas ahizeyi kaldırır. 124-24 numara. "Bu direkt bir hat." Öbür uçtaki zil sesi hemen kesilir.

"Alo!" der uzaktan gelen bir ses.

– Alo, ben Wallas, şu...

"Öyle mi, ben de tam sizinle konuşmak istiyordum. Benim, Laurent. Bir şey buldum, asla bilemezsiniz ne bulduğumu! Daniel Dupont! Ölmüş filan değil! Anladınız mı?" Heceleyerek bir kez daha söyler : "Daniel Dupont ölmemiş!"

Küçük köşkün telefonunun arızalı olduğunu kim söylemişti?

Sondeyiş

Kahvenin patronu alacakaranlık içinde masa ve iskemleleri, küllükleri, maden sodası sifonlarını düzenler; saat sabahın altısı.

Patron tam uyanmamış henüz. Ters tarafından kalkmış; uykusunu alamamış. Dün gece sürgüleri çekmek için müşterisinin dönmesini beklemek istedi; ama gece geç vakte kadar boşuna ayakta kaldı, sonunda kilidi vurup yattı, şu lanet olası Wallas'ın döndüğünü de görmedi. Polis tarafından arandığı için, müşterisinin tutuklandığını düşündü.

Wallas bu sabah geri geldi ancak, tam on dakika önce; bitmiş tükenmiş haldeydi, yüzünden yorgunluk akıyordu, bacaklarının üstünde zorlukla duruyordu. Patron ona kapıyı açarken, "Polis sizi sordu" dedi. Öteki hiç şaşmadı buna: "Evet, biliyorum, teşekkür ederim" dedi yalnız, sonra da odasına çıktı. Namuslu olamayacak kadar terbiyeli. Altı saatte geri dönmesi de iyi oldu: patron kalkmamış olsa, kapıyı açıp da içeri almak için yatağından kalkmazdı yoksa. Zaten gece kalmalık müşteri almayacak artık, çok uğraştırıyor. Bütün bu hikâye nedeniyle bu da başına bir şeyler açmazsa iyi olur.

Patron salonun ışıklarını yeni yakmıştır ki, üstü başı dökülen, kısa boylu bir adam girer içeri, kafasında pis bir şapka vardır, sırtındaki pardösü de çok... Dün sabah, gene aynı saatte gelen adam bu. Önceki gün yönelttiği sorunun aynısını yineler:

– Mösyö Wallas, burada mı acaba?

Patron duraksar, müşterisinin bu anda rahatsız edilmekten mi, yoksa tam yirmi dört saattir kendisini arayan kişiyle görüşememekten mi daha fazla canı sıkılacağını kestiremez. Adamın yüzü de hiç öyle iyi haberler verecek birine benzemez.

– Yukarıda, çıkabilirsiniz. İlk katta, koridorun ucundaki oda.

Ekşi suratlı, kısa boylu adam, salonun dibinde, kendisine gösterilen kapıya yönelir. Ne kadar yumuşak ve sessiz yürüdüğünü fark etmemişti patron.

Garinati kapıyı arkasından kapar. Dar bir koridorda bulur kendini; koridor, başka bir kapının, daha doğrusu sokağa açılan kapının üstündeki buzlu camdan süzülen belli belirsiz bir ışıkla aydınlanmaktadır. Merdiven tam karşısındadır. O tarafa gitmek yerine, koridor boyunca kapıya kadar yürür ve sessizce kapıyı açar. Kaldırıma çıkar. Wallas yukarıda, bütün bilmek istediği de buydu zaten.

Bugün kaçırmayacak elinden; Wallas'ın en ufak hareketini bile bildirebilecek Bona'ya. Şu son günlerde şef ondan nefret etmekte, suçlamakta haklı. İşte, gene bu nedenden dolayı, Bona ahşap ihracatçısı Albert Dupont'un öldürüldüğünden de söz etmedi ona, dün akşam "Mösyö André" tarafından tamamlanmıştı bu iş. Görünüşe bakılırsa, temiz işti.

Ama onun işi de, Garinati'nin işi de sandığı kadar kötü olmamıştı. Öldüğünden tam anlamıyla emin olabilmesi için, kurbanının cesedini kendi gözleriyle görmesi gerekmişti. Bin türlü şey kurmuştu kafasında. Profesör kesinlikle ölümcül bir isabet almıştı.

Bona, Garinati'nin koca geceyi, özel müfettişin peşine takılmak yerine, kentteki bütün hastane ve klinikler arasında tehlikeli biçimde dolaşıp Daniel Dupont'un cesedini arayarak geçirdiğini öğrendiğinde (er geç hep öğrenir) memnun olmayacaktır.

Ölüyü kendi gözleriyle gördü. Bu yapacağı son hata olurdu zaten. Bundan böyle, Bona'ya duyduğu güveni böyle aptalca sınamaya girişmeyecek. Verdiği emirlere gözünü kırpmadan uyacak. Bugün: Wallas'ın gölgesi gibi olacak, bir an bile peşinden ayrılmayacak. Pek öyle zor bir şey değil.

Uzun da sürmeyecek: Wallas ilk trenle terk edecek kenti. Yatağının kenarına oturmuş, dirseklerini dizlerine dayamış, kafasını iki elinin arasına almış. Ayağını sıkan ayakkabılarını çıkartmış; yürümekten ayakları şişmiş.

Uykusuz geçen bu gece bitip tüketti onu. İşin yönetimini hemen bizzat üstlenen, önemini kavrayan emniyet müdürünün yanından hiç ayrılmamıştı. Geceleyin oradan oraya giderlerken, arabada pek çok kez uykuya daldı Wallas. Peşinde olduğu şu cesedi ele geçirir geçirmez, birden iyice rahatladı Laurent: günübirlik meslektaşının kendisinden hiç beklemediği bir etkinlik sergiledi, özellikle de, milyoner ihracatçının öldürüldüğünü öğrendiği saat sekizbuçuktan sonra.

Wallas ise hiçbir şeyle ilgilenmedi artık. Kendisine gidebileceği söylenmediği için kaldı.

Daire'ye telefon ettiğinde, bizzat Fabius açtı telefonu. Wallas görev ifa raporunu verdi ve yeniden eski görevine verilip verilemeyeceğini sordu. Erken davranmıştı: bu talihsiz maceradan sonra, böyle nazik bir görevde tutulamazdı artık. Savcılık artık ona gerek duymadığına göre, sabahleyin başkente geri dönecek.

Yaşadığı aşırı yorgunluk içinde, boş geçen gününden bölük pörçük parçalar takılıyor aklına: "...ya tam o sırada, aklıma gelseydi... ve de ....olsaydım..." Kafasını sabırsızca sallayıp başından atar bütün bu takıntıları. Çok geç artık.

Yüzondört ile kırküçü çarpalım. Üç kere dört, oniki; üç kere bir, üç, elde var bir, dört; üç kere bir, üç. Dört kere dört, onaltı; dört kere bir, dört, elde var bir, beş; dört kere bir, dört. İki; altı dört daha, on: sıfır; beş üç daha, sekiz, elde var bir, dokuz; dört. Dörtbin dokuzyüz iki... Olmadı, evladım. Alnının alanı kırkdokuz santimetrekare: bildiğiniz gibi, en az elli olmalı, değil mi."

Tek bir santim, şu ufacık alan eksik kaldı bir tek.

Hâlâ kullanmadığı iki milim var bir de elinde. Son kalan ufacık iki milimetre. Düş dolu iki milimetrekare... Pek öyle büyük bir şey değil. Kanalların yeşilimsi suyu yükselip taşar, granitten yapılma rıhtımları aşar, sokakları istila eder, canavarlarını ve çamurlarını yayar bütün kente...

Wallas ayağa kalkar: orada öyle kıpırdamadan kalırsa, gerçekten uykuya dalacak. Ceketinin iç cebinden tarağını almak ister, ama hareketleri iyice beceriksizleşmiş, öyle ki, tarak kılıfını aldığında cüzdanını düşürür yere, cüzdanından da birkaç kâğıt saçılır etrafa. Kimliği, kendisine ait olan şu yüzü yansıtır ona; aynaya bakmak için tuvalet masasına yaklaşır, fotoğrafla kendisini karşılaştırır: uykusuzluk nedeniyle yüzünün çizgileri daha yaşlı gözüktüğü için, yeniden fotoğrafa benzemiş. Bu fotoğrafı değiştirmesi gerekmiyor artık, bıyık bırakması yeter. Alnı "basık" değil, saçlarının kökleri biraz önde, o kadar.

Etrafa saçılan kâğıtları yeniden cüzdanına koyarken, tren biletinin geri dönüş kuponunu bulamaz. Yerde, yatağın kenarında olup olmadığına bakar; bütün ceplerini karıştırır sonra; bir daha bakar cüzdanına. Gün içinde cüzdanında gözüne çarptığını anımsar biletin. Cebinden para çıkartırken düşürmüş olmalı. Kente kesin olarak hangi saatte geldiğinin biricik kanıtı da oydu zaten.

Telefonla görüşürken, Wallas'ın beklediği gibi, dramatik tepkiler vermedi Fabius. Memurunun anlattıklarını pek önemsemeden dinledi. Şef yeni bir iz üstündeydi; bu akşam, başkentte işlenmesi gereken, en azından o böyle düşünüyordu, bir sonraki cinayet vardı aklında.

Wallas'ın canı iyice sıkılmaya başlar. Kırtasiye dükkânı sahibi kadının gırtlaktan gelen gülüşü gitmiyor kulağından; tahrik etmekten çok rahatsızlık veren bir gülüş.

– Gitmem gerekiyor da...

"Bazen bir katil bulmak için saçını başını yolar insan..." Katili bulmak için saçını başını yolarsın, ama cinayet işlenmemiştir. Saçını başını yolar bulmak için insan... "...kendinden çok uzaklarda, oysa insanın elini kendi göğsüne doğru uzatması yeter bile..." Nerden ortaya çıkıyor ki bu cümleler?

Kırtasiye dükkânı sahibi kadının gülüşü değil bu: aşağıdan geliyor gürültü, muhtemelen kahvenin salonundan.

Antoine çok memnun anlattığı fıkradan. Sağa sola dönüp kendisini dinleyenlerin hepsinin hoşlanıp hoşlanmadığına

bakar. Orada bulunanlar arasında tek gülmeyen kişi olan otacı ise şunu demekle yetinir:

– Aptalca bir şey. Neden ekim ayında kar yağmasın ki, anlamıyorum.

Ama Antoine'ın gözüne, denizcilerden birinin okuduğu gazetede bir başlık çarpar, birden patlar:

– Bak işte, demedim mi!

– Yani? Ne demiştin ki? diye sorar otacı.

– Ha, patron, demiştim, değil mi! Şu ölmüş olan Albert Dupont! Bak bakalım adı Albert'miymiş ve de ölmüş mü ölmemiş mi!

Antoine denizcinin elinden gazeteyi kaptığı gibi, tezgâhın üstünden uzatır. Patron sesini çıkartmadan belirtilen yazıyı okumaya başlar: "Her akşam olduğu gibi, yürüyerek evine dönerken..."

– Evet, der Antoine, kimmiş haklı olan?

Yanıt vermez patron; telaşa kapılmadan okumaya devam eder. Ötekilerse bu yıl kışın erken geldiği üstüne konuşmaya başlarlar yeniden. Sabırsızlıktan kıvranan Antoine yineler:

– Evet?

– Yani, der patron, maskaralık etmeden önce sonuna kadar okusan iyi edersin. Dünküyle aynı hikâye değil ki. Bu, dün akşamdı; ve de dün, önceki gündü. Ve de bunda hırsızın teki ateş etmemiş: yoldan çıkan bir araba kaldırımın kenarına sıkıştırıp öldürmüş onu. "...Kamyonetin sürücüsü, yeniden yola girip, liman yönünde kaçtı..." Salaklık edeceğine oku. Dünle bugünü karıştırmasan daha iyi edersin.

Gazeteyi geri verir, boş bardakları çalkalamak için toplar.

– Her akşam Dupont adında birinin öldürüldüğüne inandırmaya kalkışmayacaksın değil mi bizi, der Antoine.

– Tek bir tane eşek yok ki panayırda... diye tumturaklı biçimde söze başlar ayyaş.

Wallas tıraş olduktan sonra, bir fincan sıcak kahve içmek için yeniden aşağı iner. Bu saatte kahve hazır olmalı artık. İçeri girer girmez ilk gözüne çarpan kişi, bilmece soran adam olur, "hangi hayvan sabah..." sorusunu boşuna kurmaya çalışmıştı o gece.

– Günaydın, der ayyaş, neşeli bir gülümsemeyle.

– Günaydın, diye yanıtlar Wallas. Bana sade bir kahve verir misin, patron.

Kısa bir süre sonra, masaya oturmuş kahvesini içerken ayyaş da yanına gelip konuşmaya yeltenir. Sonunda Wallas dayanamayıp sorar:

– Dünkü bilmece nasıldı? Hangi hayvan...

Ayyaşın gözleri parlar, karşısına oturup anılarını yoklamaya başlar. Hangi hayvan... Birden yüzü aydınlanır; son derece kurnaz bir edayla göz kırpar:

– Hangi hayvan kara renklidir, uçar ve de altı ayağı vardır?

– Yok, değil, der Wallas, başka bir şeydi.

Patron bezle tezgâhı şöyle bir siler, omuz silker. Ne kadar da boşa geçirecek zamanı var bazılarının!

Ama müşterisinin hastalıklı davranışlarından sakınmaya da başlar. Rahatça söyleyemeyeceği herhangi bir nedeni olmadan burjuvanın teki böyle vasat bir otelde kalmaz ki. Mesele tasarruf etmekse, önce bir oda kiralayıp sonra da bütün geceyi dışarıda geçirmesi gerekmezdi. Hem şu emniyet müdürlüğündeki adam, dün akşam, neden konuşmak istemişti ki onunla?

– Patron, benim.

– Sizsiniz, öyle mi! Müfettişlerden birine profesör Dupont'un bir oğlu olduğu masalını da siz anlattınız öyleyse, değil mi?

– Hiç de öyle bir şey anlatmadım. Zaman zaman birçok gencin de tezgâha iliştiğini, her yaştan gencin geldiğini, bazılarının Dupont'un oğlu olabilecek yaşta olduğunu söyledim...

– Oğlu olduğunu söylediniz mi?

– Ben nereden bileyim oğlu var mı yok mu!

– Peki. Patronla görüşmek istiyorum.

– Patron, benim.

– Sizsiniz, öyle mi! Şu salakça masalı, profesörün bir oğlu olduğu masalını da siz anlattınız öyleyse, değil mi?

– Hiç de öyle bir şey anlatmadım.

– Oğlu olduğunu söylediniz mi?

– Ben nereden bileyim oğlu var mı yok mu! Her yaştan gencin tezgâha iliştiğini söyledim bir tek.

– Bu salakça masalı siz mi anlattınız, yoksa patron mu?

– Patron, benim.

– Siz misiniz, gençler salaklık, tezgâhtaki profesör?

– Patron, benim!

– Peki. Büyük ölçüde oğlu, çok uzun zaman önce, tuhaf biçimde ölen genç kadın iddia edilen...

– Patron, benim. Patron benim. Patron benim patron... patron... patron...

Akvaryumun bulanık suyunda, hemen kaçıveren gölgeler geçer. Patron yerini almış, kıpırdamadan durur. Cüsseli gövdesi genişçe açılmış, gergin kollarına dayanır; eller tezgâhın kenarını kavrar; kafa sarkar, tehdit eder gibi, ağız biraz burulmuş, bakışlar boş. Tanıdık hayaletler dönüp durur çevresinde, abajura gelip çarpan pervaneler gibi, güneşte uçuşan tozlar gibi, eski fıçıları, ölü balıkları, halatları ve makaraları, şamandıraları, bayat ekmeği, bıçakları ve adamları, kırılgan yüklerini dalgalara uyarak beşikmişçesine sallayan, denizde yolunu yitirmiş küçük gemiler gibi.

"Kesin, somut, temel bir olay söz konusu burada: bir insanın ölümü. Polisiye nitelikli bir olay – yani bir katil, bir dedektif ve bir kurban var. Bir bakıma rolleri de yerli yerinde: katil kurbana ateş ediyor, dedektif meseleyi çözüyor, kurban ölüyor. Ama onları birbirine bağlayan bağlar hiç de basit değil, ancak son bölüm bittiğinde... Kitap silahın patlaması ile ölüm arasında geçen 24 saati anlatıyor, merminin üç-dört metre yol katetmek için kullandığı zamanı – fazladan yirmi dört saati."

Yazar böyle anlatıyor yapıtını. Sofokles'in Kral Oidipus'una göndermelerle yüklü *Silgiler*, zekâ ve mizahla kurulu, klasik polisiye öğelerini kullanarak yepyeni bir biçem denemesine yönelen bir roman. Alain Robbe-Grillet'nin gerçeklik yanılsamasıyla, anlatısal öğelerle, nesneler ve zamansallıkla oynadığı, alışılmamış bir dedektiflik öyküsü.

ISBN 975-08-0932-7